

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Кафедра іноземних мов
Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних
технологій навчання іноземних мов і культур
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра педагогіки, методики викладання іноземних мов й інформаційно-
комунікаційних технологій
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Кафедра методики навчання іноземних мов
Кафедра англійської філології
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Кафедра англійської філології
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Кафедра англійської філології та методики навчання англійської мови
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Кафедра іноземної філології, перекладу та методики навчання**

ДІАЛОГ МОВ І КУЛЬТУР У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

*Матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції
14 листопада 2023 року
Суми 2023*

Рекомендовано Вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол № 4 від 27 листопада 2023 р.)

Редакційна колегія:

Коваленко Андрій Миколайович – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Подосиннікова Ганна Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о.завідувача кафедри англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Багацька Олена Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Алексенко Світлана Федорівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Буренко Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Давидова Тетяна Василівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Козлова Вікторія Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Докашенко Тетяна Вікторівна – викладач, лаборант кафедри англійської філології та лінгводидактики Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

У збірнику подано матеріали студентів, магістрантів, аспірантів вищих навчальних закладів України на VII Всеукраїнській науковій інтернет-конференції «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі». Збірник присвячений актуальним питанням комунікативної лінгвістики, дискурсології, лінгвоконцептології, розвитку та функціонування мовних систем в полікультурному просторі, перекладу та методики навчання іноземних мов.

Відповідальність за зміст викладеного матеріалу несе автор тез та його науковий керівник.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ТЕЗИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДОПОВІДЕЙ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ «ДІАЛОГ МОВ І КУЛЬТУР У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ»

СЕКЦІЯ 1.1. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....10

Баранцев Ярослав

The Use of Podcast Technology for the Formation of English Sociolinguistic Competence of Specialised School Students.....10

Берегуля Катерина

Ефективність застосування методу проєктів на уроках англійської мови у початкових класах.....13

Білик Аліна

Video as a Tool for Developing Listening Skills in Foreign Language Lessons.....16

Бутрим Владислава

Самостійна робота учнів старшої школи з відеолекціями Ted Talks як важливий компонент формування компетентності в аудіюванні.....19

Височан Олена

Ефективна методика навчання читання на уроках англійської мови в нуш.....23

Григорук Наталія

Benefits of Using Video Materials for Foreign Language Speaking Skills' Development.....25

Гузар Тамара

Використання соціальних мереж для розвитку вмінь аудіювання англійською мовою учнів старших класів.....28

Дорощак Фаїна

Використання інтерактивного сервісу Kahoot на онлайн-уроках англійської мови у закладах загальної середньої освіти.....31

Драгуняк Богдана

Застосування ігрових методів на уроках англійської мови в початкових класах.....33

Заводинська Юлія

Переваги використання онлайн застосунків у навчанні лексичного матеріалу в старшій школі.....37

Ісмагілова Єлизавета	
Автентичні тексти та їх роль у навчанні читання старшокласників.....	39
Киналь Анна, Яцентюк Ольга	
Розвиток критичного мислення у процесі формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови.....	42
Ковалик Олександра	
Рольові ігри на уроках англійської мови у старших класах.....	45
Козаченко Катерина	
Вимоги до формування англомовної лексичної компетенції в учнів 8-х класів закладів загальної середньої освіти.....	48
Кучерова Ірина	
Переваги та недоліки використання інтерактивних дошок Explain Everything та Classroomscreen на уроках англійської мови для формування лексичної компетентності	50
Максимів Марія	
Гра як інноваційний метод навчання англійської мови молодших школярів в нуш.....	53
Мусіхіна Ірина	
Вплив сучасних технологій на розвиток уміння аудіювання.....	57
Пасько Лілія	
Психологічні передумови формування англомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійних засобів гейміфікації в учнів молодшої школи.....	59
Пипа Анна	
Онлайн - дошка Padlet як інструмент інтерактивного навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти.....	61
Півнюк Катерина	
Ефективність використання методу Каллан для формування та розвитку комунікативних навичок в учнів старших класів.....	65
Приймак Катерина	
Використання мультимедійних технологій на уроках англійської мови в старших класах для формування навичок усного мовлення.....	67
Рафальська Інна	
Принципи інтерактивних методів навчання на уроках англійської мови...	70
Розінько Анна	
Методична характеристика функціональних можливостей інтерактивної дошки Miro для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні учнів 5-6 класів базової школи	72

Синчук Ірина	
Формування іншомовної граматичної компетентності молодших школярів засобами інтернет-ресурсів.....	77
Скрипник Ярослав	
Інноваційні прийоми формування навичок та умінь усного мовлення в учнів базової школи в контексті змішаного навчання.....	80
Слободянюк Жанна	
Відеоматеріали як засіб підвищення мотивації вивчення англійської мови.....	83
Сорока Валерія	
Особливості та важливість аудіювання як виду іншомовної мовленнєвої діяльності учнів старших класів.....	86
Стеценко Маргарита	
Порівняння платформ Boomwriter та Storiumedu для формування англійської компетентності у писемному мовленні учнів базової школи.....	88
Теремець Ірина	
Аудіовізуальні засоби формування англійськомовної компетентності в говорінні в учнів старшої школи.....	91
Томощук Юлія	
Використання інноваційних технологій на уроках англійської мови в старших класах.....	95
Якимчук Яна	
Проблеми підготовки дітей дошкільного віку до вивчення англійської мови – розвиток мовленнєвої компетенції.....	100
СЕКЦІЯ 2. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	103
Дашенко Олександра	
Виміри і рівні соціально-емоційного навчання.....	103
СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ТА ДИСКУРСОЛОГІЇ.....	105
Гиря Юлія	
Жанрові дистинктивні особливості англійського пісенного дискурсу...105	
Грибинюк Юлія	
Тематична зумовленість евфемістичної лексики в англійському політичному дискурсі.....	108

Дода Юлія	
Метафора в англomовному пісенному дискурсі.....	111
Дух Анастасія	
Сучасні англomовні кулінарні блоги як об'єкт лінгвістичних досліджень.....	114
Жолоб Алла	
Підходи до визначення медійного дискурсу у сучасній лінгвістиці.....	117
Козаченко Катерина	
Поняття політичного дискурсу.....	120
Крючков Сергій	
Поетичний текстопростір в. Вітмена як лінгвокультурологічний феномен.....	122
Мороз Анна	
Наукові підходи до визначення поняття категорії персуазивності в лінгвістиці.....	125
Острога Наталія	
Підходи до визначення рекламного дискурсу у сучасній лінгвістиці.....	129
Підлужна Катерина	
Місце і роль тексту інтерв'ю у загальній системі функціонально-стилістичних типів текстів.....	131
Плис Євгенія	
Лінгвокультурний типаж «перша леді» Олена Зеленська в англomовному політичному дискурсі.....	136
Пономаренко Софія	
Поняття медійного дискурсу та сучасні підходи до його визначення ...	139
Саннікова Валерія	
Медіа-дискурс моди у лінгво-семіотичному висвітленні.....	142
Стеценко Маргарита	
Англomовний терапевтичний дискурс у сучасному потрактуванні.....	145
Тігаренко Дар'я	
Статус англomовного медійного дискурсу в сучасних лінгвістичних дослідженнях та його характеристики.....	148
Хилько Надія	
Категорія експресивності як об'єкт лінгвістичних досліджень.....	150
Чорна Влада	
Феномен політичного лідерства в сучасних дискурсивних дослідженнях.....	153

Штукін Денис	
Дослідження мовленнєвого впливу у лінгвістиці.....	156
Юр'єва Олександра	
Стратегія тролінгу в конфліктній взаємодії в дискурсі соціальної мережі Facebook.....	158

СЕКЦІЯ 4. МОВНІ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ.....162

Бистренко Анжеліка	
Особливості гендерної диференціації у німецькій мові.....	162
Маринич Юлія	
Вивчення функціонування латинських запозичень у системі німецької мови учнями ЗЗСО.....	165
Нагорний Богдан	
Сленг у сучасних англомовних соціальних мережах: структурний та лексико-семантичний аспект.....	169
Мяус Альона	
До питання класифікації акронімів в англійській мові.....	172
Нестерова Анна	
Theme and Tone as Literary Elements of the Story “Mabel” by W. S. Maugham.....	175
Ольховик Марія	
Англійські неологізми як відображення соціокультурних та політичних змін у суспільстві.....	177
Остащенко Денис	
Literary Elements of the Story "Garden Party" by Maeve Binchy: Theme and Tone.....	179
Сіробаба Анастасія	
Лексичні особливості веб комунікації.....	182

СЕКЦІЯ 5. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОКОГНІТОЛОГІЇ.....187

Бізюк Марія	
Вербалізація концепту Survival у романі Сари Джанет Маас “A Court Of Thorn And Roses”.....	187
Зюбанова Аліна	
Концепт американська мрія в американському пісенному дискурсі.....	189

Кучерова Ірина	
Лінгвокогнітивний аспект вивчення художнього тексту.....	192
Ткаченко Альбіна	
Similarities and Differences of Ukrainian and American Mentality.....	195
СЕКЦІЯ 6. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАДИЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	199
Гримайло Анастасія	
Невербальні засоби англomовної комунікації.....	199
Костик Дар'я	
Мовна специфіка паремій та їх класифікація.....	201
Мусієнко Олександр	
Авторський стиль Джоан Роулінг як представниці магічного реалізму в літературі.....	203
РОЗДІЛ II. СТАТТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	206
Дейнека Олег	
Особливості розвитку жанру готичного роману в англomовній літературі XIX століття.....	206
Доля Єлизавета	
Конфронтаційні комунікативні стратегії в англomовному дискурсі політичних ток-шоу.....	212
Дорошак Фаїна	
Метафоричний компонент концепту Individuality у художньому просторі роману M. Musk «A Woman Makes A Plan».....	217
Доценко Євгенія	
Концептуальна модель апокаліпсису у сучасних англomовних коротких оповіданнях.....	223
Дубінчина Ірина, Телстова Світлана	
Основні вектори розвитку сучасної лексикографії.....	229
Кочмак Марина	
Роль культурних чинників при виборі тематичного наповнення матеріалів The New York Times.....	236
Мурадова Ельвіра, Телстова Світлана	
Традиції різдвяного оповідання в європейській літературі XIX століття.....	243

Олексіч Жанна	
Типологія комунікативних тактик і стратегій у сучасній лінгвістиці.....	249
Пасько Лілія	
Психолого-методична характеристика гейміфікації як підходу до формування англомовної лексичної компетентності учнів молодшої школи....	258
Посна Альона	
Лінгвістичні аспекти фейкових новин у англомовному медійному дискурсі.....	268
Семоненко Марина	
Структура лексико-семантичного поля Chaos у романах Курта Воннегута.....	278
Тарасевич Альона	
Лексичні засоби на позначення симпатії та антипатії у сучасному молодіжному мовленні (на матеріалі англомовного журналу Faze).....	286
Хафізов Кіріл	
Мовні засоби втілення образу українського біженця у сучасному англомовному медійному дискурсі.....	298
Чайка Вікторія	
Реалізація типів гумору в англомовному кінематографічному дискурсі: функціонально-прагматичний аспект (на матеріалі англомовних телесеріалів «How I Met Your Mother» та «The Big Bang Theory»).....	309
Юр'єва Олександра	
Дезінформація в англомовному дискурсі соціальної мережі Facebook...	320
Розінько Анна	
Методичний потенціал інтерактивної дошки «MIRO» для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні в учнів 5-6 класів базової школи.....	331
Сопік Анатолій	
Використання інтерактивних дошок jamboard та miro для формування англомовної компетентності в учнів 5-6 класів.....	339
Сопік Анатолій	
Труднощі формування англомовної компетентності в монологічному мовленні з використанням інтерактивних дошок «jamboard» і «miro» в учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти	349

**РОЗДІЛ І. ТЕЗИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДОПОВІДЕЙ VI
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ «ДІАЛОГ
МОВ І КУЛЬТУР У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ»**

**СЕКЦІЯ 1. 1. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ**

Ярослав Баранцев

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г. І.

(Сумський державний педагогічний

університет імені А.С. Макаренка)

**THE USE OF PODCAST TECHNOLOGY
FOR THE FORMATION OF ENGLISH SOCIOLINGUISTIC COMPETENCE
OF SPECIALISED SCHOOL STUDENTS**

In a general perspective, the modernisation of the process of foreign languages teaching requires the improvement of traditional means of education as well as the introduction of innovative ones that would enhance the further digitalisation of all the spheres within the human society. In addition, the integrated approach to teaching foreign languages and cultures necessitates that the development of student's communicative competence should be consistently combined with the insight into a large variety of life contexts and cultural immersion. Therefore, modern technology appears to be applicable in terms of providing foreign language classes with authentic material and activities to develop students' skills and sub-skills concerning all competences.

In the meantime, one of the effective techniques that may considerably improve the formation of English sociolinguistic competence of specialised school students is podcasting. Particularly, podcasts are defined as digital media files distributed over the Internet that resemble a radio show, audio performance, interview, lecture, or news item belonging to the oral genre of broadcasting [2, p. 178]. Moreover, basic technical

and didactic characteristics of podcast technology are authenticity, topicality, competence, autonomy, multi-channel perception, mobility of the technical means, multi-functionality, productivity, and interactivity. Thus, one may assume that podcasts present an opportunity to get acquainted with cultures of English-speaking countries.

Furthermore, the taxonomy of podcasts may be classified according to six criteria, viz., podcast type, presentation method, duration, author, style, and purpose [1, p. 44]. Some examples of websites proposing podcasts in English for students of different language proficiency levels include the following: www.learningenglish.voanews.com, www.britishcouncil.org, www.bbc.co.uk, www.podcastsinenglish.com, www.breakingnewsenglish.com, etc. As far as the stages of proceeding while working on educational podcasts are concerned, it would be arguable to state that they are the same as those of the formation of foreign language listening comprehension competence: pre-listening, while-listening, and post-listening, each of them encompassing a number of specific activities.

In connection with what has been stated in regard to didactic value of podcasts, it is nonetheless important to remind general steps to follow while working on them in the class or individually. After having found an appropriate podcast, one should download all the materials required and analyse them by looking through the worksheet and reading the tasks. Only then would it be suitable to listen to the podcast as many times as it is suggested in the task. After that, one should move from one task to another, and after having done all of them, it is necessary to check the answers using the key. One may also read the transcript, if need be. The final step, which is utterly important to take into account, consists in adding the attained results to one's language portfolio.

From all viewpoints, the potential of introducing podcast technology into teaching foreign languages process may be substantiated not only by its beneficial characteristics in terms of enhancing listening and speaking skills, but also by opportunities that it provides to familiarise oneself with the cultural background of a certain country, especially if the studied language is spoken therein. It may be

recommended to use in such cases materials reflecting a specific type of cultural information. Let us take as an example the podcast 'Breakfast Tea', which appeared on *www.breakingnewsenglish.com* on 27th April 2023 [3]. One would argue that the content of the analysed podcast represents a didactic source that might be used for the purpose of both practicing communicative skills and learning new cultural information, since it is devoted to describing changes that the tradition of drinking tea has undergone in the United Kingdom. Specifically, it provides the results of a previously conducted research according to which some types of teas have become more popular than traditional English breakfast tea, with percentage having been indicated. One of the advantages of this source is the presence of multiple activities to be done; for instance, one can find warm-ups concerning vocabulary items that may provoke difficulties amongst students. At the same time, students can work at the new topic by doing various tasks, such as gap filling, matching the sentences, answering comprehension questions, solving a quiz, role play, discussion, free writing, etc. In our opinion, a wide selection of multi-level tasks would enable students not only to acquire new knowledge and communication skills, but also to immerse themselves in the cultural context, to analyse information about traditions and customs of a certain people, to discuss already known facts and those that have recently been learnt, and to master possible patterns of behaviour expected in a particular communicative situation.

In conclusion, it is appropriate to state that podcast technology may contribute to the formation of English sociolinguistic competence of specialised school students, and it needs further implementation in the process of teaching foreign languages and cultures. The outlook of our research consists in specifying requirements for using podcast technology while forming English sociolinguistic competence of specialised school students.

REFERENCES

1. Давиденко О. В., Пономаренко О. В. Подкастинг як засіб формування компетентості в англomовному аудіюванні студентів молодших курсів. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2018. № 5 (25). С. 43–46.

2. Кардашова Н. В. Англомовний подкаст як засіб формування компетентності в аудіюванні студентів мовних спеціальностей. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Педагогіка та психологія*. 2015. № 24. С. 176–185. URL: <http://visnyk-pedagogy.knlu.edu.ua/article/download/69621/64877>.

3. Breaking News English Lesson: Breakfast Tea. *Breaking News English*, April 27, 2023. URL: <https://breakingnewsenglish.com/2304/230427-breakfast-tea.html>.

Катерина Берегуля

Науковий керівник – методист, викл. Березіна Н. Л.

*(КЗЛОП Бродівський фаховий педагогічний
коледж імені Маркіяна Шашкевича)*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У дослідженні зроблено спробу проаналізувати роль методу проєктів на уроках англійської мови у початкових класах: Подано зразки проєктів дітей на початковому етапі вивчення англійської мови. Доведено, що метод проєктів сприяє розвитку інформаційної і соціокультурної компетентностей та можливостей креативно мислити.

Сучасна комунікативна методика пропонує використання різноманітних нестандартних методів і форм роботи задля кращого засвоєння матеріалу. Одним із них є метод проєктів. Він дозволяє учням проявити самостійність у виборі джерел інформації. Метод проєктів дозволяє проводити індивідуальну роботу над темою, викликати інтерес у кожного учасника проєкту, підвищувати мотиваційну активність учня.

Проєктна робота – це навчання через дію. Це вид роботи, метою якої є підготовка кінцевого продукту англійською мовою: презентацій, колажів, альбомів тощо. Проєктна діяльність допомагає дітям вчитись приймати рішення та відчувати відповідальність за виконану роботу. Структуру проєкту розглядають як підготовку (вибір теми та з'ясування мети проєкту), пошук інформації, створення продукту та презентація.

Проект розглядають як 5 «П»: проблема, планування, пошук інформації, продукт, презентація [4, с. 14].

Під час вивчення нового матеріалу, вчитель пропонує учням теми для створення проєктів. Згодом вони об'єднуються у пари, групи чи команди та працюють над ними. При командній роботі учням слід розподілити обов'язки за їх інтересами та можливостями: інформатор, ілюстратор, дизайнер, редактор та той, хто буде презентувати роботу. Також учні можуть робити це індивідуально, якщо в змозі обирати вид і стиль особистої проєктної роботи [1, с. 25]. Це є блискучим прикладом експериментального навчання. Зразки та функції, що презентуються та відпрацьовуються під час роботи над проєктом, знаходяться у тісному взаємозв'язку із поставленим кінцевим завданням. Діти використовують саме такий матеріал, що є необхідним для успішного завершення проєктної діяльності [6].

Дуже важливе питання – оцінювання виконаних проєктів, яке має носити стимулюючий характер. Школярів, які досягли особливих результатів у виконанні проєкту, можна відзначити дипломами або пам'ятними подарунками, при цьому у початковій школі має бути заохоченим кожен учень, який взяв участь у виконанні проєкту. Вчитель повинен провести коментар до виконаної роботи, наголосити на позитивних рисах, але й не забути відмітити помилки, які допустили учні під час презентації [3, с. 17].

У ході дослідження було визначено, що проєктна діяльність дозволяє закріпити на практиці теоретичні знання, сформувати в учнів уміння та навички пошукової діяльності та роботи у команді; стимулює уяву та творчу активність учнів.

Звичайно, вік накладає природні обмеження на організацію проєктної діяльності молодших школярів, однак розпочинати залучення учнів до неї варто з самого початку вивчення англійської мови.

Для 1 класу пропонуються такі теми для проєктних робіт, як підписи вітальних листівок: «З днем народження!», «З Новим роком!».

Учні знайомляться із зразками вітальних листівок. Вчитель звертає їхню увагу на складові листівки: звертання, основна частина, кінцівка. Діти обирають зразок листівки, який їм сподобався. Користуючись ним, учні підписують свої вітальні листівки.

Найдоцільнішими темами проектних робіт для учнів 2 класу є: «Моя сім'я», «Моя улюблена пора року», «Моя улюблена іграшка».

У 3 класі учням доцільно пропонувати проекти на такі теми: «Мій родовід», «Моя кімната», «Будинок моєї мрії», «Мій домашній улюбленець».

Учні 4 класу мають можливість працювати над проектами «Місто, у якому я проживаю», «Мое останнє літо», «Птахи – наші друзі», «Мій улюблений вид спорту».

Метод проектів працює не лише на оволодіння іноземною мовою, але і дає можливість обмінюватися думками, ознайомитися із культурою інших країн, краще дізнатися про навколишній світ [5, с. 15].

Отже, проекти передбачають активізацію розумової діяльності дітей: вони мають змогу самостійно аналізувати інформацію, шукають, пишуть, малюють, наклеюють, створюють самостійно відеозаписи, досліджують різноманітні мовні явища за допомогою експериментальних методів. Учні з різним рівнем мовної підготовки можуть брати участь у проектній роботі відповідно до своїх можливостей [5, с. 21]. Виконання проектів мотивує учнів, вони відкривають для себе мову як засіб комунікації. Проектна робота є практичним шляхом реалізації цих освітніх цілей на уроці та в позаурочний час. Проектна робота має загальноосвітню цінність – більшість сучасних шкільних програм вимагають, щоб викладання предметів сприяло розвитку в учнів ініціативи, незалежності, уяви, самодисципліни, співпраці з іншими учнями і корисних дослідницьких навичок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ситап С. Проектна діяльність у класній та позакласній роботі з англійської мови як один із засобів виховання особистості. *Рідна школа*. 2005. № 3.

2. Христюк Н. Метод проектів як компонент педагогічної системи розвитку творчих здібностей найбільш обдарованих дітей. *Рідна школа*. 2005. № 5.
3. Ходос Б. Метод проектів як один з прийомів активізації пізнавальної діяльності учнів у викладанні іноземної мови. *Рідна школа*. 2005. № 5.
4. Старуш О., Чума Н. Метод проектів у освітніх закладах. *Рідна школа*. 2005. № 3.
5. Мельник Т. Система організації освітньої діяльності учнів гімназії через управління методу проектів у навчально-виховний процес. *Рідна школа*. 2005. № 1.
6. Використання методу проектів на уроках англійської мови в початковій школі. *Інші методичні матеріали. Англійська мова*. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-metodu-proektiv-na-urokah-anglijskoi-movi-v-pocatkovij-skoli-98406.html>
7. Метод проектів як педагогічна технологія. Запорізький навчально-виховний комплекс № 67. URL: <https://znvk67.zp.ua/metod-proektiv-yak-pedagogichna-texnologiya>
8. Метод проектів на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/metod-proektiv-na-urokah-angliysko-movi-122639.html>

Аліна Білик

Науковий керівник – к. психол. наук, доц. Буцацька С.М.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

VIDEO AS A TOOL FOR DEVELOPING LISTENING SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS

In recent years, video has become an indispensable tool for teaching English as it significantly facilitates the use of the communicative approach to teaching a foreign language. Video materials play a significant role in learning a foreign language, as they help to improve pronunciation and train listening skills.

Videos are more engaging than audio and are more useful for visual learners. While working with video materials, two types of perception are activated at the same time - visual and auditory, which promote interest in learning new language structures and understanding the meaning of foreign words. Moreover, non-verbal means of

communication such as gestures and facial expressions make it easier to understand the content of what is happening on the screen.

The use of video is classified as an interactive teaching method, which has its own didactic advantages: boosting students' confidence when learning a foreign language, ensuring a friendly atmosphere in the group, establishing a partnership between the teacher and students. In addition, video materials increase students' motivation to learn a foreign language, as they demonstrate situations of everyday communication [3, p. 82].

Some researchers also emphasize the positive impact of video as a tool for acquisition of foreign language communicative competence: 1) students are more encouraged and motivated to study individually or in a group; 2) English-language video materials create a favorable learning environment that positively affects the understanding of information broadcast through the audiovisual channel; 3) video materials help to create the most interesting and productive classes; 4) students enrich their vocabulary while watching video materials [2, p. 60].

There are several types of video materials that are used for educational purposes: feature films and documentaries, commercials, music videos, programs, recorded performances, news. However, before selecting a video for a lesson the teacher must take into account the age of the students, the language level of the group, the aims and objectives of the lesson.

R. Burke suggests criteria that educational video materials must meet: 1) characteristics of the student audience; 2) whether the video material is offensive or not; 3) the structure of the video material [1, p. 7]. The first criterion includes socio-demographic features of the student audience: age, class, gender, ethnicity and language. The second set of criteria concerns the possible potential of the video material to offend the student's personality, as well as the content of the video material, which is not related to the purpose of demonstrating the video fragment. Topics insulting or ridiculing people because of their gender, racial and ethnic characteristics, disparaging professions, politicians, celebrities; mental or physical abuse of anyone; drug use and other offensive content are not acceptable for display in primary

classrooms. Video materials should be used to encourage learning, not to hinder it. The task of the teacher is to prevent potentially offensive video material from being presented.

Regarding the structural and content design of video materials, requirements are the following: 1) duration - the video should be as short as possible (preferably up to 3 minutes), but at the same time able to highlight a certain topic; the duration of the video can be longer if it is appropriate for educational purposes; 2) context – the video should demonstrate the use of modern English in everyday communication; 3) actions/visual cues – actions should relate directly to the topic or purpose of the video demonstration; 4) the number of characters - it must be limited to such a number that can convey the main information of the message, since too many people in the video can confuse students and overload their attention [1, p. 7].

Videos play a beneficial role in learning English. The findings prove that video materials which are properly selected and used for educational purposes may effect an improvement in students' performance in both listening comprehension and communicative competence, increasing their vocabulary and forming socio-cultural competence.

REFERENCES

1. Berk R. A. Multimedia teaching with video clips: TV, movies, YouTube, and mtvU in the college classroom. *International Journal of Technology in Teaching and Learning*. No. 5(1). 2009. Pp. 1-21.
2. Hasbullah G. Teaching Listening through Video for the Eighth Grade Students of SMP Negeri 26 OKU. *Journal of English and Education*. Vol. 3. No. 2. December, 2009. Pp. 55-82.
3. The Role of Technology in Teaching Listening. Monografie obsahuje prispěvky účastníků osmého ročníku mezinárodní vědecko-odborné konference Trendy ve vzdělávání. *Informační Technologie a Technické Vzdělávání*. Agentura gevak s.r.o. Olomouc 2011. Pp. 78-83.

Владислава Бутрим

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г. І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВІДЕОЛЕКЦІЯМИ TED TALKS ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ

Мета сучасної старшої школи у навчанні іноземних мов – сформувати іншомовну комунікативну компетентність учнів (ІКК) у межах тем і сфер навчальної програми [1].

Навчальні програми та Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти висувають високу вимоги до рівня сформованості ІКК випускників старшої школи. Зокрема, стосовно компетентності в аудіюванні (КА), учень повинен вміти: розуміти об'ємні аудіо тексти; слідкувати за складною аргументацією комунікуючих сторін; розуміти більшість новинних, науково-популярних, телевізійних та радіопрограм на загальну тематику; розуміти більшість художніх фільмів на літературній мові тощо [5]. Для формування такого рівня КА в учнів старшої школи, аудіюванню має бути приділена ретельна увага.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти та сучасні методичні пошуки наголошують на ширшому залученні автентичних відеоматеріалів (АВ) в процес формування КА в ході аудиторної та самостійної роботи (СР) учнів. Такий підхід допомагає занурити учнів у автентичне мовне середовище, демонструє природне використання основних лексичних та граматичних мовних одиниць, фонетичні та інтонаційні особливості мови, сприяє розвитку соціокультурної компетентності, надає зразки невербальної поведінки носіїв мови, має позитивний емоційний вплив на учнів [4; 6]. Слідом за дослідниками проблеми формування КА за допомогою АВ, вважаємо, що лекції TED Talks є ефективним і доцільним інструментом для даної роботи [8].

У ході експериментальних досліджень ефективності використання лекцій TED talks як засобу формування АК під час аудиторної та самостійної роботи

(СР), було виділено ряд переваг даного ресурсу. На думку дослідників, лекції TED є одним з найкращих джерел ААВ; пропонують актуальний та цікавий матеріал для прослуховування та обговорення; покращують здатність учнів до критичного мислення та аргументації власної думки; знижують тривожність при виконанні завдання; транслюють живе літературне мовлення; викликають високу емоційну залученість учнів [10; 11; 13].

Слідом за Книшук, вважаємо доцільним і ефективним винесення завдань з аудіювання за допомогою лекцій TED Talks на самостійне позааудиторне опрацювання. Такий підхід зменшує емоційне напруження учнів, знімає часові ліміти на виконання завдань та психологічні обмеження, дозволяє працювати зі звичними гаджетами у зручному для себе режимі, вчитися виробляти власні освітні стратегії [7]. СР сприяє перебудові позиції учня у навчальному процесі з нейтрально-пасивної до активно-дослідницької. Учень мусить самостійно зосередити свої самоорганізаційні, інтелектуальні та емоційні зусилля на роботі із завданням, самостійно обрати час, спосіб і темп виконання завдання, що сприяє розвитку власних методик учнів [9].

Для ефективного використання лекцій TED Talks в ході СР з метою формування КА необхідна систематична робота з психофізичними механізмами учнів та демонстрація доцільних стратегій СР з АВ для досягнення якісних результатів [3].

На основі аналізу етапів роботи з АВ, зокрема лекціями TED Talks, які пропонує сучасна методика викладання ІМ [2; 12], вважаємо за доцільне запропонувати власні етапи роботи з даним матеріалом, які, на нашу думку, забезпечують якісну СР учнів старшої школи під час формування КА.

Вважаємо, що робота з лекціями TED Talks при формуванні КА має складатися з чотирьох етапів:

- 1) Передпереглядний (аудиторна робота). Етап передбачає підготовку до перегляду лекції, введення в контекст, зняття можливих труднощів розуміння, пояснення завдань та вимог до їх виконання;

2) Переглядний (самостійна, позааудиторна робота). Етап передбачає перегляд лекції для розуміння загального змісту та поетапний перегляд з метою виконання завдань (відповіді на питання, заповнення пропусків, питання множинного вибору, встановлення логічних та хронологічних зв'язків тощо);

3) Післяпереглядний (самостійна, позааудиторна робота). Етап спрямований на розвиток здібностей критичного аудіювання. Завдання передбачають необхідність пов'язати почуту інформацію з власним досвідом: висловлення власної думки щодо ідей лекції; написання короткого есе на тему, близьку до теми лекції);

4) Фінальне обговорення (аудиторна робота). Етап передбачає зворотній зв'язок з учнями щодо вражень від лекції, спікера, складності завдань, побажань щодо тем наступних лекцій. На цьому етапі доцільно задати учням деякі з наступних питань: *How would you rate the video overall? What did you like most about this video? What main idea or message did you take away from the video? What were the main themes or issues discussed in the video? Could you share any personal experiences related to the video's content? Did you find anything in the video that surprised or shocked you?*

Вважаємо, що дотримання запропонованих рекомендацій дозволяє використовувати лекції TED Talks як ефективний і важливий інструмент для формування КА учнів старшої школи у ході СР. Перспективи подальшого пошуку з предмету дослідження полягають у розробці комплексу вправ для СР учнів з лекціями TED Talks.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальна програма з іноземних мов для загальноосвітніх закладів і спеціальних шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов для 10-11 класів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України № 1407 від 23 жовтня 2017 р.

2. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних, лінгвістичних університетів. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.

3. Дячук Н.М. Формування англомовної аудитивної компетентності учнів старших класів закладів загальної середньої освіти: дис....д-ра філософії: 01.014. Тернопіль, 2021. 251с.
4. Жупаник О. Ефективність та особливості застосування автентичних матеріалів, спрямованих на розвиток слухового сприймання на заняттях з англійської мови. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2022. № 1(25). С. 67-74.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Ленвіт, 2013. 273 с.
6. Климова О. Методика роботи з відеоматеріалами на занятті з англійської мови. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4 (1). С. 31–35.
7. Книшук, Н. І. Використання подкастів на заняттях іноземної мови у старшій школі під час навчання аудіювання. *Друкується за рішенням науково-методичної ради факультету іноземної філології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова Протокол № 4 від 25 січня 2023 року*, 2023. 96 с.
8. Корнюш Г.В. Можливості використання відеоматеріалів TED Talks у процесі викладання англійської мови у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 2(66). С. 24-29.
9. Онуфрієва Л.І., Онуфрієва Л.А. проблеми самостійної роботи студентів у процесі оволодіння іноземною мовою (на дослідженні студентів немовних спеціальностей вишу). *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології Ім. Г.С. Костюка АПН Україн*. 2010. С. 524-534.
10. Bal-Tastan S., Davoudi S.M. The impact of teacher's efficacy and motivation on students' academic achievement in science education among secondary and high school students. *Eurasia Journal of MST Education*. 2018. № 14(6), P. 2353-2366.
11. Lopez-Carril S., Ano V., Gonzales-Serrano M.H. Introducing TED Talks as a pedagogical resource in sport management education through YouTube & LinkedIn. *Sustainability*. 2020. 12(23).
12. Movva S., Alapati P. R., Veliventi P., Maithreyi G. The Effect of Pre, While, and Post Listening Activities on Developing EFL Students' Listening Skills. *Theory and Practice in Language Studies*. 2022. №12(8). P. 1500-1507.
13. Li Y., Gao Y., Zhang D. To speak like a TED speaker. A case study of TED motivated English public speaking study in EFL teaching. *Higher Education Studies*. 2015. № 6(1). P. 53-59.

Олена Височан

Науковий керівник – викладач-методист Ярема О.П.

*(КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний
коледж імені Маркіяна Шашкевича»)*

ЕФЕКТИВНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НУШ

Вивчення іноземних мов сприяє мовленнєвому розвитку здобувачів освіти. Читання – один із основних видів мовленнєвої діяльності. Воно може виступати як метою, так і засобом навчання. За допомогою читання людина знайомиться з науковими і культурними досягненнями людства, знайомиться з мистецтвом і побутом інших народів. Процес читання має величезний вплив на формування особистості. За допомогою читання збагачується активний і пасивний словниковий запас в здобувачів освіти, формуються граматичні навички.

Проблемі розвитку навичок читання завжди приділялася велика увага. Читання іноземною мовою має бути самостійним, здійснюватися не з примусу, а супроводжуватися інтересом здобувачів освіти. Проте практика показує, що інтерес до читання на початковому етапі досить низький. Цей вид мовленнєвої діяльності не завжди є для школярів основним засобом отримання інформації, підвищення культурного рівня чи просто задоволенням.

Навчання читання на уроках англійської мови в рамках Нової української школи (НУШ) може бути ефективним завдяки використанню різних методик та підходів, які сприяють розвитку навичок читання здобувачів освіти. Розглянемо кілька інтерактивних вправ, які допоможуть створити стимулюючий навчальний досвід для школярів.

«Word Wall». Створюємо «стінку слів» в класній кімнаті, на якій розміщуємо картки із словами англійської мови, які діти вивчають. Кожен день вибираємо нове слово і проводимо коротку вправу: діти вибирають слово і називають його вголос, а потім використовують його в реченні. Цікавішими ці вправи стають за допомогою використання платформи Word Wall, де діти мають можливість виконати це завдання різними способами.

“Read Aloud”. Обираємо цікавий текст або оповідання на англійській мові і даємо кожному здобувачу освіти можливість прочитати частину тексту вголос. Це розвиває навички вимови, розуміння прочитаного і робить процес читання більш живим.

“Word Bingo” – це карти зі словами, які діти вивчають. Школярі приймають участь в грі, закриваючи слова на своїх картах, коли вони вимовляють їх на слух під час читання тексту чи завдань. Це ж завдання можливо зробити за допомогою платформи Word Wall.

“Story Sequencing”. Здобувачі освіти отримують ілюстровані картки з послідовністю подій і дій у тексті чи оповіданні. Вони повинні впоратися з відновленням порядку подій, що допомагає розуміти структуру оповідання та послідовність.

“Rhyming Words”. Завдання, де діти відшуковують слова, які римуються в тексті, сприяють розвитку фонематичних навичок та збагаченню словникового запасу. Діти можуть намагатися створити власні рими для слів з тексту [1, с. 21].

В сучасному цифровому світі використання технологій на уроках англійської мови в початковій школі стало надзвичайно актуальним. Особливо важливим є використання додатків та онлайн-ресурсів для навчання читання. Ці інструменти можуть бути ефективними засобами для залучення здобувачів освіти до читання, покращення навичок розуміння текстів та розвитку мовленнєвої компетенції.

Розглянемо популярні додатки та ресурси для навчання читання англійською мовою в початковій школі.

Еріс!: Цей додаток містить більше 40 000 книг для дітей у віці від 12 років і молодших. Він пропонує як художні тексти, так і навчальні матеріали.

Reading Rockets: Онлайн-ресурс, який надає багато безкоштовних інструментів для навчання читання, включаючи поради для вчителів і батьків, вправи та відеоуроки.

Starfall: Цей додаток та веб-сайт розроблені для молодших дітей і допомагають розвивати навички читання та літературного аналізу через інтерактивні ігри.

Raz-Kids: Цей ресурс пропонує колекцію електронних книг для навчання читання різного рівня складності [2].

Інтерактивні вправи є потужним інструментом для навчання читання на уроках англійської мови в початковій школі НУШ. Вони роблять навчання більш цікавим і ефективним, сприяють розвитку мовних навичок та створюють позитивний навчальний досвід для здобувачів освіти. За допомогою таких інтерактивних вправ, вчителі можуть надихнути їх на самостійне читання та вивчення англійської мови. Важливо пам'ятати, що ефективна методика навчання читання вимагає терпіння, підходу, адаптованого до потреб кожного здобувача освіти. Запропоновані методи допомагають створити мотивацію та позитивний настрій у дітей початкової школи та сприяють ефективному навчанню читання на уроках англійської мови в НУШ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. *Рідна школа*. 2011. № 8–9. С. 28–36.
2. Theories of reading. British Council. URL: <http://surl.li/mocuo> (Last accessed: 26.10.2023)

Наталія Григорук

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лісниченко А.П.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені М.Коцюбинського)*

BENEFITS OF USING VIDEO MATERIALS FOR FOREIGN LANGUAGE SPEAKING SKILLS' DEVELOPMENT

With information technologies development, teachers have the opportunity to use various media resources for creating favorable foreign language learning

environment in the class. The application of authentic materials, audio recordings, and video materials can serve this purpose.

Using video materials as an alternative instructional resource for teaching English can be highly beneficial, as they offer a wealth of authentic conversations and dialogues. This, in turn, can also aid in developing proper pronunciation. However, the use of video materials in a foreign language class has its benefits and challenges [4, p. 201].

T.A. Shcheblykina, M.M. Pogorelov, and D. Lukin argue that with the help of video materials teachers can do the following:

- ensure the development of language and speech competencies;
- guarantee the development of listening skills;
- establish the development of attention and memory;
- develop creative thinking skills;
- enable the development of foreign language autonomous skills;
- increase the motivation of foreign language learning;
- stimulate students' desire for self-evaluation and self-improvement, which contributes to their further personal development;
- ensure the development of intercultural competence, the development of tolerance;
- enhance the formation of teamwork expertise and interpersonal communication if students perform a certain project or group tasks using video materials [3, p. 84].

Also O. V. Bogdanova is sure that video materials:

- increase motivation level of pupils' studying;
- enforce the learning processes;
- activate pupils' work;
- improve knowledge quality
- encourage students' independent work [1, p. 272].

Despite all the positive aspects, there are some challenges of using video materials in a foreign language classroom. On the one hand, video material compared to audio text has a more life-like character - you can not only hear but also see those

who are talking, their facial expressions and gestures, as well as get information in a broad context about what is happening (place of action, age of participants, etc). On the other hand, all these factors distract the listener from his thinking, and he can get caught up in looking at the picture instead of focusing on listening.

Also, another challenge of using video in classes may be that pupils may perceive watching as entertainment. Even due to the given tasks, pupils perceive videos as a distraction, because they are accustomed to it as a leisure time activity [2, p. 88].

Namely, introducing videos for teaching communication skills has more benefits than disadvantages. On the one hand, video materials have situations more similar to life to compare with audio, since there is an opportunity not only to hear the pronunciation of native speakers but also to observe facial expressions, gestures, and other non-verbal communication. Moreover, information is obtained in a broad context about the events taking place (place, time, age of communicators, etc.).

Thus, the authentic video materials have numerous benefits, which create favorable foreign language learning environment in the class and provide the opportunity of developing lexical, listening, speaking and grammatical aspects as student are able to watch and listen to life situations, which they can face in a real live.

REFERENCES

1. Богданова О. В. Використання автентичних відеоматеріалів для формування комунікативної та соціокультурної компетенції на уроках англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Харків. 2014. Серія «Філологічна». Випуск 49. С. 271-272.
2. Мудрик О.В. Особливості використання інформаційних відеотехнологій під час вивчення іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. №80. С. 87-91.
3. Щебликіна Т.А., Погорелов М.М., Dragica Lukin. Ефективність використання автентичних відеоматеріалів каналу YOU TUBE у навчанні англійській мові. *Інновації у вітчизняній освіті: надбання та стратегічні перспективи розвитку*. 2019. С. 81-86 URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/4950>
4. Woottipong Kretsai. Effect of Using Video Materials in the Teaching of Listening Skills for University Students. *International Journal of Linguistics*. 2014. Vol. 6. №4. P. 200-212.

Тамара Гузар

Науковий керівник – д. пед. наук, проф. Дмитренко Н.Є.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Використання соціальних мереж в сучасному світі стає все більш популярним явищем, особливо серед учнів старших класів. Ці мережі займають важливе місце в їхньому житті, дозволяючи спілкуватися з друзями, отримувати інформацію та розважатися. Проте, мало хто замислюється над тим, що соціальні мережі можуть бути також ефективним інструментом для розвитку вмінь аудіювання англійською мовою. Завдяки соціальним мережам учні мають можливість переглядати англійськомовне відео, слухати аудіозаписи, подкасти та музику, що розміщується в соціальних мережах великою кількістю людей з усього світу. Це дає учням можливість покращити розуміння англійської мови, вдосконалити вимову та розширити свій словниковий запас [1]. Водночас, соціальні мережі сприяють взаємодії з іншими учнями, носіями мови та експертами в галузі вивчення англійської мови. Учні можуть приєднатися до спеціалізованих груп та спільнот, де вони зможуть знайти цікаві аудіоматеріали, отримати поради та підтримку від інших учнів та вчителів. Це стимулює їх до постійного практикування аудіювання та розвитку аудитивних вмінь.

Переваги використання соціальної мережі для аудіювання очевидні. По-перше вони надають доступ до широкого спектру аудіоматеріалів, таких як відео, аудіозаписи, подкасти. Ці матеріали можуть бути створені не тільки носіями мови, але й іншими учнями та вчителями, що дозволяє розширити різноманітність джерел і перспективу. Учні можуть слухати аудіоматеріали в різних жанрах та стилях, що сприяє розвитку їхнього розуміння мовлення носіїв мови з високими акцентами та інтонаціями. По-друге, соціальні мережі сприяють активній взаємодії з іншими учнями та носіями мови. Учні можуть приєднатися до спеціалізованих груп та спільнот, де вони можуть обговорювати

аудіоматеріали, задавати питання, ділитися своїми враженнями та навчальними досягненнями. Це стимулює колективне навчання та допомогу кращому засвоєнню матеріалу [2]. Крім того, спілкування з носіями мови допомагає учням покращувати вимову та навички розуміння мовлення в реальному часі. Щоб ефективно використовувати соціальні мережі для розвитку вмінь аудіювання, важливо отримати кілька ключових аспектів. Учнім слід звернути увагу на надійні джерела аудіоматеріалів, які відповідають їхньому рівню та інтересам. Варто стимулювати активну участь учнів у діалозі та обговоренні. Наприклад, створити групу в соціальній мережі, де учні можуть обговорити прослухані аудіозаписи або поділитися власними враженнями та висловити свою думку щодо обговорюваної теми. Це допоможе їм не лише покращити навички аудіювання, але й розвинути комунікативні можливості та впевненість у власних знаннях. Також важливо використовувати різноманітні матеріали та завдання для аудіювання. Наприклад, прослуховування різних жанрів аудіоматеріалів, таких як новини, доповіді, інтерв'ю, аудіокниги чи подкасти, допоможе учням розвинути навички розуміння мовлення в різних контекстах [3].

Водночас, інші завдання, такі як заповнення пропусків, складання плану, відповіді на питання чи обговорення в парах, дозволяють учням використовувати свої навички й вміння аудіювання в різних ситуаціях та розвивати різні аспекти мови. Наприклад, учитель може створити групу в соціальній мережі для своїх учнів, у цій групі можна публікувати відео та подкасти, які відповідають темам, що вивчаються в класі, можна заохочувати коментувати та обговорювати ці матеріали; учні можуть створювати власні групи в соціальних мережах для спілкування з іншими учнями, які вивчають англійську мову, у цих групах можна спілкуватися англійською мовою, обмінюватися ресурсами та практикувати своє мовлення; учні можуть брати участь у конкурсах та заходах, які проводяться в соціальних мережах, ці конкурси та заходи можуть бути хорошим способом мотивувати учнів практикувати своє аудіювання [1].

Підсумовуючи можна зазначити, що використання соціальної мережі для розвитку вміння аудіювання має багато переваг. Вони надають доступ до різноманітних аудіоматеріалів, сприяють активній взаємодії з іншими учнями та носіями мови, а також стимулюють комунікативні можливості та впевненість у власних знаннях. Щоб ефективно використовувати соціальні мережі для аудіювання, важливо вибирати надійні джерела, стимулювати активну участь учнів, використовувати різноманітність матеріалів та завдань, забезпечувати постійну мотивацію та систематичність операції. В цілому, використання соціальної мережі як інструменту для розвитку аудіювання може значно покращити навички і вміння усного і писемного мовлення та досягти успіху в процесі вивчення англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Angel R. Sociolinguistic Competence in Foreign Language Teaching: The Secrets behind Language Grammar. URL: <https://rafangel.wordpress.com/2005/04/23/meet-those-who-have-personified-my-moments> (дата звернення: 31.10.2023)
2. Калінін В. О. Особливості формування соціокультурної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійно-педагогічної підготовки. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/814/1/39.pdf> (дата звернення: 02.11.2023)
3. Сак І. О. Бібліотека «На урок». Дипломна робота «Методика формування соціокультурної компетенції учнів старших класів на основі газетних текстів». URL: <https://naurok.com.ua/diplomna-robota-metodika-formuvannya-sociokulturno-kompetenci-uchniv-starshih-klasiv-na-osnovi-gazetnih-tekstiv-52255.html> (дата звернення: 31.10.2023)

Фаїна Дорошак

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г. І.

(Сумський державний педагогічний

університет імені А.С.Макаренка)

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО СЕРВІСУ КАНООТ НА ОНЛАЙН-УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У сучасних українських реаліях необхідність активного залучення змішаної форми навчання задля подолання безпекових викликів зумовили стрімке поширення використання онлайн-платформ в закладах загальної середньої освіти. Пріоритетним напрямком на всіх ступенях навчання стало впровадження інтерактивних гейміфікованих сервісів, що сприяють підвищенню мотивації, зацікавленості перетворюють навчання у цікаве змагання, при цьому знижуючи рівень стресу та хвилювання учнів [3, с. 198].

Сервіс Kahoot є потужним інструментом інтерактивного навчання, який залучає до активного вивчення мови на засадах гейміфікації, дозволяє створювати навчальні ігри, тести, вікторини, вправи з мультимедійною складовою, додавати ілюстрації, аудіо- та відеоматеріали. Цей сервіс допомагає формувати мовленнєві навички (лексичні, граматичні, фонетичні, техніки читання та письма), рецептивні вміння (читання та аудіювання) та організувати підготовку до навчання говоріння та писемного мовлення у захопливий та ефективний спосіб [1, с. 52-53].

Kahoot надає широкий спектр можливостей, що значно урізноманітнює процес дистанційного навчання англійської мови. Сервіс пропонує безкоштовну версію, у якій доступні опції Quiz та True or False [4].

Quiz – це онлайн-вікторина з кількома варіантами відповідей, яка в ігровій формі дозволяє перевірити засвоєння матеріалу учнями на рівнях слова, словосполучення, фрази. Він дозволить надавати учням тексти зі структурними помилками та запропонувати їм варіанти для їх виправлення. Даний тип навчальної активності стане в нагоді для контролю засвоєння граматичних

правил та конструкцій. Питання у форматі Quiz сприяють автоматизації рецептивних і частково репродуктивних лексичних навичок та проведенню контролю їх сформованості у комфортний для здобувачів освіти спосіб. Цей інструмент також буде корисним для формування навичок техніки читання та письма, перевірки розуміння прочитаного або прослуханого матеріалу [2, с. 118].

True or False – це інтерактивні завдання в режимі правильних та неправильних відповідей. Вправи створені за допомогою даного інструменту стануть гарним доповненням навчального процесу при формуванні вмінь читання та аудіювання, замінюючи традиційні завдання в режимі True or False на інтерактивні, що безперечно заохочує учнів до навчання [2, с. 119]. Цей тип завдань може пропонувати твердження про значення певних лексичних одиниць, зміст граматичних правил, коректність побудови конструкцій, написання слів тощо.

Платна версія застосунку надає можливість проводити інтерактивні завдання у формі Type answer, Puzzle, Slider.

Type answer – це інструмент, що перевіряє засвоєння матеріалу через відкриті питання, дозволяє отримувати розгорнуті відповіді та оцінювати рівень засвоєння знань. Завдання Type answer стануть в нагоді для навчання лексики, граматики, формування навичок техніки письма, адже учні мають надавати лаконічні відповіді на поставлені запитання [4].

Puzzle – функція платформи, за допомогою якої можна створювати запитання з відповідями, які потрібно відсортувати в правильному порядку. Інструмент стане в нагоді для удосконалення вмінь читання, завдання можуть бути направлені на складання послідовності подій із змішаних фрагментів тексту [4].

Slider – опція, що відображає текстову інформацію, яка стосується рівня розуміння матеріалу та може бути використана для розвитку вмінь читання й аудіювання. В учнів є змога обрати точку на слайдері, яка відповідає їх ступеню розуміння текстової інформації [4].

Додатково сервіс пропонує інструментарій для опитування: Poll, Word Cloud, Open-Ended, Brainstorm, який заохочує учнів надавати зворотній зв'язок та сигналізувати про труднощі у засвоєнні матеріалу, що безперечно сприяє зростанню успішності [1, с. 56].

Таким чином, сервіс Kahoot є ефективним інструментом гейміфікації та інтерактивного навчання на онлайн-уроках англійської мови, що підвищує зацікавленість учнів та сприяє комплексному формуванню навичок і вмінь англійської комунікативної компетентності учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красуля А., Шумило А. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія»*. 2020. №32. С. 49-59.
2. Наливайко О.О. Використання цифрового додатку Kahoot! В освітньому просторі. *Проблеми сучасної освіти*. 2019. №10. С. 117-121.
3. Подосиннікова Г. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. *Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць*. 2012. Вип. 3. С. 196-208.
4. КАНООТ! URL: <https://kahoot.com/what-is-kahoot/>

Богдана Драгуняк

Науковий керівник – методист, викл. Березіна Н. Л.

**(Бродівський фаховий педагогічний
коледж імені Маркіяна Шашкевича)**

ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У дослідженні зроблено спробу дослідити та проаналізувати застосування ігрових методів на уроках англійської мови в початкових класах. Наведено переваги та недоліки цього методу. Подано декілька прикладів ігор, які можна використовувати на уроках під час вивчення англійської мови.

Останнім часом Україна активно намагається увійти у Європейський освітній простір. Це зумовлює необхідність переосмислення процесу викладання

в школах України та спонукає до пошуку нових форм і методів навчання. Таких методів є чимало: комунікативний, сугестивний, метод повної фізичної реакції, драматико-педагогічний, «мовчазний», груповий тощо. На сьогодні в педагогіці найбільш актуальним та пріоритетним є ігровий метод. Відповідно до сучасних вимог щодо змісту процесу навчання, гра володіє всіма основними властивостями: доступність, наочність, інтерактивність, критичність мислення, створення іншомовної комунікативної атмосфери на уроці тощо. Також на основі аналізу численних досліджень було доведено, що дидактичні ігри є дуже ефективними методами вивчення англійської мови, оскільки вони здатні зробити перехід до навчальної діяльності плавним і більш комфортним для дітей.

Зрозуміло, що ігри не можуть замінити основні форми та види роботи на уроці. Вони використовуються лише як доповнення та допоміжні засоби. Однак вдале поєднання методів навчання із залученням ігрової діяльності допоможе провести урок максимально продуктивно та результативно.

Використання ігрових методів на уроці має чимало переваг. Для початку, гра – це основна форма діяльності дитини в молодшому шкільному віці. Це пов'язано з психологічними та фізіологічними особливостями дитячого організму. Дитина буде краще сприймати та запам'ятовувати матеріал, якщо його подати в легкій та зрозумілій формі. Тому щоб заволодіти увагою учнів та викликати в них інтерес, можна використовувати гру. Недарма ж кажуть, що інтерес – найкращий учитель.

Іншою перевагою ігрових методів є оволодіння навичками спілкування. Якщо підібрати ретельно розроблені та адаптовані ігри, вони можуть допомогти дітям більш вільно та впевнено відчувати себе під час спілкування англійською мовою. Дуже часто школярам важко подолати мовний бар'єр. Однак проводячи на уроці різні рольові ігри, в учнів буде формуватись комунікативна компетенція.

І хоча на перший погляд ігрові методи здаються досить легкими у своїй реалізації, вони теж мають недоліки та нюанси. Потрібно враховувати багато аспектів, щоб гра мала не лише розважальний, а й навчальний характер.

С.Гриценко, досліджуючи ефективність використання ігрового методу на уроках, зазначає: «Щоб ігрова діяльність на уроці проходила ефективно і давала бажані результати, нею необхідно управляти, забезпечивши виконання таких вимог:

1. Правила гри мають бути простими і чітко сформульованими;
2. Ігри мають відповідати навчальній програмі;
3. Ігрові завдання мають бути не надто легкими, проте й не дуже складними;
4. Гра на уроці не повинна проходити стихійно, вона має бути чітко організованою і цілеспрямованою;
5. Гра має відповідати віковим особливостям учнів;
6. Підсумок уроку має бути справедливим;
7. Ігри мають бути різноманітними» [3, с. 13].

Щодо класифікації, то за ігровою методикою ігри бувають: предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, драматизаційні. За областю діяльності: фізичні, інтелектуальні, трудові, соціальні, психологічні.

Ось приклади ігор, які можна використовувати на уроці англійської мови в початковій школі:

1. Гра «Відгадай професію». Для гри потрібні малюнки на тему «Сім'я». Ведучий вибирає один із малюнків і говорить: This is my uncle. He is 34. He lives in a big city. He is fond of music... Учні ставлять питання: Is he a worker?... Ведучий відповідає. Якщо після трьох запитань професія не вгадується, учні зором запитують: What is he? Гра проводиться у швидкому темпі.

2. Гра «Склади портфель». У грі бере участь весь клас. Учні виходять до дошки за бажанням. Учитель: Діти, Котигорошко вирішив ходити до школи, та не знає, що покласти в портфель. Допоможіть Котигорошку зібратись до школи.

Учень бере предмети, що знаходяться на столі, складає їх у портфель, називаючи кожен: This is a book. This is a pen. This is a ruler.

3. Гра «Draw. Then, show and tell». Це гра з підручника англійської мови для 1 класу закладів загальної середньої освіти, за редакцією Г. К. Мітчелл. Суть гри полягає в тому, що дитина малює довільне зображення, показує його та називає англійською мовою. [4, с. 93]

4. Гра «My family» з підручника англійської мови для 1 класу закладів загальної середньої освіти, О. Карпюк. Діти виготовляють з паперу невеликі фігури та розфарбовують їх. Потім кожні фігурці дається назва англійською мовою, наприклад, батько – a father і тд. Після завершення виготовлення фігур можна провести рольову гру. [5, с. 38]

Отже, використання ігрових методів сприяє розвитку креативного та критичного мислення, формуванню мотивації до вивчення англійської мови у школярів початкової школи. Відомо, що дидактичні ігри мають значну методичну цінність, і, як свідчать дослідження відомих методистів, сприяють розвитку мовленнєвої компетенції молодших школярів. Саме гра являється одним з найбільш ефективних засобів навчання, що охоплює всі види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо.

Перспективи подальшого дослідження полягає в розробці спеціальних методик упровадження дидактичних ігор, які доцільно застосовувати у формуванні іншомовної компетентності учнів початкової школи за допомогою використання мультимедійних комп'ютерних програм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пінчук І. Особливості використання проектної технології на уроках англійської мови у початкових класах. *Освітній вимір*. 2013. Т. 39. С. 144–149.
2. Мицик О. Гра як метод навчання іншомовного спілкування учнів початкової школи. *Англійська мова та література*. 2013. №22-23. С. 40-49.
3. Джелялова І. Гра як один з методів виховання учнів початкових класів. *Початкова школа*. 2016. №10. С. 52-53.
4. Мітчелл Г. К. Англійська мова. Підручник для 1 кл. загальноосв. навч. закладів.
5. Карпюк О. Англійська мова. Підручник для 1 кл. загальноосв. навч. закладів.

6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підруч. (для студ. пед. факульт.) Київ: Генеза, 2002. С. 368.
7. Кукушин В. Ігрові технології на уроках. *Відкритий урок*. 2006. №11/12. С. 3-9.

Юлія Заводинська

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Довгалюк Т. А.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ЗАСТОСУНКІВ У НАВЧАННІ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Інформаційно-комунікаційні технології мають величезний вплив на навчальний процес у сучасному світі. У кожного учня та вчителя є доступ до мережі Інтернет та можливість використовувати сучасні технології з метою оптимізації та покращення навчального процесу. Оскільки сучасне покоління учнів зростає і виховується «пліч-о-пліч» з цифровими додатками та технологіями, їхнє застосування та вплив поширюється також і на процес навчання, зокрема на засвоєння іншомовного лексичного матеріалу [3]. Протягом останніх років було створено сотні онлайн застосунків, які роблять навчання та вивчення іншомовної (англомовної) лексики зручнішим і простішим як для учнів, так і для вчителів.

Основна перевага використання онлайн застосунків – це цілісне, багатомірне сприйняття нового лексичного матеріалу, а відтак – швидше й ефективніше його засвоєння у процесі вивчення іноземної мови, в тому числі і у старших класах [2].

Навчання лексики через призму онлайн ресурсів допомагає опрацьовувати лексичний матеріал інтерактивно та більш продуктивно. Крім того, такий засіб навчання має неабиякі переваги для учнів, які відносяться до категорії “visual learners”, тому що додатки дають можливість сприймати не лише вербальний текст та ізольовані слова, але і забезпечують можливість підкріплювати це візуальними опорами (фото, відео зображеннями), що допомагає створювати

додаткові асоціації, пов'язані з виучуваними лексичними одинцями. Учні мають можливість спостерігати реальні об'єкти/предмети, які підкріплюють запам'ятовування новго лексичного матеріалу, і відповідно, отримують більше задоволення від навчального процесу [4, с. 116].

Оскільки в системі освіти стались певні зміни, які були продиктовані глобальними чинниками, і переважна більшість здобувачів освіти почали навчатись у дистанційному режимі, ще однією перевагою використання сучасних онлайн ресурсів та додатків для навчання лексики є те, що їх можна успішно застосовувати під час онлайн або офлайн навчання, інакше кажучи – «будь-де» і «будь-коли».

До вказаних вище переваг використання онлайн застосунків можна додати ще одну і зазначити те, що процес навчання стає більш інтерактивним і захоплюючим для учнів, а відтак і більш мотивуючим. Вчителі, які практикують використання онлайн-інструментів, стверджують, що учні проявляють більший інтерес до навчання. Це явище можна пояснити новизною діяльності, представленої на уроках, у порівнянні з звичними і буденними друкованими вправами та роздадтковими матеріалами, які учні виконують постійно [2].

Отже, можна зробити висновок, що використання онлайн застосунків у старшій школі позитивно впливає як на весь процес навчання іноземної мови в цілому, так і лексичного матеріалу зокрема, оскільки: робить його більш різноманітним і насиченим, ілюстративним, інформативним, розважальним а, отже, високопродуктивним і мотиваційним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР: теорія і практика. Київ : «Ленвіт», 2013. 592 с.
2. Benefits of using modern learning apps. *Online Tutorials, Courses, and eBooks Library | Tutorialspoint*. URL: <https://www.tutorialspoint.com/benefits-of-using-modern-learning-apps>
3. ICT in language learning - benefits and methodological implications mullamaa international education studies CCSE. Home CCSE. URL: <https://www.ccsenet.org/journal/index.php/ies/article/view/4965>

4. View of use of mobile applications for foreign language lexical competence formation. *Journal of History Culture and Art Research*. 116 с. URL: <http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2093/1614>

Єлизавета Ісмагілова

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Глазунова Т.В.,

(Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського)

АВТЕНТИЧНІ ТЕКСТИ ТА ЇХ РОЛЬ У НАВЧАННІ ЧИТАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У сучасному світі, коли майже кожен користується мережею Інтернет та хоче знати інформацію з першоджерел, постає проблема вміння читання автентичних текстів англійською мовою, адже велика кількість якісної та підтверженої інформації публікується саме англійськими виданнями. Крім цікавої інформації публіцистичного характеру сучасного читача може зацікавити читання художніх творів як класиків, так і сучасних письменників. Тому перед вчителями англійської мови постає завдання підготувати старших учнів загальноосвітніх закладів до читання автентичних текстів англійською мовою, для чого вчителі мають розвивати в учнів компетентність у читанні іншомовних текстів.

«Автентичний текст (від грецької мови Authentikos – справжній) – текст будь-якого документа, відповідний за змістом тексту іншою мовою і має однакову з ним силу» [1].

Використання автентичних текстів уроках англійської мови у сучасній школі тлумачиться неоднозначно. З одного боку, дослідники визнають їх унікальність, що може забезпечити ефективність навчання. І.М. Коломійчук у своїй роботі виділяє такі аргументи на користь використання автентичних текстів на уроках англійської мови:

- Використання штучних текстів, які були спеціально спрощені, у подальшому призведе учнів до нерозуміння текстів, що відображатимуть реалії життя.

- Оброблені тексти втрачають власну індивідуальність, характерні ознаки тексту як комунікативної одиниці, колориту та авторської індивідуальності.

- Робота з автентичними текстами заохочує та викликає інтерес в учнів, адже даний вид текстів різноманітний у тематичному та стильовому планах.

- Автентичні тексти наочно демонструють використання та функціонування мови у формі, прийнятній для носіїв та показують природний контекст використання лексики та граматичних форм.

- Поданий вид тексту є найоптимальнішим варіантом вивчення культури країни виучуваної мови [1].

Автентичні матеріали мотивують учнів вивчати мову та використовувати її не тільки у класі, але й поза ним, вводячи її у різні сфери особистого життя [2].

В.П. Наталін поділяє автентичні тексти за їх змістовними аспектами автентичності за такими критеріями:

- *Культурологічна автентичність.* Це категорія текстів іншомовного походження, що розповідає про історію країни виучуваної мови, столицю та визначні місця, про культуру та традиції, що сприяє розширенню світогляду учня. Важливо вчити культуру країни виучуваної мови для того, щоб налагодити діалог культур у сучасному світі. Читання текстів з ознакою культурологічної автентичності сприяє цілісному розумінню культури та її вивченню.

- *Інформативна автентичність.* Головна ознака цих текстів полягає в тому, що текст має обов'язково нести нову інформацію потенційному читачеві. Перед вчителем постає дуже важливе завдання добору текстів згідно до вікових особливостей та інтересів учнів.

- *Ситуативна автентичність.* Головною ознакою тексту такого типу є природність ситуації, яка буде пропонуватися учням як навчальна ілюстрація. Текст має викликати інтерес до поданої теми та до природного емоційного обговорення теми учнем.

- *Автентичність національної ментальності.* Обираючи автентичний текст, потрібно завжди пам'ятати про національну специфіку країни виучуваної мови. Інакше спроба відобразити типову для носіїв мови ситуацію може бути неадекватно сприйнята читачем.
- *Реактивна автентичність.* Під час читання автентичних текстів в учнів виникає та чи інша реакція. При правильному підборі тексту в учнів має виникати автентичний мовний, розумовий та емоційний відгук. Такого виду автентичності тексту можна досягти за допомогою риторичних запитань, окличних речень, а найголовніше інтересом у читача до тексту.
- *Автентичність оформлення.* Дуже важливо у навчальному процесі використовувати тексти, які надають учням враження, що вони читають справжній текст, а не чергову вправу, що підвищить мотивацію та інтерес до навчання в учнів. Тому важливо досягти автентичності оформлення тексту.
- *Автентичність навчальних завдань до текстів.* Завдання, що є автентичними, допоможуть учневі взаємодіяти з текстом та використовувати інформацію не тільки в класі, а й поза ним. Для створення більш автентичного завдання пропонується «занурити» учнів у певну атмосферу та надати їм можливість зіграти певну роль, що покращить розуміння теми та надасть дітям поштовх до використання набутих знань і у інших сферах [1].

Таким чином, використання автентичних текстів у навчанні старшокласників має низку переваг. При відборі текстів з навчальними цілями слід враховувати відповідні аспекти їх автентичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веклич Ю. І. Використання автентичних текстів у процесі формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів початкової школи. URL: <https://cutt.ly/pwRViw9x> (Дата останнього звернення: 28.10.2023)
2. Коломійчук І. М. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія.* 2017. Вип. 1. С.102–105.

Анна Киналь

*к.п.н., доц. (Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

Ольга Яценюк

(комунальний заклад «Вінницький технічний ліцей»)

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ УСНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В умовах інформатизації суспільства сучасний підліток цілодобово споживає потоки інформації з різних джерел, використовуючи аудіо-візуальні канали її сприйняття. Саме тому виникає нагальна потреба у належній підготовці нового покоління громадян глобалізованого суспільства до критичного сприйняття новин, протидії мові ворожнечі, маніпуляціям, пропаганді. Англійська мова є найбільш популярною іноземною мовою у загальноосвітніх навчальних закладах, забезпечує комунікацію з усім світом, відкриває доступ до більшості першоджерел, а отже уроки англійської мови є ефективним середовищем для формування критичного мислення старшокласників як ключової компетентності громадянина XXI століття.

Згідно з навчальною програмою з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов (10-11 класи) метою навчання іноземної мови у школі є формування іншомовної комунікативної та міжкультурної компетентності. Завдання іноземних мов у реалізації цілей навчання у старшій школі полягає у формуванні вмінь критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб, ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування [2, с. 4]. Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» включає інформаційно-цифрову компетентність, яка передбачає уміння застосовувати ІКТ для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань, а також готовність дотримуватися авторських прав та мережевого етикету [2, с. 6].

Критичне мислення передбачає вміння ставити питання, обґрунтовувати власну позицію, оцінювати та інтерпретувати події, проводити паралелі з теперішнім часом, аналізувати передумови та причини подій [1, с. 7], що є невід'ємними елементами формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови.

Наприклад, під час вивчення теми «Робота і професії» учні можуть проаналізувати гендерні, вікові та інші стереотипи щодо працевлаштування; ідентифікувати мову ворожнечі, дискримінацію у оголошеннях про прийом на роботу; опрацювати фейкові оголошення про працевлаштування, використовуючи базові навички емоційного інтелекту. Актуальним є текстуальний аналіз порад від псевдоекспертів, клікбейт-заголовків, статистики, що передбачає формування умінь ефективно шукати інформацію, аналізувати першоджерела, відрізнити факти від суджень.

Діалогічне мовлення передбачає комунікативну взаємодію двох учасників. Рольові ігри, наприклад, «Інтерв'ю перед прийомом на роботу», «Засідання відділу кадрів» допомагають учням усвідомити критерії відбору успішних кандидатів, стереотипність підходів працедавців. У старших класах актуальною є проблематика вибору професії, тому можна запропонувати учням розіграти діалоги між батьками та дітьми, дітьми та їх друзями, дітьми та психологом, під час яких кожен учасник має відтворювати класичні гендерні, вікові, соціальні стереотипи, характерні для українського/британського/американського суспільства.

Монологічне мовлення, наприклад, з теми «Мій перший день на новому робочому місці» не лише стимулює учнів до іншомовної комунікативної діяльності, але й розвиває творчість, здатність прогнозувати, аналізувати свої страхи, перестороги та стереотипи. Монолог з теми «Ким бути» передбачає аналітичний підхід до власних здібностей, можливостей навчання у ЗВО, сильних та слабких рис характеру, інтересів, умов ринку праці, обґрунтування власної позиції.

Проектна діяльність базується на навичках пошуку, обробки, аналізу, класифікації, систематизації інформації, вміннях обґрунтовувати власну позицію, а також креативно втілювати ідеї завдяки сучасним онлайн-інструментам. Зокрема, учням можна запропонувати проаналізувати гендерні стереотипи у історії розвитку певних професій (вчителі, лікарі, водії тощо), статистичні дані щодо найбільш популярних професій у різні історичні періоди (з обґрунтуванням причин), сексизми та мову ворожнечі в оголошеннях про працевлаштування в сучасних медіаджерелах (із порівнянням української та британської/американської/австралійської ментальності) тощо.

Отже, під час виконання зазначених комунікативних завдань на уроках англійської мови відбувається інтегрований розвиток критичного мислення, алгоритмів протидії та протистояння мові ворожнечі, дискримінації, стереотипам, а отже готує учнів до успішного життя у інформаційному суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». К.: IREX в Україні, 2019-2020. 95 с.

2. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

Олександра Ковалик

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Зарічанська Н. В.,

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

РОЛЬОВІ ІГРИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ

У тезах представлено важливість та необхідність рольових ігор на уроках англійської мови у старших класах загальноосвітньої школи.

Актуальність даної теми викликана багатьма чинниками. По-перше, усний аспект у вивченні мови є одним з найважчих етапів. Окрім того, важливо знайти зацікавленість до вивчення матеріалу. Залучення рольових ігор на уроки є один з методів, що привертають увагу учнів.

Метою тез є виявлення значущості рольової гри на уроках старших класів при навчанні діалогічного мовлення.

Використання рольових ігор на уроках, зокрема на уроках іноземних мов вважається надзвичайним методом, що сприяє комунікації з іншими учнями в класі. Більш того, рольові ігри допомагають засвоїти краще матеріали та розвивати уяву учнів.

Так, як ми говоримо про учнів старших класів, можемо зазначити, що рольові ігри для підлітків мають найбільшу значущість. Учні старших класів – це діти, в яких починає проявлятися бажання бути незалежними та самостійними. Для них важливо доводити свою думку та відстоювати свої інтереси, права тощо. Тому рольові ігри, а саме: діалоги – найкращий метод для роботи з учнями 8-11 класів.

Більш того, можна зазначити те, що рольові ігри та услякі діалоги можуть готуватися учнями самостійно на уроці. Це дасть ще більш дієвий ефект. Проте, попередньо слід обговорити з учнями або включити аудіо приклад діалогу, рівня якого вони мають відповідати. Не менш важливим є обговорення нових слів відповідно до теми уроку. Освоєння вокабуляру допоможе краще створити діалог відповідно до можливостей учнів.

Найкращим варіантом проведення рольових ігор вважається друга половина уроку або ж кінець уроку. Адже, це дасть учням змогу вже орієнтуватися в тематиці уроку і використати більше нової лексики та граматичних структур, які були обговорені на початку уроку.

Також, рольові ігри не завжди можуть проводитися кожного уроку. Інколи для цього потрібно декілька уроків аби діти пройшли тему та мати уявлення, що від них вимагають.

Отже, рольові ігри – це ситуативно-варіативні вправи, завдяки яким учні мають можливість отримати багаторазове повторення в умовах, які є максимально наближені до реального мовного спілкування з властивими йому ознаками такими як: цілеспрямованість, спонтанність та емоційність [1, с. 7].

Наприклад, А. К. Демішева пропонує на уроках англійської мови використовувати різні ігри. Одна з них називається Grabaminute. Учні в даній грі можуть працювати в парах. На виконання завдання у них є одна хвилина часу. Пара учнів виходить до дошки та, дивлячись на інтерактивні картки, вони мають надати чим більше інформації про предмет, що зображений на картці англійською мовою. Дослідниця проаналізувала, що дана активність допомагає перевірити словниковий запас з певної теми, при цьому залучаючи використання граматики. Це вважається хорошим методом для закріплення нового матеріалу [2, с. 398].

Ще один метод закріплення нового матеріалу має назву Anitemdescription. Тут учні за допомогою інтерактивних карток мають описати слово не використовуючи його корінь. Також є важливим не використовувати жести. Решта учнів класу має відгадати дане слово чи словосполучення [2, с. 398].

Рольова гра відрізняється від інших форм навчання тим, що дозволяє студентам спробувати свої сили в конкретних ситуаціях. Завдяки рольовим іграм учні розвивають свої навички аудіювання та збільшують діапазон термінологічної лексики [2, с. 399].

Щоб якісно провести рольові ігри на уроці Л. Шиффлер пропонує такі рекомендації:

- вчителю варто створити таку атмосферу в класі, щоб учні почували себе розкуто та не відчували почуття страху;
- вчителю варто поводити себе стримано навіть у конфліктних ситуаціях (якщо такі виникають);
- вчителю варто показати учням, що він цінує їх і поважає довіряючи їм проведення рольових ігор;
- вчителю слід різноманітно проводити урок, щоб зацікавити учнів [3, с. 344].

Підготовка до рольових ігор може тривати від декількох хвилин на уроці до декількох днів в якості домашнього завдання [4, с. 62].

Отже, бачимо те, що рольові ігри допомагають учням налагодити контакт між собою, покращити словниковий запас, позбутися страху публічних виступів та добре засвоїти матеріал. Також рольові ігри надають учням мотивації та позитивно впливають на учнів старших класів у процесі вивчення іноземної мови. Використання рольових ігор на уроках іноземних мов стає все більш популярним та актуальним засобом засвоєння матеріалу. Адже, такі ігри допомагають дітям розвивати мовний етикет, логічне мислення тощо. Підсумовуючи все вище зазначене, бачимо, що використання рольових ігор вивчаючи іноземну мову, має лише позитивні сторони як для учнів, так і для вчителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гис В. Й. Методика проведення гри як засобу активної пізнавальної діяльності. *Англійська мова та література*. 2010. №6. 7 с.
2. Демішева А. К. Рольові ігри на уроках англійської мови. 2010. №13.
3. Schiffler L. *Interaktiver Fremdsprachenunterricht*. Stuttgart, 1980.
4. Livingstone C. *Role Play in Language Learning*. M, 1988. P. 62.

Катерина Козаченко

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УЧНІВ 8-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Рівень знань та компетентності, котрі повинні вивчати, та оволодіти учні під час навчання у школі, описується в освітній програмі, що затверджена Міністерством освіти і науки України. Запропоновані програми не лімітують смислове та лінгвістичне наповнення плану, а лише пропонують приблизні шляхи їх реалізації. Вчителі можуть додавати й інші теми, створювати відповідні можливості для поєднання різних знань та умінь, також застосовувати інтегровані навчальні методи, для того, щоб сформувати ключові компетентності та досягнути цілісності навчальної програми й навчального процесу відповідно до потреб певного класу [5].

На кожному етапі навчання в учнів повинен бути сформований певний словниковий запас – набір слів, якими володіє людина. Існує два види словникового запасу: активний і пасивний. Активний словниковий запас складається зі слів, які учні використовують в усній мові та на письмі. Пасивний словниковий запас включає в себе лише ті слова, які учень впізнає під час читання або на слух, і не використовує їх в усній мові, а також на письмі [1].

У шкільній програмі Міністерства освіти зазначається, який матеріал повинні вивчати учні в кожному класі, скільки лексичних одиниць знати, тощо. Наприклад, в учня в основній школі словник-мінімум повинен складатися приблизно з 1200 лексичних одиниць. [4, с. 45-50]. Окрім цього, зазначається ще декілька пунктів вимог під час вивчення лексики у 8 – му класі:

- знання основних способів словотвору (афіксація, словоскладання, конверсія) у межах тематики основної школи відповідно до вирішуваної комунікативної задачі;

- розпізнавання та використання іноземних слів;
- дотримання існуючих іноземною мовою норм лексичної співвідносності.

У “Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти” зазначається, що головна мета вивчення лексики у середній школі, зокрема у 8 – му класі, це володіння англomовною лексичною компетентністю на рівні А2 [2, с. 21-22]. Щодо предметного змісту мовлення та знання ЛО з конкретних тем, то в програмі зазначені саме такі:

1. Взаємини у сім’ї , з друзями. Зовнішність. Дозвілля та захоплення (спорт, музика, відвідування кіно/театру/парку, атракціонів). Покупки. Листування.

2. Школа і шкільне життя, предмети, що вивчаються, і ставлення до них. Канікули та їх проведення у різну пору року.

3. Рідна країна та країна/країни мови, що вивчається. Їхнє географічне розташування, клімат, погода, столиці, їх пам'ятки. Міське/сільське середовище проживання школярів.

4. Здоров'я та особиста гігієна. Захист навколишнього середовища [3].

Отже, з огляду на обґрунтування та аналіз основних джерел, можна зробити висновок, що вимоги до формування англomовної лексичної компетенції в учнів 8-х класів закладів загальної середньої освіти включають наступні складові: підвищення рівня словникового запасу шляхом вивчення нових слів та вживання їх у різних контекстах, розвиток навичок читання з метою розуміння англomовного тексту, що сприятиме не лише розширенню словникового запасу, а й покращенню граматичних та лексичних навичок, використання інтерактивних технологій та ігрових форм навчання з метою залучення учнів до активної участі в навчальному процесі та мотивації до вивчення нових слів та виразів. Реалізація цих вимог дозволить забезпечити належний рівень англomовної лексичної компетенції учнів 8-х класів, що має важливе значення для подальшого успішного вивчення англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти вивчення, викладання, оцінювання / Наук.ред.укр.вид.С.Ю.Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Книга вчителя іноземної мови: Довідково-методичне видання. Упоряд. О.Я. Коваленко, І.П. Кудіна. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 240 с.
3. Приблизні програми зі шкільних предметів. Іноземна мова 5-9 класи: стандарти другого покоління. Київ, 2017. 112 с.
4. Семенчик О.Ю. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. 2006. № 2. С. 22–27.
5. Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2019/2020 навчальному році. URL: <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-inozemnyh-mov-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення: 01.09.2019)

Ірина Кучерова

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г. І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ДОШОК EXPLAIN EVERYTHING TA CLASSROOMSCREEN НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

В останні роки інтеграція технологій в освіту зробила революцію в тому, як учителі взаємодіють зі своїми учнями, створюючи більш інтерактивне та динамічне навчальне середовище. Однією з таких технологічних інновацій, яка привернула значну увагу, є використання інтерактивних дошок у викладанні різних предметів. Не стала винятком і англійська мова. Дані цифрові інновації пропонують безліч переваг, використовуючи силу візуальних та інтерактивних стимулів для покращення засвоєння та розуміння мови, цікавого навчання, яке мотивує учнів удосконалюватись та пізнавати більше нового та цікавого [3, с. 1038-1039].

Серед великої кількості різноманітних додатків, слід звернути увагу на дві найактуальніші та популярні інтерактивні дошки, які користуються великим попитом серед вчителів. Ними є Explain Everything та ClassroomScreen. Обидві мають цікавий інтерфейс, прості у користуванні, що є неабиякими перевагами.

Explain Everything – це доволі нова інтерактивна платформа, яка підходить як для дистанційного, так і офлайн навчання. Вона містить велику кількість засобів, які неодмінно стануть у пригоді на уроці англійської мови. Перш за все, для того аби проводити онлайн зустрічі, і в той же час користуватися дошкою, вчителю не потрібно додатково запрошувати учнів приєднатися до Zoom конференції чи іншої. Як зазначають розробники платформи, такі інструменти як онлайн трансляція з відео та без, доступна на платформі. Тим паче, тут можна додавати різноманітні геометричні фігури, документи, фотографії та наліпки, які неабияк допомагають вчителю у поясненні нового лексичного матеріалу на уроках англійської мови. На платформі присутні й інші інструменти, за допомогою яких можна малювати, писати та виділяти тексти, слова чи фрази. Крім того, слід зазначити, що Explain Everything – це найкраща платформа для проєктних робіт учнів, адже сюди можна завантажувати відео, презентації, аудіо та ілюстрації.

Що стосується недоліків даної інтерактивної дошки, то слід зауважити, що хоча новим користувачам надається безкоштовний доступ до платформи, але він триває лише 15 хвилин, а для повноцінного користування потрібно придбати пакет, який дозволить використовувати усі інструменти. Слід також зазначити, що для вчителя буде складно відразу почати працювати з нею. Хоча, розробники намагалися розробити дану платформу доступною та зрозумілою для кожного користувача, тим не менш, вона потребує певного рівня технологічної грамотності [1, с. 1-7].

ClassroomScreen – це винахід звичайного вчителя з Нідерландів, мета якого було створення цікавого простору для навчання учнів, де б усі найнеобхідніші інструменти знаходилися в одному місці. Він допомагає освітянам організувати свої щоденні цілі уроків, використовуючи такі засоби як

управління класом та забезпечувати швидкий зворотній зв'язок з учнями. Тим паче, дана платформа є неабияким гарним застосунком, за допомогою якого, вчитель з легкістю може контролювати роботу учнів під час етапу автоматизації лексичних одиниць на рівні понадфразової єдності та проводити опитування наприкінці заняття. ClassroomScreen містить різноманітні корисні віджети, такі як мова, таймер, годинник, геометричні фігури, малюнки, робочі символи та QR-коди. Дана платформа простіша у користуванні ніж Explain Everything, а за інтерфейсом нагадує відомий застосунок Padlet та найголовніше – безкоштовний [2, с. 98-99].

Порівнюючи недоліки обох інтерактивних дошок, слід зазначити що функціонал ClassroomScreen не такий поширений як у попередньої платформи. Вона має менше інструментів ніж Explain Everything. Тим паче, даний застосунок не передбачає того, аби контент який був створений зберігався та використовувався у подальшому.

Як Explain Everything, так і ClassroomScreen мають свої переваги та недоліки. Обидві забезпечують можливість динамічного та багаторесурсного навчання, роблять уроки цікавішими та візуалізують лексичний матеріал, роблять вправи на відпрацювання інтерактивними, аби кожен учень міг самостійно виконати вправу, а не просто переписати з дошки в зошит.

Однак, необхідно враховувати також недоліки, такі як необхідність наявності технічних знань та обладнання у класі, методична підтримка та вільний доступ до мережі Інтернет. Впровадження інтерактивних дошок потребує досліджень та аналізу для максимального використання їх потенціалу на уроках англійської мови.

Вибір між даними платформами буде залежати від конкретних потреб вчителя та учнів. Обидві платформи можуть бути ефективними для формування лексичної компетентності на уроках англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Asiri A. Explain everything. *The electronic journal for english as a second language*. 2022. Vol. 25, no. 4. P. 1–7. URL: https://www.researchgate.net/publication/358444944_Explain_Everything (date of access: 14.10.2023).
2. Buraу B. A. Classroomscreen. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German*. 2023. No. 56. P. 98–99. URL: <https://doi.org/10.1111/tger.12221> (date of access: 14.10.2023).
3. K hl T., Wohninsland P. Learning with the interactive whiteboard in the classroom: its impact on vocabulary acquisition, motivation and the role of foreign language anxiety. *Education and information technologies*. 2022. No. 27. P. 10387–10404. URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11004-9> (date of access: 14.10.2023).

Марія Максимів

Науковий керівник – викл. Волошина О. С.

*(КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний
коледж імені Маркіяна Шашкевича»)*

ГРА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В НУШ

Сучасний світ відзначається значним і швидким технологічним прогресом і розвитком, який раніше не був характерним. Технологічний розвиток визначає нову парадигму життя, яка вимагає від нас творчого підходу і прагнення до інновацій, оскільки він включає в себе різноманітні технології і ресурси, які сприяють підтримці та розвитку всіх аспектів нашого життя, включаючи освіту.

За своїм змістом, формами і методами освіта не є незмінним, закріпленим феноменом, адже вона весь час реагує на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Однак оновлення освітньої практики часто відставало від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до неї.

Подолання кризи сучасної освіти можливе завдяки інтенсивному реформуванню її відповідно до вимог часу, у процесі формування принципово

нової системи загальної освіти, яка поступово замінюватиме традиційну. Найзначущішою особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної [4, с. 8].

Інноваційна педагогічна діяльність як особливий вид творчої діяльності спрямована на оновлення системи освіти. Продуктами інноваційної педагогічної діяльності є нововведення, що позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються як нові чи вдосконалені [4, с. 248].

Особливий інтерес представляють інтерактивні технології, метою яких є створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність [5, с. 2].

Одним з найефективніших інтерактивних методів навчання молодших школярів є гра. Вона створює атмосферу радості та зацікавленості, дозволяє дітям активно залучатися до процесу навчання та сприймати інформацію з задоволенням.

Навчальні ігри відрізняються від розважальних тим, що мають певну методичну мету. Для учнів така гра залишається розвагою, навчання відсувається на другий план. Однак, педагогу в жодному разі не слід показувати учням, що його більше цікавить її навчальна сторона. Знавець і організатор дитячих ігор С. А. Шмаков пише: «Сьогодні рідко хто з педагогів не розуміє значення гри, але мало хто робить гру союзницею своєї нелегкої праці, хоча гра – це перевірка дитини на практиці: гри бояться тому, що в ній потрібно самому вчителю грати, а це не легко. Але це необхідно» [6, с. 3].

Ігри на уроках англійської мови в початковій школі сприяють кращому засвоєнню іншомовного матеріалу, розвитку комунікативних навичок, креативності, критичного мислення тощо. До основних видів ігор для навчання англійської мови молодших школярів відносять дидактичні, сюжетно-рольові, рухливі, музично-пісенні, ігри-загадки, ігри-інсценізації, ігри-змагання, ігри-подорожі тощо.

Розрізняють два основних типи ігор: ігри з фіксованими, відкритими правилами та ігри з прихованими правилами. Прикладом ігор першого типу є

більшість дидактичних, пізнавальних і рухових ігор, сюди відносять також розвиваючі інтелектуальні, музичні, ігри-забави, атракціони. До другого типу належать ігри сюжетно-рольові. Правила в них існують неявно. Вони – в нормах поведінки певних героїв [3, с. 28].

Сюжетно-рольові ігри мають переважно колективний характер, бо відображають відносини в суспільстві. В цих іграх на основі життєвих або художніх вражень вільно і самостійно відтворюються соціальні відносини або розігруються різноманітні життєві ситуації.

Новим видом ігор, який дедалі активніше використовується в навчанні, є комп'ютерні ігри. За допомогою таких ігор діти засвоюють практично засоби комунікації, способи спілкування і вираження емоцій [3, с. 29].

Використання ігор на уроках англійської мови в початковій школі має ряд позитивних моментів, серед яких варто виділити наступні:

1. Ігрове завдання – відпочинок від основного виду діяльності. Учням необхідно змінювати види діяльності на уроці, аби не викликати втоми. З цим найкраще впорається гра.

2. Гра-імпровізація максимально розкриває знання та вміння учнів класу з певної теми. Діти не бояться виглядати кумедними, а для педагога це найкращий спосіб розгледіти всі сильні сторони учня з теми.

3. Індивідуальне ігрове завдання, що вводиться з прив'язкою до конкретної ситуації та конкретного школяра, дає можливість кожному проявити себе та не бути схожим на когось.

4. Гра постійно надихає на нові відкриття, викликає позитивні емоції, створює невимушену ситуацію успіху.

5. Переможців ігор-змагань вітає весь клас, що дає слабкому учневі поштовх до нових досягнень.

Найважливішою умовою ефективності навчальних ігор є врахування вікових психолого-педагогічних особливостей дітей. У житті кожної дитини школа є новим етапом, коли вона здобуває нові знання, коли змінюється її кругозір, інтереси, цінності, коли вона отримує новий статус у суспільстві.

Незважаючи на те, що домінуючою стає навчальна діяльність, ігрові види діяльності і надалі відіграють важливу роль, оскільки стимулюють розвиток мотиваційної сфери та пізнавальну активність учнів, сприяють їх адаптації до шкільного середовища.

Ігри можуть бути присутні на будь-якому етапі уроку. Їх доцільно проводити не тільки після повного засвоєння молодшими школярами навчального матеріалу теми, але й на певних етапах його вивчення. Під час пояснення нового матеріалу гра може допомогти вчителю розв'язати два важливі взаємозалежні завдання – зацікавити учнів новою темою і зробити зміст теми зрозумілим [1, с. 155].

Приводом до гри можуть стати різні асоціації та правильні педагогічні установки. Іноді учні самі розпочинають гру, тому вчителю необхідно підіграти та спрямувати гру у потрібне русло, і в жодному разі не перешкоджати цьому [2, с. 15].

Отже, гра має важливу роль у навчанні англійської мови молодших школярів в НУШ. Вона допомагає залучити учнів до активного спілкування та використання англійської мови у різних ситуаціях. Гра створює мотивацію для вивчення мови, оскільки діти отримують задоволення від гри і хочуть брати в ній участь. Вона також допомагає розвивати комунікативні навички, сприяє розвитку творчості та фантазії учнів. Крім того, гра є ефективним засобом повторення та закріплення вивченого матеріалу. Завдяки грі учні можуть практикувати свої навички у розумінні мовлення та власному висловлюванні. Таким чином, гра є невід'ємною частиною уроків англійської мови в початковій школі, яка сприяє ефективному та цікавому процесу навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. Харків: Вид. група «Основа». 2011. 287 с.
2. Данилович І. А. Система ігрових вправ у підручнику English Through Communication. *Іноземні мови у школі*. 2005. № 2. С. 14-18.
3. Дзюбенко Л. Ігри на уроках англійської мови. *Рідна школа*. 2010. №1-2. С. 28-30.

4. Дичківська, І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав. 248 с.
5. Мельник Н.М. Впровадження інтерактивних технологій у навчально-виховний процес. *Початкове навчання і виховання*. 2006. №13. С. 2-3.
6. Самовник В. В. Значення та роль гри як інтерактивної технології навчання. *Англійська мова та література*. 2012. № 27. С. 2-7.

Ірина Мусіхіна

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Глазунова Т.В.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені М. Коцюбинського)*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК УМІННЯ АУДІЮВАННЯ

Використання сучасних технологій, яке дуже швидко впроваджується у сучасній освіті в Україні, особливо ефективно під час дистанційної чи змішаної форми навчання. Це зумовило появу нових форм, методів та способів здобуття знань. Розглянемо вплив сучасних технологій на розвиток умінь аудіювання та результати, які вони приносять. Уміння аудіювання - це здатність сприймати на слух та розуміти усне мовлення, важливість якого в сучасному світі важко переоцінити.

Технологія електронного навчання іноземних мов, яка передбачає використання різних інформаційно-комунікаційних засобів, є сучасною формою навчання, яка забезпечує можливість оперативної передачі інформації будь-якого обсягу і типу, а також інтерактивність процесу навчання завдяки спеціально створеній для цих цілей мультимедійній інформації [2, с. 301].

Звертаючи увагу на закономірності вивчення лексики та граматики, інноваційні технології для навчання аудіювання онлайн демонструють зручність та ефективність у набутті цих навичок, які входять до складу комплексного уміння аудіювання.

Однією з найважливіших переваг використання інформаційно-комунікаційних засобів є легкий доступ до аудіозаписів, що дає можливість

здобувачам освіти почути автентичний матеріал, та до відеоконтенту, у процесі перегляду якого учень чує іншомовне мовлення й водночас бачить міміку, жести мовця, а також обставини, за яких здійснюється спілкування. На думку О.Б. Бігич, загально визнаним плюсом є уможливлення багаторазового відтворення аудіозапису без зміни якості звучання [1, с. 27].

Легкодоступними відеоплатформами, які є джерелом аудіо- та відеоматеріалів для навчання аудіювання, є YouTube та Netflix, різноманітні аудіопідкасти та стрімінгові сервіси, що полегшують процес поширення мовного контенту.

Крім того, MALL-технологія (англ. Mobile Assisted Language Learning) стає дедалі популярнішою у роботі з сучасними учнями. Мобільні додатки пропонують різноманітні вправи, які забезпечують можливість слухати аудіоматеріали в будь-який час і в будь-якому місці. Duolingo, Babbel і Rosetta Stone надають інтерактивні уроки та вправи на аудіювання, підвищуючи мотивацію, автономію учнів та збільшуючи час роботи з аудіоматеріалами.

Застосування «мобільного навчання» сприяє поширенню процесу гейміфікації освіти, тобто використання ігрових елементів під час навчання для вирішення завдань та проблем через імітацію реальних мовленнєвих ситуацій. Учні можуть слухати і відповідати на запитання, брати участь у віртуальних діалогах та головоломках, які сприяють розвитку розуміння мовлення в різних контекстах. Завдяки інтерактивному середовищу учні з різним типом сприйняття інформації краще засвоюють навчальний матеріал. Важливим чинником також є позитивні емоції, які можна отримати від нагород та досягнень за успішне вивчення мови, що робить процес навчання цікавішим, захоплюючим та підвищує мотивацію.

Онлайн-курси та навчальні платформи також використовують аудіоматеріали як важливу частину навчального процесу. Здебільшого це відео-лекції, аудіоуроки та вправи на аудіювання.

Водночас, важливо пам'ятати, що сучасні технології –це лише інструмент для навчання. Для досягнення результату та справжнього прогресу потрібна

кропітка робота учнів, а саме: систематичність, відповідальність та самодисципліна. Водночас, важливу роль відіграють вчителі, які надають допомогу, дають рекомендації та створюють навчальні програми, що враховують потреби кожного учня.

Отже, сучасні технології створюють сприятливе середовище для розвитку уміння аудіювання. Вони роблять навчання більш доступним, захоплюючим та ефективним. При відповідній самодисципліні, мотивації учнів та підтримці з боку вчителя ці технології можуть допомогти учням досягти високого рівня уміння аудіювання, що стане важливою складовою їхнього успіху в сучасному світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О.Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 19-30.
2. Гальченко В. М., Лисенкова Т. М. Розвиток навичок аудіювання в межах Е-курсу. *Лінгвістичні дослідження*. 2019. С. 296–301. URL: <https://doi.org/10.34142/23127546.2019.50.35> (дата звернення: 19.10.2023).

Лілія Пасько

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г. І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В УЧНІВ МОЛОДШОЇ ШКОЛИ

Формування англомовної лексичної компетентності в учнів молодшої школи вимагає підходів і засобів, які враховують психологічні вікові особливості учнів. До таких підходів і засобів відносимо використання мультимедійних засобів гейміфікації.

Гейміфікація навчання, або ігровий підхід у навчанні – це підхід до навчання, який використовує елементи гри для залучення учнів до активного процесу отримання знань і вмінь [1].

Розглянемо психологічні фактори, які сприяють ефективності використання мультимедійних засобів гейміфікації у формуванні англомовної лексичної компетентності в учнів молодшої школи.

Однією з ключових психологічних передумов успішного навчання є мотивація учнів до активності і сприйняття нової інформації. Учні молодшої школи мають властивий їх віку інтерес до гри, ігрових елементів та взаємодії з технологіями (Gee, 2003) [1].

Згідно з дослідженнями М. Пренскі (2001) [2], гейміфікація сприяє розвитку мотивації та цікавості учнів до навчання, оскільки дозволяє їм відчувати себе більш активними учасниками процесу. Ігровий підхід активує мимовільну вагу та пам'ять, позитивні емоції, стимулює учнів брати активну участь у завданнях, поставлених перед ними, та долати труднощі на шляху до досягнення мети тому, що це цікаво, а не з відчуття повинності.

Мультимедійні засоби у формуванні англомовної лексичної компетентності допомагають поєднувати зорове, акустичне та кінестетичне сприйняття інформації. Дослідження К.Стейнкюлера та С. Дункан (2008) [3] показують, що мультимедійні засоби стимулюють мозкову активність, активізують різні регіони головного мозку, що відповідають за обробку інформації. Це сприяє покращенню сприйняття та засвоєнню лексичних одиниць, забезпечує більш комплексне та ефективне опанування матеріалу без надмірного залучення довільної уваги та пам'яті.

Гейміфікація в навчальному процесі молодших школярів.

Поєднання гейміфікації та мультимедійних засобів у навчанні англійської мови у молодших школярів має потужний потенціал. Гейміфікація забезпечує навчання в ігровій формі, де завдання перетворюються на цікаві та захоплюючі виклики. Учні залучаються до навчального процесу, і, навіть здаватиметься їм,

що вони грають, вони одночасно формують свою англомовну лексичну компетентність [2].

Застосування гейміфікації в поєднанні з мультимедійними засобами забезпечує різноманітність інтерактивних вправ та завдань, що підвищує зацікавленість учнів у навчальному процесі. Це стимулює бажання отримати нові знання та більш активно залучатись до навчання англійської мови [3].

Отже результати досліджень підтверджують, що використання мультимедійних засобів гейміфікації є ефективним інструментом для формування англомовної лексичної компетентності учнів молодшої школи. Цей підхід базується на психологічних особливостях дитячого розвитку та мотивації, що дозволяє створювати захопливе і ефективне навчальне середовище.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gee J. P. What video games have to teach us about learning and literacy. *Computers in Entertainment*. 2003. № 1(1). P. 20-20.
2. Prensky M. *Digital Game-Based Learning*. McGraw-Hill. 2001.
3. Steinkuehler C., Duncan S. Scientific habits of mind in virtual worlds. *Journal of Science Education and Technology*. 2008. 17(6). P. 530-543.

Анна Пупа

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г. І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ОНЛАЙН - ДОШКА PADLET ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В сучасній освіті здійснюється інтенсивне впровадження інтерактивного навчання та інформаційно- комунікаційних технологій у навчальний процес закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) [3].

Інтерактивне навчання із залученням інформаційних технологій робить процес навчання більш цікавим та творчим. Необхідність презентації наочного матеріалу в умовах змішаного навчання зумовила пошук зручного веб - сервісу.

Одним із таких інструментів навчання є віртуальна інтерактивна дошка (онлайн-дошка) PADLET, за допомогою якої можна підсилити зацікавленість й активність учнів, поліпшити ефективність роботи на уроках, організувати спільну діяльність учнів. Даний веб – сервіс надає можливість візуалізувати навчальний матеріал і репрезентувати його більш привабливо та зрозуміло, що допоможе вчителю цікаво провести заняття, а учням - краще засвоїти новий навчальний матеріал, адже дані інструменти дозволяють об'єднати текст, відео, аудіо та зображення в інтерактивний формат. Також даний веб- сервіс можна використовувати для спільної діяльності учнів на уроках англійської мови, та в позашкільний час [1].

Інтерактивна дошка Padlet - це інтерактивна онлайн дошка для оформлення всіх необхідних матеріалів по заданій темі в одному місці. Багатофункціональний ефективний інструмент, для організації колективної роботи.

Цей інструмент є багатофункціональним, тому дозволяє проявити креативність і урізноманітнити подачу інформації. Пропонується 7 форматів дошки, що дає можливість підібрати зручний варіант відповідно до мети. Не менш різноманітними є види контенту, який можна розмістити. Можна робити записи, завантажувати готові файли (текстові, фото, відео) або знаходити необхідні - фото, - відеоматеріали у вбудованому пошуковику, додавати гіперпосилання та самостійно малювати. Крім цього, є можливість зробити аудіозапис, фото, чи зняти відео в момент роботи й одразу завантажити. Також можна зробити запис екрану й одразу опублікувати його, що можна використовувати як відеоінструкцію для учнів під час заняття [3].

Важливою функцією дошки Padlet є можливість взаємодіяти з розміщеною інформацією: коментувати, ставити вподобайки, голосувати “за” чи “проти”, оцінювати публікації зірочками від 1 до 5, ставити числові оцінки. Це забезпечує

інтерактивність роботи, дозволяє обмінюватися думками, враженнями й сприяє жвавому обговоренню теми.

Зважаючи на багатогранність функцій цього інструменту, онлайн- дошка має безліч варіантів застосування. Завдяки їй можна організувати спільну роботу учнів під час уроку, генерування ідей та їх подальшого обговорення, накопичувати матеріали з теми, систематизувати знання, використовувати задля наочності та рефлексії, також дошка дає простір для креативного оформлення, що сприяє більшій зацікавленості та кращому запам'ятовуванню [2].

Напрямки використання онлайн дошки представлено на рис. 1 .

Рис.1. Напрямки використання онлайн дошки Padlet

Можливості застосування онлайн - дошки Padlet на уроках іноземної мови приведено в таблиці 1. Можливості структуровані за етапами уроку.

Можливості застосування Padlet в структурі уроку іноземної мови	
Актуалізація опорних знань	“Мозковий штурм”, “Асоціативний куш”, “Дерево рішень”
Опрацювання матеріалу	Залученість медіа ресурсів на інтерактивну дошку
Первинного закріплення	Підібраний або розроблений матеріал легко розмістити для закріплення знань

	учнів
Закріплення та повторення	Впровадження диференційованого та індивідуального підходів навчання, застосовуючи різнорівневі завдання
Рефлексія	Загальна дошка відгуків та побажань, безпосередній зв'язок між вчителем та учнями

Таблиця 1. Можливості застосування онлайн-дошки Padlet на уроках іноземної мови

Онлайн – дошка Padlet є надзвичайно корисним інструментом для інтерактивного навчання англійської мови в загальноосвітніх закладах. Завдяки дошці Padlet можна покращити ефективність навчання, зробити його цікавим і творчим для учнів. Завдяки можливості візуалізації навчального матеріалу та представленню його в форматі, зрозумілому для учнів, онлайн-дошка Padlet сприяє кращому засвоєнню нового матеріалу. Найважливішою перевагою Padlet є можливість взаємодії з розміщеною інформацією, що забезпечує інтерактивність та сприяє обговоренню та обміну думками між учнями. Це робить навчання більш живим і зацікавлюючим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рижко Д.В., Сікора Я.Б. Технологія використання віртуальної дошки Padlet у навчальному процесі. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/28034/1/9.pdf>
2. Руденко Ніна Миколаївна, Донченко Юлія та Широков Денис Леонідович. Застосування онлайн дошки padlet на уроках математики у початковій школі. *II International Scientific and Theoretical Conference «Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives»*. 2021. (2). С. 29-30.
3. Alieksieieva Hanna, Ovsyannikov Oleksandr. Використання інтерактивних засобів навчання: онлайн дошка PADLET. 2023.

Катерина Півнюк

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Жовнич О. В.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КАЛЛАН ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Використання методу Каллан є ефективним та комплексним засобом для формування та розвитку комунікативних навичок учнів старших класів. Цей метод сприяє глибокому вивченню мови та активному розвитку не лише мовних, але й критичних мислительських навичок, міжособистісної ефективності та міжкультурної компетентності учнів. Він стимулює активну участь учнів у навчанні, розвиває їхню здатність виражати власні думки, сприяє розвитку мовлення та розширенню словника, формує навички самоконтролю та самостійного навчання, а також розуміння й повагу до різних культур та сприяє підготовці учнів до активного громадянства у глобалізованому світі.

Активна участь: Метод Каллан відзначається активною участю учнів у процесі навчання. Вони приймають участь у різних комунікативних вправах, таких як рольові ігри, дебати, групові обговорення та інші види інтерактивних діяльностей. Це стимулює розвиток їхньої здатності виражати власні думки, ефективно спілкуватися та вислуховувати інших. Активна участь у спілкуванні сприяє формуванню навичок співпраці, публічного виступу та критичного мислення.

Контекстуальний підхід: Метод Каллан ставить учнів у реальні життєві ситуації, де вони використовують мову для вирішення конкретних завдань та вираження своїх думок. Це сприяє здатності учнів адаптувати мовні навички до різних ситуацій спілкування та змушує їх розуміти мовлення в контексті. Вони навчаються адаптувати свою мову до різних ситуацій та аудиторій, що є цінним навичкою в житті.

Розвиток лексики та граматики: Під час використання методу Каллан, учні активно вживають мову в різних виданнях, включаючи обговорення актуальних тем, ігри та рольові ігри. Це сприяє активному розширенню словника та покращенню мовних навичок. Вивчення мови через реальні комунікативні ситуації підвищує мотивацію учнів вдосконалювати свої мовні навички та розуміти граматичні структури у контексті їх застосування.

Самодисципліна та самостійність: Вивчення мови за методом Каллан спонукає учнів до активної самодисципліни та самостійності. Вони повинні регулярно вдосконалювати свої навички, вчити новий матеріал та самостійно вивчати мову. Це сприяє розвитку навичок самоконтролю та самостійної роботи, що є важливими навичками для навчання та життя.

Міжкультурна компетентність: Метод Каллан акцентує на важливості розуміння та поваги до різних культур і світоглядів. Учні вивчають мову через інтеракцію з іншими культурами та міжкультурні ситуації, що сприяє розширенню їхнього глобального розуміння та підготовці до міжкультурної взаємодії. Це особливо важливо в сучасному світі, де глобалізація та міжкультурна взаємодія стають невід'ємною частиною життя.

Використання методу Каллан у навчанні учнів старших класів є ефективним та комплексним підходом для формування та розвитку комунікативних навичок. Цей метод підсилює активну участь учнів у навчанні, навчає їх спілкуватися в різних життєвих ситуаціях, розширює словник та покращує мовні навички, спонукає до самодисципліни та самостійності та формує міжкультурну компетентність.

Метод Каллан сприяє глибокому вивченню мови та активному розвитку критичного мислення та міжособистісної ефективності учнів. Крім того, він готує їх до активного громадянства в глобальному світі, де розуміння та повага до різних культур та мов стають важливими навичками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kallan R. L. Language teaching materials: Theory and practice. Routledge. 2001.

2. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and methods in language teaching. Cambridge University Press. 2001.
3. Gudykunst W. B., Kim Y. Y. Communicating with strangers: An approach to intercultural communication. McGraw-Hill. 2003.
4. Littlewood W. Communicative language teaching: An introduction. Cambridge University Press. 1981.
5. Savignon S. J. Communicative language teaching: Strategies and goals. *TESOL Quarterly*. 2002. № 36(2). P. 349-353.

Катерина Приймак

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Борисова Н.В.

(Університет Григорія Сковороди в Переяславі)

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ

В сучасному суспільстві розвиток інформаційних технологій все більше набирає обертів. Технології мультимедійного характеру наповнюють усі аспекти нашого життя, в тому числі сфери навчання та розвитку. Сучасним педагогам необхідно не тільки слідкувати за розвитком мультимедійних технологій, а й навчатись використовувати їх у освітніх програмах. Саме наукові досягнення формують наше майбутнє. А вони вже не можуть існувати без участі мультимедійних технологій.

Вивчення іноземної мови дає можливість не тільки спілкуватись з іншими людьми, а й вивчати щось нове. На уроках англійської мови сучасні педагоги використовують багато цікавих підручників, але вони вже не можуть задовільнити всі потреби сучасних здобувачів. Саме через це вчитель може користуватись мультимедійними технологіями і поступово проводити комп'ютеризацію навчального процесу. Такі нетрадиційні методики викладання допомагають учням швидше та легше засвоювати багато цікавої інформації.

Нове покоління учнів, що в наш час здобуває освіту, ще з дитинства оточене з усіх сторін новітніми технологіями. Діти з легкістю використовують

під час навчання смартфони, ноутбуки, планшети та інші девайси. Тому вчителю потрібно спілкуватись із здобувачами мовою сучасності, а саме активно застосовувати мультимедійні технології. Комплексний розвиток дитини відбувається завдяки поєднанню звукового супроводу, текстів та візуальних зображень, які можна виводити на екрани під час проведення заняття.

Мультимедійні технології, які використовуються під час проведення уроку англійської мови, допомагають вирішувати декілька важливих завдань [2, с. 84]:

- формування навичок читання з використанням текстів з мережі Інтернет будь-якої складності та з різними лексичними одиницями;
- вдосконалення мовленнєвих навичок та поповнення словникового запасу через перегляди коротких відео та епізодів з фільмів, прослуховування аудіо-уривків;
- вдосконалення граматичних та фонетичних знань завдяки проходженню онлайн-тестувань на різноманітних сучасних мультимедійних платформах (українських та зарубіжних);
- формування у здобувачів мотивації та прищеплення потреби у вивченні англійської мови для подальшого справжнього спілкування у побуті та на роботі майбутнього.

Мультимедійні технології на уроках англійської мови суттєво економлять навчальний час, особливо для учнів старших класів. Такі нестандартні прийоми навчання можна використовувати на різних етапах здобування освіти. Сучасні педагоги потребують оновлення навчального середовища, адже для використання мультимедійних технологій є потреба у комп'ютерах, проекторах, інтерактивних дошках та іншому обладнанні в кожному сучасному класі. Найчастіше на уроках англійської мови педагоги використовують наступні цифрові засоби для навчання [2, с. 83]:

- мультимедійні презентації;
- мультимедійні тренажери та програми для проведення тестування;

- електронні підручники, словники, хрестоматії, атласи та інша цифрова література;
- техніка для відтворення аудіо та відео (програвачі, проектори, ноутбуки та інше);
- ресурси мережі Інтернет освітнього спрямування.

Найкраще використання мультимедійних технологій – це поєднання декількох різних цифрових засобів одночасно до однієї теми з англійської мови. Тільки в такому випадку інформація засвоюється учнями не тільки швидше, а й набагато ефективніше. Якщо здобувачі постійно дивляться, слухають, читають, повторюють та перевіряють себе – то будь-яку тему можна опрацювати з усіх сторін та аспектів.

Комп’ютерні технології розширюють можливості навчального процесу. Формування навичок усного мовлення в старших класах є особливо важливим, адже здобувачі вже встигли отримати достатньо знань та навичок для практикування говоріння. Під час перегляду фільмів або прослуховування аудіо учні вчать [1, с. 7]:

- точно формулювати свої думки;
- правильно вести діалоги та сприймати монологічне говоріння;
- стисло висловлювати свої думки щодо конкретної теми або швидко та лаконічно відповідати на поставлене запитання;
- розуміти людей різних національностей (носіїв та не носіїв англійської мови);
- отримувати та систематизувати інформацію, яка сприймається на слух.

Таким чином, використання мультимедійних технологій під час процесу навчання дає педагогам багато переваг. Вчитель має можливість не тільки надавати здобувачам бажану інформацію, а й презентувати англійську мову в її звичних умовах та природньому середовищі. Мультимедійні засоби навчання допомагають учням спілкуватись вільно та користуватись набутими знаннями у реальному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кремень В. Інформаційно-комунікативні технології в освіті і формування інформаційного суспільства. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2006. № 6. С. 4–8.
2. Рогульська О. О. Доцільність використання мультимедійних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземної мови. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2018. № 12. С. 82–88.

Інна Рафальська

Науковий керівник – к.філол.н, доц. Мельник Л. В.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ПРИНЦИПИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У процесі вивчення іноземних мов, зокрема англійської, надзвичайно важливим є розвиток навичок діалогічного навчання. Ці навички дозволяють учням володіти мовою та виражати свої думки і погляди в усній формі, що є надзвичайно важливим в сучасному світі. Для досягнення цієї мети важливо використовувати інтерактивні методи навчання на уроках англійської мови для учнів старших класів.

Відповідно до визначення І.С. Яцика, «інтерактивне навчання» - це навчання, засноване на прямій взаємодії учнів з навчальним оточенням, з метою здобуття нового досвіду [1, с. 114].

З погляду О.М. Пометун, «інтерактивне навчання» — це спосіб пізнання, що базується на діалогових формах взаємодії учасників освітнього процесу, під час якого у них формуються навички спільної діяльності. Цей підхід побудований на принципі «всі навчають кожного і кожен навчає всіх» [2, с. 7].

Інтерактивним можна називати метод, у якому той, хто навчається, є учасником. Учень не виступає пасивним слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається на уроці [3, с. 6]. Інтерактивні методи спрямовані на залучення учнів до навчального процесу, де кожна дитина буде почутою та

побаченою, а також створюють сприятливі умови для розвитку діалогічного навчання.

Діалогічне навчання важливе для розвитку комунікативних навичок учнів. Воно сприяє розвитку вмінь слухати, висловлювати свою думку, аргументувати свої погляди та спілкуватися на іноземній мові.

Принципи роботи інтерактивного навчання:

– Активність. Вчителю слід створити умови для активної участі кожного учня в процесі навчання, наприклад, за допомогою різних ігрових ситуацій, дебатів, рольових ігор.

– Групова робота. Робота в невеликих групах дозволяє учням взаємодіяти та спільно вирішувати завдання, що розвиває навички співпраці та комунікації.

– Зворотній зв'язок. Заохочення до обговорення, дискусії, висловлення власної думки.

– Експеримент. Активний пошук нових ідей та шляхів вирішення поставлених задач.

– Довіра. Важливо щоб учень не лише поважав педагога, а й довіряв йому, відчував підтримку.

– Рівність поглядів. Можливість для учня побути в ролі організатора, лідера. Учитель висловлює свою думку на рівні з іншими учасниками процесу.

Інтерактивні методи навчання на уроках англійської мови є важливим інструментом для розвитку діалогічного навчання учнів старших класів. Вони сприяють активному залученню учнів до процесу навчання, розвивають комунікативні навички та сприяють кращому засвоєнню англійської мови. Вчителі повинні враховувати ці принципи при плануванні та проведенні уроків для досягнення кращих результатів у навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яцик І. С. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні гуманітарних дисциплін з метою виховання толерантності. *Вісник ВПІ*. Київ, 2010. Вип. 4. С. 114–118.
2. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2014. С. 7-19.
3. Литвин С.В. Система вправ для навчання писемного спілкування учнів старших класів середньої загальноосвітньої школи. *Іноземні мови*. 2001. №1. С.4-9.

Анна Розінько

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г.І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка)*

МЕТОДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ MIRO ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

З підвищенням ролі англійської мови в сучасному світі, особливо у сфері міжнародних комунікацій та інтеграції в глобальну спільноту, важливим завданням стає розвиток ефективних методик і засобів, спрямованих на формування в учнів діалогічного мовлення та комунікативної компетентності в англійській мові. Одним із потенційно обіцяючих інструментів для вирішення цієї проблеми є використання інтерактивної дошки MIRO в навчальному процесі.

Віртуальна дошка представляє собою новий, перспективний та високофункціональний сервіс, який слугує робочим простором та «білим аркушем» для спільної роботи зі створення і редагування зображень та документів, а також для здійснення реального часу спілкування. Її застосування розширюється не лише на візуалізацію інформації, але й на забезпечення міжактивних аспектів навчальних занять в умовах дистанційного навчання, проведення контролю, фіксації успішності та взаємоперевірки в кооперативному

форматі і таке інше. Даний інструмент сприяє активному залученню учасників навчання, які мають різні особливості сприйняття і розуміння навчального матеріалу, когнітивно-стильові особливості, сприяючи тим самим модернізації освітнього процесу та підвищенню його ефективності в загальному значенні [1, с. 18].

Однією з ключових функцій інтерактивної дошки «MIRO» є можливість створення інтерактивних діалогів, розроблювати сценарії, в рамках яких учні взаємодіють у діалогах з віртуальними персонажами. Ця можливість надає можливість учням практикувати навички мовлення та спілкування в контрольованому та іммерсивному навчальному середовищі. Наприклад, учні можуть здійснювати діалоги, пов'язані з щоденними життєвими ситуаціями, такими як замовлення їжі в ресторані, запити про маршрути або узгодження зустрічей.

Сервіс надає можливість створювати спільні проекти, демонструвати презентації які інтегрується з такими інструментами як Slack, Google Suite, Dropbox, JIRA, Vox. Серед його функціоналу є як базові інструменти, такі як текст, стікери, геометричні фігури, олівець та гумка, так і більш специфічні опції, такі як можливість створювати стрілки для з'єднання об'єктів, будувати інтелектуальні карти, використовувати таймер та інші інструменти.

В цілому використання віртуальної дошки MIRO включає в себе виконання наступних функцій:

- функція візуалізації, спрямована на підвищення процесу пізнання, яке передбачає набуття та застосування знань;
- функція інформування, оскільки зазначені інструменти служать як безпосередні носії навчальної інформації у різних формах, що сприяє активізації когнітивних процесів здобувачів освіти і покращує їх розуміння сутності явищ, процесів та зв'язків;
- функція інтерактивності, оскільки вона дозволяє учасникам працювати в режимі реального часу, забезпечуючи взаємодію між ними та викладачем і забезпечуючи оперативний зворотний зв'язок.

Серед основних дидактичних можливостей використання віртуальної дошки MIRO можна виділити наступні:

1. Здійснення мозкового штурму: педагог зафіксує проблему, а учні пропонують варіанти її вирішення. Відмінність полягає в тому, що модератор може брати активну участь у дискусії, не відволікаючись на записи.
2. Використання кейс-методу: вчитель пропонує конкретний випадок, а учні аналізують його причини та можливі шляхи вирішення проблемної ситуації, обговорюють та обирають кращий варіант, користуючись аналізом позитивних та негативних наслідків.
3. Впровадження технології перевернутого навчання.
4. Оновлення опорних знань: вчитель розміщує необхідний навчальний матеріал, а учні можуть його вивчити та уточнити за необхідності.
5. Спільне складання конспекту лекцій.
6. Колективний пошук та збереження матеріалів за відповідною тематикою.
7. Формування списків додаткових джерел.
8. Збір аргументів стосовно спірних питань (одна віртуальна дошка відображає відповіді «за», а інша - «проти»).
9. Проведення консультацій.
10. Розміщення оголошень та важливої інформації.
11. Створення віртуальних галерей та бібліотек.
12. Організація віртуальних екскурсій, включаючи показ панорам різних місць світу.
13. Відображення планування та звітності [5, с. 22].

Для ефективно організації уроку з використанням ІКТ учителю та учням необхідно налаштуватися на старанну підготовку до інтерактивних занять. Краще якісно підготувати кілька інтерактивних занять у навчальному році, ніж часто проводити наспіх підготовлені «ігри». Якщо застосування інтерактивних технологій навчання у конкретному класі не веде до запланованих результатів, учителю треба переглянути стратегію своєї роботи, використати інші

інтерактивні прийоми. Іноді вчителю треба перевірити себе, уважніше підходити до змісту та організації використання інтерактивних технологій. Нарешті, слід пам'ятати, що використання інтерактивних технологій навчання іноземних мов не є самоціллю. Це лише засіб для створення тієї атмосфери в класі, яка сприяє співробітництву, впевненості у своїх силах, ініціативності та активності, надає можливості дійсно реалізувати особистісно-орієнтоване іншомовне навчання [6, с. 207].

Сервіс «MIRO» пропонує різноманітні вправи для розширення лексичного запасу. Викладачі можуть відтворювати зображення або слова на дошці та ініціювати учнів на співставлення їх із відповідними лексичними одиницями або перекладами. Цей візуальний підхід сприяє більш ефективному запам'ятовуванню слів та їх зрозумінню. Більше того, викладачі можуть використовувати цю інтерактивну дошку для введення нових лексичних одиниць в контексті, що допомагає учням краще розуміти їх практичне використання [2, с. 20].

Зважаючи на можливості інтерактивної дошки «MIRO» для формування англomовної компетентності учнів базової школи, можна використовувати такі вправи для розширення словникового запасу та покращення навичок:

1. Співставлення слова із зображенням: На інтерактивній дошці «MIRO» виведено зображення різних фруктів, таких як яблука, банани, апельсини та вишні. Учні повинні вказати, які слова або фрази відповідають зображенням. Наприклад, під зображенням яблука необхідно написати «apple», а під апельсином – «orange».

2. Знайти синоніми або антоніми: викладач подає слово та просить учнів знайти його синоніми або антоніми, використовуючи «MIRO», це допомагає розширити словниковий запас та розуміння словесних відносин.

Вчитель відображує слово «happy» на інтерактивній дошці «MIRO» та просить учнів знайти його синоніми. Учні можуть використовувати цифрові стікери, щоб записати синоніми, такі як «joyful», «content», «cheerful» та «elated». Далі вчитель змінює слово на «sad» і дає завдання учням знайти антоніми до

нього. Учні використовують дошку для додавання антонімів, таких як «happy», «joyful», «cheerful» та «elated».

Щоб зробити вправу більш інтерактивною, вчитель заохочує учнів пояснювати значення слів, які вони додали як синоніми чи антоніми. Це не лише розширює словниковий запас, але і покращує їх розуміння відносин між словами. Вчитель переглядає і обговорює синоніми і антоніми на уроці, сприяючи активній участі та розумінню матеріалу.

3. Контекстуальне використання слів: вчителі створюють речення з новими словами та пропонувати учням визначити їх значення на основі контексту, це сприяє зрозумінню практичного використання слів.

4. Словникова гра «Hangman»: викладач може грати з учнями в словникову гру «Hangman», де діти вгадують слова, вводючи літери. Ця гра допомагає розвивати навички правильного написання слів та вивчати нові слова.

5. Створення історій: учні можуть використовувати слова з нового словника для створення коротких історій або оповідань на дошці. Це заохочує їх використовувати слова в контексті та розвивати навички розповіді.

6. Засідання «словникового клубу»: вчителі організують засідання, де учні вивчають нові слова та діляться своїми власними реченнями, використовуючи ці слова. Це сприяє активному використанню слів у різних контекстах.

Розуміння мовлення на слух є важливою складовою діалогічної мовленнєвої компетентності. «MIRÓ» може використовуватися для відтворення аудіозаписів носіїв мови, що дозволяє учням вдосконалювати навички слухання. Після прослуховування учні можуть брати участь у дискусіях, відповідати на питання або узагальнювати зміст, який вони почули, покращуючи таким чином як слухання, так і мовлення [3, с. 63].

Отже, віртуальна дошка є перспективним та багатофункціональним інструментом візуалізації, яка відповідає нагальним вимогам цифрової трансформації сучасного суспільства та сприяє посиленню інформаційної насиченості освітнього процесу, а отже детермінує її якість. Її використання

допомагає створювати цікаві та педагогічно ефективні уроки, на яких учні активно залучаються до мовленнєвих вправ, розвивають словниковий запас, покращують навички слухання та мовлення та готуються до більш успішного спілкування англійською мовою в реальних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бегека, Д. А. Підготовка майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів педагогічного університету: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 18 с.
2. Житеньова Н. В. Візуальні дидактичні засоби: створення та використання в освітній практиці: навч.-метод. посіб. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2019. 89 с.
3. Лебідь Н., Бреус Ю. Онлайн-заняття для молоді: від старту до фінішу: посіб. Дніпро, 2021. 63 с.
4. Усик С.Л., Богданович Л.М. Інноваційні технології навчання. Методичні рекомендації. Л.: Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Волинської області, 2019. 22 с.
5. Подосиннікова Г. І. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. *Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць*. 2012. № 3. С. 196-208.

Ірина Синчук

Науковий керівник – д. пед. наук, проф. Дмитренко Н.Є.

(Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського)

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

На сучасному етапі розвиток української освіти на етапі модернізації. НУШ впроваджена на 100 % в початковій школі, а в середній та старшій ланці на етапі впровадження.

Модернізація української освіти характеризується освоєнням нових підходів, інтерактивних методів навчання, широким використанням ІКТ,

цифрових технологій під час навчального процесу та впровадженням ефективного методу в оцінюванні.

Сучасна реформа освіти в Україні має на меті створення дієвої системи освіти, де здобувачі освіти будуть здобувати знання і вміти їх використовувати на практиці.

Нова українська школа – це ключ до нового та дієвого навчання, яке дозволяє здобувачам освіти вчитися за допомогою практичних занять.

Мета нової української школи переорієнтувати навчальний процес інноваційними методами та підходами до навчання. Нова система освіти має на меті відмову від традиційної форми навчання і прийняття інноваційних технологій. Запровадження особистісно – орієнтованої парадигми, що приходить на зміну комунікативності і прагматизму.

Нова форма освіти діє на реалізацію педагогіки, де буде розвиток якостей особистості, таких як : знання, навички, уміння, уявлення.

В навчальному процесі формування граматичної компетентності важливе значення для здобувачів освіти стає набуття граматичних навичок, що включає в себе декілька етапів :

- 1) ознайомчий період, що включає в себе ознайомлення з граматичним явищем;
- 2) наслідування за зразком;
- 3) перетворення граматичних явищ;
- 4) влучність і продуктивність застосування граматичних форм.

Першочергове завдання педагогів – активізувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти у навчальному процесі під час вивчення іноземної (англійської мови).

Інноваційні технології навчання потрібні для заохочення здобувачів освіти навчатися і активно приймати участь у навчальному процесі. Кооперативне навчання, проєктне навчання, використання нових інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів, формувальне оцінювання сприяють реалізації індивідуального підходу до навчання [1].

Існує багато способів формування іншомовної граматичної компетентності з іноземних мов, але вважається, що найефективніший спосіб – це використання ресурсів Інтернету. Зараз дуже популярним є використання соціальних мереж і блогів. Залучення до роботи вчителем соціальних мереж, блогів, Інтернету дає змогу вивести навчання за межі аудиторії, навчальний процес зробити безперервним. Можна зробити висновок, що використання перерахованих засобів навчання є доцільними під час використання навчального процесу, щоб сформувати в здобувачів освіти іншомовної граматичної компетентності. Також ефективним для розвитку розуміння іншомовної мови є використання Інтернет-ресурсу YouTube, який допомагає учням слухати носіїв іноземної мови, спостерігати за мімікою, роздільною здатністю голосового апарату, звертати увагу на вимову слів.

Онлайн-словники - це теж дієвий спосіб для вивчення іноземних слів, їх написання та вимовляння. Для молодших школярів це зручний спосіб для запам'ятовування слів.

Навчальні ігри – це чудовий спосіб для навчання дітей молодшого шкільного віку. Дітям під час ігри легше навчатися та запам'ятовувати. І з самого раннього віку діти вже вміють користуватися інноваційними технологіями.

На цьому етапі розвиток рецептивно-репродуктивних навичок відбувається на основі використання дискурсивних моделей у конкретних сферах і ситуаціях відповідно до вікових особливостей та інтересів учнів [2, с. 119].

Ефективним засобом навчання учнів є Інтернет-ресурси, з їх допомогою можна розробляти різноманітні кросворди, ребуси, тести, впроваджувати новітні засоби навчання, такі як презентація.

Незважаючи на те, що Інтернет надає величезну кількість освітньої інформації з багатьох різних галузей, слід підкреслити, що неналежне використання учнями онлайн-ресурсів є причиною їх зловживання. Правильне використання освітніх ресурсів в Інтернеті може посилити та підвищити інтерес учнів до вивчення іноземних мов.

Мотивація до навчання та бажання здобути сучасні спеціальні знання сприяють розвитку їх граматичних навичок з іноземних мов.

Отже, можна зробити висновок, що ефективним засобом формування іншомовної граматичної компетентності у молодших школярів може бути використання Інтернет-ресурсів, яке сприяє активізації мовленнєвої діяльності учнів, виробленню навичок правильного вживання граматичних структур та поповненню лексики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Найдьонова А. Використання технологій web 2.0 для розробки дидактичних матеріалів. URL: <https://u.calameo.com/books/004373434e6a6fe34ef80>
2. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл / О. В. Котенко, А. В. Соломаха. Київ. 2015. 356 с.

Ярослав Скрипник

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Глазунова Т.В.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ІННОВАЦІЙНІ ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ТА УМІНЬ УСНОГО МОВЛЕННЯ В УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Навички та уміння усного мовлення є важливими для розвитку комунікативних здібностей учнів, особливо на початковому етапі навчання. Однак традиційні методи навчання мови не завжди ефективні, і їх можна значно покращити завдяки використанню інноваційних прийомів, особливо в контексті змішаного навчання. Розглянемо деякі інноваційні прийоми формування навичок усного мовлення в учнів базової школи в контексті змішаного навчання [1].

Змішане навчання поєднує традиційний урок в класі з використанням технологій та онлайн-ресурсів. Цей підхід дозволяє індивідуалізувати навчання,

забезпечуючи можливість самостійного вивчення мови поза класом. Переваги змішаного навчання включають більшу доступність ресурсів, збільшення мотивації та зручність навчання [2].

Інноваційні прийоми формування навичок та умінь усного мовлення включають також використання відео та аудіоматеріалів, таких як:

- Відеокліпи та аудіозаписи, які допомагають учням засвоювати вимову та розуміння мовлення в реальних ситуаціях.

- Онлайн платформи, такі як YouTube, що розширюють доступ до різноманітних відеоуроків та розмовних матеріалів [1].

До інноваційних прийомів формування навичок та умінь усного мовлення можна віднести також використання інтерактивних вправ. Мобільні додатки та веб-сайти, що спеціалізуються на навчанні мови пропонують інтерактивні вправи для покращення навичок усного мовлення, забезпечують можливість запису голосу і порівняння його з оригіналом, що допомагає коригувати помилки та поліпшувати вимову [3].

Ще одним важливим прийомом є використання віртуальних класів та відео конференцій. Використання платформ, таких як Zoom або Skype, дозволяє учням спілкуватися з носіями мови та іншими учнями в реальному часі. Це робить можливим вдосконалення навичок та умінь аудіювання та говоріння [4].

Переваги використання згаданих прийомів:

- Змішане навчання у поєднанні з інноваційними прийомами підвищує мотивацію учнів, оскільки вони мають доступ до різноманітних ресурсів і можуть вивчати мову в цікавих форматах.

- Використання технологій дозволяє вчителю відстежувати прогрес учнів та надавати індивідуальну підтримку [1; 2].

- Учні можуть навчатися вдома або в будь-якому зручному місці, що забезпечує більшу гнучкість навчання [2].

Виклики і можливі обмеження:

- Не всі учні мають доступ до комп'ютерів та Інтернету, що може ускладнити впровадження змішаного навчання [2].

- Вчителі повинні забезпечувати контроль за використанням технологій та ресурсів, щоб уникнути втрати фокусу та недисциплінованості з боку учнів [3].
- Оцінка усного мовлення може бути викликом, оскільки вимагає присутності вчителя та відповідних критеріїв оцінювання [3].
- Для кожного учня важливо створити індивідуальні навчальні плани та завдання для максимального розвитку навичок та умінь усного мовлення [4].
- Вчителі можуть співпрацювати з батьками, щоб стимулювати додаткове навчання мови вдома [5].

Інноваційні підходи до формування навичок та умінь усного мовлення в змішаному навчанні можуть значно поліпшити результати учнів базової школи. Змішане навчання сприяє кращій мотивації та доступності ресурсів для навчання мови. Однак важливо враховувати можливі недоліки, пов'язані з складністю оцінювання та відсутністю доступу до інтернету. Вчителі повинні бути готові до здійснення індивідуалізації навчання та співпраці з батьками для досягнення найкращих результатів у формуванні навичок та умінь усного мовлення [1, 2, 3, 4, 5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Johnson L., Adams S. Technology in language learning: An overview. *Language Learning & Technology*. 2011. 15(2). P. 1-5.
2. Blake R. J. Brave new digital classroom: Technology and foreign language learning. Georgetown University Press, 2013.
3. Warschauer M. Comparing face-to-face and electronic discussion in the second language classroom. *CALICO Journal*. 1996. 13(2). P. 7-26.
4. Stockwell G. Vocabulary on the move: Investigating an intelligent mobile phone-based vocabulary tutor. *Computer Assisted Language Learning*. 2007. 20 (4). P. 365-383.
5. Hubbard, P. Computer-assisted language learning: Critical concepts in linguistics. Routledge. 2008.

Жанна Слободянюк

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Подзигун О.А.

*(Вінницький державний педагогічний
університет ім. М. Коцюбинського)*

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Вивчення англійської мови – це важкий і довгий процес, що вимагає терпіння, високої концентрації та вмотивованості. Для того щоб досягнути результатів у навчанні, будь-яка людина повинна мати мотивацію, адже без неї початкова зацікавленість проходить дуже швидко і процес вивчення мови проходить без ентузіазму.

Тому, перш ніж приступити до освоєння мови, необхідно чітко розуміти, для чого це потрібно та які можливості можуть відкритися. Знання мови сприяє розвитку розумових здібностей, розширенню світогляду, професійному зростанню, відкриттю додаткових можливостей [3].

Проте гостро стоїть питання підтримки учителем зацікавленості у вивченні мови, знаходження нових методів для цікавого та ефективного навчання учнів без втрати їх інтересу до вивчення предмету.

Очевидно, що застосовувати традиційні методики під час навчання англійської не досить ефективно. Необхідно впроваджувати нові форми та методи, які давали б гарний результат та підвищували інтерес та мотивацію учнів. Зауважимо, що слід постійно підвищувати ефективність навчання іноземної мови за рахунок удосконалення методики викладання іноземних мов. Однак, якими б досконалими не були методики, вони не будуть ефективними без мотивації, оскільки саме мотивація у вивченні англійської мови гарантує досягнення високих результатів.

Приступаючи до вивчення англійської мови, учні можуть проявляти інтерес до предмета, що вивчається, але далі він може слабшати. Причини послаблення мотивації можуть бути різні: незадовільний рівень англійської мови, отриманий внаслідок шкільного навчання; відсутність уявлення про

використання англійської мови у подальшому житті; нецікава та монотонна подача матеріалу [2].

Розглянувши ці причини, можемо стверджувати, що одним з головних завдань викладача англійської мови є створення на своїх заняттях таких умов, які призвели би до зацікавленості та бажання вивчати мову, до розкриття власних пізнавальних навичок студентів.

Є багато способів спонукати учнів до вивчення іноземної мови. А одним з найбільш дієвих методів мотивації до навчання є його поєднання з розвагами, що допомагає учням засвоювати інформацію легко та з цікавістю. Використання автентичних відеоматеріалів, коректно підібраних до інтересів та рівня знань учнів є одним із них. Учні, вивчаючи іноземну мову за допомогою відеоматеріалів, матимуть можливість переглядати відео на теми, які їх цікавлять, в більшому обсязі з різних ресурсів.

Слід зауважити, що немає необхідності обмежуватись лише шкільною програмою при вивченні іноземної мови. Наприклад, відео ресурс, підібраний відповідно до поточних інтересів учнів, є набагато ефективнішим. Набагато цікавіше буде учневі вивчати новий матеріал у близькому для нього форматі, аніж у стандартному навчальному.

Як один із інструментів можна розглядати онлайн-ресурси Alison, FutureLearn, Open Learning, Coursera та інші. Подібні навчальні ресурси дають можливість спілкування з носіями мови та прослуховування занять, що проводяться викладачами англійських та американських університетів.

Також, пропонуємо впроваджувати роботу з автентичними англомовними відеоматеріалами. Оскільки навчання англійської мови має важливе завдання, а саме формування комунікативних та соціокультурних навичок, тому сучасні навчальні матеріали повинні включати автентичні англомовні матеріали, які дозволяють втілити зміст навчальних матеріалів у реальних ситуаціях. Як автентичний матеріал, що призначений для розвитку комунікативних навичок, можна використовувати підкасти, відео з ютуб, навчальних платформ, художні та наукові фільми [3].

Використання автентичних відеоматеріалів підвищує інтерес до вивчення англійської мови, допомагає активувати всі види мовної діяльності, допомагає почути особливості вимови носіїв з різних англомовних країн, знайомить з культурою країни, мова якої вивчається.

Проблема мотивації є досить поширеною у навчальних закладах, і цю проблему можливо вирішувати за допомогою впровадження новітніх методів навчання. Вихід за межі шкільної програми за допомогою впровадження відео ресурсів близьких по тематиці до поточних інтересів учнів є безперечно дієвим методом. Автентичні відеоматеріали сприяють активізації інтересу учнів, розвитку комунікативної компетенції на заняттях з іноземної мови, зацікавленості до подальшого навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Відеоматеріали як інструмент підвищення мотивації учнів молодшого шкільного віку. Огляд відеопідтримки курсів Super Minds Ukrainian Edition та Imagine for Ukraine. URL: <https://publishing.linguist.ua/videomaterialy-yak-instrument-pidvyshhennya-motyvaciyi-uchniv-molodshogo-shkilnogo-viku-oglyad-videopidtrymky-kursiv-super-minds-ukrainian-edition-ta-imagine-for-ukraine-1/> (дата звернення: 28.10.2023)
2. Гальскова Н.Д. Теорія викладання англійської мови. Лінгводидактика та методика. М.: ІЦ «Академія», 2004. 336 с.
3. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса, 2003.

Валерія Сорока

Науковий керівник – ст. викл. Поп О.Ю.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ВАЖЛИВІСТЬ АУДІЮВАННЯ ЯК ВИДУ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

У зв'язку зі змінами в соціальній сфері, політичному й культурному житті України, з орієнтацією країни на євроінтеграцію, виникла необхідність у спеціалістах, здатних вільно володіти іноземною мовою (сприймати її на слух і розмовляти нею) [2, с. 29]. Аудіювання відіграє першорядну роль у навчанні говоріння, адже говоріння неможливе без слухання. Систематичне слухання оригінальної мови на старшому етапі навчання сприяє вдосконаленню говоріння. Не менш важливою є роль аудіювання в оволодінні технікою читання в голос. Відповідно до чинної програми, у викладанні іноземної мови практичною метою є навчання різних видів мовної діяльності: аудіювання, говоріння, читання й письма. За природних умов види мовної діяльності мають таку питому вагу:

- Аудіювання – 45%
- Говоріння – 30%
- Читання – 16%
- Письмо – 9%

Отже, роль аудіювання є значною.

У реальних умовах комунікації на аудіювання припадає від 40 до 50% часу. Є дані, які свідчать про те, що аудіювання у групі займає 57% навчального часу. У навчальному процесі — це основне джерело мовних знань і важливий засіб мовленнєвої практики на уроці і в позаурочний час. Ці дані зумовлюють необхідність урахування в практиці навчання головних аспектів аудіювання, впливу умов перебігу цієї діяльності на характер сприйняття та методів формування цього уміння.

Для розробки ефективної методичної системи, яка б гарантувала високий рівень сформованості іншомовної аудитивної компетентності, слід спершу з'ясувати сутність самого процесу аудіювання як одного з видів іншомовної мовленнєвої діяльності. Отже, мовленнєва діяльність розглядається як складна, самодостатня діяльність, опосередкована мовою, яка має на меті прийом та висловлення повідомлення, результатом якого є розуміння тексту, а проявами – аудіювання, говоріння, читання та письмо.

Оскільки ми розглядаємо англomовну аудитивну компетентність як вид іншомовної мовленнєвої діяльності, вважаємо за доцільне уточнити значення терміну «іншомовна мовленнєва діяльність». Під іншомовною мовленнєвою діяльністю ми розуміємо цілеспрямований процес обміну інформацією іноземною мовою у процесі взаємодії учасників комунікації [2, с. 155]. Аудіювання – це процес сприйняття усного мовлення на слух, в англійській мові використовується термін “listening comprehension” [1, с. 280-285].

Під час аудіювання в учнів старших класів можуть виникати певні мовні труднощі. Наприклад, лексичні труднощі виникають тому, що збільшується словниковий матеріал, зокрема з'являється велика кількість нової лексики, у тексті можуть бути фразеологічні звороти, а деякі слова вживаються у переносному значенні. Щодо граматики, то ці труднощі можуть бути пов'язані з граматичними моделями або з синтаксичними конструкціями.

З боку викладача можна вважати нормою, якщо він вдається до аудіювання на кожному третьому занятті. Послідовність роботи може бути такою:

1. Опрацювання нових слів і словосполучень, пояснення їх значення і запис на дошці.
2. Введення учнів у ситуацію (презентація задачі).
3. Процес слухання тексту і виконання завдання.
4. Контроль прослуханого [3, с. 77].

Звичайно, на успішність проведення аудіювання можуть впливати і побічні фактори, але вчитель, зі своєї професійної точки зору, повинен передбачити їх і максимально докласти зусиль для їх усунення. Учителі повинні виконати всі

вищезгадані пункти для того, щоб учні не лише правильно зрозуміли зміст завдання, а й виконали його якомога краще.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О. Б. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 483 с.
2. Гнакович Т. Мовленнєва діяльність учнів: психолінгвістичний аспект, 2013. 158 с.
3. Maftoon P. Some Guidelines for Developing Listening Materials. *Issues in Materials Development*. Springer, 2016. p. 75-81.

Маргарита Стеценко

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Подосиннікова Г.І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

ПОРІВНЯННЯ ПЛАТФОРМ VOOMWRITER ТА STORIUMEDU ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Письмо є однією з найважливіших навичок для учнів середньої школи, оскільки воно дозволяє їм висловлювати свої ідеї, думки, аргументи та емоції в різних контекстах і з різною метою. Письмо також є ключовим компонентом вивчення англійської мови, оскільки допомагає учням розвивати свою мовну, когнітивну та соціокультурну компетенцію [4]. Для досягнення писемної компетентності учень повинен мати комплексне розуміння теми, тексту, контексту, граматики та правил письма [7].

Однак, для багатьох учнів письмо є непростим завданням, оскільки вони часто стикаються з різними проблемами та труднощами, такими як нестача словникового запасу, граматичні помилки, низький творчий потенціал та низька мотивація [1, 3]. Тому існує потреба в ефективних та інноваційних способах підтримки та вдосконалення навичок письма англійською мовою.

Одним з можливих варіантів виконання цієї потреби є використання цифрового сторітелінгу та ігрового навчання як підходу для розвитку писемних вмінь учнів. Цифровий сторітелінг можна визначити як процес створення текстів за допомогою комп'ютерних засобів [5]. Ігрове навчання - це процес використання ігор або ігрових елементів у навчальних цілях [2].

Цифровий сторітелінг та ігрове навчання може покращити навички письма учнів кількома способами:

- стимулює уяву та творчість учнів
- підвищує мотивацію та зацікавленість учнів
- сприяє співпраці та взаємодії між учнями
- розвиває критичне мислення та навички розв'язання проблем
- може забезпечити швидкий, конструктивний зворотний зв'язок [6].

Останніми роками з'являється все більше онлайн-платформ, які поєднують цифровий сторітелінг та ігрове навчання, щоб допомогти студентам покращити свої навички письма. Два приклади таких платформ - Boomwriter та StoriumEdu. Boomwriter - це веб-платформа, яка дозволяє вчителям створювати та задавати спільні письмові проєкти для своїх учнів. StoriumEdu - це веб-платформа, яка дозволяє вчителям створювати та задавати інтерактивні ігри-розповіді для своїх учнів. Обидві платформи мають на меті зробити процес письма цікавим та захоплюючим для учнів, використовуючи ігрові елементи, такі як бали, значки, рівні, таблиці лідерів, голосування, ролі, персонажі, сцени, картки тощо. Однак між цими двома платформами є й певні відмінності щодо особливостей їхнього дизайну, педагогічних прийомів та результатів навчання.

Порівнюючи можливості та зручність використання, Boomwriter пропонує структуровану платформу для спільного написання текстів. Учні можуть колективно створювати історії, розділи та есе, що дозволяє їм практикувати командну роботу, організацію та творчість. StoriumEdu, з іншого боку, зосереджується на спільному створенні історій за допомогою рольових ігор, заохочуючи студентів розробляти персонажів, місце дії та сюжети.

Розглядаючи механізми зворотнього зв'язку – Boomwriter пропонує систему взаємного рецензування, де студенти оцінюють та надають відгуки на роботи один одного. StoriumEdu включає гейміфіковані елементи, що дозволяє студентам отримувати зворотній зв'язок у вигляді ігрових нагород та досягнень. У той час як система рецензування Boomwriter сприяє розвитку навичок критичного аналізу та редагування, гейміфікація StoriumEdu мотивує студентів до активної участі в процесі сторітелінгу.

Отже, Boomwriter та StoriumEdu пропонують ефективні інструменти для покращення англомовної писемної компетентності учнів базової школи. Вибір між цими платформами має ґрунтуватися на конкретних навчальних цілях та уподобаннях. Boomwriter добре підходить для структурованих письмових завдань і розвитку навичок, тоді як StoriumEdu чудово підходить для розвитку креативності та залучення через спільне написання історій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Budjalemba A. S., Listyani L. Factors Contributing To Students Difficulties In Academic Writing Class: Students Perceptions. *UC Journal: ELT, Linguistics and Literature Journal*. 2020. Vol. 1, no. 2. P. 135–149. URL: <https://doi.org/10.24071/uc.v1i2.2966> (date of access: 19.10.2023).
2. Gamification. using game-design elements in non-gaming contexts / S. Deterding et al. *the 2011 annual conference extended abstracts*, Vancouver, BC, Canada, 7–12 May 2011. New York, New York, USA, 2011. URL: <https://doi.org/10.1145/1979742.1979575> (date of access: 19.10.2023).
3. Graham S., Perin D. A meta-analysis of writing instruction for adolescent students. *Journal of Educational Psychology*. 2007. Vol. 99, no. 3. P. 445–476. URL: <https://doi.org/10.1037/0022-0663.99.3.445> (date of access: 19.10.2023).
4. Hyland K. *Second Language Writing*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003.
5. Robin B. R. Digital Storytelling: A Powerful Technology Tool for the 21st Century Classroom. *Theory Into Practice*. 2008. Vol. 47, no. 3. P. 220–228. URL: <https://doi.org/10.1080/00405840802153916> (date of access: 19.10.2023).
6. Sadik A. Digital storytelling: a meaningful technology-integrated approach for engaged student learning. *Educational Technology Research and Development*.

2008. Vol. 56, no. 4. P. 487–506. URL: <https://doi.org/10.1007/s11423-008-9091-8> (date of access: 19.10.2023).

7. Sudirman A., Fifardin F., Berkanis M. I. The Transformative Roles of Cooperative Learning in Promoting EFL Students' Writing Competence. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/372440847_The_Transformative_Roles_of_Cooperative_Learning_in_Promoting_EFL_Students'_Writing_Competence. (date of access: 19.10.2023).

Ірина Теремець

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Борецька Г.Е.

(Київський національний лінгвістичний університет)

АУДІОВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Вивчення англійської мови займає одне з важливих місць в шкільній програмі. Але існує проблема, з якою стикаються в процесі її вивчення: учням необхідно досягти заданого навчальними програмами рівня англійськомовної компетентності в говорінні, знаходячись поза межами середовища проживання носіїв мови. Вирішити її можна правильно поєднавши теми уроків та методи їх проведення, використовуючи НМК, які б охопили всі потреби учнів, та обираючи засоби навчання, які б сприяли розвитку мовленнєвих умінь, за рахунок залучення учнів до активного творчого процесу та у взаємодію один з одним. Саме тому хотілося б акцентувати увагу на аудіо- та відеозаписах, використання яких на уроках англійської мови в старших класах сприятиме отриманню знань, умінь та навичок говоріння, умотивує їх, зацікавить.

Питання використання наочності у навчанні іноземної мови було актуальне завжди, та розглядалось в роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. За словами Бертон Т. сенсорні об'єкти і зображення «ініціюють, стимулюють і підтримують навчання», а за спостереженням Кіндер С. Джеймс – роблять процес навчання «більш реальним, точнішим і активнішим» [1, с. 226]. Тобто для активації усного англомовного спілкування слід візуалізувати розповідь, через використання різних образів, що дозволить «аудиторії бачити, а

також чути матеріал» [2, с. 264], полегшить процес спілкування та сприятиме навчанню зв'язному мовленню [3, с. 10].

Науковці, в тому числі і іноземні, в своїх дослідженнях аналізували вплив аудитивних та аудіовізуальних засобів на процес навчання учнів різним навичкам мовлення: слухання, розуміння, говоріння [1, 2, 3, 4]. В результаті досліджень більшість стверджує, що використання аудитивних (інформація подається звуком) та аудіовізуальних (інформація подається звуком і відео) засобів дозволяє учням практикувати цільову мову, сприяє забезпеченню зв'язку з реальним життям. Ряд експериментів, проведених ними підтверджують вище озвучені висновки та показують, що учні, які навчалися з використанням аудіовізуальних засобів, перевершили за своїми результатами тих, чиє навчання виключало наявність засобів даного виду [4, 1, 2].

Більшість НМК, які вчителі використовують на своїх уроках, включають мобільні додатки з аудіо- та відеозаписами підручника, аудіо- та відеоматеріали. Однак сукупність тем, які повинні бути пройдені на уроках англійської мови, сформульовані досить загально і тому у вчителів виникає необхідність (бажання) додатково використовувати новий аудіо- та відеоматеріал для більш повного розкриття певного питання.

Існує багато джерел відео, але ми рекомендуємо зосередити свою увагу на використанні YouTube та Instagram через поширеність, доступність та популярність даних платформ серед молоді. Відбір необхідних аудіо- та відеозаписів слід здійснювати відповідно до критеріїв автентичності та актуальності; тематичної відповідності матеріалів програмі з англійської мови; потенціал для навчання говоріння; доступності матеріалів та відповідності змісту каналу / акаунту віковим особливостям учнів старшої школи. Здійснення відбору каналів / акаунтів за такими критеріями забезпечить відповідність теми вимогам чинної програми з іноземних мов, більший рівень зацікавленості учнів. Відібрані за вказаними критеріями відеоматеріали мають бути у середньому темпі мовлення тривалістю до 10 хвилин, мовний матеріал має відповідати рівню B1, також має бути чітке та якісне зображення, що робить матеріали доступними

для сприймання учнями старшої школи. У результаті аналізу Instagram-акаунтів та YouTube-каналів, як можливого джерела аудіо- та відеоматеріалів для освітніх потреб, нами запропонована добірка ресурсів з вказаною оцінкою їх відповідності запропонованим критеріям відбору.

Результати аналізу акаунтів /каналів запропоновані у таблиці, де 1, 2, 3, 4 – критерії їх відбору для використання для формування англійськомовної компетентності в говорінні в учнів старшої школи, а саме: 1 – автентичність та актуальність каналу / акаунту; 2 – тематична відповідність матеріалів каналу / акаунту програмі з англійської мови; 3 – потенціал каналу / акаунту для навчання говоріння; 4 – доступність матеріалів та відповідність змісту каналу / акаунту віковим особливостям учнів старшої школи. Знак «*» використовується для позначення ступеню відповідності критеріям, а саме: * – окремі матеріали каналу / акаунту відповідають зазначеному критерію і можуть бути використані; ** – переважна більшість матеріалів відповідає зазначеному може бути використана; *** – всі матеріали каналу відповідають зазначеному критерію і рекомендуються до використання на уроках англійської мови.

Таблиця

Аналіз Instagram-акаунтів та YouTube-каналів

Канал / акаунт	Зміст каналу / акаунту	Відповідність каналу / акаунту запропонованим критеріям відбору			
		1	2	3	4
 <p>BBC Learning English</p> <p>https://www.youtube.com/@bbclearningenglish/videos https://instagram.com/bbclearningenglish?igshid=YmMyMTA2M2Y=</p>	уроки від Британської телерадіомовної корпорації: реальні ситуації, мультфільми, інтерв'ю	***	***	***	***
 <p>BBC Earth</p> <p>https://www.youtube.com/@bbcearth/videos https://instagram.com/bbcearth?igshid=YmMyMTA2M2Y=</p>	відеоматеріал про природу, науку, космос і людство	***	***	***	***

 <p>TopMusicWorld</p> <p>https://www.youtube.com/channel/UCfsZ89oTD7mxkF6aiuLXk0g</p>	<p>пісні та чарти з різних країн світу</p>	**	***	**	**
<p>Real English®</p> <p>https://www.youtube.com/@realenglish1/videos</p>	<p>відеофільми, добірка вправ з розмовами людей в реальних життєвих ситуаціях</p>	***	***	***	***
 <p>Green Forest</p> <p>https://www.youtube.com/@GreenForestbest/about</p>	<p>фільми та пісні для оновлення словникового запасу та практики вимови, навчальні відео</p>	***	***	***	***
  <p>SlangCards</p> <p>IdiomLand</p> <p>https://instagram.com/slangcards?igshid=YmMyMTA2M2Y=</p> <p>https://instagram.com/idiom.land?igshid=YmMyMTA2M2Y=</p>	<p>короткі аудіо- та відеозаписи зі сленговими сучасними словами, ідіомами та їх аналізом</p>	**	***	***	***
 <p>Simple English Videos</p> <p>https://www.youtube.com/user/vickihollettvideo</p>	<p>відео з поясненнями лексики, граматики, вимови, розмовної англійської мови (в реальних живих розмовах)</p>	**	***	***	***
 <p>GCFLearnFree</p> <p>https://www.youtube.com/@GCFLearnFree/videos</p>	<p>уроки з розмовами реальних людей в реальних життєвих ситуаціях, з більш вираженим професійним спрямуванням</p>	***	***	**	**

Таким чином, запропоновані у таблиці канали / акаунти відповідають визначеним критеріям відбору і можуть бути використані у процесі формування англійськомовної компетентності в говорінні в учнів старшої школи. Використання відібраних аудіо- та відеоматеріалів забезпечить підвищення ефективності навчального процесу. Напрямки подальших наукових досліджень вбачаємо в описі методики формування англійськомовної компетентності в говорінні з використанням аудіо- та відеоматеріалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ghulam Shabiralyani, Khuram Shahzad Hasan, Naqvi Hamad, Nadeem Iqbal. Impact of visual aids in enhancing the learning process case research: District Dera Ghazi Khan. *Journal of Education and Practice*. 2015. Vol.6, No.19, Pp. 226-233
2. Nurhizrah Gistituati, Refnaldi, Syaifullah. Using visual aids to develop students' speaking skil. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research: 1st International Conference of Innovation in Education (ICoIE 2018)*. Biskra: Mohamed Khider University of Biskra. 2019. Vol. 178. Pp. 263-266.
3. Бабенко К.П. Активізація навичок спілкування англійською мовою засобами наочності у студентів 1-2 курсів закладу вищої освіти. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. 2019. Вип. 59. С.9-14.
4. Asnawi Muslem, Faisal Mustafa, Bustami Usman, Aulia Rahman. The application of video clips with small group and individual activities to improve young learners' speaking performance. *Teaching English with Technology*. 2017. № 17(4). Pp. 25-37.

Юлія Томошук

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Борисова Н.В.

(Університет Григорія Сковороди в Переяславі)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ

У сучасному світі, де технологічні досягнення нестримно розвиваються, використання інноваційних технологій на уроках англійської мови в старших класах стає необхідністю та великим викликом для сучасних педагогів. Інновації в освіті включають в себе використання комп'ютерів, мобільних додатків, інтерактивних дошок, віртуальної реальності та інших технологій, які революціонізують процес навчання. За допомогою цих технологій можна створити навчальні інтерактивні середовища, які привертають увагу учнів, стимулюють їхню активність і сприяють засвоєнню мови на більш глибокому рівні. Однак використання інноваційних технологій також супроводжується викликами й обмеженнями, які потребують уважного вивчення і розробки стратегій для успішного впровадження.

Інноваційні технології на уроках англійської мови відкривають перед вчителями та учнями безмежні можливості для покращення якості навчання і вивчення мови. Вони включають в себе різноманітні інструменти й ресурси, які допомагають зробити навчання більш захопливим, ефективним і індивідуалізованим. Використання комп'ютерних та мультимедійних програм на уроках англійської мови включає в себе низку переваг. По-перше, це ефективний технічний інструмент для візуальної та аудіо підтримки, який допомагає покращити засвоєння матеріалу. По-друге, даний метод стимулює мотивацію учнів і надихає їх вивчати англійську мову. До того ж, це доволі швидкий та ефективний інструмент для оцінювання і контролю знань, вмінь й навичок, а також підвищення рівня інтерактивності та комунікативної активності під час навчання. Проектна форма роботи є однією з актуальних технологій, що дозволяють учневі застосувати накопичення знань з предмету. Для учнів іншомовна взаємодія – це реально відтворена комунікативна потреба, а не штучно створена мовна ситуація на уроці. Проектна технологія в основі якої лежить розвиток пізнавальної та дослідницької діяльності учнів, вміння конструювати свої знання, орієнтуватися у інформаційному просторі. Метод проєктів дозволяє учням проявити самостійність у виборі джерел інформації, способу її викладу і презентації [1, с. 182-186]. А мобільні додатки, онлайн-ресурси (додатки для вивчення слів, фраз й граматики, які доступні на смартфонах та планшетах) та відеоуроки дозволяють учням навчатися вдома та в будь-який час.

Інтерактивні дошки дозволяють вчителям створювати відразу інтерактивні уроки з використанням мультимедійних матеріалів. Вчителі мають можливість відображення відео, зображень та інтерактивних завдань для залучення учнів. Використання VR-окулярів для віртуальних подорожей до англійських країн або ж для створення іммерсивних навчальних ігор значно розширюють можливості у вивченні англійської мови. Варто також наголосити і на створенні навчальних спільнот й обговорень на платформах соціальних медіа, на використанні відеострімінгу для перегляду відеоуроків та інтерактивних

вебінарів. Усі інноваційні технології створюють унікальні можливості для залучення учнів, розвитку навичок мовлення, слухання й письма, а також сприяють індивідуалізації навчання, враховуючи потреби кожного учня.

Використання інноваційних технологій на уроках англійської мови має безліч переваг, які сприяють покращенню процесу навчання та розвитку учнів. Ігрові елементи, інтерактивні завдання та використання мультимедійних ресурсів привертають увагу та стимулюють учнів навчатися. Використання технологій дозволяє вчителям створювати уроки, які відповідають інтересам й потребам учнів. Адаптивні програми і ресурси дозволяють кожному учневі навчатися у власному темпі та з урахуванням його рівня знань. Інтернет та онлайн-ресурси (чати, відеоконференції, форуми тощо) надають учням можливість отримувати доступ до широкого спектру джерел інформації і навчальних матеріалів. Інноваційні технології дозволяють створювати різноманітні типи завдань і матеріалів, що враховують різні способи навчання. Вони вдало підходять для візуальних, тактильних, аудіальних й інших типів навчальних стилів. Використання інноваційних технологій допомагає покращити якість навчання англійської мови, залучити учнів та сприяти їхньому розвитку на різних рівнях. Водночас важливо забезпечити правильний баланс між технологіями і традиційними методами викладання для досягнення найкращих результатів.

Використання інноваційних технологій на уроках англійської мови, хоча і має безліч переваг, але також супроводжується рядом викликів та обмежень, які потребують уважного управління й розробки стратегій для їх подолання. Для успішного впровадження інноваційних технологій необхідно мати доступ до сучасного обладнання, комп'ютерів, мобільних пристроїв, інтернету й програмного забезпечення. Вчителі повинні мати відповідні навички та знання для ефективного використання інноваційних технологій. Спільні відвідування веб-сайтів й використання соціальних мереж під час уроку може порушити концентрацію учнів. Інтернет буває джерелом не тільки корисної інформації, але й небезпеки. Учні повинні бути освічені щодо цифрової безпеки і вчителі

повинні здійснювати контроль та нагляд за використанням інтернету на уроках. Школи з обмеженими бюджетами можуть зустрітися з труднощами у забезпеченні необхідних ресурсів. Не всі учні можуть мати доступ до необхідних технологій вдома, що створить певні нерівності в навчанні. Деякі дослідження вказують на можливий негативний вплив довготривалого використання комп'ютерів й інших пристроїв на здоров'я дітей, зокрема на зір і психоемоційний стан [2, с. 48-52]. Використання інноваційних технологій на уроках англійської мови вимагає уважного планування, навчання та управління, щоб подолати виклики й обмеження і забезпечити якісне навчання для всіх учнів.

Впровадження інноваційних технологій на уроках англійської мови вимагає ретельного планування та розробки стратегій для того, аби забезпечити їх успішне впровадження. Основні стратегії включають:

1. Визначення конкретних цілей використання технологій на уроках.
2. Підбір відповідного обладнання та програмного забезпечення.
3. Надання необхідних інструкції щодо правил використання технологій.
4. Надання всім учням доступу до необхідних технологій й інтернету.
5. Розгляд можливості надання обладнання для учнів, які не мають його вдома.
6. Створення навчальних матеріалів для використання в інтерактивному режимі.
7. Розробка інтерактивних завдань, які сприяють залученню учнів.
8. Надання інформації та навчання цифрової безпеки учнів.
9. Розробка методів оцінювання досягнень учнів з використанням технологій.
10. Моніторинг ефективності використання технологій на уроках.
11. Забезпечення каналу зворотного зв'язку у вигляді чату, форуму або контактної групи для взаємодії учителя та учнів [3, с. 91-93].

Отже, використання інноваційних технологій на уроках англійської мови в старших класах є надзвичайно важливим кроком у сучасному освітньому

процесі. Інноваційні технології (комп'ютери, мобільні додатки, інтерактивні дошки, віртуальна реальність й інші) дозволяють створювати навчальні середовища, які по-справжньому захоплюють увагу учнів та стимулюють їхню активність. Вони підвищують мотивацію учнів і сприяють розвитку їхніх навичок мовлення, слухання, читання й письма. Проте використання інноваційних технологій також супроводжується певними викликами і обмеженнями (доступ до необхідної інфраструктури, підготовка вчителів, можливість відволікання, контроль і безпека в інтернеті, фінансові обмеження та можливий негативний вплив на здоров'я учнів), а для успішного впровадження інноваційних технологій на уроках англійської мови вкрай важливо розробити стратегії, які включають в себе планування та підготовку, забезпечення доступу до технологій, розробку навчальних матеріалів, інтеграцію технологій в навчальний процес, забезпечення безпеки й контролю, оцінку ефективності. Впровадження інновацій неможливе без педагога-новатора, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою і усвідомленою готовністю до інновацій. Інноваційні технології мають потенціал значно покращити навчальний процес, але їх впровадження вимагає великих зусиль та відповідального управління, щоб подолати виклики та максимізувати переваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анненкова І. І. Використання методу проєктів на заняттях з англійської мови у старших класах. *In: The 8 th International scientific and practical conference "Scientific progress: innovations, achievements and prospects" (May 1-3, 2023)*. MDPC Publishing, Munich, Germany, 2023. 182 p.
2. Бичківська Т. М. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2017. Вип. 64(1). С. 48–52.
3. Христич Н. С. Умови ефективного впровадження інноваційних методів навчання у профільній школі. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами: збірник матеріалів III Міжнародної*

науково-практичної інтернет-конференції (Переяслав, 3 грудня 2021 року) / Ред. К. І. Мізін; Переяслав, 2021. С. 91–93.

Яна Якимчук

Науковий керівник - викладач-методист Ярема О.П.

*(КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний
коледж імені Маркіяна Шашкевича»)*

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ – РОЗВИТОК МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Однією з проблем підготовки дітей дошкільного віку до вивчення англійської мови є розвиток мовленнєвої компетенції. Це час, коли мозок має найбільшу здатність до сприйняття та вивчення мови. У сучасному світі, де англійська мова відіграє важливу роль у комунікації та освіті, розуміння як розвивати мовленнєві навички в дошкільному віці – є основним завданням. Розглянемо деякі аспекти розвитку мовленнєвої компетенції у дітей дошкільного віку та визначимо напрями ефективного навчання англійської мови в цьому важливому періоді життя дитини.

У дошкільному віці діти мають великий потенціал для сприйняття мови, навіть іноземної. Щоб розвивати мовне сприйняття, важливо забезпечувати дитині постійне оточення, де звучить англійська мова. Це може бути через аудіо та відеоматеріали, музику, аудіокниги та розмови відповідно до віку [1, с. 18].

З метою розвитку мовної продукції важливо створити можливості для дітей говорити англійською мовою. Гра, ігри, вправи та спільна комунікація з ровесниками та вчителями можуть сприяти розвитку мовлення. Важливо заохочувати дітей спробувати висловлювати свої думки та ідеї англійською мовою, навіть якщо це базові фрази.

Наприклад, можна проводити ігри на повторення та закріплення вивченого матеріалу, такі, як “Simon says” (Саймон каже), де діти повинні виконувати команди, якщо вони починаються з фрази “Simon says”. Це допомагає дітям не

тільки вивчати нові слова, але й вдосконалювати свою вимову та розуміння інструкцій.

Також можна проводити рольові ігри, де діти мають використовувати англійську мову для спілкування. Наприклад, гра “At the Supermarket” (У магазині), де діти розігрують ситуацію покупки продуктів і використовують англійську мову для замовлення товарів та обговорення цін.

Можна грати в ігри, де потрібно вимовляти слова англійською мовою, такі як “Hangman” або “Word Association”.

“Flashcard Matching” (Співставлення малюнків): Використовуємо картки з малюнками предметів та їхніми назвами на англійській мові. Діти повинні спробувати з'єднати картку з малюнком до відповідної карти з написом англійською назвою.

“Story Cubes” (Кубики для розповідей): Використовуємо кубики з ілюстраціями різних предметів, дій та персонажів. Діти кидають кубики і повинні створити розповідь на англійській мові, використовуючи об'єкти та дії, які вони бачать на кубиках.

“Picture Bingo” (Лото з малюнками): Створюємо лото-карти з різними малюнками предметів. Ведучий читає слова на англійській мові, і діти повинні шукати відповідні малюнки на своїх картах.

Можна використовувати вправи з повторенням фраз та діалогів, а також використовувати записані розмови або текст для практики вимови. Крім того, слухання та спілкування з носіями мови або людьми, які мають досвід вимови англійської мови, теж може бути корисним для розвитку навичок у вимові [2, с. 25].

Кожна дитина розвивається власним темпом, тому важливо враховувати індивідуальні особливості та інтереси кожної дитини при навчанні англійської мови. Застосовуючи різноманітні підходи та методики, можливо створити сприятливу атмосферу для навчання.

Окрім цього, важливо створити сприятливу атмосферу для вивчення англійської мови. Діти повинні почувати себе комфортно та вільно для

спілкування англійською мовою. Можна створити мовне середовище, де англійська мова використовується в повсякденних ситуаціях, таких як привітання, прощання, запитання про самопочуття тощо.

Розвиток мовленнєвої компетенції у дітей дошкільного віку є важливою складовою їхньої освіти та майбутнього успіху. Інтеграція англійської мови у повсякденне життя дітей, індивідуалізація підходів та створення сприятливого навчального середовища допомагає досягти цієї мети. Завдяки належному підходу та розумінню особливостей розвитку дітей, ми можемо сприяти їхньому успішному навчанню англійської мови в дошкільному віці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О. В. Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови. *Наукові записки Ніжин. держ. ун-ту імені М. Гоголя*. Ніжин: НДУ, 2006. С. 45-48.

2. Будає С. В. Формування готовності студентів до іншомовної діяльності з дошкільниками. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2008. 288 с.

СЕКЦІЯ 2. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Олександра Дащенко

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Дмитренко Н. Є.

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ВИМІРИ І РІВНІ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Соціально-емоційним навчанням (СЕН) прийнято називати набуття учнями навичок розпізнавання та управління емоціями, розвитку співпереживання та піклування про інших, прийняття відповідальних рішень, встановлення позитивних відносин та ефективного вирішення складних життєвих ситуацій. Одним із творців соціально-емоційного навчання є Девід Антоньяцца (Davide Antognazza) – професор Університету прикладних наук Швейцарії, прихильник шкільних реформ. Він виділяє п'ять взаємопов'язаних наборів когнітивних, афективних та поведінкових компетенцій, які поєднує у п'ять ключових галузей соціальних та емоційних навичок:

- соціальна компетентність;
- усвідомленість (розуміння своїх емоцій);
- навички взаємовідносин;
- відповідальне прийняття своїх рішень

Інші дослідники виділяють у соціально-емоційному й етичному навчанні (СЕЕН) три виміри, які відповідають типам знань і компетенцій, що їх СЕЕН прагне передати учнівству: усвідомленість, співпереживання, залученість. Кожен із цих вимірів можна розглядати на трьох рівнях: особистісному, соціальному та системному. Ця структура базується на доказових результатах роботи СЕН і перегукується з моделлю, запропонованою авторами Д. Гоулменом і П. Сенге в книжці «Потрійний фокус»: увага до себе, увага до інших і увага до взаємозалежності та систем [1, с. 212]. Три виміри СЕЕН – усвідомленість, співпереживання і залученість – дуже тісно пов'язані між собою і кожен містить

певний набір компетенцій, яких можливо навчати окремо, але найкраще розглядати в спільному контексті.

Положення СЕЕН, які описані у книжці Д. Гоулмана і П. Сенге, об'єднали сьогодні 250 000 педагогів з 6 континентів. Ефективність СЕН і СЕЕН як практики формування м'яких навичок в учнівства доведено на досвіді різних за рівнем соціально-економічного розвитку, релігійними, культурними та освітніми традиціями країн. Проводяться активні розвідки щодо ефективності й доцільності запровадження і підтримки програм СЕН у закладах вищої освіти [2]. Впровадження СЕН дозволяє: розвинути соціально-емоційні навички, вирішити проблему з поведінкою учнів, змінити ставлення до себе і до інших, уникнути емоційного стресу, покращити академічні успіхи учнів [3, с. 18].

Соціально-емоційне навчання реалізується в Україні у вигляді різноманітних локальних програм, серед яких СЕЕН має найбільший потенціал для глобального впровадження в Україні під час війни і післявоєнної відбудови. Широке впровадження програм СЕЕН у систему української освіти забезпечить формування м'яких (соціально-емоційних) навичок випускників і випускниць закладів освіти, що надасть змогу особистості бути стійкою у стрімких перетвореннях сучасного життя, встановлювати і підтримувати особистісні і професійні контакти, зростати, вибудовувати соціальні зв'язки тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичний огляд: Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) / Т. Дрожжина та ін.; за заг. ред. Л. Гриневич. Київ: Шкільний світ, 2021. 312 с.

2. Соціально-емоційне та етичне навчання. EdCamp Ukraine. URL: <https://www.edcamp.ua/seelukraine/> (дата звернення: 01.11.2023).

3. Могиляста С.М. Аналіз методів дослідження емоційного інтелекту особистості старшокласника. *Proceedings of the XIV International Scientific and Practical Conference Social and Economic Aspects of Education in Modern Society*. Warsaw, Poland. June 25, 2019. Vol.2. P.17-23.

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ТА ДИСКУРСОЛОГІЇ

Юлія Гиря

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С. Ф.

(Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка)

ЖАНРОВІ ДИСТИНКТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПІСЕННОГО ДИСКУРСУ

В кожній культурі існують різні пісенні жанри зі своїми власними відмінностями. Різноманітність музичних жанрів у світі надає можливість слухачам отримувати різноманітний музичний досвід, оскільки кожен жанр має свої унікальні риси і особливості, що роблять його впізнаваним та відрізняють від інших. Англомовний пісенний дискурс, як і будь-який інший мовний дискурс, має свої унікальні особливості, які визначають його жанрові характеристики. Зокрема, у жанрі рок музики використовуються електричні гітари, силові акорди та складні гітарні соло, акцентуючи рок-ритми, жанр хіп-хопу характеризується складними римами та соціальними текстовими повідомленнями, і використовує унікальні біти та семпли. [2, с. 36]. Поп-музика відома своїми запальними мелодіями та танцювальними ритмами, в той час як у жанрі класичної музики використовуються оркестрові аранжування та традиційні музичні форми. Кожен жанр має власні стилістичні та музичні особливості, які роблять його унікальним. [1, с. 2].

Тексти пісень є невід'ємною частиною англомовного пісенного дискурсу. Ліричний зміст та текст можуть відображати широкий спектр почуттів, емоцій, ідей та думок, що роблять пісні виразними та глибокими для слухачів. [3, с. 13]. Ліричні тексти англомовного пісенного дискурсу характеризуються такими дистинктивними ознаками:

- **Емоційна виразність:** тексти пісень можуть виражати широкий спектр емоцій, від щастя та кохання до смутку, розчарування чи гніву. Гарний текст

пісні може викликати співпереживання слухачів, роблячи їх здатними співчувати виконавцю чи відчувати схожі емоції. Так, у пісні “*Little Things*” англо-ірландського бойз-бенду “One Direction” ліричний герой передає свою закоханість та романтичні почуття словами:

“You'll never love yourself / Half as much as I love you / You'll never treat yourself right, darling / But I want you to”.

- **Стилістична виразність:** тексти можуть бути написані поетично, з використанням метафор, алегорій та образів для вираження ідей та емоцій. Різні жанри пісенного дискурсу мають свій власний словник та виразний стиль, від простих та повсякденних слів до складних та незвичайних виразів. Так, наприклад, у пісні “*Youth*” англійської інді-фолк групи “*Daughter*” використовується антитеза. У цьому випадку відзначається протиставлення "якщо ти закоханий, то ти щасливий" і "більшості з нас погано через когось"

“And if you're in love, then you are the lucky one / 'Cause most of us are bitter over someone”

- **Тематика та повідомлення:** тексти можуть включати різноманітні теми, такі як кохання, романтика, соціальні питання, політика, релігійні вірування та особисті взаємини. Деякі пісні містять повчальні аспекти або поради, які можуть надихати слухачів чи надавати їм позитивні настанови на майбутнє. Так, у пісні “*Stronger (What Doesn't Kill You)*” співачки Kelly Clarkson лірична героїня виражає ідею внутрішньої сили і виживання після пережитих труднощів.

“What doesn't kill you makes you stronger / Stand a little taller / Doesn't mean I'm lonely when I'm alone”

- **Соціальна та культурна відтіненість:** пісні можуть відзеркалювати соціальні або культурні питання, викликаючи увагу до проблем суспільства чи соціальної нерівності. Лірика може відігравати роль у відзначенні важливих історичних або політичних подій. Так, у пісні “*Society*” виконавця Eddie Vedder ліричний герой виражає ідею про те, що суспільство є складною та непередбачуваною сукупністю індивідів. Герой сприймає суспільство як дивну

річ, який може бути важким для зрозуміння та спілкування. У той же час, герой, відчуючи власну унікальність та незалежність, виражає певну надією на те, що суспільство не збідніє без нього.

“Society, you're a crazy breed / I hope you're not lonely without me”.

• **Індивідуальний стиль виконавця:** тексти можуть бути написані з урахуванням вокальних можливостей та ідентичності виконавця, роблячи кожную пісню унікальною. Так, у пісні “Creep” рок-гурту “Radiohead” ліричний герой виражає відчуття неприйнятності себе для суспільства. Він відчуває себе відстороненим, відокремленим, неприродним або незвичайним.

“But I'm a creep, I'm a weirdo / What the hell am I doing here? / I don't belong here”.

Отже, англомовний пісенний дискурс надзвичайно різноманітний і багатогранний. Кожен жанр має свої власні унікальні риси, які віддзеркалюються як в інструментальних аспектах, так і в ліричному змісті пісень. Ці різноманітність і багатшаровість створюють неповторний культурний ландшафт англомовного пісенного дискурсу, який надає слухачам можливість насолоджуватися різними виразними музичними творами та відчувати широкий спектр емоцій та почуттів через мову музики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шостак Г. В. Музика масових жанрів як фактор формування музичної культури підлітків: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1996. 24 с.
2. Jacobs A. D. A New Dictionary of Music, Routledge. 2017. 420 p.
3. Кушлик О. П. Філологічні науки (Мовознавство). *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2021. №9. 217с. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2021/NV_2021_16/16_2021.pdf

Юлія Грибинюк

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ТЕМАТИЧНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ ЕВФЕМІСТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У будь-якому суспільстві існують норми і правила мовної поведінки, які передбачають уникання вживання певних виразів та фраз тому, що вони несуть негативний відтінок. З метою заміни слів з грубим або непристойним змістом на слова й вирази, які виражають негативний контекст у пом'якшеній формі, були створені евфемістичні одиниці.

Евфемізми – це нейтральні слова або вирази, які допомагають замінити табуйовані та неприйнятні поняття у суспільстві. Головна функція евфемізмів передбачає заміну, приховування грубого або неприйняттого слова чи фрази, більш нейтральним виразом [1, с. 97].

Евфемізми часто зустрічаються у англomовному політичному дискурсі. Жоден виступ чи комунікація політичного діяча не відбувається без спроби прикрасити, завуалювати дійсність або ж приховати реальну ситуацію від аудиторії, тому вони часто звертаються до використання евфемістичних одиниць. Політичний дискурс – це складна ідеологічно сконструйована засобами ЗМІ та іншими комунікаційними джерелами єдність комунікативної поведінки і прагматичних, політичних, соціокультурних і психологічних чинників, що являють собою системно-символічний порядок, у межах якого реалізується процес боротьби за владу. Більшість науковців впевнені, що головна мета політичного дискурсу спрямована на досягнення, здійснення та збереження політичної влади, а також використовується для контролю свідомістю громадськості(пропаганда) [2, с. 267].

У своїх зверненнях та промовах політики використовують евфемістичні одиниці з метою зображення ситуацій та фактів під таким кутом, щоб задовольнити їхні інтереси та втілити стратегій в майбутнє, для досягнення

власних цілей, а також замаскувати та приховати певні факти від слухачів. Проте часто використання евфемізмів передбачає бажання бути (залишатися) політично коректним. Евфемізми охоплюють досить широкий спектр тем: економіка, війна, хвороби, безробіття та ін.

Економічна сфера часто містить негативні явища, які обурюють та розчаровують громадськість. Проте за допомогою евфемізмів економічні процеси, які зазвичай викликають обурення та незадоволення зі сторони громадськості, подаються в такому вигляді, що вони навпаки сприяють розвитку та покращенню економіки країни та сприяють поліпшенню фінансового стану кожного громадянина: *“Alternatively, the federal income tax system could be used to recapture Social Security benefits paid to high-income taxpayers”*. Використання словосполучення *to recapture benefits* вказує на намір уряду підняти виплату податків).

Військова сфера досить табуйована тема тому, що вона стосується болі, смерті та хаосу. Тематика війни може спровокувати агресію або комунікативний конфлікт з боку співрозмовника, але політикам вдається її піднімати у різноманітних мовленнєвих контекстах, не викликаючи в адресата різко негативної реакції (*Operation, battle, campaign, mission, ethnic cleansing* дуже часто використовуються як заміна слова *war*; *peaceful nuclear device* замість *nuclear weapon*). Зазвичай війна асоціюється з жахливим та неприємним явищем смерть, даний термін часто заміняють евфемістичними одиницями (*the loss of a loved, the fallen heroes, human toll* використовується замість *died*).

Сфера людей з хвороба та особливими потребами часто обговорюється політиками, оскільки у суспільстві існує велика кількість людей з обмеженими властивостями, які потребують допомоги від держави. З метою не образити цю групу людей, політичні діячі вдаються до використання евфемістичних одиниць (*particular need, disable people* вживається як заміна слова *invalid*).

Сфера безробіття та малозабезпеченості у країні досить серйозна проблема та політичні діячі часто обговорюють її. Такі евфемізми допомагають замовчувати справжні причини, які не дають можливості заробляти, відвернути

увагу від прогалин, допущених урядом у сфері соціального захисту населення. Це досить неприємна тема, тому політичні діячі використовують евфемістичні одиниці для замовчування та приховування такої тематики (*low – income families, those just above the threshold, penniless* замість *poor*).

За останні роки рівень нелегальної еміграції зріс по всьому світу, для політичних діячів це досить серйозна проблема, яка постійно обговорюється на виступах та засіданнях. З метою залишатися політкоректним державні представники заміняють грубе поняття «емігранти» евфемістичними одиницями (*those who come here, to those directly fleeing the worst of humanity, desperate people* використовується замість *immigrant*).

Ще однією сферою де політики активно використовують евфемістичні одиниці – це расова приналежність. З метою не образити представників різних етнічних груп та не створювати конфлікти з цій темі державні представники звертаються до евфемістичної лексики (*Indian* заміняється *native American, black* заміняється *Afro - American*).

Отже, евфемізми в політичному дискурсі використовуються для замовчування та прикрашання соціально неприйнятних явищ, які присутні у більшості сфер життя людей. Найбільш вагомими сферами де політичні діячі використовують евфемістичні одиниці це: економічна сфера, військова, хвороби та вади розвитку, тема малозабезпеченості та матеріального становища, расова приналежність. Політичні евфемізми допомагають державним представникам сконструювати правильне та толерантне мовлення з метою бути політкоректним щодо певних тем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великорода В. Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові: дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2007. С. 97.
2. Шевчук Н. В. Особливості політичного дискурсу: зміст, функції, жанрове втілення. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: щоквартал. наук. журн.* 2013. № 1. С. 263-269.

Юлія Дода

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ

Питання різноманітних типів дискурсів і репрезентації лінгвокультурних феноменів активно постають у сучасних лінгвістичних дослідженнях, де знаходить відбиття національно-маркована концептуальна картина світу носіїв відповідної мови і культури. Невід'ємною складовою дослідження мовної картини світу є інтерпретація мовних одиниць. За їхньою допомогою вербалізуються категорії мовної свідомості, фіксується та узагальнюється життєвий досвід людини як носія мови, серед яких особливого значення набувають метафоричні засоби, семантика яких акумулює специфічні для відповідної лінгвокультури і картини світу уявлення про явища дійсності.

Найвиразнішої ролі набувають метафори саме в поетичному типі дискурсу, окремим підвидом якого є пісенний дискурс, що може вважатись своєрідним культурно-етнічним артефактом [4], який, завдяки глобалізаційним процесам сучасності, зазнав значної популяризації, зокрема, що стосується насамперед англомовної пісенної лірики. Це сприяє зацікавленості дослідників у вивченні мовознавчих аспектів англомовного пісенного дискурсу з метою декодування прихованих смислів, інтерпретації комунікативно-прагматичного, когнітивного та інших аспектів цього виду дискурсу [1-5].

Мета дослідження полягає у простеженні особливостей метафоричної концептуалізації дійсності у сучасному англомовному пісенному дискурсі, що реалізується на матеріалі творчості сучасних американських та британських виконавців та гуртів, в яких методом суцільної вибірки виокремлено 210 метафор.

Відома людству ще з часів античності, метафора виступає фігурою мовлення, підґрунтя якої складає перенесення значення з одного явища на інше за схожістю, яка, до того ж, набула нової інтерпретації в царині когнітивної

науки, зокрема, теорії когнітивної метафори Дж. Лакоффа та М. Джонсона, де тлумачиться як невід'ємний механізм людського мислення та роботи свідомості, в той час як підґрунтям метафоризації є взаємодія двох когнітивних структур – «джерела» і «цілі», в процесі якої в мові відбувається «метафорична проєкція» (metaphorical mapping) [6, с. 265].

Проведене дослідження передбачало також типологізацію вирізнених метафор за класифікацією Дж. Лакоффа і М. Джонсона, де у кількісному відношенні найчастотнішими в пісенному дискурсі є онтологічні метафори, наступною за кількісним показником є група структурних метафор і найменшу – орієнтаційні метафори.

Онтологічні концептуальні метафори включають дві підгрупи:

1) метафори сутності, серед яких є LIGHT, SHADOW, DARKNESS, WORLD, SUN, MOON, DREAM, MIND, LOVE тощо. Зокрема, LOVE актуалізувалася як «об'єкт», який можна переміщати: *take my love, take it to the valley; give her love*, а також як нерозумна жива істота: *love is clueless, love can't find the way*, що персоніфікується;

2) метафори вмістилища. У підгрупі метафор-контейнерів найбільш частотними є метафори LAND, MIND, SOUL (наприклад, MIND метафорично зображується як місце для зберігання думок: *I've got a lot that's on my mind; open up your mind*; SOUL – як водне середовище і сховище для темних сил: *I'm drowning in the waters of my soul*).

Найчастотніші *структурні* метафори в пісенному дискурсі представлені концептами LIFE та HUMAN BEING, серед яких концептуальна метафора LIFE IS A WAY є найпопулярнішою в аналізованих текстах (*tell me when you reach the brink of life; 'cause I've traveled all this way for something; that I've lost my way around; I've come too far to see the end now; even if my way is wrong; I'm headed for the highway home*), де метафору життя представлено в образі дороги, яку маємо пройти, щоб дійти до кінця, на якій можна знаходити або втрачати орієнтири, збиватися і губитися з шляху тощо.

Орієнтаційні метафори в аналізованих прикладах пісенного дискурсу є найменш частотними і включають ті, що застосовують просторові орієнтації, метафорично вказуючи на рух вниз як на погіршення стану та руйнацію, рух вгору – як щастя, піднесення (*it can bring a man down; but it flies to the bottom; what a metaphoric fall; it's hard when you're falling down; hopelessness is sinking; we're falling down*).

В цілому, проведене дослідження свідчить про різноманітність типологічного розгалуження метафоричних засобів в пісенному дискурсі та розмаїття структурно-семантичних особливостей, що відбивають притаманні для англомовного суспільства бачення світу як універсального, так і національно-маркованого характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецова М. О., Ходус. А. М. Англомовний пісенний дискурс у контексті лінгвокультури (на матеріалі поп-пісень ХХІ століття). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. Вип. 29(2). С. 53–56.
2. Кузьменко А. О. Специфіка розмовного стилю англомовних пісенних текстів Євродиско. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2019. № 2 (325). Ч. 2. С. 81–92.
3. Малахова О. О. Естетичний код сучасної пісенної лірики (кінець ХХ – початок ХХІ століть) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06 / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2015. 18 с.
4. Рябенька І. Вербалізація концепту ЧАС в англомовному пісенному середовищі. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2015. Вип. 42. С. 219–227.
5. Стерлікова М. С. Особливості вживання дієслів у пісенному дискурсі. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер.: Філологічні науки (мовознавство)*. 2018. № 9. С. 215–219.
6. Iakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press. 2003. 242 p.

Анастасія Дух

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ КУЛІНАРНІ БЛОГИ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Останнім часом кулінарні блоги набули значної популярності як особливий жанр онлайн-контенту. Інтернет загалом і блоги зокрема зробили можливим для кухарів-аматорів та професійних кулінарів поширювати свої знання та пристрасть до їжі, говорити про свій кулінарний досвід, хобі та інтереси, пов'язані з приготуванням страв. Існує безліч платформ, такі як YouTube, Instagram, TikTok, які дозволяють людям ділитися своїм кулінарним досвідом, особистими кулінарними подорожами та унікальною культурою харчування з глобальною аудиторією.

Необхідність розуміння лінгвістичних та комунікативних стратегій, які використовуються в кулінарних блогах, допоможе з'ясувати, як ці блоги ефективно передають інформацію, залучають читачів і створюють відчуття спільності. Ці стратегії представляють інтерес не лише для лінгвістів, але також актуальні для кулінарних ентузіастів і творців контенту.

Вивченням гастрономічного дискурсу, дослідженням основних явищ займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: Г.С. Кобиляцька, Г.М. Кузенко, Г.Б. Мелех, І.М. Куліш, Н.А. Матківська та багато інших.

До ери Інтернету більшість загальнодоступних рецептів були створені експертами, написані та відредаговані, а потім видані у формі кулінарних книг. З кінця 1990-х років все більше рецептів публікується в Інтернеті; крім того, онлайн-рецепти все частіше створюються авторами-любителями.

Поширеність кулінарних блогів відображає ширший зсув у поширенні кулінарних знань. Традиційні кулінарні книги та кулінарні шоу були доповнені, а в деяких випадках і витіснені динамічним, інтерактивним світом кулінарних блогів, який постійно розвивається. Ці блоги виходять за рамки простих

рецептів; вони пропонують читачам більш захоплюючий кулінарний досвід. Використання розповідей, візуальних матеріалів і особистих анекдотів додає певну унікальність кулінарній комунікації, що виходить за рамки простої передачі рецептів [3, с. 4-11].

Жанр блогу є дуже цікавою та гнучкою формою мережевого спілкування (з англ. СМС – Computer-mediated communication), оскільки вона сприяє як асинхронній, так і синхронній комунікації в розділах рецептів і в розділах коментарів відповідно. Крім того, блоги надають менш жорсткий розподіл ролей, оскільки експертом може бути як фуд-блогер, так і користувач блогу, тому стосунки, що виникають у результаті спілкування між блогером і групою постійних «користувачів-фоловерів», сприяють формуванню соціальної групи, навіть віртуальної спільноти. Це явище, безумовно, варто дослідити з лінгвістичної точки зору, оскільки воно може дати розуміння соціально-культурних і прагматичних факторів, що регулюють СМС у групах, зібраних навколо спільної теми [6, с. 3, 4].

Автори інтралінгвістичного порівняльного дослідження [4] виявили, що онлайн-контент, створений користувачами, значною мірою відрізняється від відредагованих і опублікованих рецептів у кулінарних книгах. У той час як професійні кулінарні книги демонструють одноманітність граматичних і текстових особливостей, створені користувачами рецепти демонструють великі варіації в структурі тексту через відсутність редакційного контролю. Вони також демонструють низку мовних особливостей, пов'язаних із безпосередньою взаємодією між блогером і читачем. Визначаючи ситуативні характеристики рецептів у кулінарних книгах і користувацьких блогах про їжу, автори вказують на різницю в комунікативному призначенні двох медіа. Хоча основна мета кулінарної книги – надати прості та зрозумілі інструкції з приготування їжі, фуд-блогер також прагне створити та зібрати онлайн-спільноту, до якої він/вона може мати безпосереднє відношення.

Таким чином, кулінарні блоги — джерело кулінарної інформації та натхнення в часи цифрових технологій. Вони надають зручний доступ до

рецептів, порад та іншої корисної інформації, що робить їх актуальними для широкої аудиторії. Блогери використовують різноманітні лінгвістичні та комунікативні стратегії для залучення своїх читачів. Це включає в себе використання невимушеного стилю, історій, зображень, та різноманітних прийомів для створення зв'язку з аудиторією. Важливість дослідження аспектів ведення блогів полягає в його потенціалі для покращення розуміння того, як мова та візуальні елементи працюють у тандемі для створення унікального дискурсу в кулінарній блогосфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матковська О. Перспективи лінгвістичних досліджень блогів. Людина. Комп'ютер. Комунікація : збірник наукових праць. 31 Національний університет «Львівська політехніка», Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Кафедра прикладної лінгвістики. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 128–131.
2. Ситенко О. О. Телескопія як спосіб побудови неологізмів в інтернет-просторі в сучасній англійській мові. *Матеріали наукової конференції (2017-2018 рр.)*. Том 2. 15 с.
3. Adami E. Multimodal analysis of aesthetics: Two versions of a food blog compared. *NCRM Working Papers*. 2014. 5. P. 2–14.
4. Ch. Prof. Bianca Basciano, Ch. Prof. Anna Morbiato, Patrizia Cani. Deconstructing recipes. A constructionist comparative analysis of recipe texts. 2021. URL: <http://dspace.unive.it/bitstream/handle/10579/20730/876060-1247616.pdf?sequence=2> (дата звернення: 29.10.2023).
5. Herring S. C. Weblogs As A Bridging Genre. *Information Technology and People*. 2005. Vol. 18(2). P. 969.
6. The Discourse of Food Blogs; Multidisciplinary Perspectives. URL: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/s3-euw1-ap-pe-ws4-cws-documents.ri-prod/languageandcommunication/sample_chapters/discourse_analysis_cda/9781138316102-sample.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

Алла Жолоб

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Коваленко А.М.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

У сучасному інформаційному середовищі медійний дискурс виступає як один із ключових джерел знань про світ і події, які там розгортаються. Глобальні зміни в інформаційному суспільстві, обумовлені безперервним розвитком засобів масової комунікації, впливають на спосіб, яким сучасна людина мислить та сприймає інформацію. Таким чином, наразі особливо актуальними є питання щодо передачі та швидкої обробки інформації.

Засоби масової інформації за допомогою ретельно підібраних мовних одиниць впливають на встановлення норм, визначають та формують систему цінностей, світогляд. Сприйняття, розуміння та інтерпретація отриманої інформації являються одними з суттєвих проблем сучасного суспільства. Для вирішення цих питань було проведено багато досліджень у таких галузях як лінгвістика, соціологія, політологія. Тому важливим аспектом є дослідити яким чином мас-медіа впливає на свідомість та поведінку людини. Аналіз медійного дискурсу відзначає зростаючий вплив мас-медіа завдяки їх способу інтерпретації подій та перетворенню інформації що передається. За рахунок росту інтернаціоналізації та глобалізації, а також розвитку сучасних телекомунікаційних технологій, в сучасному світовому суспільстві з'явився новий вид комунікації – медійний дискурс.

Медійний дискурс – це термін, який використовується для опису мовної та комунікативної практики у медіа спільнотах. Медіадискурс досліджує, як медійні тексти, такі як статті, телевізійні програми, радіопередачі та інші форми медійної комунікації формують і впливають на громадську думку, сприйняття подій, стереотипи, цінності та культурні норми.

Незважаючи на те, що медійний дискурс досліджувався багатьма науковцями (Dipper & Pritchard, 2017; Ge, 2016; Molek-Kozakowska & Chovanec, 2017; Ramanathan & Hoon, 2016; Törnberg & Törnberg, 2016), інтерес до вивчення даного дискурсу не слабшає [1-5]. Термін «дискурс» ще не отримав чіткого та однозначного визначення, а «медійний дискурс» має різні тлумачення. При визначенні медійного дискурсу існує два підходи. Відповідно до першого підходу, медійний дискурс представляє собою особливу форму мовленнєвої активності, яка характерна виключно для сфери масової інформації. Важливо відрізнити медійний дискурс від інших самостійних типів дискурсу, таких як політичний, релігійний, науковий і так далі. За іншим підходом, медійний дискурс розглядається як будь-який вид дискурсу, який має місце в сфері масового спілкування та створюється ЗМІ.

Таким чином, ми можемо говорити про політичний, релігійний, педагогічний та інші типи медійних дискурсів, маючи на увазі, що для своєї реалізації ці типи дискурсу передбачають відносно стабільний набір практик виробництва, трансляції та інтерпретації мас-медіа. Е.А. Кожем'якін. визначає медійний дискурс як тематично орієнтовану, соціокультурно обумовлену мовленнєву діяльність у мас-медійному просторі [6].

Що стосується журнального дискурсу, то цей термін означає всю письмову комунікацію англomовної преси. Сучасний журнальний дискурс несе в собі матеріал надзвичайно різноманітного характеру. Основними функціями журналу є інформування, освіта, розваги, коментарі, статті в пресі, реклама та оголошення тощо. Загальна мета текстів сучасних англomовних журналів — вплинути на громадську думку, переконати читача в єдино правильному трактуванні, яке дає автор, і змусити його прийняти висловлену в статті точку зору не просто, логічною аргументацією, але й емоційною привабливістю. Це здійснюється за допомогою використання слів із емоційним значенням, використанням образів та інших мовних засобів для стилістичного вираження. Для того щоб зацікавити споживачів, ЗМІ та англomовна преса використовують сенсаційні, захоплюючі

теми, такі схими та стратегії спрямовані на досягнення багатьох цілей, окрім розваг та інформування. С. Томащікова зазначила, що в постмодерних суспільствах медіа відіграють життєво важливу роль у практиках передачі значення, а в сучасному світі медіа є основним засобом репрезентації культури [7].

Зі сказаного вище можна зробити висновок, що медійний дискурс впливає на соціальні, особисті і професійні напрями. Медійний дискурс важливий у всіх аспектах нашого щоденного обміну інформацією. Медійні матеріали мають вагомому значущість у впливі на формування громадського усвідомлення та сприйняття особистістю навколишнього світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dipper L., Pritchard M. Discourse: Assessment and Therapy, *Advances in Speech-language Pathology*, Fernanda Dreux M. Fernandes, IntechOpen. 2017. URL: <https://doi.org/10.5772/intechopen.69894>
2. Ge Y. Sensationalism in media discourse: A genre-based analysis of chinese legal news reports. *Discourse and Communication*. 2016. 10(1). P. 22-39. URL: <https://doi.org/10.1177/1750481315602395>
3. Molek-Kozakowska K., Chovanec J. Media representations of the “other” Europeans. *Representing the Other in European Media Discourses*. 2017. 74. P. 1.
4. Ramanathan R., Hoon T. B. Application of Critical Discourse Analysis in Media Discourse Studies. 3L. *The Southeast Asian Journal of English Language Studies*. 2016. 21(2). P. 57-68.
5. Törnberg A., Törnberg P. Muslims in social media discourse: Combining topic modeling and critical discourse analysis. *Discourse, Context and Media*. 2016. 13. P. 132-142. URL: <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2016.04.003>
6. Kozhemyakin E. A. Mass communication and media discourse: a research methodology. *Scientific statements Belgorod State University. Series: Humanities*. 2010. 12(6). P. 13–21.
7. Tomasciková S. Cultural Heritage and Food - New Media Narratives - New Meanings and New Identities. *European English Messenger*. 2015. Vol. 24, Issue 2. P. 49-57.

Катерина Козаченко

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Буренко Т.М.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження політичного дискурсу, головною метою якого є вплинути на слухачів так, щоб вони розуміли необхідність виконання «політично правильних кроків», обумовлена зростанням тенденцій до політизації сучасного світу [4]. Такий тип дискурсу розглядається як один із ключових аспектів у політичній лінгвістиці, і є основним предметом вивчення в галузі дискурсології.

У дослідженнях політичного дискурсу наразі відсутня загальна основа, уніфікована термінологія та методологія. Велика кількість наукових робіт у цій сфері спонукає вчених до створення єдиної й компактної системи інтерпретації політичного дискурсу теоретично неможливе [1, 2, 3, 4, 5, 6 та ін].

Сучасний політичний дискурс характеризується тим, що він певною мірою «розчиняється» у ЗМІ, які сприяють зростанню інтересу до політичної комунікації, що, завдяки соціальним наукам, стала об'єктом загального інтересу і отримала назву «політична культура» [2, 3].

Існує кілька різних підходів до визначення такого типу дискурсу, проте всі вони ґрунтуються на ідеї, що його головною метою є завоювання та утримання політичної влади. У цьому контексті стає очевидною сутність політики, яка виявляється через мову та пов'язана з мовною практикою [7].

У лінгвістичній теорії політичний дискурс представлений як різноаспектне та багатопланове явище, як комплекс компонентів, що становлять єдине ціле. Л. Б. Нагорна підкреслює, що політичний аспект поняття "дискурс" найбільш точно відображає його визначення як форму мовної комунікації та простору, де відбувається перевірка політичних значень. У широкому розумінні дискурс може розглядатися як механізм узгодження особистих, соціальних та культурних знань. У більш конкретному, прикладному аспекті він фокусується на аналізі мовної взаємодії та окремих текстів, промов, інтерв'ю [3]. Згідно з Т. Б.

Масловою, політичний дискурс є формою комунікації, яка включає хоча б один аспект, пов'язаний з політичною сферою: суб'єкт, адресат або зміст повідомлення [6]. За Л. Л. Славою, такий дискурс можна описати як сукупність всіх мовних актів і норм публічної політики, які висловлюються, виникають відповідно до вже існуючих традицій та зазнають перевірки практикою [5].

Використовуючи комунікативно-дискурсивний підхід для визначення політичного дискурсу, Н.В. Кондратенко вважає, що він є конкретним проявом політичної комунікації, який включає у себе актуалізацію політичного тексту під час комунікативного взаємодії політичного суб'єкта (політика, політичної сили, влади) та об'єкта (аудиторії, електорату, виборця) [2]. Т. М. Ващук застосовує прагматичний підхід та визначає політичний дискурс, як «мовленнєві утворення (усні або письмові), що стосуються сфери політики, реалізуються вербально й екстравербально, актуалізуються в певному ситуативному сенсі, а також є спрямованими на здійснення конкретної прагматичної семантики» [1].

Отже, політичний дискурс у лінгвістиці та політології є надзвичайно актуальним у сучасному світі для визначення способу сприйняття та аналізу політичних подій, формування громадської думки та впливу на ухвалення важливих рішень. Такий тип дискурсу є складною та багатогранною сферою, яка вимагає глибокого вивчення політичного мовлення, його принципів та особливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващук Т. М. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2007. № 33. С. 182-185.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності: монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
3. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. К.: Світогляд, 2005. 316 с.
4. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 39. Філологічні науки, 2008. С. 218-222.

5. Славова Л.Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології : США – Україна. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. 360 с.

6. Маслова, Т.Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигм. *Англістика та американістика: (зб.наук.пр)*. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту. Вип. 10, 2012. С. 39–43.

7. Merri Lennart. Address by the President of the Republic of Estonia at the Special Commemorative Meeting of the General Assembly on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations. October 22, 1995, New York. URL: https://vp1992_2001.president.ee/eng/k6ned/K6ne.asp?ID=9357 (дата звернення: 06.12.2020).

Сергій Крючков

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Багацька О.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ПОЕТИЧНИЙ ТЕКСТОПРОСТІР В. ВІТМЕНА ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Тематика поетичних творів, що увійшли до збірки В. Вітмена «Листя трави», співвідносилася з широким колом авторських інтересів: природа і наука, сфера людських почуттів, динаміка розвитку США як багато в чому відмінної від європейських держави, демократичні цінності й механізми їх реалізації, та, головне, місце і призначення особистості в безмежному у своїх проявах світі. На рівні світоглядних переконань митець спирався на трансцендентальну філософію, яка утверджувала безкомпромісну віру кожної людини у власні сили і, що цілком умотивовано з погляду на історичні процеси доби становлення американської культури, стала надійним підґрунтям національної самосвідомості його сучасників.

З-поміж основних культурологічних концептів, які знайшли відображення у творчості В. Вітмена, на особливу увагу заслуговує послідовне декларування віри в непохитність демократичних принципів, у те, що американська нація є унікальною завдяки сповідуваним нею ідеалам свободи. Модель демократії в

текстопросторі його збірки постає у планетарних вимірах, а в художній площині систематично корелює з поняттям усезагальної рівності. Митець в усьому бачив спорідненість речей, тому зазвичай ідентифікував себе з об'єктами поетичного зображення – згодом окреслена настанова перетворилась на стійку ознаку авторського ідіостилю.

Виступаючи проти умовностей традиційної романтичної поезики, письменник акцентував красу простого життєвого факту. Ідеалом, джерелом і мірилом прекрасного, услід за філософами-трансценденталістами, автор збірки «Листя трави» проголосив реальну дійсність, і вона відкрилася в його віршах, дивуючи читача своєю невичерпною багатогранністю. В. Вітмен абсолютизував принцип органічної форми: його поезія наповнена відчуттям нерозривного злиття людини з природою, більше того, тільки занурившись у таємниці довкілля, читач здатний осягнути внутрішнє «я» ліричного героя. У культурологічній моделі поетичного світу збірки самоствердитись, пробудити в собі божественне начало особистість могла лише за умови глибинного розуміння сутності явищ навколишнього світу, гармонійного єднання зі всесвітом через розкодування його законів. Митець розглядав природу як вільну стихію, яка перебуває в постійній динаміці й тим самим співзвучна допитливому людському духу. Така авторська настанова дозволяє визначити основну філософську концепцію збірки в цілому: послідовно досліджувати проблеми людини як мікрокосму в її взаєминах зі всесвітом як макрокосмом.

Поряд з філософськими та культурологічними аспектами в центрі уваги В. Вітмена знаходилася й категорія мови. Поетичне слово він розглядав як живий організм, схильний до розвитку, тому був доволі прискіпливим у виборі лексичного матеріалу, вимагаючи максимальної відповідності між зображуваним об'єктом та його художнім визначенням. На противагу сучасникам, митець ставив перед собою завдання зламати застарілу романтичну систему віршування і по-демократичному відкрити поетичні двері для мови з погляду загальноприйнятих норм нехудожньої. Її демократизм виявлявся передусім у самій ритміці вірша, у простоті типологічно спорідненої з

розмовною фрази. Поет ніби навмисне зіштовхував різностильові лексеми, не уникаючи контрастів. Із широко представленої лексичної системи він обирав саме ті слова, які найкраще розкривають авторський задум, умонтовував їх у текст, пов'язував з іншими словами, створюючи свою унікальну мовну картину світу.

Реалізувати таку техніку авторові вдалося завдяки принципу каталогізації, який можемо назвати найбільш характерною та оригінальною особливістю його ідіостилю. У вітменівському «каталозі» переважає приземлено-побутове, матеріальне начало, об'єкт фігурує не як знак чогось вищого, а як типовий представник визначеного «класу». Для художнього відтворення дійсності митець використовував загальноживану лексику з нейтральним забарвленням, але шляхом її поєднання з піднесеним пафосом перетворював поетичну мову на пристрасний монолог ліричного героя. Відсутність прикметникових форм у переважній більшості поезій вдало компенсувалась активним вжитком дієслів, покликаних зримо відтворювати динаміку художнього світу. Що ж до синтаксичного виміру, спостерігаємо схильність до складних і розлогих конструкцій, окремі частини яких поза контекстом сприймаються як нейтральні розповідні речення, однак у сукупності в поетичному текстовпросторі збірки «Листя трави» перетворюються на ефективний засіб демонстрації авторського антропоцентризму, що став іще однією ознакою його ідіостилю.

З особливостями синтаксичної будови поезій тісно пов'язана і їх ритмічна організація. Очевидним є факт, що В. Вітмен не приймав традиційні поетичні розміри – усталений погляд на систему віршування не відповідав базовим настановам його новаторської творчої філософії. Натомість митець прагнув наслідувати природні стихії навіть у цьому суто технічному питанні, тому з-поміж поетичних розмірів обрав верлібр – неримований нерівнонаголошений вірш. Як наслідок, окремі ліро-епічні поеми волею автора перетворювались на єдиний могутній потік: кожна за асоціацією з музичною фразою була самостійною одиницею, і в той же час кожна відігравала відведену їй роль у розвитку ідеї-мелодії. У такий спосіб, за аналогією до злагодженого оркестру, В.

Вітмен зі строкатого хаосу багатогранної дійсності майстерно вибудовував культурологічну модель власного макрокосмосу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дідух Х. Ідіостиль як відображення авторської картини світу. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Т. 30 (69). № 2. Ч. 1. 2019.
2. Дуброва О. Вітмен як «новітній Христос американської релігії». *Зарубіжна література*. 2012. № 11. С.17-20.
3. Звиняцковський В. Роздивіться листя на травині! В. Вітмен «Листя трави». *Зарубіжна література*. 2007. № 2. С.10-12.
4. Клименко Ж. Дзеркало Америки. Використання етнокультурологічного шляху аналізу твору при вивченні збірки В. Вітмена «Листя трави». *Зарубіжна література*. 2009. № 4. С.3-6.
5. Потреба Н. Лінгвокультурна адаптація художнього тексту. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/25300/1/Potreba.pdf>
6. Семенюк О. Ідіостиль автора як відображення його картини світу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 39, Т. 2. С.82-84.
7. Таранік-Ткачук І. Художні особливості та тематичне розмаїття поетичної збірки В. Вітмена «Листя трави». *Зарубіжна література в школах України*. 2016. № 7-8. С. 8-11.
8. Черник О. Ідіостиль письменника як лінгвістичний феномен та методи його вивчення. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Випуск 1 (83). 2012. С. 113-121.

Анна Мороз

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

(Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка)

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КАТЕГОРІЇ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В ЛІНГВІСТИЦІ

Однією з особливостей сучасних художніх (і не тільки) текстів є переважання смислової структури суб'єктивних (модусних) смислів, що йдуть від того, хто говорить, над об'єктивними, предметно-логічними. Це відповідає очікуванням масового адресата, який очікує отримати не просто інформацію про

певні події, а й інтерпретацію такої інформації, її оцінку. Посилення суб'єктивності сучасних художніх і публіцистичних текстів зумовлено тими соціально-історичними змінами у житті суспільства, які сталися останнім часом: перш за все – звільненням від ідеологічного тиску. Автор тексту тепер виступає не як провідник певної пануючої ідеології, а висловлює особистісну, авторську позицію тих чи інших подій. Однак основна комунікативна мета авторів – не просто висловити свою позицію, а й найефективнішим способом аргументувати її, щоб залучити на свій бік якнайбільше читачів, зробити їх своїми прихильниками, переконати у справедливості своїх оцінок.

Персуазивність – це модусна категорія, за допомогою якої кваліфікатор (людина, що оцінює) означає зміст висловлювання з погляду його достовірності [3, с. 267]. Важливо підкреслити, що в даному випадку йдеться не про істинність/хибність як відповідність або невідповідність об'єктивному стану речей, а про суб'єктивне ставлення мовця до цієї властивості інформації – його впевненість/непевненість у достовірності викладеного.

Персуазивність, що відповідає модальному значенню достовірності, зазвичай розглядається як різновид суб'єктивної модальності [1, с. 39]. При цьому використовуються також інші терміни: епістемічна модальність [2, с. 64]; модальність достовірності [3, с. 266], модальність істинності [2, с. 65].

План висловлювання персуазивності влаштований в такий спосіб, що її позитивне значення – відсутність сумнівів у достовірності – не отримує спеціального виразу за допомогою будь-яких показників (виражається імпліцитно). Спеціальні засоби вводяться лише у випадку непевненості автора, вірніше за його бажання поінформувати про це своїх слухачів. Мета такого оповіщення може бути різною: це або знімає відповідальність з того, хто говорить, за недостатньо перевірені відомості, або таким чином досягається ефект синтаксичної ввічливості, дипломатичності, що виключає категоричність викладу своїх поглядів та думок [3, с. 268].

До модальних модусних категорій персуазивності відносяться мовні засоби, що виражають визначувану з точки зору мовця ступінь відповідності

змісту висловлювання дійсності. Залежно від оцінки тим, хто говорить, повноти своїх знань про описувані явища зміст висловлювання може бути представлений як відповідне чи невідповідне реальному стану справ насправді. Говорячи про модальність впевненості у достовірності знань, необхідно враховувати той факт, що в основі цього різновиду модальності лежить уявлення мовця стосовно того, чи відповідає дійсності диктумна інформація, наявна у його висловлюванні.

На підставі безпосереднього чуттєвого сприйняття, висновку або відомостей, отриманих із авторитетних джерел, мовець стверджує (або заперечує) наявність зв'язків та відносин між предметами та явищами дійсності. Однак слід зазначити, що до поняття «знання» входить «не власне істина», а її суб'єктивний аналог – «відчуття суб'єкта, що речення є істинним» [2, с. 67]. Таким чином, можна говорити про знання, які отримує суб'єкт внаслідок процесу пізнання об'єктивної дійсності.

Модальність оцінки знання має обов'язковий характер. Будь-які висловлювання в акті мови мають модусні категорії достовірності знання. У тому випадку, коли той, хто говорить, вважає, що затвердження чи заперечення зв'язку предикатних предметів не потребують обґрунтування, використовується імпліцитний спосіб вираження модальності оцінки знання. Цей різновид достовірності синтаксично оформлюється за допомогою оповідальних речень з дієсловами у дійсному способі.

У мові виділяють шість модальних персуазивних значень, кожне з яких має власні засоби вираження [1, с. 40]. Різні семантичні значення виражаються відповідними лінгвістичними засобами на лексичному, стилістичному, граматичному, синтаксичному рівнях. Прагматична спрямованість персуазивної модальності визначає набір часових форм, морфологічних категорій. Отже, відповідно до семантики висловлювання, виділяють такі типи персуазивної модальності [3, с. 267]:

1) **Реальність/нереальність повідомлюваного.** Цей тип модальності виражається на граматичному рівні за допомогою категорії способу дії та форм часу. Реальність виражають дійсний спосіб і минуле, простий і завершений час.

Нереальність події виражають наказовий та умовний спосіб, майбутній час і теперішній тривалий час.

2) **Достовірність, впевненість мовця у сказаному.** У цьому типі модальності суб'єктивна модальність виражається як на синтаксичному рівні (вступними словами), так і на морфологічному (підсилювальними частками, прислівниками), а, крім того, на стилістичному рівні (повторами).

3) **Можливість, ймовірність, бажаність.** Суб'єктивна модальність виражається на граматичному рівні модальними дієсловами та конструкціями та на лексичному рівні – дієсловами із модальною семантикою.

4) **Твердження/заперечення.** Цей тип модальності виражається за допомогою оператора заперечення “*not/no/never*” та реалізується на граматичному рівні.

5) **Цільова установка висловлювання.** Це модальне значення передається певним типом речення щодо мети висловлювання та реалізується на синтаксичному рівні.

6) **Емоційна оцінка.** Дане значення зустрічається найбільш часто і показує трактування автором події чи ситуації. На фонетичному рівні виражається інтонацією, на лексичному – лексичними одиницями, що передають емоційну семантику, на лексико-синтаксичному рівні – вступними словами. Таким чином, модальне значення емоційної оцінки – це результат зіставлення автором зовнішніх подій зі своїми власними уявленнями про висловлювання, при чому перші виробляються на основу досвіду, виховання тощо.

Отже, персуазивність являє собою модусну категорію, якою послуговуються із метою характеристики змісту висловлювання з точки зору його достовірності. При цьому використовуються також інші терміни: епістемічна модальність; модальність достовірності, модальність істинності. Відповідно до семантики висловлювання, виділяють такі типи персуазивної модальності: 1) реальність/нереальність повідомлюваного; 2) достовірність, впевненість мовця у сказаному; 3) можливість, ймовірність, бажаність; 4)

твердження/заперечення; 5) цільова установка висловлювання; 6) емоційна оцінка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережанська Ю.В. Лінгвостилістичні особливості персуазивного медичного дискурсу, присвяченого проблемі евтаназії. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. Серія Філологічна: збірник наукових праць. Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. 2014. Вип. 44. С. 39–41.

2. Гнезділова Я. В. Персуазивна vs маніпулятивна функції метакомунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Філологічні науки. 2018. Вип. 1. С. 63–68.

3. Скрябіна В. Лінгвістичні аспекти персуазивності в дипломатичному дискурсі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 2. С. 265–274.

Наталія Острога

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Коваленко А.М.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Термін «дискурс» широко використовується в гуманітарних науках і був вперше представлений в 1952 році Зеллігом Харрісом, основоположником дистрибутивного та трансформаційного аналізу, як мовну одиницю, яка існує у взаємозв'язку з іншими одиницями мови. Поняття дискурсу сьогодні є одним із базових понять у лінгвістиці. Це досить складний комунікаційний феномен, який поєднує екстралінгвістичні фактори та елементи когнітивності.

О.С. Ткачук-Мірошниченко розглядає рекламний дискурс як динамічне явище, яке характеризується синтезом різних компонентів. Серед цих компонентів можна виділити як вербальні, так і іконічні, і це свідчить про взаємодію двох мов - самої мови та мови зображень (парамови) у рекламному дискурсі [1, с. 216]. Проте Т.В. Кравець стверджує, що рекламний дискурс є

змішаною семіологічною структурою, тобто його можна розглядати як поєднання тексту та зображення з різними компонентами: іконічний компонент поєднується з мовним компонентом (заголовок, бренд, основний текст, слоган тощо) [2, с. 8].

Таким чином, рекламний дискурс представляє собою складну систему взаємовідносин і взаємодії між рекламодавцями та рекламоодержувачами, яка здійснюється шляхом поширення рекламного продукту через різні канали та носії. Ці канали включають електронні ЗМІ, зовнішні рекламні засоби (як-от вивіски, банери, рекламні щити тощо), рекламні повідомлення у пресі. Крім того, реклама може бути розміщена на нетрадиційних носіях, до яких можуть відноситися різні деталі міського середовища та інтер'єру, комп'ютерні пристрої різного призначення або предмети побуту. Розуміння цих взаємовідносин та використання різних носіїв дозволяє рекламодавцям досягати своїх комунікативних цілей та впливати на споживачів у відповідний спосіб [3, с. 66].

Основними рисами рекламного дискурсу, як специфічної складової інституційного дискурсу, є такі характеристики: прагматична спрямованість та антропоцентричність, застосування загальноприйнятих шаблонів, автономність, легка зрозумілість для широкої аудиторії, індивідуальне звернення, використання оцінок і наголос на необхідності вживання товару або послуги, приховані підказки для зроблення певних дій, активне використання публічних мас-медіа, мовна опосередкованість, фокус на структурі повідомлення, зафіксовані ролі учасників і розрив у часі та просторі, інсценованість тощо.

Однією з особливостей рекламного дискурсу є те, що він не обмежується лише комунікативною, інформаційною, емоційно-оціночною та пізнавальною функціями. Він також включає в себе вольовий і маніпулятивний вплив на аудиторію. Наприклад, інформаційна складова реклами передбачає надання споживачам інформації про товар, його позиціонування, виділення серед інших, акцентування його переваг та створення позитивного уявлення про нього.

Ці функції створюють основу для загальної мети рекламного дискурсу, яка полягає в тому, щоб переконати отримувача придбати відповідний товар, було

це у прямому або переносному сенсі. Ця мета досягається через використання сугестивних стратегій у рекламному дискурсі, де рекламодавець намагається встановити взаємовигідні відносини з отримувачем. Рекламний дискурс все більше втрачає риси «чистого» інформативного і набуває властивостей, спрямованих на сугестію, а гіпноз відіграє не останню роль у цьому процесі. Наприклад, загальна мета сучасних рекламних продуктів може бути представлена в аббревіатурній формулі AIDA, де «A» (attention) - означає привернення уваги, «I» (interest) - збудження зацікавленості, «D» (desire)-активізацію бажання, і «A» (action) - спонування до дії.

За лінгвістичного підходу [4, с. 5] рекламний дискурс розглядається як система мовних засобів та конструкцій, які використовуються в рекламних повідомленнях для досягнення специфічних комунікативних цілей. Він включає аналіз лексики, синтаксису та семантики, які використовуються в рекламі. Ще одним не менш важливим підходом є семіотичний підхід. При розгляданні цього підходу, рекламний дискурс вважається системою символів і знаків, які мають певні семіотичні властивості. Реклама використовує символи та образи для створення конкретних асоціацій і побудови специфічних повідомлень для аудиторії. Наступний підхід, який слід зазначити це соціокультурний підхід. Він дає можливість розглядати рекламний дискурс як відображення соціокультурних аспектів суспільства в рекламних повідомленнях. Реклама відображає цінності, ідеали, стереотипи і культурні особливості суспільства, в якому вона існує. Також дослідники вивчають, як реклама впливає на формування соціокультурних норм і цінностей аудиторії. Відповідно прагматичний підхід акцентує увагу на комунікативній функції рекламного дискурсу. А саме: вивчається, як реклама впливає на споживачів, їхні дії та реакції; досліджується, як рекламні повідомлення спонукають до покупок, формують уявлення про продукти або послуги, та як вони взаємодіють з психологічними аспектами споживачів.

Отже, рекламний дискурс використовує різні мовні та не-мовні засоби для досягнення своїх комунікативних цілей, і він включає в себе багато аспектів, такі

як мовна опосередкованість, вплив на культурні аспекти, споживчу психологію та семіотичні властивості. Рекламний дискурс має як інформаційну, так і маніпулятивну спрямованість, і він використовує різні стратегії для створення бажаного впливу на аудиторію. Таким чином, рекламний дискурс є важливим об'єктом дослідження в лінгвістиці і вивчення його дозволяє краще розуміти взаємодію між мовою, культурою і суспільством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткачук-Мірошниченко О.Є. Роль іконічного компоненту в англomовному рекламному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* 2015. Вип. 59. С. 216-218.
2. Кравець Т.В. Український рекламний текст в прагмалінгвістичному аспекті: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2012. 25 с.
3. Cook G. *The Discourse of Advertising.* 2nd edition. New York: Routledge, 2001. 256 p
4. Македонова О.Д. Лінгвостилістична організація та прагматичне функціонування англійськомовного рекламного дискурсу: автореф. дис. ...канд. філ. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 19 с.

Катерина Підлужна

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Алексенко С. Ф.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

МІСЦЕ І РОЛЬ ТЕКСТУ ІНТЕРВ'Ю У ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИХ ТИПІВ ТЕКСТІВ

Текст інтерв'ю є одним з найважливіших жанрів у сфері журналістики та комунікаційного дискурсу. Його місце і роль у загальній системі функціонально-стилістичних типів текстів є незаперечними, оскільки він виконує ряд важливих функцій і має свої особливості в структурі та стилістиці.

По-перше, текст інтерв'ю використовується для інформування широкої аудиторії про певну подію, тему чи проблему. Він дозволяє отримати детальну інформацію від експерта, свідка або учасника події. Інтерв'ю надається можливість глибокого аналізу обговорюваного питання та розкриття багатогранності думок та поглядів на нього.

По-друге, текст інтерв'ю є методом спілкування з героєм, що забезпечує неперервність інформаційного потоку та просуває дискурс уперед. Він має динамічну структуру, яка передає специфіку розмови та непрямую організацію змісту. Такий підхід дає можливість передати автентичність голосу героя та більш побутову або формальну мову в залежності від контексту.

По-третє, текст інтерв'ю може виконувати функцію аргументування або розвідки теми. Він надає можливість висловити думку, підтвердити або заперечити тезу чи висновок, а також аргументувати власний погляд на питання. Завдяки такій функції текст інтерв'ю стає важливим інструментом аналізу та обговорення.

Всі тексти по їх функціонально-стильовим і стилістичним якостям можна віднести до основних книжкових стилів: офіційно-діловому, науковому, публіцистичному, художньому. Зрештою, їх жанрово-стилістичні різновиди різноманітні. І ступінь диференціації може бути різною. Різні типи текстів, літературні твори різних жанрів відповідають внутрішнім різновидам функціональних стилів всередині жанру, тому ви можете виділити свої власні різновиди. Отже, внутрішня диференціація стилю та тексту може бути багатогранною [1, с. 9].

Знання стилістичної диференціації сучасної української мови та системи функціональних стилів дає основу для визначення тексту як категорії функціональних стилів, оскільки сам стиль формувався і формується на основі набору контекстів з ідентичною або подібною стилістичним забарвленням.

Серед показників лінгвістичного і стилістичного планування розглядається загальна стилістична домінанта, серед яких найбільш поширеними і типовими є: абстракція - конкретність; логіка-емоційність; нормальність -

стилістичне маркування; об'єктивність-суб'єктивність. За цими показниками визначається співвідношення раціонально-логічних і емоційно-риторичних мовних структур, а також форма авторського вираження в тексті і характер авторської модальності. Характер стандартизованої мови в тексті також важливий. Безумовно, мовний стандарт протипоказаний художнім текстам. Що стосується текстів інших стилів орієнтації, то, звичайно, ця особливість різного ступеня володіння мовою обов'язкове. Наприклад, без мовного стандарту ділове письмо не існуватиме. Виробничо-технічна література, а також текст навчального плану не відходять від стандарту. Характер стандартизованих мов, пов'язаних з різними типами текстів, може зазнати фундаментальних змін, таких як офіційні ділові чи газетні тексти. У першому випадку стандарт залишається незмінним і має високий ступінь традиції; у другому випадку застосування стандарту відрізняється великою мобільністю, і до стандарту застосовується визначення оновлення, модернізації, постійних коливань, тобто «жорсткого» стандарту і «м'якого» і т.д. сам по собі.

Розглянемо походження слова «публіцистичний». Слово «публіцистичний» походить від латинського слова, що означає «суспільний, державний». Спільнокореневим зі словом публіцистичний є слово «публіцистика» (суспільно-політична література на сучасні актуальні теми) [2, с. 16].

Інтерв'ю – це жанр публіцистики, бесіда журналіста з однією або кількома особами, що проводиться у вільній манері для з'ясування нових відомостей, встановлення подробиць, визначення чийхось позицій, поглядів на певні події.

Учасниками інтерв'ю є інтерв'юер і респондент. Інтерв'юер – той, хто проводить інтерв'ю; людина, яка перебуває у безпосередній взаємодії з респондентом з метою одержання від нього інформації. Респондент (англ. Respond – відповідати) – особа, яка є джерелом, комунікатором спеціальної інформації під час опитування.

Розрізняють такі види інтерв'ю, як: інформаційне – ознайомлює аудиторію з відомостями про особу, її діяльність, погляди; аналітичне – містить аналіз

фактів, поглядів, учинків, відповідаючи при цьому на запитання: «чому?», «яким чином?», «що це означає?»; інтерв'ю-портрет – розкриває особистість співрозмовника, створює його характеристику, висвітлює систему його цінностей [3, с. 112].

Місце інтерв'ю у системі функціонально-стилістичних типів текстів можна розглянути з різних точок зору. З одного боку, текст інтерв'ю є інформаційним, оскільки його головна мета – передача фактів та думок. У цьому випадку він вписується у функціонально-стилістичний тип текстів, таких як наукові статті, новини чи документальні фільми.

З іншого боку, текст інтерв'ю також може мати виражені художні риси, що робить його ближчим до функціонально-стилістичного типу літературних творів чи кіносценаріїв. Тут інтерв'ю може бути не лише про передачу фактів, а й про дослідження особистості інтерв'юваного, його емоції та думки, що робить текст інтерв'ю живим та цікавим для аудиторії.

Текст інтерв'ю виконує також функцію комунікації та соціалізації, оскільки він пов'язує різних людей різних сферах діяльності. Він може бути використаний у політичній сфері для передачі позицій та думок політичних лідерів; у журналістиці для розкриття складних питань та фактів; а також у наукових дослідженнях з метою отримання експертних думок щодо конкретних тем [4, с. 215].

На закінчення, місце та роль тексту інтерв'ю у системі функціонально-стилістичних типів текстів важко переоцінити. Він є важливим інструментом передачі інформації, соціалізації та комунікації. Інтерв'ю поєднує в собі риси інформаційного та художнього текстів, роблячи його доступним та цікавим для широкої аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко О., Кривошея Г., Шкляр В. Основи теорії журналістської діяльності. К.: МІЛП, 2000. 203 с.

2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підруч. 2-ге вид., перероб і допов. Л.: ПАІС, 2004. 268 с.
3. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : [навч. посіб.1/ Т. А. Єщенко. К. : ВІ «Акалемія». 2009. 264 с.
4. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник. К. : Вища школа, 2003. 462 с.

Євгенія Плис

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Багацька О.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ «ПЕРША ЛЕДІ»

ОЛЕНА ЗЕЛЕНСЬКА В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

В Україні зараз триває війна, ми боремося за свою свободу, демократію, національну ідентичність. Більшість людей у світі отримують інформацію про нашу країну зі ЗМІ та соціальних мереж. Коло людей, які можуть доступно і переконливо розповідати про Україну, у нас досить широке. Однак нам зараз як ніколи потрібна воєнна та гуманітарна допомога інших країн, щоб вистояти і перемогти.

Слід зазначити, що з цією місією якнайкраще справляється Олена Зеленська – перша леді країни. Під час війни вона стала обличчям українського народу та потужною фігурою на міжнародній арені. Хоча вона не є офіційною особою, але водночас має достатньо можливостей у використанні різних інструментів впливу поза межами держави.

На сьогодні мова є потужною зброєю, особливо – в політичному дискурсі. Олена Зеленська є яскравим прикладом використання цього інструменту спілкування. Саме тому, що у своїх численних інтерв'ю та виступах, вона намагається розповісти, донести, наголосити на певній інформації, здійснити необхідний вплив на аудиторію, використовуючи, різноманітні мовні засоби, які

мають велику вагу та відіграють ключову роль у передачі головного меседжу від мовця до слухача [1, с. 40-41].

Підтвердженням цих слів є виступи першої леді на найбільших міжнародних майданчиках, наприклад у конгресі США, коли вона просила американських конгресменів дати Україні зброю для захисту. Олена Зеленська говорила мовою не офіційних заяв, а мовою звичайних людей, щиро, чесно, емоційно, розповідала про жахи війни та історії життя простих людей, які неможливо уявити [2, с. 73].

Для того, щоб з'ясувати які мовні засоби використовує наша перша леді, було проаналізовано лінгвокультурні аспекти інтерв'ю Олени Зеленської для BBC News.

Слід зазначити, що мовлення Олени Зеленської рясніє лексичними та стилістичними засобами. Серед них є перелічення, які неодноразово використовуються. Наприклад: *“I would not say I crossed into politics. It's true that such decisions are adopted on a political level. That's why I was talking to people who make these decisions, who has this power. But I was speaking to them as a person. I spoke to them as **mum, a daughter, a wife**”*.

*“Sometimes it seems that we have put everything on pause. **All dreams, all desires, all plans**”*.

Збагачене мовлення Олени Зеленської також і епітетами. Наприклад:

*“I don't know to what extent I am a leader. Perhaps, my public speeches inspire someone. If I inspire someone to act - **wonderful**. It is not my goal. But if it is another result of my work, I am **happy**”*.

*“This was the Congress. I was scared. I confess because it was such a **huge** responsibility. At the same time I realised that this was an **important** mission. It is important now for Ukraine”*.

Під час інтерв'ю-промов Олена Зеленська часто використовує метафори та ідіоми. Наприклад: *“**Truth has to win** because it is clear that truth is on Ukraine's side”*.

*“There is one challenge that I would like **to bring to the table** and it is all about the mentality of the Ukrainian people”.*

Слід підкреслити, що у інтерв'ю першої леді часто наявні антитези як мовний засіб для протиставлення двох понять. Наприклад: *“The first ladies do not have **political impact opportunity** but we have the **emotional impact** and sometimes it gives more for cooperation between the countries”.*

*“These stories must be told, these faces must be shown. This is the face of war, unfortunately. **Not the number of bombs, not the amount of money spent on this war, but these human stories**”.*

Окрім цього, у мовленні першої леді часто наявна гіпербола для надання її висловлюванням більшого емоційного ефекту. Наприклад: *“**More than 15 millions of Ukrainians** will need a special assistance in the area of mental health”.*

*“We see that the occupiers want to destroy our culture. We see **hundreds of libraries** which have been burned by the occupiers, **thousands of museums and cultural institutions** have been destroyed”.*

Отже, для Олени Зеленської характерний гармонійний тип мовної особистості. Її мовлення – це вичерпне висловлювання, насичене авторськими метафорами та різноманітними стилістичними засобами, які формують своєрідні маркери її мовного стилю та створюють її неповторний мовний образ, а усі вживані стилістичні прийоми підпорядковані основній думці та головній меті – закликати до допомоги нашої країни в подальшій боротьбі. Крім того, вона вживає здебільшого прості речення та намагається доносити інформацію до аудиторії простою, доступною мовою, щоб цивілізований світ не забував про жахи війни в Україні та дізнавався достовірну інформацію про війну з перших вуст, тобто на перший план виходить не правильність і, навіть, не привабливість мовлення, а його доцільність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитришин А. В. Лінгвокультурні особливості українського політичного дискурсу: магіст. робота.: зі спец. 035.10. Вінниця, 2020. 89 с.

2. Бондар І.В. Перша леді і її роль в конфліктному і постконфліктному врегулюванні: магіст. робота: зі спец. 291. Вінниця, 2022. 127 с.

Софія Пономаренко

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О.В.

(Сумський державний педагогічний

університет імені А.С.Макаренка)

ПОНЯТТЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Вперше поняття «дискурсу» було використано американським вченим З. Харрісом у теорії лінгвістики тексту, у 1952 році [1]. Принципові зміни в розумінні та визначенні поняття «дискурс» відбулися в сучасній лінгвістиці, в кінці XIX - початку XX ст. Термін «дискурс», який був введений вченими, спочатку розумівся як не просто текст, а як мова в реальній ситуації спілкування, у зв'язку з мовною особистістю та ситуацією спілкування. З часом, поняття «дискурс» набуло різноманітних визначень, кожне з яких в деякій мірі відображає основну сутність цього явища.

Наприклад, Т. ван Дейк розглядає дискурс як діалог. У вузькому сенсі, дискурс представляє собою текст чи розмову – вербальну частину комунікативної дії. У ширшому розумінні, дискурс – це «завершений або тривалий продукт», письмовий чи мовний результат комунікативної дії, який інтерпретується отримувачами [2, с. 80-81].

В той же час, медійний дискурс представляє собою специфічну форму комунікації, яка включає в себе всі аспекти вироблення, поширення та сприйняття медійної інформації. Він є складним конструктом, що охоплює не лише текстовий контент, а й візуальні, аудіовізуальні та інші компоненти медійного повідомлення. Медійний дискурс визначається контекстом, в якому він використовується, а також соціокультурними, політичними та економічними факторами.

Медійний дискурс є невід'ємною частиною сучасного інформаційного простору та суспільства загалом. Він впливає на формування громадської думки, уявлень та ставлення до подій та явищ.

Дослідники визначають кілька ключових характеристик медійного дискурсу:

- **Мультиmodalність.** Важливим аспектом медійного дискурсу є те, що він включає різноманітні комунікативні канали. Окрім письмового та усного тексту, це може бути відео, аудіо, графіка, фотографії та інші візуальні та аудіовізуальні компоненти.
- **Вплив та переконання.** Медійний дискурс часто використовується для впливу на аудиторію, формування її думки та переконань. Він може створювати атмосферу, впливати на почуття та емоції слухачів чи глядачів.
- **Реакція аудиторії.** Медійний дискурс завжди реакційний. Він несе в собі можливість відповіді, коментарів, обговорення та переосмислення від споживачів інформації.
- **Соціокультурний контекст.** Врахування соціокультурного середовища є важливим аспектом аналізу медійного дискурсу. Інформація в медійних повідомленнях може варіюватися в залежності від культурних, політичних та економічних факторів, що характерні для конкретного суспільства.

Щодо підходів до визначення медійного дискурсу, їх існує декілька, кожен із яких враховує різні аспекти цього явища. Наприклад, соціокультурний підхід, який вивчав Джон Фіск в своїй роботі «Reading the Popular», [3] акцентує вплив соціальних та культурних чинників на формування медійного дискурсу, оскільки дозволяє дослідити, як соціокультурні контексти та цінності впливають на те, які інформаційні повідомлення виробляються та сприймаються через масові медіа. Також не менш важливим є політичний підхід, який був детально досліджений Ноамом Чомскі в його роботі, спільно з Едвардом Герменом, «Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media» [4]. У цьому контексті, медійний дискурс розглядається як інструмент політичної комунікації та впливу.

Досліджується, як політичні сили використовують медіа для формування громадської думки та впливу на політичні процеси. Самим основним, на нашу думку, є лінгвістичний підхід, до вивчення якого приклав чи не мало зусиль вчений Т. ван Дейк, оскільки у межах нього медійний дискурс розглядається як система мовних знаків та їх комбінацій, які використовуються в масових медійних текстах для передачі інформації та впливу на аудиторію. Окрім цих підходів, хотілося б зазначити ще два, а саме когнітивний та критичний підходи. В когнітивному підході, який вивчається вченим Джорджем Лакоффом в його роботі, спільно з Марком Джонсоном, «Metaphors We Live By», [5] акцент робиться на тому, як сприйняття та розуміння інформації впливають на конструкцію медійного дискурсу. Вивчаються когнітивні процеси, які викликаються медійними повідомленнями. В той же час, критичний підхід, який вивчав вчений Стюарт Голл в роботі «Encoding and Decoding in the Television Discourse», [6] ґрунтується на аналізі влади та впливу, які випливають із медійного дискурсу, вивчаються соціальні нерівності та ідеологічні аспекти, що лежать в основі медійного впливу.

Отже, медійний дискурс є надважливим для сучасного інформаційного простору, оскільки включає в себе всі аспекти створення, поширення та сприйняття медійної інформації. Цей конструкт ускладнюється мультимодальністю, враховуючи різноманітні комунікативні канали та візуально-аудіовізуальні елементи.

Різні підходи до визначення медійного дискурсу, такі як лінгвістичний, соціокультурний, політичний, когнітивний та критичний, доповнюють один одного та дозволяють нам краще розуміти його різноманітні аспекти та вплив на суспільство. Усі ці підходи демонструють важливість критичного осмислення та аналізу медійного простору. Розуміння медійного дискурсу в контексті сучасного світу є ключовим для критичного сприйняття інформації, формування власної точки зору та участі в громадських дебатах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Harris Z. S. Discourse Analysis. *Linguistic Society of America. Language*. 1952. № 25(1). P. 1–30.
2. Dijk T. A. van Strategies of discourse comprehension. New York: Academic Press, 1983. 389 p.
3. Fiske J. Reading the Popular. London: Routledge, 1989. 228 p.
4. Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media. Edward S. Herman, Noam Chomsky. United States: Pantheon Books, 1988. 412 p.
5. Metaphors We Live By / George Lakoff, Mark Johnson. Chicago and London: University of Chicago Press, 1980. 242 p.
6. Encoding and Decoding in the Television Discourse. Stuart Hall - University of Birmingham: Centre for Contemporary Cultural Studies, 1973. 19 p.

Валерія Саннікова

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

МЕДІА-ДИСКУРС МОДИ У ЛІНГВО-СЕМІОТИЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ

Мода завжди була та є в центрі уваги суспільства, а також має неабиякий вплив на спосіб, яким люди сприймають та взаємодіють один з одним. Дослідження лінгвосеміотичних аспектів медіа-дискурсу моди є, безперечно, актуальними, оскільки, з одного боку, вони уможливають розкриття мовної природи комунікації в цій сфері, що є важливим для вивчення та розуміння способів створення та поширення модних текстів, включаючи описи модних трендів, рецензії на модні події та інші мовні конструкції, які використовуються для формування модного образу. З іншого боку, аналіз лінгвосеміотичних аспектів медійного дискурсу моди дозволяє виявити роль мови та семіотики у формуванні стереотипів та ідентичності в контексті модного споживання. Лінгвістичний аналіз є засобом виявлення специфічного мовного арсеналу, який використовується для створення образу моделей, брендів та модних продуктів, а також впливає на сприйняття моди і модного стилю як частини культурного досвіду.

В.Р. Смірних [2] зазначає, що модний дискурс реалізується через комунікацію, де ЗМІ фактично розповідають всі новини у сфері моди. Таким чином, дискурс моди складається не лише з одягу та процесу його виробництва, але й з мови, яка його описує, а також візуальних засобів, які мають велике значення у всій системі. Р. Барт у своєму дослідженні виділяє два аспекти системи моди: візуальний та письмовий. Візуальний аспект зазвичай стосується фізичних предметів одягу і їх передачі у фотографіях. У той час як письмовий аспект включає в себе лексику та текстовий опис цих предметів одягу. Барт також вказує на схожість моди до трикутника, оскільки вона включає три взаємопов'язаних аспекти: технологічний, іконічний та вербальний. Перший представлений реальним одягом, другий – зображеннями, і третій – мовою [2, с. 156].

У лінгвістичному понятті медіа-дискурс моди можна дослідити як явище семіотизації одягу та аксесуарів, коли сприйняття моди підтверджується текстами про моду, де дієслова мовлення вживаються в предикативному зв'язку з назвами одягу та стилів [3, с. 128]. Мода є складним текстом, який включає як вербальний, так і невербальний компоненти, де зображення служать для візуалізації та підсилення вербального повідомлення. Аналіз цього тексту з усією його різноманітністю, включаючи як вербальну, так і невербальну складові, часто здійснюється за допомогою методів контент-аналізу, що є прикладом оригінальної аналітичної процедури.

За семіотичним підходом, мова представляє собою систему знаків, яка використовує певні правила для створення та трансформації слів. Знак включає в себе фізичний об'єкт, який символічно вказує на конкретний об'єкт, явище, подію або властивість. Слова і словосполучення, які входять до складу тексту, завжди мають конкретні значення, які вказують на певні об'єкти або концепти.

Семіотичний аспект важливий через свої системи знаків, наявні у тексті, і уможливорює вивчення сприйняття текстових, візуальних або аудіо-зображень, а також вибір відповідних знаків і значень, структури речень та стилістики, відповідно до цілей, які ставляться перед текстом, аудіо- або відеороликом [4].

Модна семіотика виражається мовним чином через використання іменників, що описують речі одягу та аксесуари, разом із дієсловами, такими як “*symbolize, focus, appear, identify, present, represent, express*”.

Семіотичні знаки в англomовному медіа-дискурсі моди можна визначити як седукуцію (*catwalk, the alluring look, sexual*), так і багатство або красу (*elegance, glamour, impactful, perfect, precious, luxury, dazzling, amazing, shimmering, beautiful, stylish, comfortable*), молодість (*youthful-looking*), або новий приголомшливий образ (*debut, revolution*), неординарність (*whimsical*).

Деякі словосполучення мають особливий експресивний вплив на читача задля привернення уваги, як *power dressing*, що підкреслює особистість та індивідуальність у певному образі: “*Power dressing can mean whatever you want it to mean. It’s what makes you feel like the best version of yourself, and there is power in that*” [1].

Також для розкриття особливостей аксесуарів часто використовують словосполучення з іменником *energy*, що підсилює інтерес читача до речі, яка має свій магнетизм, дає життєдайну енергію, наприклад: “*Can a cardigan give main-character energy? When trimmed with feathers and worn with a Chanel chain, we say yes*”, “*Diamonds made with renewable energy.*” [1].

Таким чином, отримані результати дослідження медіа-дискурсу моди можуть мати корисні застосування як у теоретичному вивченні сучасної лінгвістики, так і у практичній підготовці фахівців, які працюють у галузі моди, зокрема у сфері дискурсивного дизайну.

ЛІТЕРАТУРА

1. ELLE, UK. October 2023. 212 p.
2. Smirnykh V.R. Male fashion in the media discourse. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. С. 155-161.
3. Ніна Христич. Semiotics of feminine fashionspeak. *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія»*. 2019. Випуск 29. С. 125-133.

4. Семіотичний аспект аналізу тексту. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1813> (дата звернення: 28.10.2023).

Маргарита Стеценко

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О.В.

(Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка)

АНГЛОМОВНИЙ ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ДИСКУРС У СУЧАСНОМУ ПОТРАКТУВАННІ

У нашому мінливому світі психічне здоров'я набуває все більшого значення. Терапевтичний дискурс стає важливим інструментом для ефективної комунікації та лікування. Питання психічного здоров'я стає важливим не тільки в галузі психології, але також у лінгвістиці та літературі. Вивчення дискурсу з різних сторін дає цінну інформацію для розуміння та аналізу психотерапії, психічних станів пацієнтів та мовної динаміки у терапевтичному процесі.

Саме поняття «дискурс» є міждисциплінарним. Воно означає використання мови в соціальному контексті, що відображає переконання, цінності та наміри тих, хто пише або говорить. Крім того, дискурс можна розглядати як тип соціальної дії, що передбачає взаємодію та взаєморозуміння індивідів, які використовують мову для спілкування один з одним. Залежно від аудиторії, ситуації та мети комунікації, дискурс може набувати різних форм і функцій [1].

Одним із видів дискурсу є терапевтичний, що першочергово знаходить своє застосування у галузі психотерапії та психологічної допомоги. Терапевтичний дискурс – різні способи взаємодії лікарів і пацієнтів, які спрямовані на покращення самопочуття. Загалом, це діалог, який відбувається між лікарем і пацієнтом під час терапії. Залежно від проблем і потреб пацієнта, терапевтичний дискурс може набувати різних форм і відбуватися в різних контекстах. Наприклад, він може бути частиною консультації, процесу реабілітації, соціальної роботи або терапії.

Терапевтичний дискурс приваблював увагу не лише психологів, а й лінгвістів. Вони також досліджували, як мова може мати терапевтичний ефект, тобто допомагати людям одужувати. Цікавились, як лікарі використовують мову для діагностики або входу у свідомість пацієнтів, а також як особливе використання мови в психотерапії відображає загальні закономірності мови [7].

З лінгвістичної точки зору, терапевтичний дискурс можна розглядати як моделі спілкування, що використовуються в контексті терапії та консультування. Дискурс охоплює різні способи, якими люди висловлюють свої думки, емоції та переживання. Також він включає підходи і техніки, які використовують терапевти, щоб сприяти одужанню і особистісному зростанню. Терапевтичний дискурс можна аналізувати за допомогою різних лінгвістичних і соціальних методів, таких як теорія мовленнєвих актів, аналіз розмов, прагматика, дискурс-аналіз, нарративний аналіз та інші [6].

Література часто слугує терапевтичною формою для читачів, які шукають порад, як покращити успіх, здоров'я та загальний добробут. Від книг самодопомоги до мемуарів, читачі можуть дослідити шляхи досягнення щастя, успіху та загального благополуччя за допомогою таких методів, як позитивне мислення, самоствердження, особистісний розвиток та духовне зростання [3].

Використання літератури як форми терапії було визнано з давніх часів і є ключовим компонентом бібліотерапії. Цей метод лікування передбачає підбір матеріалів для читання, спеціально адаптованих до індивідуальних потреб та обставин пацієнта, визначених лікарями та психіатрами. Існує широкий спектр матеріалів для читання, включаючи художню літературу, вірші, публіцистику, автобіографії, довідкову літературу та книги для самовдосконалення [4].

Сучасна художня література може не лише розважати, а й мати терапевтичний вплив як на читачів, так і на авторів. Створюючи реальних персонажів і ситуації, деякі письменники запрошують читачів співпереживати і приймати різні точки зору. Це може сприяти розвитку соціальних навичок, емоційного інтелекту та самосвідомості, що в кінцевому підсумку сприяє психічному здоров'ю та благополуччю [2; 5].

Отже, англомовний терапевтичний дискурс у сучасній інтерпретації є багатограним та міждисциплінарним явищем, яке вивчається з різних точок зору. Він охоплює різноманітні форми та функції мовної взаємодії, які сприяють психічному здоров'ю та благополуччю людей. Література відіграє особливе значення в цьому типі дискурсу, оскільки слугує джерелом терапевтичного впливу як для читачів, так і для авторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чемпоєш В. Навчальний філологічний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2013. Т. 10, № 10. С. 233–237.
2. Bal P. M., Veltkamp M. How Does Fiction Reading Influence Empathy? An Experimental Investigation on the Role of Emotional Transportation. *PLoS ONE*. 2013. Vol. 8, no. 1. P. 55341. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0055341> (date of access: 27.10.2023).
3. Birdsall K. E. BECOMING A BETTER ME: THE CO-EVOLUTION OF CONTEMPORARY AMERICAN MEMOIR AND BESTSELLING SELF-HELP LITERATURE, 1952-2013. 2014. 247 p. URL: <https://www.proquest.com/openview/361eab904b765780ededef51a8f5d526/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750> (date of access: 27.10.2023).
4. Cauty N. Bibliotherapy. *Logos*. 2017. Vol. 28, no. 3. P. 32–40. URL: <https://doi.org/10.1163/1878-4712-11112133> (date of access: 27.10.2023).
5. Kidd D. C., Castano E. Reading Literary Fiction Improves Theory of Mind. *Science*. 2013. Vol. 342, no. 6156. P. 377–380. URL: <https://doi.org/10.1126/science.1239918> (date of access: 27.10.2023).
6. Parker I. Tracing Therapeutic Discourse in Material Culture. *Critical Discursive Psychology*. London, 2015. P. 209–223. URL: https://doi.org/10.1057/9781137505279_18 (date of access: 27.10.2023).
7. Perakyla A., Weiste E. Therapeutic Discourse. *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction, First Edition*. Boston: JohnWiley, Sons, 2015, pp. 1506-1515. URL: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/41972f7f-9783-4fd6-9d87-3cc66e212418/content> (date of access: 27.10.2023).

Дар'я Титаренко

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

СТАТУС АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКИ

Статус англомовного медійного дискурсу в сучасних лінгвістичних дослідженнях є досить важливим, оскільки медійний дискурс впливає на формування суспільної свідомості, стереотипів та комунікаційних практик. Дослідження у цій царині зосереджуються на аналізі мови, структури та змісту медійних текстів, а також на розумінні впливу медіа на сприйняття інформації.

Англомовний медійний дискурс відіграє важливу роль у формуванні та впливу на суспільну свідомість. Зростаюча важливість англійської мови як глобального комунікаційного інструменту робить цю тему актуальною для дослідників.

Отже, актуальність цього дослідження ґрунтується на необхідності оцінки сучасного англомовного медіадискурсу як моделі для наслідування для побудови та функціонування інших мовних доменів ЗМІ. Його функціональний потенціал може стати «голосом», який порушить важливі соціальні проблеми в глобальному масштабі. Мову англійського медіа-дискурсу слід розглядати у співвідношенні з сучасними ЗМІ інших націй і держав. Це може допомогти нам краще зрозуміти глобально привабливий світ нового медіа-середовища, яке активно формує людську свідомість у сучасну епоху цифровізації.

Англомовний медійний дискурс включає в себе широкий спектр медійних форматів, таких як телебачення, радіо, преса, інтернет-публікації та соціальні мережі [1]. Його структура визначається комунікативними засобами, використаними в різних медіа. Текст, аудіо, відео та мультимедійні елементи об'єднуються для створення потужного комунікативного засобу.

Мовні засоби в медійному дискурсі включають лексичні та граматичні

засоби, а також риторичні прийоми, спрямовані на вплив на аудиторію. Лексика і стиль медійних текстів можуть варіюватися від науково-технічного до популярного [2]. Граматика також може змінюватися в залежності від жанру і цільової аудиторії. Медійний дискурс виконує різні функції, включаючи інформування, переконання, розважання, публічну мобілізацію та інші. Важливою характеристикою є його здатність впливати на громадську думку та ставлення до певних подій та питань [2].

Основними характеристиками англомовного медійного дискурсу є:

1. **Маніпулятивність:** Медійний дискурс часто використовує риторичні прийоми та стратегії для переконання аудиторії, формування певних поглядів і стереотипів [3]. Це може включати використання емоційно заряджених слів, загальноприйнятих фраз та маніпуляцію інформацією.

2. **Інформаційна надлишковість:** Медійний дискурс часто характеризується великою кількістю інформації, яка може бути перенасиченою та неоднозначною [3]. Це може створювати складнощі у розумінні та аналізі медійних повідомлень.

3. **Стандартизованість:** Медійний дискурс часто використовує стандартну мову та жанрові конвенції для передачі інформації [4]. Наприклад, новини часто використовують об'єктивний стиль та формальну лексику.

4. **Використання нових медіа:** Завдяки розвитку технологій, медійний дискурс все більше залежить від нових медіа, таких як соціальні мережі, блоги, веб-сайти тощо [4]. Це дає можливість для широкого поширення інформації та взаємодії з аудиторією.

Таким чином, англомовний медійний дискурс виявляється як складний і багатогранний об'єкт вивчення. Він об'єднує в собі різноманітні мовні та комунікативні засоби, що дозволяють медіа впливати на громадську свідомість. Розуміння його структури, мовних засобів та функцій допомагає лінгвістам краще аналізувати та інтерпретувати медійні повідомлення, а також розуміти їх вплив на суспільство. Таким чином, англомовний медійний дискурс залишається актуальною темою для подальших досліджень і дослідників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Guslyakova A. V., Guslyakova N. I., Valeeva N. G., Vashunina I. V. English-language media discourse in the era of digitalisation: Special mission and functional potential. *Studies in English Language and Education*. 2023. 10(1). P. 424-446.
2. Crystal D. *Language and the Internet*. Cambridge University Press, 2001. 272 p.
3. Fairclough N. *Critical Discourse Analysis: the Critical Study of Language*. L. : Pearson Education, 2001. 265 p.
4. Fairclough N. *Media Discourse*. L. : Arnold, 1995. 214 p.

Надія Хилько

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С. Ф.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка)*

КАТЕГОРІЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ

ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Категорія експресивності, яка визначається спосіб виразності та емоційна насиченість мовлення [1, с. 100], стала об'єктом систематичних досліджень та аналізу в межах сучасної лінгвістики, оскільки вона впливає на сприйняття мовлення, комунікацію та мовну культуру. Вивчення мовних засобів експресії вимагає комплексного дослідження та аналізу для розуміння її функцій, структури та впливу на мовлення. Експресивність як лінгвістична категорія вивчається для розуміння способів вираження почуттів, емоцій та інших психологічних станів через мову. Вивчення експресивності мови може відкрити нові підходи до аналізу риторичних засобів, стилістичних прийомів і мовленнєвої ефективності. Експресивність вербалізується через використання емотивних виразів, інтонації, лексичних засобів та інших мовних елементів для підсилення виразності мовлення [4, с. 35]. Детальний аналіз мовних засобів експресивності, таких як інтонація, мовні фігури, образність, метафори тощо, свідчить про їхню різноманітність.

В період між 1950 та 1960 роками зацікавленість науковців у вивченні експресивності мови стрімко зростає, і ця лінгвістична категорія стає самостійним об'єктом досліджень, особливо в галузях семантики та стилістики. Так, польський вчений С. Граб'яс визначає експресивний знак як семіотичний, за допомогою якого мовець виражає ставлення до навколишніх явищ, або в якому незалежно від інтенцій мовця проявляються риси його особистості [2, с. 28]. Також він вивчає про місце експресивного складника в лексичній структурі мовного знака й аналізує експресивність як ознаку соціально маркованого мовлення.

Р. Гжегорчикова під експресією та експресивністю має на увазі ознаки певного типу текстів, насамперед, поетичних, функцією яких є вираження емоційного зворушення автора та спричинення такого зворушення в читача [3, с. 117]. М. Русанівський вважав, що експресивність як стилістична властивість виявляється в певному стилі мовлення, звідси й виокремлення функціональних та експресивних стилів мовлення [5, с. 3].

Дослідники неодноразово говорили про неоднозначність самого поняття «експресивність». На сьогодні існує багато його визначень, які сформульовані у рамках різних підходів до вивчення цієї лінгвістичної категорії. Це поняття часто аналізується в галузях лексикографії, семасіології, ономасіології, функціональної стилістики, поетики, риторики, прагмалінгвістики, психолінгвістики та інших суміжних наук про мову. Зокрема, в рамках функціональної стилістики поняття експресивності розглядається як протиставлення нейтральності і оцінюється як відхилення від стилістично нейтральної мовної норми [1, с. 5].

Питання про взаємозв'язок між виразним і стилістичним значеннями, яке базується на висловлюваннях про виразність, проявляється в художніх та публіцистичних стилях, і характерне для різних територіальних, соціальних та професійних діалектів.

Експресивність є ступенем прояву емоцій мовця. Хоча емоція і є психологічною категорією в тексті, вона перетворюється на категорію суто

лінгвістичну, коли виражається лексичними одиницями, які можна дешифрувати відповідно контексту. Саме тому лінгвісти, досліджуючи власне мовні механізми позначення та вираження емоцій (які набувають значення тільки тоді, коли вони виражені мовними засобами і існують у певному контексті), фокусують свою увагу на емотивності – «лінгвістичному аспекті емоційності, що полягає в семантичній інтерпретації емоцій» [6, с. 4]. Важливо зауважити, що експресивність може бути виражена не лише в мовленні, але й у письмовій мові, жестах, міміці та інших засобах комунікації. Категорія експресивності відіграє важливу роль у створенні барвистого та ефективного мовлення, а також у вираженні індивідуального стилю та ідентичності мовця, тому вона є важливим об'єктом досліджень в лінгвістиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі: монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 336 с.
2. Grabias S. O ekspresywności języka: *Ekspresja a słowotwórstwo*: Lublin: Wyd-wo Lubelskie, 1981. 214 s.
3. Grzegorzczkova R. Struktura semantyczna wyrażen ekspresywnych: *Z zagadnień współczesnego języka polskiego*. Red. M. Szymczak. Wrocław, 1978. S. 117-123.
4. Ідзьо М. В. Мовні засоби експресивізації в текстах сучасних польських змі: дис. ... канд. філ. наук, 10.02.03. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ, 2016. 222 с.
5. Русанівський В. М. Співвідношення функціональних і експресивних стилів мови: *Слово і труд*. Київ: Наук. думка, 1976. С. 73 – 81.
6. Ставчук Н. Емоція як об'єкт лінгвістичних досліджень: *Збірник наукових праць студентів та молодих учених* / упор. Т. О. Вінг. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 250 с.

Влада Чорна

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНИХ ДИСКУРСИВНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Феномен політичного лідерства завжди цікавив як науковців, так і громадян, оскільки лідери визначають курс політики, формують суспільну думку і впливають на важливі суспільні рішення. Але сьогодні, в епоху переваги засобів масової інформації, зокрема соціальних мереж і медіа, дослідження політичного лідерства набувають ще більшої актуальності. Сучасний політичний лідер використовує мову як основний інструмент для вираження своїх поглядів і спілкування з аудиторією. Його виступи, заяви, спосіб відповіді на запитання та спілкування зі суспільством стають об'єктом досліджень, зокрема, в рамках дискурсивних досліджень. Мова, її структура та стиль мають значущий вплив на те, як лідер сприймається громадськістю та як формується його імідж. У цьому контексті, дослідження феномену політичного лідерства в рамках дискурсивних досліджень є надзвичайно актуальним. Воно допомагає краще розуміти вплив мови, виразності та контексту на сприйняття політичних лідерів та їхні повідомлення. Метою дослідження є висвітлення ключових аспектів дискурсивних особливостей політичного лідерства, що сприяє глибшому розумінню сучасної політичної динаміки та впливу мови на формування образу лідерів у сучасному світі.

Політичне лідерство – це процес спрямування, управління та впливу на політичну діяльність і прийняття рішень окремими особами та групами з метою досягнення певних політичних цілей. Політичний лідер – це людина, яка має владу і здатність мобілізувати громадську підтримку і впливати на прийняття політичних рішень. Політичне лідерство є складним феноменом, що об'єднує ряд видатних якостей та характеристик [1]. Політичний дискурс - це конкретний спосіб мовлення та комунікації, що використовується в політичному контексті

для висловлення політичних поглядів, ідей, цілей та стратегій [4]. Він включає в себе широкий арсенал лінгвістичних засобів, таких як слова, фрази, символи, метафори і інші елементи мови, що використовуються політичними лідерами, партіями, урядами та іншими учасниками політичного процесу для впливу на громадську думку. Політичний дискурс може визначати, які питання вважаються ключовими, які цінності акцентуються та як сприймається політичне лідерство [3]. Для кращого розуміння політичного дискурсу політичного лідерства проводиться аналіз його семантики і стилістики. Семантичний аналіз охоплює вивчення використаних термінів, понять, символів і їхніх значень [2]. Аналіз стилістичних особливостей включає аналіз вибору слів, синтаксичних конструкцій і лінгвістичних прийомів, які надають текстам певну емоційність, ефектність або впливають на сприйняття аудиторією.

Роль лідера у політиці відіграє ключову роль у формуванні громадської думки. Лідери також можуть користуватися риторичними прийомами для надання обговорюваним питанням певного відтінку та акцентування уваги на важливих аспектах. Взаємодія політичного лідера з громадськістю через спілкування передбачає використання мовлення та комунікації як інструменту спілкування з громадськістю. Ця взаємодія може включати в себе публічні виступи, інтерв'ю, соціальні медіа, прес-конференції та інші форми комунікації. Взаємодія через мовлення дозволяє лідерам будувати відносини з громадськістю та впливати на думку. Медіа грають важливу роль у поширенні політичного дискурсу, оскільки вони є ключовими посередниками між політичними лідерами та громадськістю. Медіа визначають, які події та теми стають предметом загальної уваги, які політичні заяви отримують медійний відгук, та як вони представляються громадськості. Вони можуть посилювати або приглушувати певні аспекти політичного дискурсу, вибірково обирати інформацію та надавати певний тон публікаціям. Медіа можуть впливати на громадську думку, виділяючи певні аспекти дискурсу та створюючи обговорення навколо них. Таким чином, медіа мають великий вплив на сприйняття громадськістю політичного дискурсу та спосіб розуміння політики та політичних лідерів [5].

Тож, політичний дискурс є важливим інструментом аналізу політичного лідерства. Він визначає спосіб сприйняття та конструкції образу політичного лідера, а також впливає на формування громадської думки так само, як і медіа, які освітлюють новини. Роль дискурсу у створенні образу політичного лідера полягає в тому, як він впливає на сприйняття лідера громадськістю. Дискурс визначає, як лідери представляють себе, свої погляди, цінності та ідеї. Загалом, дослідження феномену політичного лідерства в дискурсивних дослідженнях допомагає розкрити важливі аспекти взаємодії між лідерами та громадськістю, вплив політичного дискурсу на сприйняття лідерів та виявити роль культурних чинників у цьому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гапоненко В. А., Бульбенюк С. С., Довганик Н. М. Політичне лідерство: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2021. 324 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/341ffef6-c4c0-4c5b-b83e-197abac62b16/content>
2. Fairclough N. Critical Discourse Analysis and Critical Policy Studies. *Critical Policy Studies*. 2013. 7. Pp. 177-197.
3. Wodak. The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual, Palgrave MacMillan, Basingstoke, 2009. 252 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/263561029_Ruth_Wodak_The_Discourse_of_Politics_in_Action_Politics_as_Usual
4. Dijk T.A. Critical discourse studies: A sociocognitive approach. In R. Wodak and M. Michael (eds), *Methods of critical discourse analysis*, 2nd edn, 2009. Pp. 62-86.
5. David L. Swanson and Paolo Mancini. *Politics, media, and modern democracy: an international study of innovations in electoral campaigning and their consequences*, Westport, Conn.: Praeger, 1996. 288 p. URL: <https://catalogue.nla.gov.au/catalog/1090471>

Денис Штукін

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ВПЛИВУ У ЛІНГВІСТИЦІ

Мовленнєвий вплив в комунікації – це явище в лінгвістиці, яке описує взаємодію та вплив мови на спосіб сприйняття, розуміння та висловлення інформації під час мовленнєвого обміну. У лінгвістичній науці не вироблено однозначне визначення цього явища. Так, Буць Ж. В. характеризувала мовленнєвий вплив як одну з технологій маніпулювання в лінгвістичному просторі [2, с. 151], Стасюк Т. В. визначає мовний вплив як сукупність прийомів або операцій практичної діяльності, що співвідноситься з ілокутивними цілями суб'єкта, що впливає на рішення конкретних завдань або полегшує досягнення конкретної мети [4, с. 3]. Мовленнєвий вплив в комунікації визначає той спосіб, в який сприймається і розуміється інформація під час спілкування. Він може мати різноманітні форми та наслідки в залежності від контексту та умов спілкування.

Мовленнєвий вплив в комунікації відіграє ключову роль у взаємодії між особами: він визначає, як повідомлення сприймаються адресатом, як вони розуміються та як впливають на його поведінку і відповідь. Розглянемо деякі тактики спілкування, які допомагають досягти більшого впливу при комунікації.

Адаптація до аудиторії. Першою важливою тактикою є адаптація до аудиторії. Кожна аудиторія унікальна, і важливо розуміти її потреби, цінності та інтереси. Тільки адаптована комунікація може бути успішною [5, с. 124].

Апеляція до почуттів. Апеляції до почуттів є ефективним інструментом мовленнєвого впливу. Вони стимулюють емоційну відповідь і допомагають створити зв'язок між співрозмовниками. Емоційний інтелект (знання, усвідомлення та грамотне використання емоцій у спілкуванні) є важливим компонентом здійснення мовленнєвого впливу [3, с. 55].

Використання переконань та доказів. Переконання та докази допомагають підсилити аргументацію та зробити її більш переконливою. Важливо мати докази, які підтверджують вашу позицію [1, с. 157-158].

Слухання та реагування. Ефективна комунікація вимагає слухання та реагування на адресата. Важливо уважно слухати питання, сумніви чи потреби співбесідника, і реагувати адекватно. Це сприяє розумінню і покращує спілкування [5, с. 116].

Використання прикладів і ілюстрацій. Приклади і ілюстрації допомагають зробити абстрактні ідеї більш конкретними та зрозумілими. Вони підкріплюють аргументи адресанта і допомагають адресатові легше їх сприймати.

Уникнення конфлікту. Уникнення конфлікту є важливою стратегією в спілкуванні. Пошук спільних інтересів та рішень, які задовольняють обидві сторони, гармонійний спосіб здійснення комунікації підвищує ефективність мовленнєвого впливу. Конфронтація та агресивне мовлення часто руйнують спілкування [5, с. 129].

Отже, мовленнєвий вплив в комунікації – це складний процес, який вимагає розуміння та використання різних тактик і стратегій. Адаптація до аудиторії, використання апеляцій до почуттів, використання переконань і доказів, слухання та реагування, використання прикладів і уникнення конфлікту є ключовими компонентами успішного здійснення мовленнєвого впливу. Ефективне спілкування важливо в різних аспектах життя, включаючи бізнес, політику, міжособистісні стосунки і багато інших сфер. Вивчення цього питання є актуальним для подальших досліджень в сфері комунікації та розвитку навичок ефективного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: монографія. Львів: ПАІС, 2010. 160 с.
2. Буць Ж. В. Мовленнєвий вплив як маніпулятивна технологія впливу у лінгвістиці: *Закарпатські філологічні студії*. Київ, 2019. Т. 1, № 9. С. 150-154.

3. Новицька О.А. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Маріуполь: МДУ, 2018. 55 с.
4. Стасюк Т. В. Технології мовного впливу, як компонент сучасної комунікації: *Українська мова*. Дніпро, 2010. №1. С. 82-87.
5. Чмут Т. К. Чайка Г.Л. Лукашевич М.П. Осечинська І.Б. Етика ділового спілкування : навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 204 с.

Олександра Юр'єва

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

СТРАТЕГІЯ ТРОЛІНГУ В КОНФЛІКТНІЙ ВЗАЄМОДІЇ В ДИСКУРСІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ FACEBOOK

З моменту своєї появи Інтернет та соціальна мережа Facebook продовжують відкривати можливості для нових моделей поведінки споживачів. Більшість з цих можливостей мають цінність як для споживачів, так і для компаній за умови гармонії та взаємної винагороди. Переваги, що реалізуються через Інтернет та соціальні медіа, добре задокументовані в літературі, присвяченій бренд-спільнотам [1, с. 412–432], спільному створенню цінності [2, с. 1-17] та просуванню брендів [3, с. 71-89]. Незважаючи на ці переваги, онлайн-середовище також сприяє розвитку темних сторін [4, с. 45-53], включаючи конфлікти [5, с. 617-633], помсту [6, с. 1052-1071], агресію [7, с. 222-237], саботаж [8, с. 25-41], атаки на бренди [9, с. 381-410] та «вогняні бурі» [10, с. 117-128]. Така деструктивна поведінка створює ризики як для споживачів, так і для компаній.

Іншою потенційно деструктивною поведінкою споживачів є онлайн-тролінг. Основні ЗМІ часто повідомляють про те, як «тролі» порушують роботу, саботують, висміюють і нападають на окремих осіб, спільноти, активи компаній та маркетингові комунікації в Інтернеті [11]. Проте, незважаючи на загрозу, яку він становить як для споживачів, так і для компаній, термін "тролінг" лише нещодавно увійшов до наукового маркетингового лексикону.

Тролінг - це «навмисні, оманливі та зловмисні спроби, які спрямовані на те, щоб викликати реакцію з боку цільової аудиторії, здійснюються в інтересах тролля та його прихильників і можуть мати негативний вплив на репутацію компанії чи організації» [12, с. 1339].

Однак природа тролінгу все ще потребує всебічного розуміння в контексті маркетингу та споживчих досліджень.

Сучасне розуміння тролінгу має кілька обмежень. Існуючі роботи в соціології та психології зосереджені на ідентифікації «тролів» та аналізі їхніх мотивацій, поведінки та субкультурного досвіду [11]. Це проблематично, оскільки маркування підгруп споживачів як «тролів» означає, що будь-яка негативна поведінка, яку вони демонструють, може бути класифікована як тролінг. Крім того, дослідження поведінки тролів у різних субкультурних середовищах ігнорують те, як контекстуальні фактори впливають на те, кого класифікують як тролля, і що є актом тролінгу в конкретний історичний період. Це призвело до синонімічного використання тролінгу для опису інших негативних форм поведінки, таких як флейм, горе, кібербулінг та мова ворожнечі [12, с. 1336-1354].

Кульмінацією цих факторів є те, що визначення тролінгу дедалі ширше використовуються в медіа, науковому середовищі та поп-культурі. Тролінг викристалізувався у всеохоплюючий термін, який використовується для опису майже будь-якої негативної поведінки в Інтернеті [13, с. 215-242]. Це ускладнило концептуалізацію, визначення та вивчення тролінгу як для дослідників, так і для практиків. Це вказує на необхідність нової перспективи для забезпечення концептуальної ясності та більш систематичного розуміння природи тролінгу.

Це дослідження зміщує перспективу від «тролів» до вивчення історичних, контекстуальних та дискурсивних елементів [14, с. 381-404], які сформували явище тролінгу.

Як приклад можна навести 7News Australia [16]. Оскільки ЗМІ заохочують споживачів повідомляти про інциденти через соціальні мережі, Facebook-спільнота «Сімпсонів» почала надсилати «історії-приманки» до 7news через

Facebook Messenger. У кожній історії описувався шокуючий випадок, наприклад, «чоловік, який вештався біля університетського кампусу і крав гаманці у людей». Щоразу, коли 7news заковтував наживку, користувачі відповідали зображеннями відповідної сцени з «Сімпсонів», тим самим викриваючи акт тролінгу. У цьому прикладі зображення містили сцену, де персонаж Сімпсонів «Змія» видає себе за «інспектора гаманців», щоб обманом змусити інших добровільно віддати свої гаманці. Інший приклад – «тролінг у сфері обслуговування клієнтів», який став популярним, коли Майк Мелгаард створив фейковий профіль служби підтримки клієнтів, щоб спровокувати клієнтів, які публікували скарги на запровадження гендерно нейтральних туалетів на сторінці Target у Facebook [17].

Сучасне розуміння тролінгу має свої обмеження, включаючи синонімічне використання терміну та змішання його з іншими формами негативної поведінки в інтернеті. Дослідження поведінки тролів має тенденцію зосереджуватися на самому акті тролінгу, ігноруючи важливі контекстуальні та історичні аспекти цього явища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Muniz A. M., O'Guinn T. C. Brand community. *Journal of Consumer Research*. 2001. 27(4). Pp. 412–432. URL: <https://doi.org/10.1086/319618>
2. Vargo S. L., Lusch R. F. Evolving to a new dominant logic for marketing. *Journal of Marketing*. 2004. 68(1). Pp. 1-17. URL: <https://doi.org/10.1509/jmkg.68.1.1.24036>
3. Kozinets R. V., De Valck K., Wojnicki A. C., Wilner S. J. Networked narratives: Understanding word-of-mouth marketing in online communities. *Journal of Marketing*. 2010. 74(2). Pp. 71–89. URL: <https://doi.org/10.1509/jm.74.2.71>
4. Sands S., Campbell C., Ferraro C., Mavrommatis A. (2020). Seeing light in the dark: Investigating the dark side of social media and user response strategies. *European Management Journal*. 2020. 38(1). Pp. 45–53. URL: <https://doi.org/10.1016/j.emj.2019.10.001>
5. Beverland M. B., Kates S. M., Lindgreen A., Chung E. Exploring consumer conflict management in service encounters. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 2010. 38(5). Pp. 617–633. URL: <https://doi.org/10.1007/s11747-009-0162-0>
6. Grégoire Y., Ghadami F., Laporte S., Sénécal S., Larocque D. How can firms stop customer revenge? The effects of direct and indirect revenge on post-complaint responses. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 2018. 46(6). Pp. 1052–1071. URL: <https://doi.org/10.1007/s11747-018-0597-2>

7. McColl-Kennedy, J. R., Patterson, P. G., Smith, A. K., & Brady, M. K. (2009). Customer rage episodes: Emotions, expressions and behaviors. *Journal of Retailing*, 85(2), 222–237. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jretai.2009.04.002>
8. Kähr A., Nyffenegger B., Krohmer H., Hoyer W. D. When hostile consumers wreak havoc on your brand: The phenomenon of consumer brand sabotage. *Journal of Marketing*. 2016. 80(3). Pp. 25–41. URL: <https://doi.org/10.1509/jm.15.0006>
9. Rauschnabel P. A., Kammerlander N., Ivens B. S. Collaborative brand attacks in social media: Exploring the antecedents, characteristics, and consequences of a new form of brand crises. *Journal of Marketing Theory and Practice*. 2016. 24(4). Pp. 381–410. URL: <https://doi.org/10.1080/10696679.2016.1205452>
10. Pfeffer J., Zorbach T., Carley K. M. Understanding online firestorms: Negative word-of-mouth dynamics in social media networks. *Journal of Marketing Communications*. 2014. 20(1–2). Pp. 117–128. URL: <https://doi.org/10.1080/13527266.2013.797778>
11. Phillips W. This is why we can't have nice things: Mapping the relationship between online trolling and mainstream culture. MIT Press, 2015.
12. Golf-Papez M., Veer E. Don't feed the trolling: rethinking how online trolling is being defined and combated. *Journal of Marketing Management*. 2017. 33(15–16). Pp. 1336–1354. URL: <https://doi.org/10.1080/0267257X.2017.1383298>
13. Hardaker C. Trolling in asynchronous computer-mediated communication: From user discussions to academic definitions. *Journal of Politeness Research. Language, Behaviour, Culture*. 2010. 6(2). Pp. 215–242. URL: <https://doi.org/10.1515/jplr.2010.011>
14. Askegaard S., Linnet J. T. Towards an epistemology of consumer culture theory phenomenology and the context of context. *Marketing Theory*. 2011. 11(4). Pp. 381–404. URL: <https://doi.org/10.1177/1470593111418796>
15. Tadajewski M. Producing historical critical marketing studies: Theory, method and politics. *Journal of Historical Research in Marketing*. 2011. 3(4). Pp. 549–575. URL: <https://doi.org/10.1108/17557501111183662>
16. Zuel B. 7 news Facebook accounts trolled by the simpsons. *The Sydney Morning Herald*. 2016. URL: <https://www.smh.com.au/entertainment/tv-and-radio/7-news-facebook-accounts-trolled-by-the-simpsons-20160314-gnij33.html>
17. Nudd T. Man poses as target on Facebook, trolls haters of its gender-neutral move with epic replies. *AdWeek*. 2015. URL: <https://www.adweek.com/creativity/man-poses-target-facebook-trolls-haters-its-gender-neutral-move-epic-replies-166364/>

СЕКЦІЯ 4. МОВНІ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Анжеліка Бистренко

Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Оробінська Р.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Сучасний світ стикається з рядом змін у гендерних структурах та сприйнятті гендеру. Ці зміни відображаються в мовній системі, зокрема у системі граматичних родів. Спостережується тенденція до спрощення граматичних родів або впровадження гендерно нейтральних варіантів. Рух за гендерною рівністю також акцентує увагу на інклюзивності та відмові від традиційних стереотипів у мові. Однак ці зміни створюють нові виклики для мовної системи, оскільки вони вимагають адаптації до різноманітних гендерних ідентичностей та ролей [1].

Гендерна система німецької мови відобразила історичні зміни та сучасні трансформації у гендерних ролях та ідентичностях – від трьох граматичних родів “*der*”, “*die*”, “*das*” – до спрощеної системи сучасності. У німецькій мові гендерна диференціація є складною та має багато особливостей.

Однією з важливих змін в історії німецької мови була реформація Мартіна Лютера у 16 столітті, яка вплинула на граматичну систему. Під час цієї реформи багато слів перейшли до чоловічого роду, навіть якщо раніше вони були жіночого або середнього роду. Ця реформа відображається у сучасних прикладах, таких як “*der Mensch*” (людина), яка раніше була жіночого роду (“*die Mensch*”) [2].

З другої половини 20 століття у європейському суспільстві почалася активна дискусія про гендерну рівність та гендерну диференціацію в мові. Рухи за гендерною рівністю активно виступали за більшу інклюзивність та рівність у вживанні мови. З'явилися феміністичні організації та активісти, які вимагали

змін у мовній системі для відображення гендерної рівності. Так, наприклад, Луїза Пуш є відомою німецькою мовознавицею, що підіймала тему другорядності жінки у мові патріархального суспільства та наголошувала на використанні гендерно-нейтральних родів слів німецької мови [3]. А Аліса Шварцер є німецькою журналісткою та феміністкою, яка активно виступала за права жінок та проти статевих стереотипів у суспільстві та мові [4].

Важливим прикладом гендерної диференціації в німецькій мові є професійні назви. Традиційно багато професійних назв мали чоловічі форми (наприклад, *“der Arzt”* для лікаря) і не враховували жіночі ролі в цих професіях. Проте в останні десятиліття відбулася активна реформа мови для включення жіночих форм цих професій. Так, тепер існують жіночі форми, наприклад, *“die Ärztin”* для лікарки, *“der Friseur”* – *“die Friseurin”* - перукарка та інші. Ця зміна відображає зростаючу важливість гендерної рівності та визнання жіночих досягнень у сфері професій.

У німецькій мові активно утворюються нові професійні звання, які враховують гендерну рівність. Так, *“Fachkraft für Lagerlogistik”* може використовуватися для опису фахівця з логістики незалежно від статі. Приклади нових форм слів німецької мови, що вказують на професійну приналежність: *Beamtinnen oder Beamte, Vertreterinnen und Vertreter, Ministerpräsidentin oder Ministerpräsident, Finanzministerin oder Finanzminister, Präsidentin oder Präsident, Vizepräsidentin oder Vizepräsident* [5].

Гендерна диференціація в німецькій мові також включає в себе створення гендерно нейтральних мовних конструкцій. Утворені слова не мають статевого відзначення і можуть використовуватися для всіх гендерів, як-от *“die Studierende”*, що вказує на студентів узагальнено, не враховуючи їхньої статі. Аналогічно, в німецькій мові вживають *“die Lehrer*in”* або *“die Lehrkraft”*, які включають чоловіків, жінок і тих, хто ідентифікує себе як іншу стать.

Деякі регіони та групи в німецькомовних країнах активно використовують інклюзивну мову для вираження гендерної рівності. Наприклад, слово *“Bürgerinnen”* у традиційному вживанні вказувало на жіночий рід і було

множиною. Проте в інклюзивній мові, для вираження гендерної рівності, використовується більш узагальнена форма “*BürgerInnen*” або “*Bürger: innen*”, де “I” або “:” вказують на те, що це слово включає всі гендери і статі [6].

В німецькій мові питання про стать, такі як “*Welches Geschlecht?*” (Яка стать?), зазвичай використовуються в офіційних документах або анкетах для позначення гендерної ідентичності, не обмежуючи вибір лише між «чоловіком» і «жінкою» [7].

У деяких випадках вживаються подвійні форми займенників, які включають як чоловіків, так і жінок. Використання “*jeder/jede*” може вказувати на "кожен" для обох статей. Наприклад: *jeder Student*in, jede Künstler*in*.

Німецька мова адаптується до змін у суспільстві та ставить більший акцент на гендерну рівність та інклюзивність. Такі зміни відображають важливість визнання різноманітності гендерних ідентичностей та ролей у сучасному світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лакоф Р. "Гендерна лінгвістика: передумови становлення і розвиток." *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. С. 32.
2. Березіна Ю. О. Роль Мартина Лютера та його перекладів Біблії у формуванні нормованої німецької мови. *Вісник ХНУ імені ВН Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2020. С. 91.
3. Pusch Luise F. Frauen entpatrifizieren die Sprache- Feminisierungstendenzen im heutigen Deutsch. *Sprachwandel und feministische Sprachpolitik: Internationale Perspektiven*. 1985. S. 23-47.
4. Spiers E. The long march through the institutions: From Alice Schwarzer to pop feminism and the new German girls. *Oxford German Studies*. 2014. 43.1. Pp. 69-88.
5. Капустіна А. А. Єрмоленко С.В. Лінгвістичні особливості фемінітивів-неологізмів у сучасній німецькій мові. *The 4th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations (December 23-25, 2020) Perfect Publishing, Toronto, Canada*. 2020. 783 p.
6. Сокорчук В. М. Гендерні маркери в німецькій мові. 2021.

7. Bredemann M. Geschlecht und Geschlechtergerechtigkeit in der Supervision-Diskurslinien. FoRuM Supervision-Zeitschrift für Beratungswissenschaft und Supervision. 2022.

Юлія Маринич

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Летюча Л.П.

(Університет Григорія Сковороди в Переяславі)

ВИВЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛАТИНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СИСТЕМІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УЧНЯМИ ЗЗСО

Сучасний розвиток освіти вимагає удосконалення навчального процесу та поглиблення мовної компетенції учнів. Одним із аспектів вивчення іноземних мов є аналіз та розуміння механізмів функціонування латинських запозичень у системі німецької мови. Латинські впливи відіграли значну роль у формуванні лексичного та граматичного складу німецької мови. Ці аспекти є об'єктом вивчення пропонованого дослідження з метою оптимізації процесу навчання та підвищення ефективності освітнього процесу.

Латинські запозичення справили значний вплив на німецьку мову, особливо в контексті культурного та наукового спілкування. Вони стали важливим чинником у формуванні лексичного складу та розширенні словникового запасу німецької мови.

Першочергово латинські слова потрапили до німецької мови завдяки релігійним, правовим та культурним взаємозв'язкам з Римською імперією. Це лексеми, пов'язані з християнською та католицькою традицією, правом, медициною, філософією, наукою та мистецтвом, які стали важливим внеском у формування спеціалізованої лексики цих галузей [3, с. 44].

Деякі латинські слова в німецькій мові зберегли свою первісну форму та значення, в інших випадках вони пройшли процес асиміляції та адаптації під німецьку фонетичну та морфологічну систему.

Таким чином латинські запозичення сприяли розширенню та різнобіччю лексичного апарату німецької мови, вплинули на розвиток спеціалізованої

термінології та поглибили зв'язки між німецькою та іншими європейськими мовами [1, с. 44].

Введення та адаптація латинських слів у німецькій мові можуть відбуватися без змін у формі чи значенні. Наприклад, слово *Universum* залишилося майже незмінним. Також латинські слова можуть бути адаптовані до фонетичних та фонематичних особливостей німецької мови. Наприклад, *Medizin* у німецькій мові відповідає латинському *medicina*. Водночас латинські слова можуть піддаватися морфологічним змінам відповідно німецькій морфологічній системі, до прикладу, зміна закінчення чи префікса: *Natur* у німецькій мові має іншу морфологічну структуру в порівнянні з латинським *natura*. Значення латинського слова може зазнати змін в німецькій мові внаслідок *еволюції чи нових контекстів використання*. На основі латинських коренів можуть бути утворені нові слова за допомогою префіксів, суфіксів та інших афіксальних засобів. Деякі латинські слова можуть піддаватися специфічним адаптаціям залежно від контексту та специфіки використання. Ці способи можуть поєднуватися та використовуватися в залежності від конкретного слова та ситуації. [2, с. 160].

Процес навчання німецької мови виконує ключову роль у розумінні та використанні латинських запозичень у мові. Важливо вивчати походження та структуру латинських слів, оскільки це дозволяє розширити словниковий запас (розуміння латинських коренів та виразів робить можливим широке розуміння та використання слів, які мають однакове чи подібне походження в різних мовах); сприяти вивченню інших мов (знання латинських коренів полегшує вивчення інших європейських мов, оскільки велика кількість слів мають спільне коріння); допомагає в медичній та науковій галузях (у більшості у медичній та науковій сферах багато термінів та назв мають латинське походження); сприяє точності висловлення (знання латинських коренів може допомогти уникнути непорозумінь та недоречних вживань слів); розуміння латинських запозичень може розширити культурний контекст та розуміння культурних аспектів.

Латинські слова та вирази вплинули на культуру та літературу численних країн, а їх вивчення дозволяє краще розуміти цей вплив.

Таким чином, навчання латинських запозичень є важливим аспектом мовної та культурної освіти, що має велике значення в різних сферах життя [5, с. 65].

Існує кілька ефективних методів вивчення та запам'ятовування латинських слів у німецькій мові. Один з найефективніших методів – мнемотехніки, використання асоціацій та візуальних образів для асоціації латинських слів з їхнім значенням або аналогічними словами в рідній мові. Наступним ми виділили карти пам'яті (flashcards) – використання карток з латинським словом на одній стороні та його перекладом і поясненням на іншій, завдання яких згадати значення слова при погляді на картку. Ще одним ефективним методом є аудіозаписи та вимова – слухання аудіозаписів, де активно вживаються латинські слова, оскільки повторення власної вимови сприяє аудіотактильному запам'ятовуванню.

Не залишимо без уваги і традиційні методи, а саме використання навчальних словників, де можна знайти значення та приклади вживання латинських слів. Розподілення слів за темами (медичні терміни, технічна лексика тощо), що сприяє систематизації та уточненню знань; розглядання латинських слів у реченні або тексті допомагає краще зрозуміти їхнє значення та вживання, а регулярне повторення вивчених слів з часом допомагає закріпити їх у пам'яті.

Також можна використати і інноваційні методи, а саме: використання навчальних додатків. Існують додатки та онлайн-ресурси, спеціально розроблені для вивчення мов та слів. Розгляд латинських слів у групі з іншими учнями, обговорюючи та перевіряючи одне одного, також може стати одним із ефективних методів вивчення латинських запозичень [4, с. 64].

Ці методи можна комбінувати для максимально ефективного вивчення та легкого запам'ятовування учнями латинських слів у системі німецької мови.

Як висновок, можемо констатувати, що латинські запозичення є важливим компонентом німецької мови, особливо в спеціалізованих галузях знань. Учні ЗЗСО мають можливість збагачувати свій лексичний запас та поліпшувати розуміння спеціалізованих термінів завдяки вивченню цих запозичень.

Важливо надати учням ефективні методи навчання та запам'ятовування латинських слів. Використання інтерактивних вправ, мнемонічних прийомів та спеціалізованих навчальних матеріалів може сприяти успішному засвоєнню цього матеріалу.

Педагогічний процес вивчення латинських запозичень повинен бути орієнтований на формування навичок самостійного використання цих слів у практичних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білий, О. Особливості використання латинських запозичень у німецькій мові в середній школі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Педагогічні науки. Херсон: ХДУ, 2017. С. 41-44.
2. Гаркуша, О. Вивчення латинських запозичень в системі німецької мови в українській середній школі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. Вінниця: Нова книга, 2020. С. 158-162.
3. Коваленко, О. В. Використання латинських запозичень у німецькій мові в середній школі: методичні аспекти. *Педагогіка сучасної школи*. Київ: Арій, 2018. С. 41-45.
4. Костенко, В. Значення латинських запозичень у навчанні німецької мови в середній школі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ: Київський університет, 2015. С. 63-67.
5. Шевченко, Л. Проблеми вивчення латинських запозичень в німецькій мові в середній школі. *Педагогіка і психологія*. Київ: Нова думка, 2016. С. 64-68.

Богдан Назорний

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О. В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

СЛЕНГ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: СТРУКТУРНИЙ ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сленг є особливою формою мовлення, яка відрізняється від стандартної лексики та граматики. Він використовується членами певної групи людей, спільноти або субкультури для вираження своєї ідентичності та створення внутрішнього спілкування. Сленг може включати в себе слова, фрази, аббревіатури, жаргон та вислови, які можуть бути нерозбірливими для тих, хто не входить в цю групу. Основна сутність сленгу полягає в тому, що він дозволяє групі людей встановити зв'язок між собою, створюючи власну мовну систему, що ілюструє їхні значення, цінності та спільну ідентичність.

Молодіжний сленг – це одна з форм лексичної творчості, що базується на загальних фонетико-граматичних основах рідної мови, але характеризується її неформальністю, а іноді і більш грубим вживанням слів. Важливою властивістю молодіжного сленгу є його швидка мінливість, яка зумовлена зміною поколінь [1]. Особливість цього лінгвістичного явища полягає в тому, що молоді люди, які використовують молодіжний сленг, належать до різних соціально-демографічних груп. Студенти є найбільш освіченою частиною молодого покоління, і мова, якою вони користуються, зазвичай відповідає нормам мови, але може містити розмовні вислови, пов'язані з їхнім життям і навчанням.

Сленг, найпоширеніший засіб спілкування «в колі рівних», відображає вікові відмінності і вказує на невідповідність запитів учнів і того, що їм доступно для їх реалізації. Це протиріччя відбивається на мовних навичках підростаючого покоління.

Походження сленгу має багато передумов, проте усі вони спираються на три загальні: соціокультурний вплив, групова ідентичність та технологічний прогрес [2].

- Сленг розвивається під впливом соціокультурних факторів, таких як музика, кіно, література, спорт, мода та інші аспекти культури. Сленг може відображати тенденції і зміни у суспільстві, а також віддзеркалювати нові терміни та вирази, які стають популярними в певних спільнотах. Музичні жанри, такі як хіп-хоп, рок, реггі, панк-рок і багато інших, мають значний вплив на розвиток сленгу. Тексти пісень можуть містити нові слова та фрази, які стають популярними серед прихильників цих жанрів. Наприклад, в хіп-хопі було багато сленгових виразів, які згодом ввійшли в загальне вживання: **“Bling-bling”** – слово вказує на розкіш у стилі життя, часто пов'язане з великими прикрасами, дорогим одягом і іншими показниками багатства; **“Freestyle”** – у хіп-хопі це слово виражає вільний стиль мовлення або імпровізацію, часто використовується для опису виступів, під час яких репери вільно створюють рими без наперед заданого тексту.

- Літературні твори, особливо ті, які стають бестселерами або мають великий вплив на літературний світ, можуть впливати на мовлення. Автори можуть створити нові сленгові вирази або використовувати існуючі так, що вони набувають нових значень або популярності. Один із відомих прикладів впливу літератури на мовлення і розвиток сленгу – це творчість Уільяма Шекспіра. Великий англійський драматург і поет створив численні слова, вирази та обороти, які стали частиною англійської мови і ще й донині вживаються в розмовній та писемній мові. Наприклад: **“Break the ice”** – вираз, що означає почати розмову чи взаємодію для подолання початкової незручності, **“In a pickle”** – вираз, що означає опинитися в неприємній ситуації.

- Технологічний прогрес і поширення інтернету призвели до створення безлічі сленгових виразів та термінів, які активно використовуються в онлайн-спільнотах та соціальних мережах. **“Meme”** – термін "мем" вказує на вірусні зображення, відео або текстові матеріали, які розповсюджуються в інтернеті і стають популярними через гумор, сарказм або сатиру; **“Hashtag”** – це символ "#" перед словами або фразами, який використовується у соціальних мережах для позначення або групування повідомлень на певну тему; **“Troll”** – це особа,

яка активно коментує в інтернеті з метою провокувати або ображати інших користувачів.

У межах загальноприйнятої типології сленгу його поділяють на наступні групи:

- Соціальний сленг: пов'язаний із певними соціальними групами або субкультурами, наприклад, молодіжний сленг, військовий сленг, студентський сленг, тюремний сленг тощо.

- Професійний сленг: використовується в різних професіях або галузях, наприклад, медичний сленг, юридичний сленг, фінансовий сленг. Професійний сленг часто містить терміни та скорочення, які можуть бути незрозумілими для осіб, не зайнятих в даній галузі.

- Підлітковий сленг: використовується молоддю та підлітками, і часто містить слова та вирази, які старші покоління можуть не розуміти (аббревіатури, жаргон та модні вислови).

- Соціальний медіа та Інтернет-сленг: специфічні вирази, які з'являються в Інтернеті та соціальних мережах, такі як "LOL" (сміюся голосно), "BRB" (повернусь незабаром) і т. д.

- Сленг молодіжних субкультур: певні молодіжні субкультури, такі як хіп-хоп або панк-рок, мають свій власний сленг і специфічні вирази.

Посилаючись на роботу Мірошник С.О. типологію сленгу можна спростити до двох груп: *Загальний сленг* – загальнозрозумілі, широко розповсюджені в розмовному мовленні образні слова й сполучення емоційного забарвлення, що знаходяться за межами літературної мови, претендують на новизну й оригінальність і слугують синонімами слів і сполучень літературної мови (*bed-sitter (bed-sitting room), bob (shilling), cucumber (dollar), chick (girl), booze (a drink, to drink liquor), knock-out drops (narcotics drops)*); *Спеціальний сленг* – слова і словосполучення того чи того професійного жаргону [6, 47] (кокні, або діалект простих людей Лондону; світський жаргон; слова і вислови, прийняті у закритих навчальних закладах для дітей англійської аристократії; військовий сленг – *egg (a pilot, just a beginner), picture show (a fight), put in a bag*

(dead); кримінальний жаргон – *jug (a safe), kettle (a pocket watch), shamus, buttons (policeman)*; студентський жаргон – *to bug someone (to angry someone), cheese (an attractive girl), drip (flattery, sweet talk), smash (total failure)*“ [3].

Отже, сленг є формою мовлення, яка використовується для вираження ідентичності та створення внутрішнього спілкування в певних групах людей, спільнотах або субкультурах. Молодіжний сленг базується на загальних фонетико-граматичних основах рідної мови, але характеризується неформальністю і може включати більш грубе вживання слів та швидко змінюється через зміну поколінь і вікові відмінності. Сленг, як правило, розвивається під впливом соціокультурних факторів, літературних творів та технологічного прогресу. Специфіка може бути пов'язана із певними соціальними групами, професіями, підлітковими та молодіжними субкультурами. Соціальні медіа і Інтернет також значною мірою впливають на розвиток специфічних сленгових виразів і термінів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікіпедія Сленг, «Молодіжний сленг як мовне явище». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B3>
2. Деміхова С. Молодіжний сленг [методична розробка]. Львів: Малий видавничий центр, 2017. 34 с.
3. Мірошник С. О. Лексичний склад та типологія сленгу: мовознавчий аспект. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія “Філологічні науки”*. Мовознавство. 2019. № 12. С. 135.

Альона Мяус

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка)*

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ АКРОНІМІВ

В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Вивчення скорочень в англійській мові зумовлене їх кількісним зростанням у всіх сферах життєдіяльності людства. Найпоширенішими формами

скорочення лексичних одиниць є аббревіатури та акроніми. Відмінність акроніма від аббревіатури в різниці при читанні скорочених слів або фраз. Аббревіатура вимовляється як послідовність окремих літер, акронім можна вимовляти як самостійне слово.

Тема особливостей акронімів та їх класифікація розглядається та аналізується в науково-дослідницькому дискурсі зарубіжних та вітчизняних вчених. Метою нашого дослідження є з'ясування типології найпоширеніших акронімів в англійській мові та їх використання. Для цього ми дамо визначення акронімам, проаналізуємо їх класифікацію за фонетично-граматичними та семантичними ознаками.

Акронім, так само як і аббревіатура, складається з початкових букв двох або декількох слів, які несуть семантичну інформацію [2].

Акроніми в англійській мові можна розділити на такі декілька типів:

- Акроніми, що вимовляються як цілісні слова, складаючись лише з ініціальних букв значеннєво-залежних слів: *Laser* (light amplification by stimulated emission of radiation), *GIF* (graphics interchange format), *Scuba* (self-contained underwater breathing apparatus), *NATO* (North Atlantic Treaty Organization).

- Акроніми, що вимовляються як цілісні слова, але є поєднанням ініціальних літер значеннєво-залежних слів та букв, що їх наслідують: *Radar* (radio detection and ranging), *Amphetamine* (alpha-methyl-phenethylamine).

- Акроніми, що вимовляються як поєднання цілісного слова та ініціальних букв значеннєво-залежних слів: *JPEG* (Joint Photographic Experts Group); *IUPAC* (International Union of Pure and Applied Chemistry); *CD-ROM* (compact disc read-only memory).

- Акроніми, що вимовляються як послідовний ряд літер, але зі скороченням: *IEEE* (Institute of Electrical and Electronics Engineers), читається як «I triple-E»; *AAA* (American Automobile Association), читається як «Triple-A».

- Акроніми зі скороченнями, що імплементовані в назву: *W3C* (World Wide Web Consortium), читається як «W-three C»; *(ISC)2* (International Information Systems Security Certification Consortium), читається як «ISC squared» .

- Мнемонімічні акроніми, аббревіація яких використовується для запам'ятовування фраз та принципів: *DRY* (Don't repeat yourself), читається як «Dry» (принцип розробки програмного забезпечення, спрямований на зменшення повторення шаблонів того самого забезпечення); *SMART* (Specific, Measurable, Assignable, Realistic, Time-related), читається як «Smart» (принцип постановки цілей і завдань).

- Багатошарові акроніми: *AIM* (AOL Instant Messenger), читається як «ей-оу-ел інстент месенджер», (*AOL* – America Online); *AFTA* (ASEAN Free Trade Area), читається як «ей-ес-і-ей-ен фрі трейд ереа» (*ASEAN* – Association of Southeast Asian Nations).

- Рекурсивні або зворотні акроніми (посилаються самі на себе): *TLA* (Three Lettered Acronyms).

- Псевдо акроніми, які складаються з послідовності символів, які при вимові за призначенням викликають інші, довші слова з меншим набором тексту: *CQ*, читається як «see-cue» (seek you) – код, використовуваний радіо операторами; *IOU*, читається як «i-o-u» (I owe you).

- Акроніми, останнє скорочене слово яких не виключено з аббревіації: *ATM* machine (automated teller machine); *LCD display* (liquid-crystal display) [2,с.96].

Отже, акроніми в англійській мові характеризуються широкою варіативністю своїх фонетично-граматичних та семантичних ознак. Вивчаючи та аналізуючи найпоширеніші акроніми, ми зможемо розширити свій словниковий запас, навчитися швидко розуміти нові слова та активно їх використовувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисов В.В. Акронімія в сучасній англійській мові. *Іноземні мови*. 2008. № 6. С. 62-66.

2. Чумак Л. М. Акронім як форма скорочення складної лексичної одиниці. *Всеукраїнський науковий форум: Сучасна англїстика: Стереотипність і творчість: Тези доповідей.* Харків, 2006. С. 201-203. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/6607/1/06clmafs.pdf> (дата звернення: 15.10.23).

Анна Нестерова

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козлова В.В.

(Сумський державний педагогічний

університет імені А.С.Макаренка)

THEME AND TONE AS LITERARY ELEMENTS OF THE STORY

“MABEL” BY W. S. MAUGHAM

In any work of art, the theme is the underlying message that the writer would like to get across. A book's central theme can be anything the author chooses to focus on [1]. The theme of a story can be conveyed using characters, setting, dialogue, plot, or a combination of all of these elements [2].

The theme of the story “Mabel” by W. S. Maugham revolves around “Love and Determination.” The theme of love is prevalent in the recurring mentions “Love. Mabel”, and the protagonist's musings about her. For example, “By Jove, I believe she's following me”. Even though “such a journey was out of the question for a woman alone” it didn't stop Mabel. Mable's relentless pursuit of George, despite the challenging circumstances, demonstrates the power of her love and determination.

In literature, tone is the attitude a writer expresses toward the subject of their text. Because readers can't hear a character's tone of voice in writing, it is conveyed through the author's diction (an author's choice and use of words and language style) and syntax (the structure and arrangement of words and phrases in sentences), as well as context (the circumstances, events, or details surrounding a conversation or narrative) [3]. It can change throughout a narrative and that is exactly what we observe in the story “Mabel”. The specific words and phrases used by W. S. Maugham help us identify the tone.

Excited and joyful tone in phrases like “Hulloa, George, I was so afraid I'd missed you again,” “She looked at him with a smile in her blue eyes,” “There was not a moment to lose”. They exude excitement and joy, portraying a sense of anticipation and happiness in the characters.

Persuasive and assertive tone reflects in Mabel's determination to follow George no matter what (“So sorry to have missed you at Manila. Love. Mabel.”) which persuades George (“no, Shanghai would never do”, “every time he went out of the hotel, he expected to run straight into Mabel's arms”).

Playful tone is conveyed by the protagonist's playful refusal to be easily caught (“No, no, he was not so easy to catch as all that”). It reflects a playful and somewhat teasing attitude.

Anticipating and intriguing tone is traced in such expressions as “At Saïgon he would be safe”, “it would never occur to her that he had gone there” and “Where was she now?”. The protagonist's attempts to stay a step ahead and the speculation about Mabel's actions create an air of anticipation and intrigue.

In conclusion, theme refers to the central, deeper meaning of a written work. Writers typically will convey the theme of their work, and allow the reader to perceive and interpret it, rather than overtly or directly state the theme. As readers infer, reflect, and analyse a literary theme, they develop a greater understanding of the work itself and can apply this understanding beyond the literary work as a means of grasping a better sense of the world. Theme is often what creates a memorable and significant experience of a literary work for the reader [4]. And the complexity of tone can bring the readers closer to the complicated ways that we think and speak about the world.

The story “Mabel” shows how love and determination can make people do extraordinary things. It's a reminder that strong feelings, like love, can push us to overcome obstacles and take unexpected actions. The tone that changes throughout the story help us understand the characters better and make the story more interesting. Overall, the story “Mabel” by W. S. Maugham is about the incredible power of love and determination in life's challenges.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kittelstad K. Examples of Theme in Literature. *YourDictionary*. URL: <https://www.yourdictionary.com/articles/theme-examples-literature> (дата звернення: 30.10.2023).
2. MasterClass. Complete Guide to Literary Themes: Definition, Examples, and How to Create Literary Themes in Your Writing. *MasterClass*. URL: <https://www.masterclass.com/articles/the-complete-guide-to-narrative-theme-in-literature-definition-examples-and-writing-how-to> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Tone What Is Tone? Definition, Usage, and Literary Examples. *SuperSummary*. URL: <https://www.supersummary.com/tone/> (дата звернення: 30.10.2023).
4. Theme. *LiteraryDevices*. URL: <https://literarydevices.net/theme/> (дата звернення: 30.10.2023).

Марія Ольховик

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ

СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН У СУСПІЛЬСТВІ

Англійські неологізми – це не лише слова, але й відображення динамічного характеру сучасного світу. Вони не тільки вбирають у себе нові концепції, але і активно формують культурний та політичний дискурс, роблячи мову живим інструментом для висловлення та розуміння сучасних реалій.

У світі стрімкого технологічного розвитку та глибоких соціокультурних і політичних змін англійські неологізми стали не лише важливою частиною мовного апарату, а й своєрідним дзеркалом сучасного суспільства. Ці інновації надають мові гнучкості та адаптивності, висвітлюючи ключові аспекти нашого життя [1, с. 17].

Одним із проявів цього явища є поширення терміну “infodemic”, який виник під час глобальної пандемії COVID-19. Це слово поєднує в собі “інформація” та “епідемія”, вказуючи на величезний потік інформації, який поширюється та впливає на громадську думку.

Такі нові слова, як “infodemic” (інфодемія) та “upcycling” (переробка), походять від тем інновацій та наполегливості. “Infodemic” описує величезний потік інформації під час пандемії, а “upcycling” – це тенденція використовувати старі речі в нових контекстах. Ці слова ілюструють, як нові контексти соціальної нестабільності породжували нові вирази для опису нових реалій [2, с. 117–126].

Англійські неологізми активно відображають споживацьку культуру та новаторські технології. “Podcast” (подкаст), “vlogging” (влогінг) та “app” (додаток) є прикладами слів, що виникли у зв'язку з розвитком інтернет-технологій та онлайн-вмісту. Вони свідчать про зміни в способах сприйняття інформації та комунікації.

Технологічний прогрес викликає створення слів, як от “selfie” (селфі) чи “emoji” (емоджі), що безпосередньо відображає зміни в сприйнятті та вираженні особистої ідентичності в епоху глобального віртуального спілкування [3, с. 156].

Зміни в мові впливають і на літературні норми. Наприклад, твіти, як новий літературний жанр, характеризуються простотою та безпосередністю, відображають стрімку та поверхневу сторону сучасного життя.

У політичному вимірі англійські неологізми стають інструментом вираження нових ідей та концепцій. Наприклад, термін “Brexit” (виходження Британії з Європейського Союзу) або “fake news” (фейк новини) виникли під час ключових політичних подій та відображають нові реалії політичного дискурсу [4, с. 1-3].

Таким чином, англійські неологізми стають важливим інструментом для вивчення сучасних соціокультурних та політичних змін. Вони віддзеркалюють динаміку нашого суспільства та слугують ключем для розуміння еволюції мови в умовах постійної зміни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Neologisms (new words) – GPB. GPB – Grant Pearson Brown Consulting Ltd. URL: <https://www.gpb.eu/2023/05/neologisms-new-words.html>

2. Сандига Л. О., Свиридчук Т. В., Романчук С. В. Англійські неологізми коронавірусної кризи. *Лінгвістичні дослідження*. 2020. № 53. С. 117–126. URL: <https://doi.org/10.34142/23127546.2020.53.11>

3. Ostafiychuk O. D. English neologisms in modern society. *Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University, series Philology. Social Communications*. 2020. №3. P. 156.

4. Zueva V., Koloskova O. Translation Features Of Modern English Neologisms. *SSRN Electronic Journal*. 2022. №4. P.1-3.

Денис Остащенко

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козлова В.В.

(Сумський державний педагогічний університет

імені А.С. Макаренка)

LITERARY ELEMENTS OF THE STORY "GARDEN PARTY" BY MAEVE BINCHY: THEME AND TONE

What exactly is this elusive thing called theme?

The theme of a fable is its moral. The theme of a parable is its teaching. The theme of a piece of fiction is its view about life and how people behave.

In fiction, the theme is not intended to teach or preach. In fact, it is not presented directly at all. You extract it from the characters, action and setting that make up the story. In other words, you must figure out the theme yourself.

The writer's task is to communicate on a common ground with the reader. Although the particulars of your experience may be different from the details of the story, the general underlying truths behind the story may be just the connection that both you and the [1].

Besides theme there is a tone. In literature, tone is the emotional colouring or the emotional meaning of the work and provides an extremely important contribution to the full meaning. In spoken language, it is indicated by the inflection of the speaker's voice. The emotional meaning of a statement may vary widely according to the tone of voice with which it is uttered; the tone may be ecstatic, incredulous, despairing, resigned, etc.

In poetry, we cannot really understand a poem unless we have accurately sensed whether the attitude it manifests is playful or solemn, mocking or reverent, calm or excited. In spoken language, the speaker's voice can guide us to the tone. But, the correct determination of tone in literature is a much more delicate matter. Elements of tone include diction, or word choice; syntax, the grammatical arrangement of words in a text for effect; imagery, or vivid appeals to the senses; details, facts that are included or omitted [2].

Maeve Binchy's "The Garden Party" [3] is a poignant and emotionally charged story that explores themes of loneliness, resilience, friendship, and self-discovery. This narrative masterfully weaves these themes together to create a compelling tale of a woman's journey through a challenging phase in her life. Through the skillful use of literary elements such as theme and tone, Binchy draws readers into the world of her characters, allowing them to connect with the story on a deeply emotional level.

One of the central themes in "The Garden Party" is loneliness and loss. The story introduces us to the protagonist, Helen, who is grappling with the profound loneliness resulting from her husband's betrayal and departure. This theme is evident from the very beginning as the narrative opens with Helen gazing out of her window at the garden next door. The garden, filled with life and color, serves as a stark contrast to the emptiness in Helen's life. The absence of her husband, Harry, is palpable, and the story delves into her struggle to come to terms with this loss.

Helen's loneliness is further emphasized as she observes her neighbor, Mrs. Kennedy, who seems to lead a fulfilling and harmonious life. The contrast between the two women's lives serves to highlight the theme of loneliness. Helen's longing for the kind of life Mrs. Kennedy enjoys creates a poignant emotional backdrop for the story.

Another key theme in the story is resilience and empathy. Through Mrs. Kennedy's character, Binchy explores the idea that individuals can find strength and resilience even in the face of betrayal and adversity. Mrs. Kennedy shares her own story of betrayal and how she chose to embrace her husband's new family, including his child. Her ability to empathize with the child and build a relationship with her demonstrates a profound sense of empathy. This theme underscores the idea that

resilience and the capacity to adapt to life's challenges are essential for personal growth and healing.

The tone of “The Garden Party” evolves throughout the story. Initially, it conveys a sense of melancholy and sadness, reflecting Helen's emotional turmoil and her struggles with grief and loss. The emptiness in her life is mirrored by the desolation in her garden. However, as the story progresses and Helen befriends Mrs. Kennedy, the tone gradually shifts towards optimism and hope. It suggests that, even in the face of adversity, individuals can find solace, support, and the potential for personal growth through meaningful connections and new beginnings. The transformation in tone reflects the emotional journey of the protagonist and underscores the themes of the story.

Maeve Binchy's “The Garden Party” masterfully employs themes and tone to create a narrative that delves into the complexities of human emotions, relationships, and the resilience of the human spirit in the face of life's challenges. The themes of loneliness, resilience, friendship, and self-discovery are interwoven to craft a deeply moving and relatable story. As the tone shifts from melancholy to hopeful, readers are invited to share in Helen's journey, ultimately leaving them with a sense of optimism and the belief that, even in the darkest moments, there is the potential for renewal and personal growth.

In conclusion, the theme of a literary work reflects its underlying message and what the author hopes to convey about life and human behavior. Themes can vary widely, encompassing ideas such as love, friendship, loss, resilience, and many others. The tone of a story is the author's attitude towards the subject matter and characters, and it can greatly influence the reader's emotional response. Both theme and tone are essential elements that contribute to the overall impact of a story, allowing readers to connect with the narrative on a deeper level and gain insights into the human experience.

ЛІТЕРАТУРА

1. Elements-Literature - Literature short notes. URL: <https://www.studocu.com/row/document/ghazni-university/general-notes/elements-literature-literature-short-notes/39262265>
2. Quizlet: 7 story elements. URL: <https://quizlet.com/281164820/7-story-elements-flash-cards/>
3. THE GARDEN PARTY. Maeve Binchy. URL: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-garden-party-by-maeve-binchy-286986?page=4>

Анастасія Сіробаба

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Коваленко А.М.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕБ КОМУНІКАЦІЇ

Спілкування у 21 столітті відрізняється важливим аспектом – сучасною лексикою веб-комунікації. Інтернет й соціальні мережі вже давно втратили статус новизни та стали складною мовою соціального життя зі своєю власною лексикою та мовними звичаями. Ця тема виокремлюється своєю актуальністю, оскільки інтернет і веб-комунікація стають все більш невід'ємною частиною нашого повсякденного життя та міжнародних відносин, а також є невичерпним ресурсом для досліджень мови сучасного суспільства.

Лексична специфіка веб-комунікації включає в себе широкий спектр явищ і якостей. По-перше, інтернет-сленг, або мова інтернету, став важливою складовою веб-комунікації. Він складається з аббревіацій, англійських слів, змішаної латиниці та численних інших елементів, які створюються для значної економії часу та вираження емоцій чи реакцій [1]. Наприклад, дуже популярними вираженнями сучасного англомовного світу є: “LOL” (Laugh Out Loud) означає сміх, “BRB” (Be Right Back) – пішов на хвилинку, “OMG” (Oh My God) – здивування чи шок. Інтернет-сленг відображає особливості комунікації в онлайн-середовищі, де час і виразність інформації є важливими.

По-друге, соціальні мережі, форуми, блоги та інші онлайн-платформи мають свою унікальну лексику та комунікативні стилі [2]. Вони диктують

особливості спілкування та вимагають адаптації до певної аудиторії. Наприклад, на Twitter (або ж X) обмежена кількість символів впливає на стислість повідомлень та використання хештегів, які роблять повідомлення більш відомими. Стосовно Facebook, де доступно більше символів, користувачі можуть більш детально висловлювати свої думки та емоції. Блогери використовують терміни, специфічні для їхньої тематики, що створює внутрішній мовний код й виокремлює різні соціальні групи. Такі відмінності вимагають від користувачів адаптації та вибору слів для спілкування.

Третій аспект полягає в лексичних інноваціях та символіці. Інтернет нерідко є майданчиком для створення нових слів, виразів, мемів та символів [3]. Наприклад, слово “selfie” пояснює явище фотографій себе на передню камеру телефону, а “meme” – зображення, відео чи інші медіа інструменти, що розповсюджуються швидко в інтернеті та стають відомими. Деякі з них стають популярними, надаючи спільнотам їхній унікальний ідентифікатор. Це також відображає креативність і адаптивність мови до змінних потреб сучасних спільнот.

Загалом, лексика у веб-комунікації відображає та впливає на сучасні мовні практики та культурні тенденції. Дослідження цієї теми важливо для кращого розуміння мовного розвитку та комунікації в сучасному світі, де веб-комунікація стає все більш визначальною.

Лексика в онлайн спілкуванні віддзеркалює мовні зміни і культурне оточення. Використання певних слів та виразів може вказувати на приналежність до певної спільноти чи культурного середовища. Таким чином, мова в інтернеті може бути інструментом формування ідентичності та взаємодії користувачів.

Додатково слід розглянути питання віртуальної реальності. Лексичні елементи вибираються й використовуються також і в контексті віртуальної реальності та онлайн-ігор. У цих середовищах мовні засоби можуть бути специфічними для конкретної гри чи віртуальної платформи. Вони допомагають гравцям спілкуватися, розуміти правила та взаємодіяти з іншими учасниками. Наприклад, “NPC” (Non-Player Character) вказує на персонажа, який не керується

гравцем, а “gank” вживається в онлайн-іграх для опису спільної атаки на одного гравця.

Онлайн лексика також може вплинути на лінгвістичну еволюцію. Нові слова, які з'являються в інтернеті, можуть потрапити до загального мовлення, збагачуючи мову новими виразами та сенсами. Наприклад, слова “blog”, “tweet”, та “googling” стали частиною великого англійського словника завдяки популярності в інтернет спілкуванні.

Креативність та інноваційність є фактором розвитку лінгвістичного світу та виділяє сучасне суспільство своєю незвичайністю. Користувачі активно створюють нові слова, вирази та мовні конструкції, які відображають сучасні явища та тенденції. Наприклад, “vlog” (відеоблог), “trolling” (знущання в мережі), та “fomo” (страх перед пропущеним).

У світі глобального інтернет-спілкування, лексика може ставити виклики для перекладачів і міжкультурного розуміння. Відсутність еквівалентів для інтернет-сленгу та специфічних термінів у різних мовах може ускладнювати комунікацію та переклад текстів. Це вимагає від перекладачів та міжкультурних комунікаторів більшої уважності до контексту та культурних нюансів, а також розробки нових лексичних рішень для забезпечення успішної взаємодії в цифровому світі.

Слід також зауважити, що онлайн спілкування відкриває можливості для вираження особистих характеристик і групової приналежності. Користувачі інтернету активно використовують специфічну лексику та символіку для вираження своїх переконань, поглядів, ідентичності та відношення до різних культурних чи політичних питань [4]. Це може бути важливим фактором впливу людини на інших, а також засобом вираження себе в онлайн-середовищі.

Веб-комунікація має також великий вплив на маркетинг та рекламу. Компанії активно використовують лексику та символіку, іноді навіть і сленг для привернення уваги споживачів та підвищення впізнаваності своїх брендів. Вони створюють власні меми, хештеги та специфічні слова для підтримки своїх

продуктів та послуг, та що немало важливо – деякі ще й мають свій мовний словник бренду.

Зовнішні впливи та мовне запозичення. Онлайн лексика часто включає в себе мовні запозичення з інших мов чи жаргонів. Веб-комунікація є глобальною, і це створює унікальну можливість для обміну мовними елементами. Наприклад, термін “емої” походить з японської мови, але його розуміють та користуються в усьому світі.

Усі ці аспекти лексики у веб-комунікації підкреслюють важливість вивчення цієї теми. Розуміння специфіки мови в інтернеті та її вплив на сучасне спілкування є ключовим для адаптації до змін у мовних практиках та для кращого сприйняття культурних та соціальних тенденцій в сучасному житті.

Лексика у веб-комунікації є неабиякою сферою дослідження для лінгвістів і культурологів. Вона відображає багатогранну сутність сучасного спілкування в онлайн-довкіллі. Її дослідження розкриває унікальні аспекти мовних практик, культурних впливів та соціальних трансформацій, які формуються у світі інтернету. Лексика в інтернет-сленгу, специфічна лексика на різних соціальних мережах, лексичні інновації та символіка, а також вплив на лінгвістичну еволюцію, мовні позички та культурні варіації, всі ці аспекти глибоко впливають на спосіб, яким ми спілкуємося та виражаємо себе в сучасному суспільстві.

Веб-лексика є не лише засобом спілкування, але й важливим інструментом формування культурних розрізень та соціальних зв'язків. Вона виявляється ключовою для маркетингу, реклами та підтримки брендів, а також для вираження індивідуальності та приналежності до різних онлайн-спільнот.

Опанування лексики у веб-комунікації є важливим завданням для дослідників, мовознавців, маркетологів та всіх, хто цікавиться спілкуванням у сучасному віртуальному світі. Вона відкриває безмежні можливості для аналізу мовних практик, розуміння культурних та соціальних впливів на мову та для створення ефективних комунікаційних стратегій у цифровому середовищі. Дослідження цієї лексики допомагає нам глибше зрозуміти сучасний мовний ландшафт та адаптуватися до постійно змінних мовних реалій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аласанія М.В. Лексичні особливості англомовного комунікативного простору інтернет-дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Україна. 2014. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-1/25.pdf>
2. Бегерська О.В. Особливості інтернет-комунікації. Київський національний лінгвістичний університет, Україна, 2017. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/257026.pdf>
3. Каптюрова В.В. Сленг соціальних мереж та мікроблогів. Київ. Україна. 2012. 135 с. URL: <https://langcenter.kiev.ua/Lingvistika%202012/Kapturova%20VV%20134-140.pdf>
4. Товкайло Т., Довбня Л. Неологізми та їх відтворення в інтернетних засобах масової комунікації. Київ, Україна. 2022. 209-232 с. URL: <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/414/336>

СЕКЦІЯ 5. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОКОГНІТОЛОГІЇ

Марія Бізюк

Науковий керівник – к.філол.н., ст. викл. Давидова Т.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ SURVIVAL У РОМАНІ САРИ ДЖАНЕТ МААС “A COURT OF THORN AND ROSES”

Концепт – це багатопланове утворення, основа нашого мислення, за допомогою якого ми розуміємо процеси, що відбуваються в реальному світі [1, с. 2]. Концепт має складну будову, адже формується на різних рівнях людської свідомості. Структура концепту складається з ядра, до якого відносять основне поняття, та периферії, де знаходиться асоціативний компонент, створений власним досвідом особистостей, культурою тощо [2, с. 7]. Найбільш точно дослідження цього явища можливе за допомогою різноманітних лінгвістичних засобів, які виступають вербалізаторами концепту. Завдяки цьому стає можливим розуміння його змісту у свідомості носіїв відповідної мови [2, с. 9].

Концепт SURVIVAL є важливим у сучасному світі, адже це є сутністю людського життя. Це абстрактне поняття, яке у лінгвістиці представлено загальноприйнятою лексемою “survival” та означає боротьбу за життя, продовження існування, не дивлячись на труднощі, що постають перед живим організмом. Даний концепт достатньо широко представлений у фантастичному романі Сарі Джанет Маас “A Court of Thorns and Roses”. Концепт SURVIVAL у творі вербалізується за допомогою низки лексичних засобів, які описують боротьбу головної героїні твору Фейри за своє життя та пошуку виходу з екстремальних ситуацій. У контексті концепт SURVIVAL представлений не тільки фізичним, але й емоційним виживанням.

З самого початку твору на головну героїню чекає низка випробувань. Вона змушена полювати на лісових тварин, щоб прогодувати свою сім'ю. “Hunger had

brought me farther from home than I usually risked, but winter was the hard time. The animals had pulled in, going deeper into the woods than I could follow, leaving me to pick off stragglers one by one, praying they'd last until spring" [3]. У цьому фрагменті концепт SURVIVAL вербалізується лексемами та словосполученнями "hunger", "to risk", "the hard time", "to pick off stragglers".

Через вчинки головної героїні можна зрозуміти, що концепт SURVIVAL означає боротися не лише за своє життя, але й за життя важливих людей. "...when he said, "You can't write, yet you learned to hunt, to survive. How?" I paused with my foot on the threshold. "That's what happens when you're responsible for lives other than your own, isn't it? You do what you have to do" [3], тобто наше життя наповнюється сенсом не тільки для особистого виживання, а й для виживання людей, тварин, що є нам небайдужими. У цьому випадку концепт SURVIVAL вербалізується лексемами та словосполученнями "to hunt", "to be responsible for lives other".

У процесі виживання людина часто може падати духом, і тут головне не зламатися під тягарем важкої ноші. Так, головна героїня, Фейра, потрапивши до магічного, зовсім чужого їй світу фейрів, гордо тримається на плаву, щоб вижити. "Live with him, I reminded myself, again and again and again. Live, not die." [3]. Тобто концепт SURVIVAL вербалізується такими лексемами як "to live", "to remind", "not to die". Це означає, що процес виживання складний, і варто підсилювати у собі віру в те, що все зміниться на краще, що вийде знайти у собі сили боротися.

Отже, дослідивши структуру та смислові зв'язки концепту SURVIVAL у романі "A Court of Thorn and Roses", ми можемо сказати, що цей концепт є багатограним через можливість його вербалізації за допомогою низки лексичних засобів. Автор твору підкреслює важливість SURVIVAL не тільки для власного життя, але й для життя людей, що нас оточують. Концепт SURVIVAL у творі розкривається через дії та характер Фейри, головної героїні. Еволюція концепту SURVIVAL є ключем до трансформації Фейри від бідної дівчини, яка

вимушена годувати всю сім'ю власноруч, до героїні, яка стійко протистоїть злу. Вживання зробило її сильною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петренко Л. О. Поняття концепт та концептуальний аналіз художнього тексту. *Science and Education a New Dimension*. 11.01.20. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/The-term-concept-and-conceptual-analysis-of-artistic-text-L.-O.-Petrenko.pdf> (дата звернення: 23.10.2023).
2. Вежбицька А. Вербалізація концепту HOME у сучасній англійській мові». *Головна - Наука в ДонНУ*. 2021. URL: <https://science.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/6/2021/04/home.pdf> (дата звернення: 23.10.2023).
3. Sarah J. Maas. *A Court of Thorns and Roses*. URL: <https://ekladata.com/qF9VkJebqNqW6gfrA0aXS9ryvX40/Tome-1-A-Court-of-thorns-and-roses.pdf> (дата звернення: 23.10.2023).

Аліна Зюбанова

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Козачишина О.Л.

(Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського)

КОНЦЕПТ АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ

На сучасному етапі розвитку лінгвістики дослідники все більше зацікавлені в питанні співвідношення мови та культури. Посередником між цими двома феноменами виступає поняття «концепт», яке є одним із ключових термінів апарату когнітивної лінгвістики та фундаментальним феноменом у вивченні мови і культури. Наукові методології вивчення різних суспільно-політичних питань ґрунтуються на алгоритмі, в якому дослідник спочатку концептуалізує, а потім операціоналізує досліджуване явище. Концептуалізація – це перетворення часто абстрактних і неоднозначних понять на щось практичне, те, що можна виміряти, побачити і розкласти на складові [1, с. 51].

Концепт АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ (АМ) можна вважати ключовим для американської лінгвокультури. Причина цього криється в історичному розвитку

американського суспільства. В основі американських принципів, цінностей та ідей, пов'язаних з війною, політикою, економікою, мораллю та етикою, лежить низка національних, соціально-філософських та політичних концептів. Перш за все, поняття «американської переваги» або «переваги американського способу життя». Це породжує гордість за свої досягнення і за свою країну. Дане поняття охоплює "передові" моральні стандарти та національні традиції, які існують у США, що сприяє розвитку справжньої «американської релігії» [2, с. 221].

Для аналізу концепту АМ важливо проаналізувати його словникові дефініції та виділити семантичні складники концепту, використовуючи метод словникових дефініцій. Для виділення семантичних складників концепту АМ були використані такі словники, як Wikipedia, Cambridge Dictionary, Oxford English Dictionary, Encyclopaedia Britannica, Collins English Dictionary, Investopedia та Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. Проаналізувавши визначення з різних словників, ми визначили найбільш типові компоненти, що входять в концепцію «американської мрії», а саме такі складники, як “success”, “opportunity”, “material prosperity”, “money”, “egalitarianism”, “hard work”, “social mobility”.

Аналіз особливостей мовного втілення та функціонування АМ був проведений на матеріалі американського пісенного дискурсу, адже саме в піснях, виконавці часто розкривають різноманітні теми та демонструють їхні особливості. Дослідження пісень проводилось за тематичним принципом «американська мрія» у період з 80-х років та до сьогодні. Всього було проаналізовано 80 пісень американських виконавців та виявлено складники концепту, що вербалізуються у проаналізованих піснях за допомогою різних мовних засобів. Здійснений аналіз дає можливість виокремити такі тематичні складники концепту АМ:

- SUCCESS and OPPORTUNITIES / УСПІХ і МОЖЛИВОСТІ. Вона нараховує 35 прикладів пісень та включає 40 засобів мовної об'єктивації, до яких входять прямі номінації концепту, похідні номінації концепту однокореневі слова тощо. Номінативне поле цієї тематичної групи охоплює такі найбільш

яскраві номінації як *land of fame, blue jeans babies, American honey, extraordinary place, sweet America, celebration, concrete jungle, pink house, dreaming big, chance, boulevard of broken dreams, little hometown jam, to inspire, to feel brand new, dreams, there's nothing you can't do.*

- FREEDOM and EQUALITY / СВОБОДА та РІВНІСТЬ. Вона займає друге місце після тематичної групи SUCCESS та OPPORTUNITIES. Проаналізувавши вагому частину американського пісенного дискурсу було виявлено 25 прикладів пісень, що охоплювали 32 складники, які включали прямі номінації, синонімічні, метафоричні та вторинні номінації поняття FREEDOM та EQUALITY. Номінативне поле цієї тематичної групи охоплює такі найбільш яскраві номінації як *home of the free, white dove, freedom, great big world, nation controlled by the media, this land is your land, endless skyway, the eagle, brotherhood, sister, right.*

- MONEY and MATERIAL PROSPERITY / ГРОШІ та МАТЕРІАЛЬНИЙ ДОСТАТОК. Було виявлено 15 пісень, що охопило 20 складників, які відносились до даної тематики. Найбільш цікавими вторинними номінативними формами виявились такі вирази: *gold, treasures, diamonds, material world, material girl, wealthy man.*

- WAY / ШЛЯХ – всього 5 прикладів пісень, які включили в себе лише 9 засобів мовної об'єктивації, що вербалізуються такими мовними засобами *highway, car, way, country roads, stops, to bend, to travel, to stand, one day here and the next day gone.*

Отже, доведено, що концепція АМ дійсно є багатогранною. Вона може виражати різні компоненти, що входять у це поняття. Музика стає важливим засобом для виразу різноманітних поглядів і думок щодо цього поняття, а також відображає реальність життя в Америці, яка може бути як позитивною, так і негативною залежно від кута зору та досвіду кожної особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яковлєв М. В. Концептуалізація понять і понятійність концептів: категоріальні проблеми емпіричних досліджень. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9630d571-a276-4197-b9ad-001c1b4a7e96/content> (дата звернення: 30.10.2023)

2. Ладика О.В. Особливості цінності складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2012. Вип. 28. С. 219-230.

Ірина Кучерова

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Вивчення літератури відіграє важливу роль у розумінні культурних, соціальних і психологічних аспектів людського життя. Протягом багатьох років дослідники зосереджуються на дослідженні різних перспектив і підходів до вивчення літературних текстів. Одним із таких напрямків є концептуальний аналіз у межах лінгвокогнітивного аспекту, застосування якого уможливорює глибоке розуміння ментальних процесів, що беруть участь у розумінні та інтерпретації літературних творів.

Слід зазначити, що поняття «концепт» – доволі складне та багатогранне. До цих пір науковці так і не дійшли згоди стосовно природи та структури даного феномену. Але тим не менш, згідно з лексикографічними джерелами, дане поняття означає певну ідею або навіть образ у свідомості як читача, так і письменника [6, с. 513-514].

Як зазначає Н. Романишин, літературні концепти розглядаються як продукт художнього досвіду, що поєднує наявні в колективній свідомості уявлення для вироблення цілісної духовної позиції. На багатогранність літературної семантики та інтерпретації впливають різні соціальні, культурні та історичні чинники, а також взаємодія читача з текстом [4, с. 72-73].

Що стосується концептуального аналізу в контексті художніх текстів, то його зміст полягає у систематичному виявленні, розборі та тлумаченні глибинних тем, символів, ідей, що містяться у літературних творах. Цей процес включає детальне вивчення мовних елементів, стилістичного вибору та наративних структур з метою розкриття концептуальних рамок та ідеологічних конструкцій, які формують художню оповідь.

Концептуальний аналіз є методом, який дозволяє розглядати мовну картину світу шляхом метафоричного поєднання слів з абстрактним значенням. У результаті цього з'являється конкретний образ, котрий можна почути або сприйняти, і який пов'язується з метафізичним поняттям у людській спрощеній картині світу [5, с. 273]. Щоб вербалізувати певний концепт на мовному рівні, використовуються лексичні, фразеологічні та паремійні одиниці. Таким чином, концептуальний аналіз дає можливість фіксувати та тлумачити значення цих одиниць, що наближає його до семантичного аналізу [3, с. 50].

Згідно з думкою В. Кононенка, семантичний аналіз та концептуальний – це два різні підходи до аналізу мови. Перший спрямований на вивчення значень окремих слів та їх взаємодії з іншими, у той час як другий зосереджений на вивченні смислу, який об'єднує групу слів або категорій. У більш широкому розумінні концептуальний аналіз спирається на вивчення знань, пов'язаних з визначеним поняттям [2].

Лінгвокогнітивний аспект, або його ще називають семантико-когнітивний, полягає у вивченні взаємозв'язку мови та пізнання людини. Більшість учених, розрізняють мовлення як засіб доступу до свідомості, до концептуального світу, до змісту та структури концептів як розумових одиниць. Адже, як зазначає А. Андрусь, не завжди людям стає зрозумілим слово, про яке вони дізналися зі словника, прочитавши дефініцію. Важливо проаналізувати не лише пояснення, але й виявити контекст уживання мовних одиниць, які вони репрезентують. Це допомагає з'ясувати певні характеристики змісту досліджуваних концептів [1].

Метод семантико-когнітивного аналізу передбачає, перехід від значень до вмісту концептів на етапі когнітивної інтерпретації [1]. А отже, важливо не лише

розуміти художній текст, але й уявляти ті концепти, про які зазначено. Саме завдяки цьому, читачу буде простіше уявити цілісну картину твору, зрозуміти тематику та ідею літературної праці.

Отже, завдяки систематичному аналізу мовних елементів та наративних структур читачі можуть розкрити глибші теми, символи та ідеї, закладені у літературному творі. Лінгвокогнітивний підхід підкреслює важливість контексту та культурних впливів у інтерпретації цих праць. Концептуальний аналіз має велику цінність для покращення розуміння та сприйняття тексту, адже дозволяє читачам уявити всі ті події, що описані словами та пережити всі емоції разом з персонажами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрусь А. Семантико-когнітивний підхід у сучасних лінгвокогнітивних пошуках. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 4. С. 12–16.
2. Кононенко В. Концепти українського дискурсу: монографія. Київ; Івано-Франківськ: Плай, 2004. 248 с.
3. Петренко Л. О. Поняття концепт та концептуальний аналіз художнього тексту. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2020. № 64. С. 49–52. URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-216VIII64-12> (дата звернення: 21.10.2023).
4. Романишин Н. APPROACHES TO REVEALING THE CONCEPTUAL CONTENT OF LITERARY TEXTS (COGNITIVE-DISCURSIVE AND LINGUAL-AESTHETIC PERSPECTIVE). *Лінгвістичні студії*. 2019. №. 38. Р. 72–77. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2019.38.11> (date of access: 21.10.2023).
5. Скаб М. Методика концептуального аналізу: проблеми та вирішення. *Науковий вісник ХДУ серія "Лінгвістика"*. 2006. № 4. С. 273–278.
6. The New Encyclopedia Britannica / ed. by R. McHenry, R. P. Gwinn, P. B. Norton. 15th ed. Chicago : Encyclopedia Britannica, Inc, 1993. Vol. 3 : Micropaedia. 980 p.

Альбіна Ткаченко

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Король Т.Г.

*(Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»)*

SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF UKRAINIAN AND AMERICAN MENTALITY

During communication of representatives of different cultures some problems might happen, which are connected with the differences of people's mentalities. The main obstacle here is the fact that we perceive other cultures through the prism of our own culture, so our conclusions are usually limited by its borders.

The main goal of our work is to analyze the mentalities of Ukrainians and Americans in order to find the ways to mutual understanding. Our interest in American culture is connected with the deep impact of American lifestyle and values on modern Ukrainian society due to their wide spread in current informational space. We suppose that the topic of American mentality is especially relevant nowadays because of the steady growth of international connections between our two countries.

The main objectives are:

- to describe the specific features of each national character;
- to figure out their similarities and differences;
- to analyze the stereotypes concerning both nations and to find out if they are objective or not;
- to investigate the reflection of mentality in the language.

The practical value of the research lies in the possibility of using its results to achieve a better understanding between our nations in order "to promote world peace and friendship" (as J. F. Kennedy saw it when establishing the Peace Corps in 1961).

Firstly, we define the term "mentality". The concept "*mentality*" is widely used in the contemporary literature. The term comes from the Latin word "*mens*" which means "mind", "thinking", "way of thinking"; and nowadays the word "mindset" is widely used. Modern dictionaries define mentality from different points of views:

- 1) the state or quality of mental or intellectual ability;

- 2) the sum of a person's intellectual capabilities;
- 3) a way of thinking; mental inclination or character.

The common feature of all definitions is the belonging of mentality to thinking process. So, this concept is complicated and has different meanings. But in our research, we interpret mentality mainly as the mindset of a nation, to be exact, two nations – American and Ukrainian.

Mentality is a way of thinking of a nation, its composition, its features, its originality, that is emotional orientation, psychology.

In order to find out typical features of both national characters we decided to conduct a survey among Ukrainians and some Americans who visited Ukraine for some reasons (travelling, work, public service, missionary work). Of course, we couldn't involve a great number of people, but we tried to ask people of different age and social groups. The question was: "Name three characteristic features of American and Ukrainian mentality." As for the Ukrainians who took part in the survey, some of them have met Americans personally and could give their own opinion, and some haven't and answered on the basis of their ideas of Americans as a nation and their background knowledge taken from films, books, and the news.

A stereotype is a thought that may be adopted about specific types of individuals or certain ways of doing things, but that belief may or may not accurately reflect reality.

Typical stereotypes about nations are:

All Americans always smile.../All Ukrainians like singing for any occasion...

All Germans are punctual.../All British are reserved...

Stereotypical images appear under the influence of films, news programmes, documentaries, people's opinions after meeting the representatives of different nations. Because of lack of true information people substitute it with some stereotypical conclusions which are not always true.

In our research work we analyze the common stereotypes about Ukrainians and Americans.

- *It is obvious that Americans are usually guided by their mind and brains while Ukrainians listen to their heart more [2].*
- As a result, they can control their emotions better, when we are more expressive.

Though from their broad smiles, informal clothes and tapping on the shoulder you may suppose Americans to be more informal than we are, remember that they care more about their personal space and don't like talking about personal issues.

Since time immemorial Ukrainians have been known as hardworking, kind-hearted, friendly, yet inclined to romanticism and sentimentality, while Americans have always been more practical.

- *Americans are a nation of those who ventured once searching for a better fortune. They are more flexible; they are not afraid of changes [2].*
- *They are not so superstitious as we are [2].*

The mentality of a nation is always shown in its proverbs. What are typical (or stereotypical) sayings about Ukrainians?

A warm word melts ice. (Pleasant words have emotional power.)

Life to live is not a field to cross. – Life is not all smooth sailing [1]. / Life is not a bed of roses. (This saying is about the complexity of life).

Water is sharpening a stone. – Little strokes fell great oaks [1]. (Small but persistent efforts can lead to big results.)

But the next proverbs turned to be American, though we have the ones which are practically the same:

A bird in the hand is worth two in the bush.

The grass is always greener on the other side of the fence”

It is necessary to mention that the peculiarities of national characters can be clearly seen in different life situations, in their attitude to family and work, government, friends, their own health, rules which exist in a certain society. Often from the way a person talks, how he uses gestures, how he keeps his personal space you can immediately tell his nationality.

Table 1 represents the results of our research of opposition between Americans and Ukrainians in their attitude to life, work, personal relationships.

Table 1

Differences in National Characters of Ukrainians and Americans

Ukrainians	Americans
Collectivists	Individualists
Prefer to make collective decisions and are group-orientated	Solve their problems themselves and defend their own opinion
Cautious	Love risks
Have an inclination to pessimism and fatalism	Optimistic outlook
Emotional	Pragmatic
Sincere and deep friendship	Numerous acquaintances rarely become close friends [3].
Private life and work are closely connected and co-dependable	Work and social life have strict boundaries
Slow tempo of life	The tempo of life is very fast, they appreciate time, because time is money
Relationships in a collective are appreciated more than actual result of work	Career is more important than relationships with co-workers [3].
Don't check the information they get, trusting it	Always check the information before using it

In general, the conducted analysis gave an opportunity to describe the specific features of national character of Americans and Ukrainians, to figure out similarities and differences, and to investigate the reflection of mentality in the language. We hope it will help to find mutual understanding and promote intercultural communication.

ЛІТЕРАТУРА

1. Roger D. Abrahams and Barbara A. Babcock. The Literary Use of Proverbs. *The Journal of American Folklore*, Vol. 90, No. 358 (Oct. - Dec., 1977). Pp. 414-429.
2. Koliada E. Cross-cultural differences between Americans and Ukrainians. Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, 2020.
3. Borysenko L. H. Ukrainian Culture: Individualism or collectivism? *Frontier Problems of Modern Psychology*. Dnipro, Ukraine, 2017.

СЕКЦІЯ 6. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАДИЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анастасія Гримайло

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Буренко Т.М.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Невербальна комунікація – це передача інформації без використання слів. Вона включає в себе такі засоби як жести, міміка, поза, мова тіла, погляд, тон голосу, дистанція між співрозмовниками та інші [1, с. 9]. Невербальні засоби відіграють важливу роль у процесі спілкування, оскільки вони допомагають зрозуміти емоції, наміри та ставлення співрозмовника.

Основа наукових знань про невербальні засоби англomовної комунікації була досліджена у працях багатьох науковців (Солощук Л.В., Ковалинська І.В., Чемеринська І.О., Макарук Л.Л., Гуллберг М., Кіта С. та ін.).

Невербальні засоби англomовної комунікації можна класифікувати за різними ознаками. Залежно від каналу передачі інформації невербальні засоби поділяються на:

- візуальні (жести, міміка, поза, мова тіла, погляд);
- слухові (тон голосу, паузи, сміх, плач);
- тактильні (дотики, обійми, поцілунки);
- ольфакторні (запахи);
- проксемічні (відстань між співрозмовниками) [3, с. 255].

Візуальні невербальні засоби є найбільш поширеними в англomовній комунікації. Вони допомагають передати емоції, наміри та ставлення співрозмовника. **Жестикуляція** включає рухи руками, ногами, головою чи іншими частинами тіла. Вона може бути вербальною (супроводжувати мову) або невербальною (використовуватися самостійно). Жести бувають як усвідомленими, так і неусвідомленими. Вони допомагають передати зміст

сказаного, наголосити на важливих моментах, виразити емоції. **Міміку** класифікують як рухи м'язів обличчя, які відображають емоції людини. **Поза** відображає настрій, ставлення до співрозмовника чи ситуації через положення тіла. **Мова тіла** демонструє загальну поведінку людини та може нести певну інформацію. **Тон голосу** виражає емоції, наміри та ставлення співрозмовника через висоту, гучність, тембр та інтонацію. **Паузи** використовуються для підкреслення важливості сказаного, привернення уваги або надання часу на відповідь. **Сміх** може бути як позитивним, так і негативним емоційним виразом. **Плач** зазвичай свідчить про смуток чи біль. **Тактильні невербальні засоби** (дотики, обійми чи поцілунки) виражають близькість, прихильність та любов. **Ольфакторні невербальні засоби** є досить важливими елементами спілкування, оскільки запахи мають досить велике значення у міжособистісному спілкуванні та впливають на загальне враження про людину. **Проксемічні невербальні засоби** вказують на рівень близькості між співрозмовниками, їхнє ставлення один до одного та ситуації [1, с. 19].

Передача невербальних засобів у мову має творчий потенціал, оскільки вербальний компонент повинен зберегти значення та охоплювати весь спектр значень невербального компонента. Існує явище недостатності вербальних засобів для позначення багатогранного значення невербальної одиниці. У такому випадку комунікант звертається до використання асоціацій, що утворилися на основі усталених понять [2, с. 12].

У процесі передачі невербальних засобів спілкування широко застосовуються логічні пояснення з метою пояснення утвореного значення та реалізації його типових ознак. Асоціації утворюються на основі явищ зовнішнього світу та досвіду, отриманого під час перебування в соціальному середовищі. Невербальні засоби англійської комунікації мають важливе значення для успішного спілкування. Вони допомагають зрозуміти емоції, наміри та ставлення співрозмовника, а також встановити з ним контакт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Солощук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі : [монографія]. Харків : Константа, 2006. 300с.
2. Солощук Л.В. Посмішка як мімічний жест та її роль в англomовному діалогічному дискурсі. *Новітня філологія. Миколаїв*, 2005. Вип. 1. С. 6–13.
3. Gullberg M., Kita S. Attention to Speech-Accompanying Gestures: Eye Movements and Information Uptake. *Journal of Nonverbal Behavior*. 2009. Vol. 33, Issue 4. P. 251–277.

Дар'я Костик

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Борисова Н.В.

(Університет Григорія Сковороди в Переяславі)

МОВНА СПЕЦИФІКА ПАРЕМІЙ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Розглядаючи мовну специфіку паремій, необхідно зазначити, що особливості мови виражаються через прислів'я та приказки, які є безмежним мовним багатством народу, що створювалось упродовж віків, оскільки в них міститься багатовіковий досвід його суспільного розуму.

У сучасних наукових лінгвістичних дослідженнях «паремії» визначають по-різному. Одні характеризують їх як «короткі влучні вислови, які образно та лаконічно передають нащадкам висновки з життєвого досвіду багатьох поколінь предків [2; 3]; інші як «стійкі афористичні вислови, що у стислій, точній формі висловлюють думку про певні життєві явища, реалії дійсності, людські риси, вчинки у їх характерних і специфічних ознаках» [4]. Проте об'єднує їх те, що це невеликі за обсягом жанри усної народної творчості, які мають свою специфіку та класифікацію.

Досліджуючи класифікацію паремій знаходимо, що це невеликі твори, у яких відображається сфера людської діяльності, внутрішні і зовнішні якості людини, характер, сімейний побут, духовні та матеріальні цінності людини тощо. І. Дюкарева у дослідженні про семантичну класифікацію англійських та українських паремій [1] наближено виокремила прислів'я, класифікуючи їх за такими тематичними групами:

- 1) соціальна сфера («*Black plum is as sweet as white*»; «*To live cat-and-dog*

life»);

2) характер, моральні якості та недоліки, які поділено на такі підгрупи: підступність («*The leopard can't change its spots*»), хвалькуватість («*As brave as lion with a lamb*»), упертість («*You cannot make a crab walk straight*»), легковажність («*It's a bold mouse that nestles in the cat's ear*»), пихатість («*A fly on the wheel*»), нерішучість («*To beat about the bush*»), жадібність («*Too much pudding will choke the dog*»), нахабство («*What can you expect from a hog but a grunt?*»), хитрість («*As slippery as an eel*»), розсудливість («*A close mouth catches no flies*»);

3) життєвий досвід («*Gather your rose buds while you may*»; «*There are as good fish in the sea as ever came out of it*»);

4) праця, що породила низку розумних висловлювань про цей вид діяльності («*Little strokes fell great oaks*»; «*Care killed a cat*»);

5) фізичні якості, мають особливе значення для людини у прислів'ях, адже характеризують фізичні якості людини, силу, витривалість, слабкість тощо («*Great oaks from little grow*»; «*The great fish eats up the small*»);

6) зовнішність, особлива група прислів'їв, в якій ототожнюються зовнішні риси і внутрішні моральні якості: краса, щирість, людяність, потворність тощо («*You cannot judge of a tree by its bark*»; «*Fine feathers make fine birds*»);

7) сімейний добробут та матеріальні цінності («*A great dowry is a bed full of brambles*»; «*Better a big fish in a little pond than a little fish in a big pond*»).

З вище викладеного слідує, що мовна специфіка та класифікація паремій базується на лексико-семантичних мовних лексемах та мовно-зображувальних засобах (епітети, метафори, метонімії), які найяскравіше виражають відносини між людьми, тобто соціальні відносини, менталітет народу, бачення навколишнього світу та ставлення до нього, і характерні своєю неоднозначністю. Така неоднозначність виражається різними семантико-стилістичними засобами. Адже, використання семантико-стилістичних засобів у складі прислів'їв та приказок створює в них образну основу, що робить їх застиглими мовними одиницями, а конотація підсилює виразність, додаючи їй необхідний експресивний відтінок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дюкарева І.Ю. Семантична класифікація англійських та українських паремій : порівняльний аспект. URL: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Philologia/7_126478.doc.htm (дата звернення: 20.10.2023).
2. Орловська О.В. Англійські та українські паремії: порівняльний аспект *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. Вип. 10(2). С. 247-251. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apftp_2016_10\(2\)_49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apftp_2016_10(2)_49) (дата звернення: 15.10.2023).
3. Усна народна творчість : прислів'я та приказки. URL : <http://traditions.org.ua/usna-narodna-tvorchist/pryslivia-ta-prykazky> (дата звернення: 22.10.2023).
4. Художня природа, жанрові різновиди та класифікація народних паремій. URL : www.ukrlit.vn.ua/info/verbal/proverb.html (дата звернення: 20.10.2023).

Олександр Мусієнко

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

АВТОРСЬКИЙ СТИЛЬ ДЖОАН РОУЛІНГ ЯК ПРЕДСТАВНИЦІ МАГІЧНОГО РЕАЛІЗМУ В ЛІТЕРАТУРІ

У світі літератури зустрічаються твори, які відкривають нові стандарти і виявляються надзвичайно цікавими завдяки неординарним сюжетам та глибокому аналізу взаємодії реальності та фантастичних світів. Джоан Роулінг, автор знаменитої серії книг про Гаррі Поттера, в тому числі автор енциклопедії «Фантастичні звірі і де їх шукати», беззаперечно входить у число таких письменників. Її творчість проявляється в уявному літературному жанрі, що поєднує в собі реалістичність і фантастичні елементи, створюючи глибокий і вражаючий світ, який можна охарактеризувати як магічний реалізм.

Реалізм є художнім методом, що ґрунтується на відтворенні дійсності [2, с. 466]. В свою чергу «магічний реалізм» є формою модернізму, так званий нео-реалізм, у якому поєднуються елементи реального й фантастичного, побутового

та міфічного, дійсного, натуралістичного та уявного, таємничого, варварського й цивілізаційного, чуттєвого і раціонального. Означення «магічний» вказує на другу, приховану, загадкову дійсність, яку слід було віднайти і сполучити з першою, поєднуючи таким чином світ, що розпадається [1, с. 5-6].

Джоан Роулінг побудувала власний авторський стиль на основі взаємодії двох світів: сучасного реального світу, в якому проживають звичайні люди в буденності та турботах, та фантастичного світу, в якому існують чарівники та відьми, чари і магія, міфічні створіння, магічні артефакти і загадкові місця. Більшість творів автора побудовані на основі саме цього світу, зі своїми правилами, своєю системою магічних об'єктів та процесів. Тому події, персонажі, заклинання можуть пересікатися в різних книгах цього автора, або навіть грати ключову роль чи можуть розповісти історію другорядних персонажів.

Джоан Роулінг вкладає багато уваги в деталізацію магічних аспектів свого світу, включаючи заклинання, магічні створіння, артефакти і історію магії. Магія та фантастичні події у світі чаклунів сприймаються як щось звичайне і невід'ємне від повсякденного життя. Це робить магічні аспекти більш докладними та звичними, а також дозволяє читачам відчувати, що магічний світ існує поруч із їхнім власним, що робить оповіді більш захоплюючими і цікавими. Чого тільки варта незвичайна подорож в Міністерство магії [3, с. 121-127].

Персонажі в творах Роулінг мають як позитивні, так і негативні риси, проходять через складні життєві ситуації, переживають страхи та радості, їхні дії та розвиток подані вірогідно. Емоції, що роблять персонажів живими, чітко описані при здачі героями екзаменів (у фантастичному світі мають назву СОВи, згідно українського перекладу) [3, с. 659-682]. Це допомагає читачам співпереживати і адаптуватися до магічного світу, оскільки персонажі залишаються зрозумілими та реалістичними.

Різноманітні аспекти суспільства в магічному світі відображають та аналізують аспекти реального світу. Мають місце соціальні та моральні аспекти, такі як боротьба з расизмом (відображена у відносинах між магічними расами),

відношення до напівкровок, проблеми сирітства та прийомництва, а також важливість дружби та сім'ї. Момент проблеми відносин можна зустріти під час знаходження героїв у Забороненому лісі [3, с. 704-707].

У творах Джоан Роулінг присутні детальні описи місць та об'єктів реального світу. Моменти опису, можна побачити ще з перших сторінок книги, як наприклад опис Прівіт-драйв [3, с. 1], написаного автором, і потім зустрічати протягом всієї історії. Усі ці описи сприяють реалізму в творах Джоан Роулінг, навіть в контексті фантастичного світу, який вона створила.

Отже, творчість Джоан Роулінг представляє собою виразний приклад магічного реалізму в літературі, де реальність та фантастичний світ зливаються в єдиному літературному творі. Її унікальний авторський стиль допомагає читачам поглибити своє розуміння реальності через призму фантастичних елементів, що робить її творчість актуальною та захоплюючою для різних поколінь. Джоан Роулінг використовує магічний реалізм як засіб для висловлення важливих ідей і рефлексії над реальністю, і її творчість надалі впливає на літературний світ та сприяє розумінню глибоких питань, які торкаються кожного з нас.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія: в 2 т. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
2. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова Думка, 1980. Т. 8. 466 с.
3. Роулінг Дж. К. Гаррі Поттер та Орден фенікса за пер. Морозова В. Київ: «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2003. 816 с.

РОЗДІЛ ІІ. СТАТТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Олег Дейнека

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Телстова С. Г.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЖАНРУ ГОТИЧНОГО РОМАНУ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються жанрові ознаки готичного роману, особливості готичної естетики та поетики, вплив традиції цього жанру на подальший розвиток літератури. Особлива увага в дослідженні приділяється аналізу готичної естетики в романі М. Шеллі «Франкенштейн», новелістиці Е. А. По та романі Б. Стокера «Дракула».

Ключові слова: англomовна література ХІХ століття, жанр готичного роману, готика, готична естетика й поетика, неготика.

Постановка завдання. Готичний роман в історії світової літератури займає особливе місце за своїм резонансом та впливом на інші жанри. Формування готичної естетики та поетики хронологічно припадає на кінець ХVІІІ – початок ХІХ століття. Проте вплив готичного роману поширюється і на прозу всього ХІХ століття – твори романтиків Мері Шеллі, В. Скотта, Е. А. По, реалістів Ч. Діккенса, Е. Бронте, Дж. Остін, О. Вайльда, Б. Стокера та ін. Не менший вплив мав цей жанр і на розвиток літератури та інших видів мистецтва протягом ХХ століття. Залишається він популярним і сьогодні, надихаючи багатьох сучасних майстрів слова. Література жахів переживає в наш час справжній розквіт. Це визначає актуальність осмислення природи готичної літератури, доцільність дослідження її жанрової специфіки, естетики та поетики.

Аналіз актуальних досліджень. Літературний феномен готичного роману завдяки своїй популярності чимало досліджувався й досліджується зараз у зарубіжному літературознавстві від самого моменту виникнення й дотепер у працях Е. Бьорка, Е. Біркхед, Д. Варми, М. Кілгур, Г. Лавкрафта, Е. По,

Ю. Прайса, М. Саммерса, В. Сейджа, а також у роботах таких вітчизняних дослідників, як О. Ю. Білоус, О. В. Вовк, З. Ю. Воронова, Т. Н. Денисова, А. О. Мунтян, А. О. Раті, Я. Ю. Сазонова, Т. І. Хоруженко, С. Г. Шурма та ін. Літературознавці розглядають змістові й формальні ознаки готичного роману, ідейно-естетичні та культурно-історичні умови виникнення цього жанру, естетичні й поетологічні концепції готичної літератури тощо. Проте усе розмаїття готичної складової в літературі залишається недостатньо вивченим. В українському літературознавстві є потреба в дослідженнях, присвячених аналізу еволюції готичної прози, впливу готичної традиції на розвиток подальшого літературного процесу.

Метою дослідження є визначення жанрово-естетичних рис готичного роману та особливостей їх втілення у творах письменників Великої Британії і США XIX століття. Особливу увагу в нашому дослідженні приділено готичній естетиці в романі М. Шеллі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей», новелістиці Е. А. По та романі Б. Стокера «Дракула».

Виклад основного матеріалу. Готичний роман є унікальним літературним явищем, що характеризується особливою художньо-естетичною системою. «Готичну літературу можна визначити як романтичну “чорну літературу” з елементами надприродних “жахів”, таємничих пригод, фантастики та містики, яка викликає в читача приємне почуття жаху, – зазначає Т. Єфименко. – Готична література – один із перших і найбільш успішних масових жанрів» [2, с. 99]. Популярність та успіх готичних новел і романів пояснюється не стільки розважальністю жанру й цікавою формою викладу, скільки витоками готичної літературної традиції з фольклорних, а потім середньовічних джерел, які апелюють до найсильніших емоційних станів людини – страху перед загрозою, небезпекою та жаху перед невідомим. Міфологія готичного роману заснована на стародавньому фольклорі про надприродне – «страшних» історіях, легендах, фантастичних казках, баладах, що оспівували незвичайне, яке збуджує уяву, викликає почуття страху й жаху.

Пальму першості в розвитку готичного роману тримали англійські письменники. У другій половині XVIII ст. в Англії відроджується інтерес до Середньовіччя та її культури, у традиціях якої митці намагалися знайти опору для своїх естетичних пошуків та відкриттів. Нова готична естетика стала реакцією на раціоналізм і прагматизм епохи Просвітництва з її принципами доцільності та корисності. Таємниче, загадкове, що не піддаються раціональному тлумаченню, стають основною темою готичного роману. Саме англійська література дала перші зразки цього жанру. Це романи «Замок Отранто» Х. Волпола (1764), «Ватек» В. Бекфорда (1786), «Удольфські таємниці» та «Італієць» А. Радкліф (1794, 1797), «Монах» М. Г. Льюїса (1796), «Франкенштейн» М. Шеллі (1818), «Мельмот-блукач» Ч. Метьюріна (1820) та інші. Англійський готичний роман мав значний вплив на розвиток романтизму. Так, зокрема, готична тематика та естетика виявляються у творах С. Колріджа, В. Вордсворта, В. Скотта, Дж. Байрона, П. Шеллі та інших.

Практично відразу з моменту своєї появи англійський готичний роман виробив свою особливу поетику, поступово удосконалюючи її від твору до твору. У процесі еволюції він знаходить нову систему поетико-сміслових цінностей та пріоритетів. Протягом першої половини XIX століття остаточно складаються такі риси готичного роману, як надприродний, фантастичний сюжет, що будується навколо таємниці (народження, зникнення, спадок, злочин), огорнута атмосферою жаху розповідь про постійну загрозу безпеці героя чи героїні; похмуре та зловісне місце дії, сповнене таємничості та страху (старовинні замки, покинуті маєтки, руїни монастиря, старі будівлі з підземеллями, кладовища, нічні місячні пейзажі), що створює відчуття ізоляції та відчуження від зовнішнього світу. Головні герої можуть бути дуже емоційними та схильними до драматичних вчинків. Важливим є присутність у розповіді жіночого образу. Готична героїня зазвичай зазнає нещастя та випробувань і винагороджується в кінці. Необхідною умовою є уведення до сюжету образу антагоніста (часто це злодій або монстр), який виступає центральною рушійною силою сюжету. Визначальною рисою цього жанру є

апелювання до емоцій страху: «Жахи тісно пов'язані зі специфікою рецепції, створюючи в художній площині твору різні умови для провокування емоцій страху, огиди, заціпеніння тощо» [7, с. 111]. Готичний роман створює містичний, похмурий настрій, викликає у читача моторошні відчуття, породжує психологічну напругу та емоційну інтригу. Цей ефект досягається шляхом уведення до текстів творів різних елементів – надприродних, фантастичних та чудесних [1, с. 85].

У 1818 році Мері Шеллі написала один із найвідоміших готичних романів «Франкенштейн», який важливий не лише з точки зору готичної атрибутики, але й з етичної сторони питання. «У романі Мері Шеллі у нез'ясовного та жахливого є конкретний реальний творець, – зазначає А. Мунтян. – Авторка на перший план виводить тему мистецтва, тему творіння; відносини між творцем та його створінням займають ключові позиції в романі. Постає питання етики, а саме як далеко має право зайти людина у своєму мистецтві та чи має відповідати за наслідки, пов'язані з її творінням» [4, с. 203].

Згодом традиції готичної літератури, започатковані в англійській літературі, знайшли свій розвиток у творчості американських авторів. Першим помітним твором у цьому жанрі є роман Коттона Мезера «Чудеса невидимого світу», що вийшов у XVII ст. До примітних постатей в американській готичній літературі слід віднести Вашингтона Ірвінга, Едгара По, Натаніеля Готорна та інших. Попри орієнтацію на англійську готичну традицію, американська література жахів через історичні та культурологічні відмінності розвивалася дещо інакше. Американські письменники надали цьому жанру значних національних рис, які пов'язані з явищем фронтиру та морально-психологічної атмосфери пуританської общини XVII–XVIII століття [5, с. 60]. Готичний роман в американській літературі трансформується до жанру оповідання, якому притаманна сюрреалістичність, алегорія, ефект марення тощо. Виникає феномен американської «неоготики», у якому риси готичного роману доповнюються психологічними аспектами. Упродовж XIX століття в американській готиці активно розроблялися різновиди готичної літератури: оповідання з привидами,

література жахів, містичні твори, твори з вампірами. Спільним залишалось завдання, що ставилося перед читачем, – бути учасником розгадування моторошної таємниці, яка складає сутність сюжетної лінії.

Повною мірою естетичні ідеї та принципи готичної літератури втілювалися в творах Едгара По. Сюжетна динаміка, композиція, образна система, спосіб оповідання, емоційна установка – усе це спрямовано в новелах на здійснення авторського задуму, досягнення бажаного ефекту. Письменнику вдалося, узагальнивши накопичений досвід, осучаснити готичну естетику, на основі традицій та канонів жанру готики створити новий тип новели, що дав початок «літературі жахів». Творчість Едгара По вивела готичну літературу на якісно новий рівень. Він став родоначальником багатьох жанрів, зокрема трилера (від англ. *thrill* – «тремтіти») і детективу. Детектив продовжив традицію таємниці, довкола якої розгортається сюжет і яка тримає читача в напрузі до самої розв'язки твору, а трилер став продовженням традиції жахливого.

Значним успіхом у розвиткові жанру став роман Брема Стокера «Дракула», написаний у 1897 році. Цей легендарний роман, у якому знаходить продовження ідея про невикорінність зла, утвердив у неоготичній літературі вампірську тематику, популярність якої не слабшає й сьогодні. «Успіх роману пояснюється тим, що Стокер поєднав у своєму персонажі риси кровожерливого спокусника з реальним історичним прототипом, який був сам собою яскравою, вражаючою особистістю, – зазначають сучасні дослідники готичного жанру. – Стокер ґрунтовно вивчив трансільванський фольклор і перекроїв його на свій лад (наприклад, додав Дракулі додатково риси перевертня)» [3, с. 60].

Висновки. Аналіз англomовної готичної літератури ХІХ століття свідчить про її ідейно-змістове та жанрово-естетичне розмаїття. Розроблені наприкінці ХVІІІ століття та творчо розвинуті жанрові рамки готичної літератури виявили свою творчу успішність з огляду на незмінну читацьку увагу та суттєво вплинули на розвиток подальшої літератури, кіно, музики, театрального мистецтва, залишаючи незмінними свої ключові риси, такі як фантастичний сюжет, наявність колізії, відповідна атрибутика (зловісне місце дії, надприродні явища),

таємнича атмосфера, драматичні вчинки героїв, апелювання до емоцій страху, етична проблематика та ін. «Жанротворча категорія готичного роману не змінює своєї сутності, але засоби створення жахливого із часом змінюються, урізноманітнюючись та стаючи ближчими до сучасного читача» [6, с. 60].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк О. В. Жах як основний жанротвірний елемент в американських романах літератури жахів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2016. № 24. Т. 2. С. 85–87.
2. Єфименко Т. Жанрова традиція готичного роману в гендерній перспективі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. «Лінгвістика»* : зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2011. Випуск 14. С. 99–101.
3. Михайленко В. В., Голованюк В. А. Образ вампіра в світовій літературі: інтрига переосмислення. *Молодий вчений*. 2023. № 1.1 (113.1). С. 58–60.
4. Мунтян А. Еволюція готичного роману. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2014. № 30. С. 197–207.
5. Нагачевська О. Трансформація готичної літературної традиції в сучасному романі США. *Філологічні науки. Літературознавство*. 2013. № 28. С. 99–104.
6. Пожарицька О. О., Єжкова А. Г. Готичний роман як позачасова жанрова категорія. *Мова*. 2018. № 29. С. 56–60.
7. Трофименко А. В. Жанротвірні елементи літератури жахів. *Національна ідентичність у мові й культурі* : збірник наукових праць / за заг. ред. О. Г. Шостак. Київ : Талком, 2021. С. 111–117.

Deineka O. Features of the Development of the Gothic Novel Genre in English Literature of the 19th Century.

The article examines the genre features of the Gothic novel, features of Gothic aesthetics and poetics, the influence of the traditions of this genre on the further development of literature. Special attention is paid to the analysis of Gothic aesthetics in M. Shelley's novel "Frankenstein", E. A. Poe's novel and B. Stoker's novel "Dracula".

Key words: *English-language literature of the 19th century, Gothic novel genre, Gothic, Gothic aesthetics and poetics, Neo-Gothic.*

Єлизавета Доля

Науковий керівник – к.філол.н, доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

КОНФРОНТАЦІЙНІ КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ПОЛІТИЧНИХ ТОК-ШОУ

У статті розглядається феномен конфронтації в англomовному дискурсі політичних ток-шоу. Конфронтаційні комунікативні стратегії трактуються як такі, що використовуються для протиставлення, суперечки або заперечення іншому учаснику комунікації. У контексті політичних ток-шоу конфронтаційні стратегії використовуються для досягнення різних цілей. У роботі встановлено типи конфронтаційних стратегій та проаналізовано особливості їхньої реалізації.

***Ключові слова:** англomовний дискурс політичних ток-шоу, конфронтаційні комунікативні стратегії, стратегія заперечення, стратегія звинувачення, стратегії нападу.*

Постановка проблеми. Конфронтаційні комунікативні стратегії в дискурсі політичних ток-шоу – це способи взаємодії між учасниками ток-шоу, які характеризуються використанням конфліктних методів і прийомів. Сутність проблеми зводиться до того, що конфронтаційні стратегії можуть бути ефективними для досягнення певних цілей, але вони також можуть призвести до негативних наслідків.

Мета. Виявити типи конфронтаційних комунікативних стратегій в англomовному дискурсі політичних ток-шоу та схарактеризувати особливості їх реалізації.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження форм та способів конфронтаційної комунікативної поведінки в дискурсі політичних ток-шоу привертає увагу зарубіжних науковців. Фундаментом конфронтаційних комунікативних стратегій у політичних ток-шоу англomовного дискурсу може бути розглянутий через призму різноманітних факторів, які сприяють їхньому використанню. Серед таких факторів визначаємо політичну культуру країни, де діють англomовні політичні ток-шоу, ця обстановка створює сприятливі умови для використання конфронтаційних комунікативних стратегій між представниками різних політичних сил. Так Кейсі Е. Кларк у роботі “The Use of

Humor in Political Talk Shows” розглядає використання гумору як форми конфронтації. Вона стверджує, що гумор може бути ефективним для того, щоб зробити дискусію більш захоплюючою та привабливою для аудиторії [5]. Або ж роботи Джонні Сміта, що розглядає конфронтацію як форму дискурсу, яка дозволяє гостям висловити свої різні точки зору. Він стверджує, що конфронтація може бути корисною для підвищення якості дискусії та надання аудиторії можливості почути різні точки зору [6]. Медіа-ландшафт: медіа-компанії англомовних країн застосовують різноманітні стратегії для привернення уваги аудиторії, і однією з таких стратегій є використання конфронтації. Сьюзан Ейнджел розглядає конфронтацію як основний принцип політичних ток-шоу. Вона стверджує, що конфронтація використовується для залучення аудиторії, підвищення рейтингів шоу та просування певних політичних ідеологій [7].

Виклад основного матеріалу. Конфронтаційні комунікативні стратегії - це стратегії, які використовують для того, щоб протиставити себе, сперечатися або суперечити іншому учаснику комунікації. У контексті політичних ток-шоу **стратегія заперечення** передбачає заперечування один одного щодо поточних політичних подій наприклад, у шоу “The View” (ABC) [8]:

(1) Guest 1: I think this is a terrible decision. It's a setback for women's rights and reproductive freedom. Guest 2: I disagree. I think it's a victory for the unborn. Guest 1: But what about women's right to choose what happens to their own bodies? Guest 2: I think that's a complex issue, but I believe that life begins at conception. Guest 1: But that's a religious belief, not a scientific one. Guest 2: I don't think it matters whether it's a religious belief or not. I believe that every human life is precious and should be protected. У цьому діалозі гість 1 критикує рішення Верховного суду, вважаючи, що воно є відступом від прав жінок. Він використовує лексичні одиниці негативної оціночної семантики для опису рішення, яке є шкідливим і називає його поразкою, що імплікує негативні наслідки. Гість 2, з іншого боку, підтримує рішення, вважаючи, що воно є перемогою для ненароджених, і

семантизує це лексемою позитивної оцінки “*victory*”. Апелювання до емоцій, фразами: “*women's right to choose*” and by asking “*what about women's right to choose what happens to their own bodies?*” має на меті примусити глядача відчувати співчуття до становища жінок, яких може торкнутися це рішення. Використання фраз “*the unborn*” та “*I believe that life begins at conception*” змушує також відчувати співчуття до важкого становища ненародженої дитини.

Стратегія звинувачення використовується учасниками дискусії для дискредитації або нападу на своїх опонентів. До прикладу шоу “Fox News Sunday” (Fox News) [9], в якому гості часто перебільшують або спотворюють аргументи своїх політичних опонентів, опираючись від відповіді на запитання аби відвернути увагу від теми:

(2)*Host: We're talking about the recent mass shooting in Uvalde, Texas. Let's get some reactions from our panel. Guest 1: I think this is a tragedy, and we need to do something to stop these shootings from happening. Guest 2: I agree that this is a tragedy, but I don't think that gun control is the answer. Guest 1: I think it's clear that we need to do more to regulate guns. This is the 27th school shooting in the United States this year. Guest 2: That's not true. There have been 20 school shootings this year, and most of them were gang-related. Guest 1: That's still too many. And even if they were all gang-related, that doesn't change the fact that we need to do something to stop these shootings. Guest 2: I think it's important to remember that the vast majority of gun owners are law-abiding citizens. We shouldn't punish them for the actions of a few criminals.* У цьому діалозі використовуються такі стилістичні засоби: повторення-перший гість кілька разів повторює фразу “*we need to do something to stop these shootings*”, це повторення підкреслює важливість проблеми та захоплення нею; антитеза- гість 2 використовує антитезу, коли каже: “*I agree that this is a tragedy, but I don't think that gun control is the answer*”, вона створює контраст між позицією гостя 1 і позицією гостя 2 і підкреслює дві різні точки зору на проблему; кваліфікатори-гість 2 використовує кваліфікаційні слова, коли каже: “*not true*” та “*most*” ці слова припускають, що гість 2 ставить під сумнів точність твердження гостя 1; емоційна мова: перший

гість використовує емоційну мову, коли каже: *“That's still too many”*, створена для того, щоб викликати співчуття в аудиторії та змусити її занепокоїтися проблемою насильства з використанням зброї.

Стратегія нападу передбачає виявлення агресії та ворожого ставлення до опонента. Вона використовується учасниками англомовного дискурсу політичних ток-шоу для дискредитації політичних опонентів:

(3)O'Reilly: We have former Vice President Joe Biden. He is the Democratic Party's candidate for president. Joe, you said that Russia is the biggest threat to the US. Biden: Yes, I think so. I think Russia is the biggest threat to the US and I think we should do everything we can to stop them. O'Reilly: But you were vice president during Barack Obama's presidency. Obama was the one who allowed Russia to seize Crimea and interfere in Ukrainian elections. How can you justify yourself? Biden: It's not. Obama took steps to stop Russia. He imposed sanctions on Russia, and he provided aid to Ukraine. O'Reilly: But it wasn't enough. Russia is still a threat. Biden: We must do more to stop Russia. I will be the president who will put Russia in its place. У цьому ділозі використовується стилістичний виразний засіб перебільшення - *“biggest threat”*, *“weak on foreign policy”*, *“it wasn't enough”*, *“put Russia in its place”*, який покликаний викликати страх у аудиторії.

Висновки. У статті розглядаються типи конфронтацій в англомовному дискурсі політичних ток-шоу. Визначені конфронтаційні комунікативні стратегії, що використовуються для протиставлення, суперечки або заперечення іншому учаснику комунікації. Розглянуті позитивні та негативні наслідки використання конфронтаційних стратегій. З одного боку, конфронтація може бути ефективною для залучення аудиторії та підвищення рейтингів шоу, з іншого боку, конфронтація може призвести до негативних наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корольова В.В. Збірник «Культура слова». 1967-2021. URL: <https://ks.iul-nasu.org.ua/en/vypusky-zhurnalu/2019-2/zbirnyk-kultura-slova-91/utyhomyrtes-na-chas-i-vysluhajte-mene-konfrontatsijni-komunikatyvni-strategiyi-v-movi-klasychnoyi-ta-suchasnoyi-dramy.html>

2. Косенко О. Конфронтаційна комунікація в політичних ток-шоу: особливості та вплив на громадську думку. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Політологія, міжнародні відносини, філософія.* 2021. 29(1060). С. 76-84.
3. Кравченко Ю. О. Комунікативні стратегії та тактики в англomовному дискурсі політичних ток-шоу: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ, 2010. С. 57-67.
4. Clark C. E. The use of humor in political talk shows. University of Georgia, 2009.
5. Matthew K. H. The Political Application of Humor URL:https://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1491&context=honors_capstone. (дата звернення 5-1-2009).
6. Smith J. The Dead Zone. URL:<https://collider.com/the-dead-zone-donald-trump/>
7. Ткач О.І., Андрюшко В.І. Revisions to the theory of political discourse analysis. *Науковий-журнал "Політикус"*, Київ, 2022.
8. The View. URL: <https://abc.com/shows/the-view>
9. Fox News Sunday. URL: <https://www.foxnews.com/shows/fox-news-sunday>

Dolya E.M. Confrontational Communicative Strategies in English Discourse of Political Talk Show

The article examines the phenomenon of confrontation in English discourse of political talk show. Confrontational communicative strategies are interpreted as those used to oppose, argue or deny another participant in communication. In the context of political talk shows, confrontational strategies are used to achieve different goals. The paper identifies the types of confrontational strategies and analyses the peculiarities of their implementation.

Keywords: *English discourse of political talk show, confrontational communicative strategies, denial strategy, accusation strategy, attack strategy.*

Фаїна Дорощак

Науковий керівник – к.філол.н, ст. викл. Давидова Т.В.

(Сумський державний педагогічний
університет імені. А.С. Макаренка)

МЕТАФОРИЧНИЙ КОМПОНЕНТ КОНЦЕПТУ *INDIVIDUALITY* У ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ РОМАНУ М. MUSK «*A WOMAN MAKES A PLAN*»

Стаття присвячена дослідженню метафоричного компонента концепту *INDIVIDUALITY* в автобіографічному романі М. Musk «*A Woman Makes a Plan*». Проведено аналіз літературного матеріалу та виокремлено текстові фрагменти, що містять метафоричну складову. Здійснено спроби систематизації та визначення метафоричних схем на основі аналізу мовного матеріалу.

Ключові слова: концепт, метафора, метафоричний компонент, метафорична схема, вербалізація.

Характерною ознакою більшості мов світу є використання метафор. Вони слугують засобом концептуалізації нового через проведення паралелі із загальновідомими поняттями, що полегшують розуміння. Здатність мислення до перенесення значення надає нові сенсові рівні, допомагає осягнути складні концепти, а також збагнути людське сприйняття в цілому, розкрити найтонші його грані через символи та знаки, а результатом цього процесу виступає гра з образами, які модифікуються, посилюються або послаблюються. Метафоричний компонент занурює читача у світ асоціацій, розширюючи розуміння поняттєвих меж, тому автори активно використовують даний прийом у літературних творах. Мей Маск не стала винятком. У своєму автобіографічному романі «*A woman makes a plan*» для репрезентації концепту *INDIVIDUALITY* авторка використовує велику кількість метафор, які створюють живий, барвистий образ і дозволяють читачеві зрозуміти сутність думки, сформувані асоціативні зв'язки. Сміслові наповнення роману, його літературне забарвлення становить особливий інтерес для лінгвістів, тому вважаємо за доцільне виокремити метафоричні схеми – підтекст світобачення авторки та зрозуміти сакральний зміст символічних елементів.

У світогляді Мей Маск метафоричний компонент концепту *INDIVIDUALITY* представлений наступними метафоричними схемами:

1. *INDIVIDUALITY* – безперервний біг *ЗІ ШВИДКІСТЮ КУЛІ*.
2. *INDIVIDUALITY* – життя на *АМЕРИКАНСЬКИХ ГІРКАХ*, сповнене злетів і падінь.
3. *INDIVIDUALITY* – розквітла *КВІТКА* впевненості.
4. *INDIVIDUALITY* – рішучість, що *ЗАКОРИНЕНА В ЗЕМЛІ*.
5. *INDIVIDUALITY* – у сприйнятті віку як *ВЕЛИКОЇ ПОДОРОЖІ*.
6. *INDIVIDUALITY* – у балансі життя *БЕЗПЕЧНО-НЕБЕЗПЕЧНО*.
7. *INDIVIDUALITY* – у здатності *НЕ УТОПАТИ В РОЗЧАРУВАННЯХ*.
8. *INDIVIDUALITY* – помістити свої слабкі сторони *ПОЗА ЗОНОЮ ДОСЯЖНОСТІ*.
9. *INDIVIDUALITY* – це здатність бути *ХУДОЖНИКОМ* свого життєвого шляху.
10. *INDIVIDUALITY* – *ПРОМІНЬ СВІТЛА*, що освітлює дорогу дітей.
11. *INDIVIDUALITY* – прокладання свого шляху, слідуючи *ВНУТРІШНЬОМУ КОМПАСУ*.
12. *INDIVIDUALITY* – це здатність *ВІДКРИВАТИ ДВЕРІ* можливостей.

На думку Мей Маск, *INDIVIDUALITY* глибоко пов'язана із невинним рухом вперед з метою реалізації власного потенціалу, розвитку унікальних здібностей, за умови збереження особистої ідентичності. Цей фрагмент транслює надважливе повідомлення в соціум про руйнування вікових стереотипів, формує образ непередбачуваного, швидкого руху у вир можливостей: *Women don't have to slow down as they age. I'm running like a special bullet* [6, с. 4]. Авторка не дарма обрала порівняння «*like a special bullet*», з метою підсилення уваги читача на нестримній силі людини, що не обмежена звичними межами, пов'язаними із старінням.

Мей Маск звертає увагу, що цілком нормальним є життя, наповнене злетами та падіннями, яке нагадує американські гірки, адже такі випробування загартовують та виховують особистість: *Your life will be full of ups and downs, like*

a roller coaster [6, с. 205]. Авторка наголошує на непередбачуваності буття, наповненого хвилюючими підйоми та різючими спусками.

Продовжуючи розповідь, героїня зосереджує увагу на тому, що з віком ставлення до падінь змінюється, вони стають менш трагічними та образливими, і свідчить про особистісне зростання, мудрість, досвід, формування *INDIVIDUALITY* (*As you age, the downs are less tragic, less painful, and less hurtful, because you've been through them before*) [6, с. 205].

Без сумніву стати індивідуальністю може лише впевнена в собі особистість, яка руйнує стереотипи та прокладає свій унікальний шлях. Процес формування впевненості проходить етапи, тому авторка порівнює з розквітом квітки, що впливає на особистісне зростання та здатність зберігати стійкість, незважаючи на труднощі, що підтверджується наступним фрагментом: *My confidence blooms like a flower, because I am not worried about rejection or insults. If you are losing confidence, you have to find a reason why you are losing your confidence* [6, с. 85].

Непохитна воля до досягнення бажаного безумовно загартовує особистість. Не дарма авторка метафоризує свою рішучість і порівнює з корінням, що занурене в землю: *My determination was as strong as if I was rooted in the ground and eventually they agreed. Learn quicker than I did, you will suffer less* [65, с. 8]. Ця метафорична схема ілюструє непохитну волю героїні до досягнення мети, схожу на те, як коріння рослини надає їй стабільності та міцності.

Водночас Мей Маск наголошує, що *INDIVIDUALITY* людини розкривається й розвивається протягом тривалого часу, ніби подорож довжиною в життя, що підтверджується наступним текстовим фрагментом: *Aging is as a great voyage. We are wiser as we get older. We are more confident-that was a nice surprise I have experienced* [6, с. 76]. Авторка акцентує, що кожен віковий період приносить новий досвід, враження, знання, які впливають на світосприйняття. Письменниця демонструє читачеві, що *INDIVIDUALITY* має здійснити свій неповторний шлях через випробування, відкриття, успіхи та невдачі, аналогічно «*a great voyage*», що складається із різних етапів.

Героїня звертається до глибинного сенсу балансу між бажаннями, ризиком, сміливістю та відвагою у досягненні цілей з одного боку, і потребою зберігати розсудливість, обачливість з іншого. Вона намагається переконати читача у потребі об'єктивної оцінки ситуації, адже це допомагає ризикувати, коли впевнений у позитивному результаті: *We our family motto is live dangerously – carefully. Because of that, I'm always curious and willing to explore. And know that I can take a risk as long as I'm prepared* [6, с. 79].

Алегоричне уособлення, що протиставляє концептуально різні поняття «безпечно-небезпечно» слугує нагадуванням про значення збереження індивідуальності, одночасно наголошуючи, що особистісне зростання можливе за умови виходу за межі зони комфорту. Уміле балансування між цими компонентами допомагає на думку героїні досягти життєвої гармонії, дозволяючи вирощувати свою індивідуальність, одночасно піклуючись про власну безпеку.

Продовжуючи аналізувати мовний матеріал роману, *INDIVIDUALITY* авторки вбачаємо в здатності не потопати у вирі розчарувань, а вчасно зібратися та продовжувати йти до своєї мети. Такий підхід слугує вираженням особистісної унікальності, що запобігає зануренню в негативні думки та розчарування. Вона використовує образ води, щоб викликати асоціацію в читача із зануренням в безпорадність, пасивність: *To sum things up, I learned that you should never wallow in disappointment* [6, с.56].

INDIVIDUALITY передбачає визнання власних недоліків та вміння ними управляти, вживати кроки для запобігання їх негативному впливу. Цю думку авторка підтверджує наступним текстовим фрагментом: *Know your weaknesses keep them out of reach and you'll feel better every day* [6, с. 98].

Метафорично-образна схема «*keep them out of reach your weaknesses*» вказує на потребу вивчати власні обмежуючі властивості для саморозвитку, бути свідомим та безперервно працювати над ними. Авторка надихає читачів самовдосконалюватися та створювати позитивну атмосферу до особистісного зростання.

Метафорична схема *INDIVIDUALITY* – це здатність бути *ХУДОЖНИКОМ* свого життєвого шляху передає концепцію творчого процесу розвитку унікальності людини, де кожен окремий індивід є митцем свого сьогодення. Мей Маск підтверджує, що людина повинна шукати напрямки розвитку та розфарбовувати буденність яскравими фарбами, і репрезентується в наступному фрагменті: *I have rewound the tape of my life countless times, each playback revealing a new scene. As an adult, I've been a wanderer, setting foot in nine cities spread across the canvas of three different countries, painting my story with the vibrant hues of change and exploration* [6, с. 45].

Невід’ємна складова *INDIVIDUALITY* – бути орієнтиром для своїх дітей, адже індивідуальність слугує джерелом наснаги для нащадків та освітлює їм шлях, немов промінь. Авторка має унікальні якості та потенціал, який справляє позитивний вплив на оточуючих й надає віру, надію, моральну підтримку, що особливо цінно почути з вуст власних дітей: *My mother @MayeMusk has always been a guiding light in my life. In addition to being a Cover Girl at 70, she has two Master of Science degrees in nutrition. She is, and always has been, an inspiration to me* [6, с. 42].

Людина, що обрала шлях бути індивідуальністю, ніби мандрівник, рухається по життю, використовуючи свій внутрішній компас у якості орієнтира, що відображає її переконання, прагнення, цінності. Авторка наводить аналогію між прокладанням свого шляху через пустелю та компасом, який завжди був незмінним порадником при виборі маршруту, і підтверджується наступним текстом: *I loved bush-bashing, making my own roads through the desert. I always went according to the inner compass. I never got lost* [6, с. 56].

Метафорична схема *INDIVIDUALITY* – прокладання свого шляху, слідуєчи *ВНУТРІШНЬОМУ КОМПАСУ* символізує інтуїцію, особистісні цінності, що свідчить про рівень самосвідомості та сильного узгодження з внутрішнім орієнтиром як путівником у буквальных й метафоричних подорожах.

Мей Маск наводить порівняння індивідуальність з відчиненими дверима до нескінченного світу можливостей, а кожна людина має свій власний

унікальний ключ до розвитку здібностей і потенціалу, які ведуть до нового та непередбачуваного. Аналогічно ключу, який має унікальну форму, кожна людина має свої неповторні характеристики, що допомагають відчиняти двері можливостей: *No matter how big or small the opportunity, someone else will always answer the question for you of 'why not? But think about what's going to make you happy. Keep opening doors for yourself in your life; you just never know until you try* [6, с. 60]. Метафоричний зміст полягає в проведенні паралелей між пошуком ключів до вирішення різних ситуацій та зростанням індивідуальності, яка допомагає відшукувати нові горизонти.

Отже, у тематичних лініях роману *M. Musk «A woman makes a plan»* індивідуальність зображується як цілісна, неповторна особистість, що розвинула в собі унікальні риси та змогла досягти успіху. Метафорична профілізація концепту *INDIVIDUALITY* включає значне різноманіття образів та символічних знаків, що дають змогу простежити перетворення й різноманітність досліджуваного явища. Виокремленні у процесі дослідження метафоричні схеми допомагають розкрити багатогранну природу індивідуальності та її різноманітні прояви в мовній картині світу авторки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидова Т.В., Голуб В.Ю. Концептуальний простір СЕНС ЖИТТЯ у романі Джона Гріна «У пошуках Аляски». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип.5. С. 32-38.
2. Давидюк Ю.Б. Метафорична профілізація концепту BIG CITY/ВЕЛИКЕ МІСТО в ідіосистемі О. Генрі. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. №10. С. 63-67.
3. Мартинюк А.П. Концепт у дискурсивній парадигмі. *Вісник Харківського національного університету. Серія «Романо-германська філологія»*. 2016. № 725. С. 9-12.
4. Петій Н. Метафорична вербалізація концепту Human Appearance у сучасній англійській мові. *Іноземна філологія*. 2009. №121. С. 109-115.
5. Ashurova D. Frame Analysis in Fictional Text. *Bulletin of Science and Practice*. 2020. № 6 (11). P. 452–458.
6. Maye Musk. *A woman makes a plan.*; A Viking Life Book, 2019. 205p.

Doroshchak F. The metaphorical component of the INDIVIDUALITY concept represented in the M. MUSK'S novel "A WOMAN MAKES A PLAN"

The article is devoted to the study of the metaphorical component of the concept of INDIVIDUALITY in M. Musk's autobiographical novel "A Woman Makes a Plan". An analysis of the literary material was carried out and text fragments containing a metaphorical component were singled out. Attempts were made to systematize and define metaphorical schemes based on the analysis of linguistic material.

Key words: *concept, metaphor, metaphorical component, metaphorical scheme, verbalization.*

Євгенія Доценко

Науковий керівник – к. філол.н., доц. Багацька О.В.

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)**

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ АПОКАЛІПСИСУ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КОРОТКИХ ОПОВІДАННЯХ

Анотація. У статті змодельовано концепт АПОКАЛІПСИС за допомогою лексико-семантичних полів на матеріалі сучасних англомовних коротких оповідань. З'ясовано, що ЛСП АПОКАЛІПСИС – це комплекс парадигматично пов'язаних лексем для вербалізації концепту АПОКАЛІПСИС, що містить сукупність уявлень та досвіду людства щодо цього поняття. Здійснено аналіз лексичних засобів репрезентації даного концепту в сучасному англомовному художньому дискурсі.

Ключові слова: *концепт, лексико-семантичне поле, АПОКАЛІПСИС, лексема.*

Постановка проблеми. На сьогодні дослідження концепту АПОКАЛІПСИС проводиться у різних аспектах зокрема: лінгвокультурологічному, етнолінгвістичному, лінгвоконцептологічному тощо. Його лінгвістичний аналіз передбачає виокремлення істотних ознак предмета, поняття, явища, об'єктивованих у мовленні, для виявлення яких необхідне звернення до таких наук як релігія, філософія, література та інших суміжних.

У сучасній лінгвістиці лексико-семантичне поле концепту АПОКАЛІПСИС визначається як структурована група просторових слів, зібраних навколо фундаментальної концепції АПОКАЛІПСИС з усіх сфер людського існування.

Мета статті полягає в аналізі лексичних засобів репрезентації концепту АПОКАЛІПСИС в сучасних англомовних коротких оповіданнях.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасні лінгвістичні дослідження зосереджені на вивченні лексико- семантичного поля окремого концепту, що передбачає виявлення та систематизацію лексем, які його вербалізують. Активізацію наукового інтересу до різних концептів та механізми їхньої об'єктивації досліджували такі мовознавці як С. Єрмоленко, О. Тараненко, О. Селіванова, А. Мойсієнко та інші [1, с. 299].

Виклад основного матеріалу. Лексико-семантичне поле концепту АПОКАЛІПСИС як сукупність лексем, які безпосередньо вербалізують концепт АПОКАЛІПСИС, тобто вбирають в себе інформацію про дане поняття, дозволяє нам ретельніше прослідкувати, як із перебігом років змінюється актуальність уявлення про даний онтологічний феномен. Лексеми, які репрезентують відповідне лексико-семантичне поле, вказують на зміни в концептуалізації кінця світу людиною.

Серед існуючих підходів до організації лексичних полей довкола концепту його ділять на наступні: трирівнені – ядро, ближня периферія, дальня периферія [2, с. 292]; на чотирирівневі – ядро, приядрова зона, ближня периферія, дальня периферія [8, с. 265].

Для організації лексико-семантичного поля концепту АПОКАЛІПСИС було обрано чотирьох-рівневу структуру, яка включає в себе ядро, приядрову зону, ближню периферію та дальню периферію лексико-семантичного поля концепту: **ядро** – базовий шар, визначається його іменем та є гіперонімом, репрезентований ключовими дефініціями, **приядрова зона** – лексеми, визначені за допомогою словникового аналізу та на матеріалі сучасних англомовних коротких оповідань «WRITING APOCALYPSE AND SURVIVAL A MASTERCLASS IN POST-APOCALYPTIC SCIENCE FICTION AND ZOMBIE HORROR» Джексона Чейза, **ближня периферія** – іменники, дієслова та прикметники, які були взяті з проаналізованих сучасних англомовних коротких оповідань Джексона Чейза,

дальня периферія – словосполучення, які були виокремлені на матеріалі проаналізованих сучасних англомовних коротких оповідань [2, с. 292].

У нашому дослідженні ядром лексико-семантичного поля виступає лексема АПОКАЛІПСИС. Згідно лексикографічного аналізу тлумачення поняття АПОКАЛІПСИС словник Longman Dictionary of Contemporary English трактує значення цього поняття як “*a situation in which a lot of people die or suffer, and a lot of damage is done*”, семи **to die** or **suffer** (страждання або загибель) є ключовими лексемами [5].

Cambridge Dictionary трактує лексему АПОКАЛІПСИС як “*a very serious event resulting in great destruction and change*”, де **destruction and change** (руйнування і зміни) є головними семами; Macmillan Dictionary репрезентована наступним чином: “*the destruction of the world*”, де **destruction** (знищення) виступає ключовою семою [3].

Merriam-Webster: “*a large, disastrous fire*”; “*a great disaster*”, де лексеми **fire** (вогонь) та **disaster** (катастрофа) визначають поняття АПОКАЛІПСИС [6].

Online Etymology Dictionary дає наступне визначення: “*revelation, disclosure*”, яке описує АПОКАЛІПСИС як «одкровення», «розкриття».

У результаті лексикографічного аналізу словникових визначень лексеми АПОКАЛІПСИС було виділено 5 ключових сем (**to die or suffer; destruction and change; fire; disaster; revelation; disclosure**), які об'єднані основними значеннями, такими як *страждання або загибель, руйнування і зміни, знищення, вогонь, катастрофа, «одкровення» та «розкриття»* [7].

Приядрова зона містить у собі лексеми **Survival (виживання), Disaster (катастрофа), War (війна), Death (смерть)**, що конкретизують та розширюють визначений термін. Для детального розкриття семантики поданих лексем розглянемо їх трактування у словниках.

Лексема **Survival (виживання)** у словнику Longman Dictionary of Contemporary English трактується як: “*the state of continuing to live or exist*”, де словосполучення “стан існування” (**the state of existence**) є ключовою семою [5];

Disaster (катастрофа) визначається як: “*a sudden event such as a flood, storm, or accident which causes great damage or suffering → catastrophe*” у словнику Longman Dictionary of Contemporary English. Лексема катастрофа (*catastrophe*) та словосполучення раптова подія (**a sudden event**) є основними [5];

War (війна) трактується як: “*when there is fighting between two or more countries or between opposing groups within a country, involving large numbers of soldiers and weapons*” у словнику Longman Dictionary of Contemporary English. Головними семами виступають боротьба (**fight**), солдат (**soldier**) та зброя (**weapon**) [5];

Death (смерть) визначається як: “*the end of the life of a person or animal*” словником Longman Dictionary of Contemporary English, де кінець (**end**) є основною семою [5].

Згідно проведеного аналізу словникових визначень **приядрової зони** лексико-семантичного поля АПОКАЛІПСИС основними лексемами на позначення досліджуваного концепту є **Survival (виживання), Disaster (катастрофа), War (війна), Death (смерть)**, та семемами **Survival (the state of exist, Disaster (catastrophe; a sudden event), War (fight; soldier; weapon); Death (end)**.

Для детального вивчення контекстуальних особливостей лексем **Survival (виживання), Disaster (катастрофа), War (війна), Death (смерть)**, які розкривають зміст поняття АПОКАЛІПСИС, нами були проаналізовані сучасні англійські короткі оповідання збірки «WRITING APOCALYPSE AND SURVIVAL A MASTERCLASS IN POST-APOCALYPTIC SCIENCE FICTION AND ZOMBIE HORROR» Джексона Чейза [4].

Проаналізуємо лексеми на позначення концепту АПОКАЛІПСИС, розглянувши детально **ближню периферію** та виокремивши лексеми, які репрезентують ближню периферію лексико-семантичного поля концепту АПОКАЛІПСИС у сучасних англійських коротких оповіданнях.

Ближню периферію досліджуваного концепту складають наступні лексичні одиниці: **Survival (виживання)** іменники: *danger, death, , end, survivalists, hope, horror, plan, preppers, enemy, victim*; дієслова: *to scoff, to suffer,*

to be encountered alone, to be loners, to survive, to die, to start over; **прикметники**: fatal; **Disaster (катастрофа)**: **іменники**: *tornadoes, volcanos, hurricans, blackout, manmade, invasion, asteroids, earthquakes, zombies, aliens*; **дієслова**: *to avert, to divert, to mitigate*; **прикметники**: *nationwide, natural, foreseeable, manmade*; **War (війна)**: **іменники**: *invasion, bioweapon, zombies, aliens, robots, conflict, danger, explosion, plan, warrior, strategist, rival, enemy, bombs, genocide, troops, crimes*; **дієслова**: *to attack, to destroy, to banish, to kill, to protect*; **прикметники**: *horrible, endless, hostile, nuclear*; **Death (смерть)**: **іменники**: *extinction, deathtrap, virus, Devil, evil, hell, venom, wound, maggot, corpse, cannibals, mutants*; **дієслова**: *to starve, to die, to escape*; **прикметники**: *inevitable, lethal* [4].

У дальній периферії концепту виокремлені наступні мовні одиниці: *apocalyptic threat, paramilitary groups, chances of survival go from slim to none, survival skills, valuable trade goods, societal collapse, survival supplies; the end of the world, nuclear war, crazed robots, nuclear power plant meltdown, danger mutants, killer machines, parasitic organisms, climate change, volcanic eruption; military solution, crumbling sanity, crushed dreams, broken soul, people being killed; losing family, the end of man, death cult* [4].

Висновки. Отже, аналіз лексико-семантичного поля концепту АПОКАЛІПСИС у сучасних англomовних коротких оповіданнях дозволив з'ясувати, що ЛСП АПОКАЛІПСИС – це комплекс парадигматично пов'язаних лексем для вербалізації концепту АПОКАЛІПСИС, що містить сукупність уявлень та досвіду людства щодо цього поняття. Для організації лексико-семантичного поля концепту АПОКАЛІПСИС було обрано чотирьох-рівневу структуру, яка включає в себе **ядро, приядрову зону, ближню периферію та дальню периферію** лексико-семантичного поля концепту: **ядро** – визначається його іменем та є гіперонімом, репрезентований ключовими дефініціями, **приядрова зона** – лексеми, визначені за допомогою словникового аналізу та на матеріалі сучасних англomовних коротких оповідань «WRITING APOCALYPSE AND SURVIVAL A MASTERCLASS IN POST-APOCALYPTIC SCIENCE FICTION AND ZOMBIE HORROR» Джексона Чейза, **ближня периферія** –

іменники, дієслова та прикметники, які були взяті з проаналізованих сучасних англійських коротких оповідань Джексона Чейза та **дальня периферія** – словосполучення, які були виокремлені на матеріалі проаналізованих сучасних англійських коротких оповідань [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчинська Т. П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII–XVIII ст.: монографія. Тернопіль, 2008. 424 с.
2. Шталтовна Ю.А. Парадигма структурно-семантичних полів денотата концепту DEMOCRATIZATION в сучасній англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. Серія «Філологічна». С. 291-293.
3. Cambridge English Dictionary. URL: www.dictionary.cambridge.org (Last accessed: 26.10.2023).
4. Jackson Dean Chase. WRITING APOCALYPSE AND SURVIVAL Copyright. 2018. 171 p.
5. Longman Dictionary of Contemporary English. Pearson Education, 2009. 2082 p.
6. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriamwebster.com> (Last accessed: 26.10.2023).
7. Online etymology dictionary. URL: <http://www.etymonline.com> (Last accessed: 26.10.2023).
8. Popova Z. D., Sternin I. A. Yazyk i soznanie : teoreticheskie razgranicheniya i ponyatiynyy apparat. *Social Psychological Linguistics*. 2007. Labirint. 336 p.

Dotsenko Y. The Conceptual model of the APOCALYPSE in modern English-language short stories

Abstract. The article focuses on the concept of APOCALYPSE with the help of lexical-semantic fields on the material of modern English-language short stories. It has been found that the LSP APOCALYPSIS is a set of paradigmatically related lexemes for the verbalization of the concept APOCALYPSE, which contains a set of ideas and experiences of mankind regarding this concept. The analysis of the lexical means of representation concept APOCALYPSE in the modern English language discourse is carried out.

Keywords: concept, lexical-semantic field, APOCALYPSE, lexeme.

Ірина Дубінчина

Світлана Телєтова

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)*

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

У статті розглядаються основні напрями розвитку сучасної лексикографії, що є найбільш помітними в останні два десятиріччя. Серед актуальних тенденцій називаються: зміна підходу до принципів побудови сучасних словників, критеріїв відбору мовного матеріалу, розширення тематики та жанрової палітри лексикографічних видань; створення словників нового формату; підвищення функціональності словникових ресурсів; антропоцентрична спрямованість лексикографічних досліджень тощо. Особлива увага приділяється аналізу сучасного стану й перспектив розвитку інтернет-лексикографії.

***Ключові слова:** лексикографія, тенденції розвитку лексикографії, лексикографічні ресурси, словник, типи словників.*

Постановка проблеми. Сьогодні лексикографія є однією з найбільш соціально мобільних галузей мовознавства, адже вона активно відгукується на всі зміни, що відбуваються в соціумі, швидко відповідає на запити суспільства. Удосконалюються традиційні словники, з'являються новітні лексикографічні видання, різні за типом, структурою, обсягом та адресною спрямованістю, запроваджуються нові масштабні лексикографічні проекти, спостерігається перехід словників в електронний простір тощо.

Опис та оцінка тенденцій, які намітилися в лексикографії в нових соціальних умовах, є вкрай актуальною проблемою. Ці тенденції віддзеркалюють зміни в словниковому складі мови, динаміку мовних процесів, мовну ситуацію, що склалася, відбивають особливості використання мови сучасною людиною й ті умови, в яких вона здійснює свою щоденну мовленнєву діяльність. «За станом лексикографії, її здатності впливати на мовну практику носіїв мови можна судити про лінгвістику в цілому, оскільки сукупність всіх лексикографічних видань того чи іншого періоду дає уявлення про мовний образ даної епохи, малює мовний портрет сучасника, відображає зміни, що відбуваються в лексиконі мовної особистості» [3, с. 16]. Отже, наукові пошуки, спрямовані на дослідження основних векторів розвитку лексикографії, дають

багатий матеріал для вивчення сучасних тенденцій у лінгвістиці, особливостей функціонування мови на сучасному етапі, а також сприяють розробці нових методів і технологій у створенні словників, які відповідають сучасному рівню філологічної науки та потребам користувачів.

Аналіз актуальних досліджень. Предметом дослідження вчених-лексикографів є широкий спектр проблем, пов'язаних з історією, теорією та практикою укладання словників та інших лексикографічних ресурсів. «Сучасна лексикографія вирізняється напрацьованими традиціями, ґрунтовною теоретичною базою та значними практичними здобутками» [4, с. 8]. Важливий внесок у вивчення лексикографії та її розвиток у сучасних умовах внесли такі лінгвісти, як В. М. Білоноженко, І. Р. Вихованець, І. С. Гнатюк, С. І. Головащук, П. Й. Горещкий, В. Й. Горобець, О. М. Демська, В. В. Дубічинський, Є. А. Карпіловська, Н. М. Неровня, О. І. Нечитайло, Л. С. Паламарчук, М. М. Пещак, Л. М. Полюга, Ю. Ф. Прадід, О. О. Тараненко та ін. У доробках цих та інших авторів розглядаються основні поняття лексикографії, структура словників, етапи їх розроблення, типологія лексикографічних видань, принципи укладання словників, відбору мовного матеріалу, методика опису лексикографічної одиниці тощо. Об'єктом уваги лінгвістів все частіше стають інноваційні процеси в сучасній лексикографії, вивчення яких дозволяє краще усвідомити її можливості, осмислити перспективи розвитку галузі.

Метою дослідження є виявлення, опис та оцінка тенденцій, які намітилися в лексикографії на сучасному етапі її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасна лексикографія характеризується низкою тенденцій, які зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. До внутрішніх чинників належать передусім зміни в самій мові, у мовній практиці, у потребах та очікуваннях користувачів словників, розвиток теоретичної лексикографії, що привів до вироблення нових підходів до створення словників, вдосконалення методики їх укладання. Серед зовнішніх факторів виокремимо перш за все культурні та суспільні зміни, глобалізаційні процеси, розвиток інформаційних технологій, зміну способів спілкування,

пов'язану з поширенням цифрових засобів, особливості мовної політики та регулювання тощо.

Зазначені чинники впливають на розробку сучасних лексикографічних ресурсів, принципи та критерії відбору мовного матеріалу. Так, сьогодні лексикографічній фіксації все частіше піддаються ті пласти лексики, які раніше через ті чи інші причини не були у фокусі уваги лінгвістів (наприклад, модні слова, ключові слова сучасної доби, маргінальна лексика та ін.). Спостерігається посилення інтересу дослідників і до таких аспектів, як стилістичне забарвлення, експресивність, емоційна насиченість, сфера комунікації. Укладаються, зокрема, словники епітетів, метафор, перифраз, порівнянь, традиційно-поетичної лексики тощо, в яких дослідники надають інформацію про вживання подібних словникових одиниць у різних контекстах. Словники, що репрезентують образну лексикографію, допомагають користувачам краще розуміти значення та семантичні відтінки лексичних одиниць, їх конотації, функціонально-комунікативне навантаження, а отже, й уникати помилок у виборі слів відповідно до ситуації спілкування.

Значно розширилася й тематика лексикографічних видань. Сьогодні створюються словники з різних галузей знань, включаючи науку, техніку, культуру, мистецтво, спорт, політику тощо. Неухильно зростає популярність тематичних словників, що обмежуються певною темою або галуззю знань; словників професійної лексики, у яких тлумачаться терміни та вирази, що застосовуються в цих сферах; спеціалізованих словників, спрямованих на вирішення конкретних завдань. Наприклад, є словники для медиків, юристів, айтишників, бізнесменів, фінансистів та інших професійних груп.

Прикметною рисою сучасної лексикографії є поява словників на основі двох протилежних тенденцій – комбінування різних типів словників та, навпаки, їх диференціації. З одного боку, розробляються комплексні, універсальні словники, створення яких продиктовано прагненням лексикографів максимізувати обсяг словника, якомога більше наповнити словникову статтю. У таких словниках втілено принцип інтегрального лінгвістичного опису, згідно

з яким кожній лексемі, крім тлумачення, має бути приписана вся можлива інформація (морфологічна, синтаксична, синтагматична тощо). З іншого боку, спостерігається спеціалізація словників. Аспектний підхід передбачає більш уважний погляд на пласт лексики, обраний для словника.

Продовжує розширюватися та урізноманітнюватися жанрова палітра словникових ресурсів. З'являється велика кількість лексикографічних видань нового типу, які відрізняються від традиційних за своїм змістом, формою або способом використання: лінгвоенциклопедичні словники, етнолінгвістичні, лінгвокультурологічні, когнітивні, контекстні, словники активної лексики тощо.

В умовах глобалізації та багатокультурної комунікації зростає попит на мультимовні словники, в яких надаються переклади слів та фраз з однієї мови на іншу. Сучасні багатомовні видання зазвичай містять інформацію про синоніми та антоніми різними мовами, приклади використання лексичних одиниць у контексті, їх граматичні ознаки, культурні та лінгвістичні особливості, пов'язані з певними мовами. Перекладні словники можуть включати дві, три, кілька або навіть десятки мов, що залежить від конкретних потреб і цілей. «Із розвитком лексикології й лексикографії типи перекладних словників стають усе більш різноманітними. Перекладними можуть бути й тематичні, й ілюстровані, і фразеологічні, і комп'ютерні, й ономастичні та інші словники» [2, с. 116].

Важливою тенденцією розвитку лексикографії є підвищення її функціональності. У сучасних словниках пояснення лексичного значення слів часто супроводжується додатковою інформацією, такою як граматичні характеристики слів, синтаксичні функції, наявність омонімів, синонімів, антонімів, частота вживання, приклади використання в певному контексті тощо. Крім того, лексикографічні ресурси можуть містити й такі відомості, які безпосередньо не пов'язані із семантикою слів, наприклад, інформація про їх етимологію, вживання в інших мовах, зв'язок з культурою і традиціями тощо. Отже, сучасні словники прагнуть надати якомога більше інформації про словникові одиниці, щоб їх використання стало ефективнішим і зручнішим. Зробити зміст словників більш доступним і зрозумілим для користувачів

допомагають різні типи шрифтів, кольорів, ілюстрацій, а також інтерактивні елементи.

Орієнтація словникових видань на запити користувачів, максимальне врахування інтересів адресата ілюструє ще одну особливість сучасних лексикографічних досліджень – антропоцентричну спрямованість, пов'язану з відображенням картини світу сучасної людини, істотних рис її мовного портрета [3, с. 17]. Словники, що реалізують ідеї антропоцентричної лексикографії, націлені на опис не якоїсь абстрактної мовної системи, а живої мови в її реальному функціонуванні. Це, зокрема, проявляється у виборі лексикографічного матеріалу, який охоплює не тільки загальноповсякденні слова, а й усю лексику, яка використовується людьми в їхній повсякденній життєдіяльності, у тому числі й спеціальну лексику, а також неформальні мовні явища (сленг, жаргон тощо). Такий підхід дозволяє сформувати об'єктивне уявлення про структуру й організацію ментального лексикону людини, вербалізовані знання, що зберігаються в її пам'яті. Багатий матеріал для дослідження лексикону сучасника дають асоціативні словники. Це відносно новий тип словників, який сьогодні активно розвивається. У ньому відображаються асоціативні зв'язки (синтагматичні, парадигматичні, тематичні та ін.), що виникають між словами в нашій свідомості. Зазвичай асоціативні словники включають ключове слово-стимул, а поруч з ним подаються слова, які асоціюються з ним. Це можуть бути синоніми, антоніми, слова різних граматичних класів, пов'язані за смислом, лексичні одиниці, що належать до певного семантичного поля, або просто слова, які часто вживаються разом. Асоціативні словники можуть бути корисними при вивченні мови, роботі з текстами, аналізі семантики слів, розв'язанні різних комунікативних завдань.

Однією з найпомітніших тенденцій сучасності є розвиток комп'ютерної лексикографії, у межах якої словники та лексичні ресурси створюються в цифровому середовищі, насамперед на інтернет-платформах. В онлайн-форматі можуть бути доступні словники різних типів. Електронні словники мають низку переваг перед традиційними виданнями в паперовому вигляді, зокрема:

багатофункціональність, великий обсяг лексикографічної бази, включення мультимедійних елементів (зображень, фотографій, графіків, схем, таблиць, аудіо, відеороликів та ін.), інтерактивність, наявність гіпертекстових посилань, завдяки яким користувачі можуть перейти до пов'язаних мультимедійних ресурсів або додаткових пояснень; оновлення в режимі реального часу, що дає змогу включати нові слова, значення та вирази, які тільки-но з'являються в мові, тощо. Електронні словники дозволяють швидко й легко знайти необхідну інформацію, а також надають різноманітні додаткові можливості, такі як голосовий пошук або чат-боти для відповідей на запитання користувачів. З недавніх пір існують соціальні онлайн-проекти, в яких відвідувачі сайтів мають змогу самі зробити свій внесок у вдосконалення лексикографічного ресурсу. Прикладом таких проектів є онлайн-словники Urban Dictionary, де будь-хто може додавати свої власні визначення та пояснення сленгових слів та виразів, та Wiktionary, зміст якого редагується спільнотою користувачів.

Розвиток інформаційних технологій сприяв поширенню корпусних словників. «Текстовий корпус – це певним чином організоване комп'ютерне зібрання писемних і/або усних текстів будь-якої національної мови, якому притаманні обов'язкові ознаки і який призначений для наукового та практичного вивчення цієї мови» [1, с. 36]. Корпусні словники можуть надавати користувачам більш точну інформацію про значення слів, оскільки вони засновані на фактичному мовному матеріалі, що робить їх важливим інструментом для дослідження особливостей функціонування мови. Великі електронні корпуси текстів, забезпечені програмами пошуку потрібної лінгвісту інформації, значно скоротили час збирання емпіричного матеріалу й стали зручним полігоном для перевірки фактичної обґрунтованості теоретичних гіпотез.

Висновки. Аналіз тенденцій лексикографії свідчить, що загалом її розвиток в сучасному світі спрямований на адекватне задоволення потреб користувачів у точних та актуальних словникових ресурсах, доступних і зручних у використанні. Це приводить до розширення тематики словників, збільшення їх жанрового розмаїття, підвищення функціональності, а також застосування

інформаційних технологій, що сприяють створенню якісних лексикографічних джерел, забезпечують більш швидкий та зручний доступ до лексичної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демська О. М. Текстовий корпус: поняття і визначення. *Дивослово*. 2011. № 10. С. 35–37.

2. Іванова О. В. Основи укладання галузевих глосаріїв. Курс лекцій : навчальний посібник. Київ: Компринт, 2016. 228 с.

3. Телетова С. Г. Основні напрями розвитку сучасної лексикографії. *Формування мовного естетичного ідеалу засобами навчальних дисциплін: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* [ред. колегія І. Б. Іванова та ін.]. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. С. 16–19.

4. Черниш О. А., Білошицька З. А., Кравченко А. О. Сучасна лексикографія: виклики та перспективи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72). № 6. Ч. 2. С. 8–12.

Teletova S., Dubinchyna I. THE Main Vectors of the Development of Modern Lexicography.

The article examines the main trends in the development of modern lexicography, which are most noticeable in the last two decades. Among the current trends are: a change in the approach to the principles of building modern dictionaries, criteria for selecting language material, expanding the subject matter and genre palette of lexicographic publications; creating dictionaries of a new format; increasing the functionality of dictionary resources; anthropocentric focus of lexicographic research, etc. Special attention is paid to the analysis of the current state and prospects for the development of Internet lexicography.

Keywords: *lexicography, trends in the development of lexicography, lexicographic resources, dictionary, types of dictionaries.*

Марина Кочмак

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Багацька О. В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

РОЛЬ КУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ ПРИ ВИБОРІ ТЕМАТИЧНОГО НАПОВНЕННЯ МАТЕРІАЛІВ THE NEW YORK TIMES

Анотація. У статті досліджено щотижневє видання “The New York Times” в аспекті вмісту журналістських матеріалів та залежність їх наповнення від культурних чинників досліджуваної етноспільноти. Виявлено, як різні культурні цінності, такі як: індивідуалізм, емпатичність, культ успіху, демократизм рівність впливають на обрання тем та героїв для написання матеріалів у обраному нами виданні. Доведена важливість розуміння досліджуваного процесу в контексті багатокультурної країни та необхідність подальшого вивчення цього питання за для поглиблення розуміння впливу культури на засоби масової інформації.

Ключові слова: багатонаціональність, багатокультурність, засоби масової інформації, індивідуалізм, культура, емпатія, культ успіху, рівність, мігранти, вплив, цінності.

Постановка проблеми. Сполучені Штати Америка є країною багатонаціональною та багатокультурною. Більшість населення – мігранти або нащадки мігрантів, що прибули до країни кілька десятків років чи століття тому. Така мультикультурність дещо ускладнює виявлення типових для американців культурних ознак [16].

Вплив культури на засоби масової інформації вивчали достатньо велика кількість учених, серед них Джон Томпсон (книга «Ideology and Modern Culture» [13]), Маршал Макнуел (дисертація, в подальшому книга «The Mechanical Bride: Folklore of Industrial Man» [9]), Ноам Чомскі (книга «Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media» [2]) та інші. У своїх роботах вони розкривали теми культурних стереотипів в медіа, як культурні цінності впливають на теми (наприклад, якщо в країні населення вірян, то і в ЗМІ багато уваги будуть приділяти релігійним темам), або як самі мас-медіа діють на культуру та реципієнтів, та інше.

Культура є набором звичок, норм, поведінки, ідей та характеристик притаманних певному народові чи суспільству. Засоби масової інформації

(медіа, за новою назвою в законі «Про медіа») – «засіб поширення масової інформації у будь-якій формі, який періодично чи регулярно виходить у світ під редакційним контролем та постійною назвою як індивідуалізуючою ознакою» [18]. Вони не можуть не піддаватися впливу культури, адже культура є одним із ресурсів контенту, що надає засобам масової інформації, серед яких вибір теми, ідеї, наповнення та героїв публікацій.

Мета. Оскільки культура читачів та країни в цілому має опосередкований вплив на наповнення газет, журналів, теле- та радіовидань, онлайн видань, а через те, що Сполучені Штати Америки не є країною лише однієї культури, то і наповнення періодики буде різноманітним, щоб зацікавлювати масову аудиторію. Тож, метою нашого дослідження матеріалів у *The New York Times* є виявлення як культура населення впливає на обрання тем, головних героїв того чи іншого матеріалу.

Виклад основного матеріалу. «Плавильний казан» – це метафорична назва п'єси письменника Ізраїля Зангвіла, що на початку 20 століття лягла в основу характеристики населення Сполучених Штатів Америки, як «здатності американського суспільства приймати безперервні потоки іммігрантів, так і на ідеї злиття американців різного походження в єдину націю зі спільною мовою і спільними культурними цінностями» [17, с. 140]. Згідно з *United States Census Bureau* на 2022 рік населенні країни складало 333,287,557 чоловік, серед них білі – приблизно 76.3%; 13.4% населення афроамериканці; як латиноамериканці ідентифікували себе 18.5% населення; азійці – 5.9%; деякі ідентифікували себе як представників кількох рас [15].

Тож така різноманітність обумовлює широкий спектр культурних аспектів, що є в американському виданні, починаючи від індивідуалізму, емпатичності та культу успіху до винятковості країни в цілому та її всемогутності.

Індивідуальність та індивідуалізм є однією з основних культурних особливостей країни. Вони часто ідентифікують спочатку себе як особистість, а вже потім як частину сім'ї, суспільства. У більшості із проаналізованих нами

статей можемо прослідкувати, що більша частина уваги приділяється саме людині, її долі.

Наприклад, «George Wayne Is «Still Hustling»» [6] – особистісний нарис, в якому автор обрав головним героєм нью-йоркського письменника, власника журналу «R.O.M.E.» та дописувача-журналіста у видання «Vanity Fair». У матеріалі велика увага приділяється власне йому, його досвіду та роботі над виданням «R.O.M.E.». Яскравості, живості та персоналізованості матеріалу надають вставки прямої мови головного героя: «*«My little hovel is nothing,» he said. «I call it Lilliput. There's a bunk bed and filing cabinets stuffed with my archives. That's it»»* [6], де містер Вейн порівнює своє житло з Ліліпутією, що вказує на його почуття гумору, або ж в «*It doesn't mean anything. I just thought, «Make it an acronym.» And I love the word Rome. I've never been to Rome, but I love all it connotes»* [6], де він розповідає про те, що хотів створити журнал ще з часів навчання у школі, і як придумав його назву.

Інший матеріал «Chapter 1: To Take Control, She Had to Run» [12] розповідає про 15-річну дівчину з Індії, яка втікала від сім'ї та примусового одруження. Журналіст пропонує матеріал із моменту початку втечі та використовує описовий стиль, щоб створити атмосферу читачеві, наштотхнути на думки «що сталося?». Надалі в основній частині було розкрито причини втечі: ситуації в сім'ї, закон, що порушувала сім'я головної героїні нарису, а саме планувала видати заміж в 15 років за чоловіка старшого на 10 років. Завершує матеріал момент із втечею, яким автор мав на меті продовжити вступну частину свого тексту, але він не ставить крапку в історії, а навпаки, дає зрозуміти, що має бути продовження та знову використовує оповідний стиль: «*She focused her mind and body on a single goal: **Just run***» [12].

У Сполучених Штатах Америки велика увага приділяється рівності. Це відзначається тим, що писати до видання можуть не лише професійні письменники, журналісти, а й пересічні громадяни. Так, наприклад, для таких історій виділена окрема рубрика «METROPOLITAN DIARY», матеріали, що публікуються у ній написані в різних жанрах: від замальовок до віршів.

Зазначена вище цінність – рівність проявляється у виборі тем та головних героїв публікацій. Увага журналістів приділяється не лише відомим людям, або одній нації, а й представникам різних культур, віросповідань та соціальних верств населення. Прикладами таких матеріалів слугують: особистісні нариси «When Children Are Bought and Sold» [8] та «Three Years in Shelters. Ten Months to Find a Home» [14]. У першому матеріалі журналіст приділяє увагу темношкірій дівчині, що була викрадена в дитинстві, а у другому – жінці, що втратила дім та була безхатьком протягом 3 років. Через історії звичайних, пересічних людей автори розкривають соціальні проблеми з якими стикається країна. Окрім цього, такі історії спонукають роздуми щодо важливості розв'язання проблем подібного типу.

Культ успіху і винятковості є ключовою складовою американської ідентичності і часто відзначається метафоричним терміном «американська мрія». Ця тенденція проявляється в різних історіях успіху людей, що є головними героями матеріалів журналістів обраного нами видання. Один із прикладів такого культурного позиціювання можна побачити в нарисі «The Lower East Side Fabric Store That Helped Outfit «Bridgerton»» [10]. У ньому автор розповідає про сім'ю, яка заснувала декілька років тому фабрику з пошиття одягу, і, на сьогодні, це виробництво є одним із провідних у країні.

Інша історія успіху відображена в нарисі «She Burned It All Down, to Build the Perfect Dress» [7]. Журналіст пише про становлення головної героїні у світі моди як модельєра та виробника суконь. Окрім цього, увага приділяється внутрішній силі особистості, яка досягає поставлених цілей попри перепони на її шляху.

Обидві історії поєднують в собі два культурних аспекти – культ успіху та індивідуалізм в американському суспільстві. Через такі особистісні нариси аудиторія матеріалу може пройти шлях разом з героями, зрозуміти їх мотивацію. Унікальність та цілеспрямованість кожної особистості, які проявляються в таких історіях, надихають на зміни в власному житті за допомогою знаходження власних талантів та своєї працьовитості.

Американці відзначаються глибоким інтересом та повагою до своєї історії та культури. Про таку тенденцію свідчать матеріали про історичні події в минулому країни, культурні надбання як в минулому, так і сьогодення. Одним із прикладів цього інтересу є збірка матеріалів «America Is ...» [1]. Збірна об'єднує в собі роздуми сімнадцятиох авторів-колумністів стосовно асоціацій зі словом Америка. Серед таких асоціацій є «America Is The Land Of Second Chances» [1], «America Is Dangerously Lonely» [1], «America Is An Island Where The Rules Never Change» [1] та інші. Невеликі за обсягом матеріали свідчать про різні аспекти сприйняття країни її громадянами, а також, аспекти американської ідентичності.

Історична стаття «A Secret City With a Secret African American History» [11] розповідає про історію створення міста Oak Ridge, яке стало містом, де розроблювалася перша у світі атомна зброя. Окрім історії міста у матеріалі підіймається питання расової дискримінації. На момент заснування Oak Ridge у країні була заборонена расова дискримінація та рабство, але саме темношкірі люди були відправлені на будівництво, оскільки їм дозволяли працювати тільки на певних посадах, які були необхідні для будівництва. Теми, що підіймалися в цій історичній статті відзначають важливий фрагмент історії Сполучених Штатів Америки та виклики, які поставали перед тодішніми жителями країни, у тому числі й боротьба проти дискримінації за кольором шкіри та приналежністю.

Культура емпатії та допомоги іншим відзначається у матеріалах, де увагу приділяють проблемам інших країн та людей. У статті «Slaughter at a Festival of Peace and Love Leaves Israel Transformed» [4] журналіст через історії людей-відвідувачів фестивалю та фото наслідків розкриває трагедію, що сталася під час заходу (вбивства людей). Нарис «Buchas gets a remake, but pain lingers behind the facade» [3] розповідає про відновлення життя після окупації Бучі в Україні про біль населення країни та сподівання на гарне майбутнє. Особистісний нарис «Iranian Mothers Choose Exile for Sake of Their Daughters» [5] відображає історії трьох жінок з Ірану, які борються за своє життя та майбутнє, а також життя і майбутнє їх сімей.

Задля створення відчуття присутності читачів поряд із героїнями, навіювання потрібних емоційних станів на аудиторію, автори використовують широкий спектр розповідних елементів, таких як: опис, детальність, пряма мова, аудіодоріжка (в матеріалі про іранських жінок), яка доповнює вже написану картину роздумами та почуттями журналіста після спілкування з героями.

Сполучені Штати Америки є демократичною країною, тому країна визнає та захищає будь-які прояви особистостей: від расових та релігійних позицій до гендерних приналежностей особи.

Висновки. Зазначені в статті аспекти американської культури відображають її взаємодію із журналістикою в країні. У країні відбуваються значні зміни у суспільстві та культурі, що є показником розвитку в сфері рівності та демократії. Такі зміни впливають на все, що з ними співвідноситься, у нашому випадку – засоби масової інформації, адже змістове наповнення медіа відображає культурне різноманіття та унікальність населення країни. Проаналізувавши наповнення видання «The New York Times», ми дійшли висновку, що у контексті культури Сполучених Штатів Америки, яку часто називають «плавильним казаном», плюралізм культур впливає на тематику та обрання головних героїв матеріалів і роблять мас-медіа більш відкритими до різних точок зору та переконань, що дає основу для подальшого глибокого і систематичного вивчення цих аспектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. AMERICA IS ... *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2023/06/20/opinion/nyt-columnists-culture.html?searchResultPosition=4> (Last accessed: 25.10.2023).
2. Chomsky N. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. Pantheon, 2002. p. 480.
3. Chubko O., Specia M. Bucha gets a remake, but pain lingers behind the facade. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/07/13/world/europe/bucha-gets-a-remake-but-pain-lingers-behind-the-facade.html> (Last accessed: 21.07.2023).

4. Cohen R. Slaughter at a Festival of Peace and Love Leaves Israel Transformed. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/10/15/world/middleeast/israel-music-festival-massacre.html> (Last accessed: 25.10.2023).
5. Engelbrecht C. Iranian Mothers Choose Exile for Sake of Their Daughters. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/07/24/world/middleeast/iran-women-girls-leave.html> (Last accessed: 20. 10.2023).
6. Gurley G. George Wayne Is «Still Hustling». *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/10/18/style/george-wayne-rome-magazine.html> (Last accessed: 19.10.2023)
7. Iredale J. She Burned It All Down, to Build the Perfect Dress. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/10/18/style/mara-hoffman-dress-sustainable-fashion.html> (Last accessed: 25.10.2023).
8. Kristof N. When Children Are Bought and Sold. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/07/19/opinion/legalization-sex-trade.html> (Last accessed: 22. 10.2023).
9. McLuhan M. *The Mechanical Bride: Folklore of Industrial Man*. Gingko Press Inc., 2008. p. 157.
10. Nadelson R. The Lower East Side Fabric Store That Helped Outfit «Bridgerton». *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/07/21/t-magazine/mendel-goldberg-fabrics-bridgerton.html> (Last accessed: 23.10.2023).
11. Quackenbush C. A Secret City With a Secret African American History. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/06/11/us/oak-ridge-tennessee-manhattan-project.html> (Last accessed: 22.10.2023).
12. Taub A., Schmall E., Bhagat Sh. Chapter 1: To Take Control, She Had to Run. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/10/21/world/asia/indias-daughters-women-careers.html> (Last accessed: 22.10.2023).
13. Thompson T. *Ideology and Modern Culture*. Stanford University Press, 1991. p. 372.
14. Tompkins L. Three Years in Shelters. Ten Months to Find a Home. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/06/14/headway/homelessness-houston-shelters.html> (Last accessed: 22.10.2023).
15. U.S. Census Bureau. Population Estimates, July 1, 2022. URL: <https://www.census.gov/quickfacts/fact/table/US#> (Last accessed: 14.10.2023).
16. University of California San Francisco. U.S. Culture. URL: <https://isso.ucsf.edu/us-culture> (Last accessed: 16.10.2023).

17. Махній М. М. Етнопсихологія та міжкультурна комунікація. Чернівці, 2015. 256 с.

18. Про медіа: закон України від 02. 07. 2023 № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#n2349> (Дата звернення: 16. 10. 2023).

Cochmak M. Cultural Aspects in Choosing Thematic Content for Materials in the New York Times

Abstract. The article examines the weekly edition of “The New York Times” in terms of the content of journalistic materials and the dependence of the content on the cultural factors of the studied ethnic community. It has been revealed how different cultural values, such as: individualism, empathy, the cult of success, democracy, equality influence the choice of topics and heroes for writing materials in the publications we have chosen. The importance of understanding the researched process in the context of a multicultural country and the need for further study of this issue in order to deepen the understanding of the influence of culture on mass media are proven.

Key words: multinationalism, multiculturalism, mass media, individualism, culture, empathy, cult of success, equality, migrants, influence, values.

Світлана Телєтова

Ельвіра Мурадова

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)**

ТРАДИЦІЇ РІЗДВЯНОГО ОПОВІДАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються жанрові ознаки різдвяного оповідання, етапи його становлення й розвитку в європейській літературі ХІХ століття, художні прийоми та засоби, які використовуються авторами в різдвяних текстах, особливості трактування цієї теми у творчості європейських письменників, зокрема Е. Т. А. Гофмана, Ч. Діккенса та інших.

Ключові слова: європейська література ХІХ століття, жанр оповідання, Різдво, різдвяна тематика, різдвяна новела, святочне оповідання.

Постановка проблеми. Різдвяне оповідання (повість, новела) – жанр, який знайшов своє втілення в багатьох національних літературах, де виробив свої оригінальні риси, зберігаючи глибинний зв'язок із творами, які заснували цю традицію в німецькій та англійській літературі.

Порівняно з традиційним оповіданням різдвяне характеризується певною специфікою. «Різдвяна новела – це невеликий за обсягом твір, у якому

описуються події, пов'язані зі святкуванням Різдва чи свят новорічно-різдвяного циклу, а також наявні певні ознаки: міфологічна цілісність часу і простору, карнавальне перетворення Добра і Зла, фантастична чи містична трансформація часу, простору чи особистості, змальованої у творі, народження нового часу / емоції, нового життя / нової людини / нової риси характеру в особистості та ін., національний колорит, етнографічні мотиви, наявність повчально-дидактичного компонента тощо» [3, с. 41].

Твори, присвячені новорічно-різдвяній тематиці, належать до календарної літератури, характерною ознакою якої є хронотопна приуроченість. Дія різдвяного оповідання відбувається зазвичай напередодні Різдва, чим пояснюється «особливий містицизм сюжету з примарами, привидами, чудесами» [5, с. 27]. Традиційна й масова увага до свята Різдва та всього, що з ним пов'язане, робить різдвяне оповідання особливо бажаним для читача, який шукає в ньому різдвяних див і пригод, а закладені в цих творах виховні, дидактичні та етичні категорії мають суттєве значення для підростаючого покоління. Поєднання традиційності цих оповідань зі специфікою сьогоденних викликів та сподівань зумовлюють їхню актуальність, а також їхнє сучасне літературознавче осмислення.

Аналіз актуальних досліджень. Специфіка європейського різдвяного оповідання неодноразово ставала предметом фахових досліджень, серед яких варто назвати праці вітчизняних науковців І. Буркут, Л. Богачевської, М. Демчик, В. Добродій, О. Єременко, С. Ленської, З. Лібмана, М. Кузнецова, О. Приймачук, О. Савенко, Н. Шевчук, Г. Шовкопляс, а також роботи зарубіжних учених, наприклад Дебори Томас. Ці дослідники та багато інших внесли важливий внесок у вивчення різдвяних оповідань і розуміння їхнього значення в європейській літературі та культурі. У своїх наукових доробках вони розглядають жанрову специфіку різдвяної новели, її філософсько-естетичні особливості, художню поетику різдвяних текстів, традиційні та новаторські прийоми, використані у творах на різдвяну тематику тощо. Попри те, що

проблемі різдвяного оповідання присвячено значну кількість наукових розвідок, вивчення особливостей цього жанру ще далеко не вичерпане.

Метою дослідження є окреслення загальних рис оповідання, маркованого як різдвяне, етапів становлення цього жанру в європейській літературі XIX століття, аналіз найяскравіших його зразків у творчості європейських авторів, зокрема Е. Т. А. Гофмана, Ч. Діккенса та інших.

Виклад основного матеріалу. Різдвяна історія як символ надії, оновлення та божественної любові протягом століть була невичерпним джерелом натхнення для багатьох письменників. Середина XIX – початок XX століття майже у всіх європейських літературах пройшли під знаком звернення до жанру різдвяного оповідання, що виникло на основі народних вірувань, різноманітних чудес, які відбуваються в Різдвяну ніч. В основі різдвяних звичаїв зберіглося все те, що в давнину було тісно пов'язане із працьовитістю, гостинністю, щирістю, добротою, єдністю і святістю сім'ї. Різдво завжди вважалося найсвітлішим і найкращим святом, яке об'єднує всіх навколо спільних цінностей. Різдвяний вечір – це вечір, коли люди відчують у собі достатньо сил, щоби перемогти ненависть, жорстокість, зло.

Різдвяна тематика знайшла своє яскраве вираження в англійській, німецькій та американській літературі XIX століття, де отримала різні інтерпретації та конотації, зумовлені особливостями національної християнської культури та ментальності. Яскраві приклади трактування цієї теми знаходимо в різдвяних текстах Е. Т. А. Гофмана («Лускунчик і мишачий король», «Володар бліх», «Фантазії в манері Калло»), у яких різдвяно-новорічний період має надзвичайне подієве наповнення. Кульмінаційні події «Лускунчика і мишачого короля» відбуваються в ніч на Різдво. Саме в цей час переживає незвичайні події дівчинка Марі, а потворний Лускунчик виявляється зачарованим принцом зі своєю казковою історією, у щасливій розв'язці якої Марі бере участь. У «Володарі бліх» Різдвяний вечір стає початком незвичайних подій і є зав'язкою для всієї історії. Саме з Різдвяного вечора, коли Перегрінус Тис приніс різдвяну ялинку дітям бідного палітурника Лемерхірта, і починаються його пригоди:

зустріч із чарівною незнайомкою (яка далі виявиться принцесою), знайомство з Майстром-блохою та його даром – мікроскопічним склом.

М. Гоголь, використовуючи слідом за Гофманом фантастичну повість для втілення різдвяної тематики, на повну силу розгортає всю палітру української різдвяної традиції. Фантастичні події в «Ночі перед Різдрвом» зображуються етнографічно забарвленими: чудеса (подорож Вакули верхи на чорті, магичні дії відьми Солохи тощо) розгортаються в контексті етнографічної автентичності. Автор з любов'ю описує народні звичаї та обряди. Тут є й обрядова їжа (кутя, ковбаса, варенуха, порося), і віншування (колядки), святкові вечорниці, українська демонологія (відьма, чорт, русалки). М. Гоголь у «Ночі перед Різдрвом» блискуче відтворив національну атмосферу свята та специфіку традиційного народного світосприйняття.

Поява збірки «Різдрвяні повісті» Чарльза Діккенса в 1843 році стала відгуком на відродження традиції різдрвяних святкувань в Англії, ініційованих у часи правління королеви Вікторії. Саме вона запровадила запозичену з Німеччини традицію прикрашати на Різдрво ялинку, співати різдрвяні релігійні гімни – аналог колядок та виготовляти різдрвяні листівки. Так у 1840-х роках в Англії знову з'явилося не лише церковне, а й сімейно-домашнє Різдрво. Це позначилося і на творчості тодішніх письменників, які й раніше зверталися до теми Різдрва, як-от В. Скотт чи С. Т. Колрідж, але вони обмежувалися лише вказівками на вечірні різдрвяні історії біля каміну, не подаючи змісту цих оповідань.

У всій повноті різдрвяна тематика постає у творчості Чарльза Діккенса, який написав кілька святочних оповідань, об'єднавши їх під заголовком «Різдрвяні повісті». «Ч. Діккенса прийнято вважати засновником жанру різдрвяного оповідання, у якому визначені основні постулати “різдрвяної філософії”: цінність людської душі, тема добра і зла, любові до дітей, духовного відродження людини завдяки диву Святвечора», – зазначають сучасні дослідники [4, с. 165]. У своїх історіях він актуалізує традиційні уявлення, зокрема, використовує мотиви стародавніх оповідань із привидами, про угоди смертних із духами, про

домашніх духів-оберегів тощо. Крім того, твори цього циклу («Різдвяна пісня в прозі», «Цвіркун домашнього вогнища», «Новорічні дзвони», «Битва життя», «Одержимий») є творами високої «соціальної напруги». Для Діккенса Різдво – це час для саморефлексії та співчуття. У передмові автор пише: «Моїм наміром було під фантастичною маскою, яку виправдовував гарний настрій цієї пори року, розбудити думки любові та співчуття, які ніколи не будуть зайвими на християнській землі» [2, с. 15].

Але при цьому цей цикл не відривається від фольклорної традиції, у ньому зберігається зображення Різдва як часу добра, милосердя, часу духів та надприродних істот, часу веселощів та традиційних ритуалів, проте всі ці мотиви покликані служити розкриттю головної теми – встановленню «суспільного миру» між світом бідних та світом багатих на основі християнських законів та благодіянь. «Усі події у святковий час сповнені магічного смислу. Ритуальне зібрання людей на свято мало декілька функцій, – зазначає І. Буркут. – Перша з них – створення почуття єдності, усвідомлення колективу як цілісної одиниці універсального рівня. Друга функція – дидактична: святкова бесіда, у якій обов'язково беруть участь представники різних поколінь, актуалізує «колективну пам'ять» [1, с. 95]. У повісті «Різдвяна пісня в прозі» Діккенс оспівує традиційні «різдвяні цінності» – сімейне тепло, безкорисливість, любов до ближнього, співчуття, очищення від зла, яке панувало в душі головного героя Ебенезера Скруджа. Духовно-моральне переродження головного героя повісті, яке здається неймовірним, насправді є закономірним і не суперечить логіці різдвяного сюжету – логіці доброї казки. Повість, у відповідності до традицій жанру, закінчується щасливою розв'язкою, яка асоціюється з мотивом свята. Чарівна сила Різдва змінила світогляд Скруджа, перетворила його в щедрого й доброго людину, яка допомагає нужденним. «Різдвяна пісня в прозі» – це історія про перетворення, духовне відродження. Розповідаючи цю різдвяну історію, Діккенс намагався нагадати читачам про справжній сенс цього чудового свята. Тільки в радісні різдвяні дні, які письменник вважав днями милосердя, співчуття, примирення та загальної любові, люди по-справжньому розкривають свої серця

один одному й бачать у тих, хто їх оточує, таких самих людей, як і вони, навіть якщо ті незаможні й знедолені. Заклик до зміни жорстокого світу через моральне очищення людини є ідейною домінантою повісті.

Висновки. Отже, огляд етапів розвитку різдвяного оповідання свідчить, що від зародження в I половині XIX століття і до сьогодні цей жанр виробив стійкі тематичні й стилістичні риси, засновані на елементах фантастики, чітких етичних категоріях та дидактичних інвективах. Різдвяне оповідання завжди містить якийсь моральний урок, мотив «духовного переродження», пробуджує надію і любов у серцях читачів. Найяскравіші зразки різдвяного оповідання ми знаходимо у творчості європейських письменників XIX століття, зокрема Е. Т. А. Гофмана, Ч. Діккенса, М. Гоголя та інших. Різдвяні оповідання цих авторів стали класикою жанру й внесли значний внесок у його розвиток. І хоч від часу виходу творів нас відділяє вже понад півтора століття, вони залишаються популярними й актуальними і сьогодні, нагадуючи нам про глибокий зміст та значення Різдва як свята добра, милосердя та надії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буркут І. Образ наратора в різдвяних оповіданнях: на матеріалі англійської, російської та української літератур. *Слово і час*. 2012. № 4. С. 97–106.
2. Діккенс Ч. Різдвяна пісня в прозі: Святвечірне оповідання з привидами / пер. з англ. М. Філоненко; за заг. ред. Т. Ключіної. Київ: Форс Україна, 2017. 144 с.
3. Добродій В. Жанрові особливості різдвяного оповідання. *Синopsis: текст, контекст, медіа*. 2019. № 25 (1). С. 40–47.
4. Кузнецов М. І. Характерні особливості мовної стилістики оповідання Ч. Діккенса «Різдвяна пісня». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна*. 2012. Вип. 26. С. 163–166.
5. Приймак І. В., Кривак А. А. «Святкове оповідання» у творчості О. Дучимінської. *Поділля. Філологічні студії*: електр. зб. наук. праць / гол. ред. М. М. Торчинський. Хмельницький, 2022. Вип. 15. Т. 2. С. 27–37. URL: <https://ukr.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/12/podillya.-filologichni-studiyi.-vypusk-15.-tom-2-2022-rik.pdf>

Teletova S., Muradova E. Traditions of the Christmas Story in European Literature of the 19th Century.

The article examines the genre features of the Christmas story, the stages of its formation and development in the European literature of the 19th century, artistic techniques and tools used by authors in Christmas texts, the peculiarities of the interpretation of this theme in the works of European writers, in particular E. T. A. Hoffman, C. Dickens and others.

Key words: *European literature of the 19th century, story genre, Christmas, Christmas theme, Christmas novel, holiday story.*

Жанна Олексіч

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Коваленко А.М.

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)**

**ТИПОЛОГІЯ КОМУНІКАТИВНИХ ТАКТИК І СТРАТЕГІЙ
У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ**

У статті розглянуто основні підходи до трактування понять комунікативної тактики та стратегії. Визначено, що комунікативна стратегія – це основна лінія мовної поведінки в межах конкретної комунікативної події, яка визначається загальною метою комунікації, ситуативним контекстом та уявленнями про адресата, а комунікативні тактики – це риторичні прийоми і лінії мовної поведінки. Досліджені фактори, яких необхідно дотримуватись при виборі комунікативної тактики. Визначено недостатність розробки типології комунікативних стратегій в галузі комунікативної лінгвістики, оскільки залишається відкритим питання про їх систематизацію.

Ключові слова: *комунікативна тактика, комунікативна стратегія, комунікація, дискурс.*

Постановка проблеми. Сучасні лінгвістичні дослідження відзначаються збільшеним інтересом вчених до комунікативного виміру мови. Мову розглядають як засіб вираження особистості та інструмент міжособистісної комунікації, особливо у контексті спільних дій і взаємодії людей. Цей зсув акценту досліджень відбувається від вивчення самої мовної системи до аналізу комунікативних результатів та взаємодії.

На сьогодні аналіз будь якого виду дискурсу неможливий без використання комунікативних тактик та стратегій, які комуніканти повинні використовувати для досягнення своїх цілей.

Метою статті є систематизація підходів до визначення понять комунікативні стратегії та комунікативні тактики та дослідження проблем їх систематизації.

Аналіз актуальних досліджень. Загальні аспекти комунікативних стратегій і тактик були описані такими лінгвістами, як зарубіжними (Т. А. ван Дейк, С. Фасрх, Дж. Каспер, Е. Тарон, Ш. Робертс тощо) так і вітчизняними (Бацевич Ф.С., Семенюк О.А., Паращук В.Ю., Пастернак Т. А. та ін.). Варто відмітити, що вчені досліджували комунікативні стратегії та комунікативні тактики у різних типах дискурсу, наголошуючи, що досягнення стратегії відбувається шляхом використання декількох тактик. Особлива увага вчених приділяється систематизації тактик і стратегій. Однак не дивлячись на значний інтерес лінгвістів до даного питання у мовознавстві немає загальноприйнятого підходу до визначення та типології до комунікативних стратегій і тактик, тому це питання залишається досі відкритим для подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Поняття комунікативної стратегії та тактики у вербальному спілкуванні представляє собою структурований процес, який включає в себе планування мовних дій і вибір найкращих методів досягнення цілей комунікантів. Це становить підґрунтя для розгляду лінгвістичного спілкування як стратегічного процесу, який призводить до формування комунікативної стратегії.

Вплив мовця на спілкування реалізується через впровадження конкретних стратегій і тактик комунікації. Термін «стратегія» походить з військової науки, де він означає «мистецтво ведення війни, загальний план проведення військових операцій». У лінгвістиці він почав активно використовуватися наприкінці 1980-х років, проте його точне визначення залишається дещо неоднозначним.

Сучасна наука пропонує різні визначення комунікативної стратегії. Комунікативну стратегію можна сприймати як послідовність рішень, які приймає мовець, включаючи вибір конкретних дій та мовних засобів, а також планування та досягнення цілей під час спілкування.

Багато лінгвістів (Ф. Бацевич, Г. Яновська, С. Мезенін, П. Зернецький, Л. Безугла, В. Андреева) розуміють комунікативну стратегію як обдуману програму для дискурсу, що включає в себе організацію мовної поведінки відповідно до плану та основних намірів комунікантів. Беручи до уваги змінність вербальної поведінки під час спілкування, стратегії включають вибір мовних ресурсів та їх адаптацію до конкретного контексту комунікації з метою ефективно впливати на адресата.

У рамках теорії лінгвістичного спілкування (Ф. Бацевич), стратегія мовної комунікації охоплює оптимальне досягнення наміру мовця для досягнення конкретної цілі спілкування. Це передбачає контроль і вибір ефективних засобів комунікації, що дозволяє гнучко адаптувати їх до конкретної ситуації спілкування.

У теорії комунікації відсутні універсальне визначення та єдина класифікація комунікативних стратегій. А відтак питання систематизації комунікативних тактик та стратегій набуває ще більшого забарвлення.

Т. Пастернак також розглядає комунікативну стратегію як «комплекс певних мовленнєвих дій, які спрямовані на досягнення певної комунікативної мети» [1].

Т. Пастернак також підкреслює, що вибір стратегії учасниками спілкування включає застосування відповідної комунікативної тактики. Комунікативна тактика визначає спосіб втілення стратегії спілкування, що полягає в виконанні певних дій на певних етапах комунікативної взаємодії. Ці дії спрямовані на досягнення бажаного результату або запобігання небажаному.

Т. А. ван Дейк виділяє контекстуальні, мовні, семантичні, синтаксичні, схематичні та текстові стратегії комунікації. Інші вчені виділяють:

- комунікативні (правила і послідовність комунікативних дій, які виконує комунікатор); змістові (поступове, цілеспрямоване планування мети, з урахуванням існуючого мовного коду в кожному обороті комунікації);

- кооперативні (інформативні та інтерпретаційні діалоги: консультації, наративи, комунікація); некооперативні (конфлікти, суперечки, претензії, загрози, ухилення від відповідей) комунікативні стратегії.

С. Фаєрх і Дж. Каспер вважають комунікативну стратегію усвідомленим планом для досягнення конкретної комунікативної мети [3], і це визначення є найбільш загальноприйнятим та широко цитованим у лінгвістиці.

Для Ш. Робертса комунікативні стратегії – це спосіб формування комунікативної особистості людини [4].

Таким чином, комунікативна стратегія включає в себе набір заходів, необхідних для досягнення цілей і спрямована на певний комунікативний ефект.

Реалізація комунікативної стратегії відбувається за допомогою тактик, тобто набору технік та засобів для досягнення певної цілі. Це стратегічний план, який визначає конкретний спосіб виконання наміреного використання дискурсу. Відношення між комунікативними стратегіями та тактиками розглядається як відносини роду і виду. Вибрана стратегія учасників комунікації включає використання відповідних комунікативних тактик, тобто певну лінію поведінки на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямовану на отримання очікуваного результату або запобігання небажаному. Комунікативні тактики – це спосіб втілення комунікативної стратегії, який передбачає виконання однієї чи декількох дій, які сприяють реалізації стратегії. Стратегія пов'язана з поняттям «глобалізація», а тактика – з поняттям «локальність». Стратегія пов'язана із загальною метою комунікації, глобальним рівнем усвідомлення комунікативної ситуації взагалі.

У комунікації існує різні способи досягнення стратегічної мети. **Можуть використовуватись кілька тактик у межах заданої стратегії.**

Наприклад, щоб раціонально вплинути на адресата, може бути застосована стратегія аргументації, яка передбачає використання наступних комунікативних тактик:

Тактика обґрунтування. Використовується для створення причинно-наслідкових зв'язків, які допомагають обґрунтувати думки або пропозиції

Тактика цитування. Ця тактика включає в себе наведення висловів або інформації з інших джерел, які підтримують вашу позицію. Зазвичай використовуються сполучники “*according to*”, “*in accordance with*”, “*by...*”. Тут також зазвичай зазначається конкретне джерело або його автор

Тактика наведення прикладів. Включає в себе наведення прикладів або ілюстрацій, які підтверджують вашу позицію. Зазвичай ці приклади не виділяються явними маркерами

Тактика апеляції до авторитетів. В цьому випадку ви посилаєтесь на авторитетні джерела або особи, такі як посадові особи або органи державної чи місцевої влади. Ця тактика спрямована на підсилення ваших аргументів через авторитетність джерела [1].

При виборі комунікативної тактики та послідовності дій слід брати до уваги такі фактори:

- Загальні знання про комунікативну ситуацію, включаючи оцінку його відповідності або невідповідності.
- Розуміння відповідного мовного акта, включаючи його характер (ритуальний, стереотипний, або нестереотипний).
- Знання про співрозмовника як особистість і як партнера в спілкуванні.

Вдало підібрана комунікативна тактика допомагає ефективно реалізувати обрану стратегію та досягати цілей спілкування

Існує кілька стратегій, вони визначають основний маршрут дискурсу, від ідеї комунікації до її виконання. Є багато тактик, які забезпечують гнучкість комунікації.

Комунікативні тактики, які реалізують стратегії, різноманітні. Вони *залежать від типу дискурсу, мовного жанру, конфігурації намірів у конкретному предметі дискусії в певній ситуації*. Вони вважаються невдалими, якщо не призводять до очікуваного результату комунікації. Поняття «комунікативна стратегія» та «комунікативна тактика» активно використовуються для вивчення комунікативної мовної поведінки в різних типах дискурсу з метою визначення її різноманітності та ефективності.

Комунікативні стратегії обумовлені семантичними, стилістичними та прагматичними виборами мовця. Наприклад, стратегія ввічливості накладає певні обмеження на семантичний зміст мови, їх стилістичне оформлення та використання мовних.

У лінгвістичній літературі дослідники вивчають комунікативні стратегії та тактики, але зауваження О. Селіванової підкреслюють недостатню розробку типології комунікативних стратегій в галузі комунікативної лінгвістики [2].

В сучасній лінгвістиці залишається об'єктом дискусії питання про систематизацію комунікативних стратегій. Так, в дослідженнях Т. ван Дейка та В. Кінч [5] виокремлені наступні види стратегій (рис. 1).

Рис. 1. Приклади стратегій залежно від виду дискурсу.

Інші дослідники, такі як О. Селіванова та Т. Пастернак, виділяють схематичні, стилістичні та розмовні стратегії. Зазначено, що виділення конкретних стратегій може залежати від характеру взаємодії та мети спілкування.

Попри різні класифікаційні підходи, загальною є ідея, що комунікативні стратегії – це свідомо обрані плани для досягнення конкретної мети в комунікативному процесі.

Дослідники, такі як С. Фаєрх, Дж. Каспер, Е. Тароне та Ш. Робертс, зазвичай досліджують проблему систематизації, аналізу та інтерпретації комунікативних стратегій і тактик з психологічно-педагогічної перспективи. В їх дослідженнях питання практичного використання комунікативних стратегій розглядаються з погляду корекції мовленнєвої взаємодії. Це означає визнання необхідності компенсаційних стратегій, які включають в себе вербальні та невербальні методи заміни незрозумілих або нерозпізнаних мовних сигналів більш зрозумілими формами під час комунікації.

Проте в цих підходах часто не враховується повний спектр можливостей, які пропонує комунікативний дискурс. Події, організація дискурсу, його структура, механізми впливу на співрозмовника та інші аспекти залишаються за межами уваги дослідників.

Загальноприйнятим серед вчених є твердження, що існує обмежена універсальність або, навіть кажучи, дуже загальна типологія комунікативних стратегій, яку можна застосовувати до різних сфер спілкування.

За словами Дж. Каспера, комунікативна стратегія є стратегічною саме тому, що вона реалізується в умовах постійних змін комунікативного середовища та завжди під тиском становлення ефективного комунікативного процесу. Загалом, Дж. Каспер наголошує, що проблема комунікативних стратегій, як парадигми будь-якої комунікативної дії, виокремлюється складністю і великою кількістю взаємопов'язаних систем і відносин, які беруть участь у процесі комунікації. Лише шляхом чіткої формулювання мети, розробки

стратегії та визначення стратегічного задуму комунікації можна розраховувати на успіх [3].

Так, вибір комунікативної стратегії повинен включати у себе такі аспекти (рис.2).

Рис. 2 Аспекти вибору комунікативної стратегії.

Проблема класифікації загальних комунікативних стратегій і тактик стає залежною від того, яку основу обирають для аналізу. З функціональної точки зору, можна виділити основні (семантичні, когнітивні) і допоміжні стратегії. Основною стратегією називається та, яка є більш важливою за мотивами і цілями. У багатьох випадках ці стратегії безпосередньо впливають на адресата, його систему цінностей та установки, а також на його поведінку. До таких стратегій і тактик, що впливають на поведінку, можна віднести мовні тактики підпорядкування, такі як прохання, накази, а також вмовляння; також варто відзначити тактики ради, застереження, погрози тощо. Вплив на систему цінностей здійснюється за допомогою мовних тактик звинувачення,

виправдання, докору, дискредитації тощо. Важливо відзначити, що ці тактики широко використовуються в рекламі, вихованні та освіті.

З іншого боку, допоміжні стратегії сприяють ефективній організації діалогової взаємодії та оптимальному впливу на адресата. Важливими компонентами в цьому випадку є всі елементи комунікативної ситуації: комунікатор, комунікант, канал зв'язку та контекст. До цих стратегій відносять стратегію самопрезентації, статусні та рольові стратегії, емоційно налаштовані стратегії та інші. Всі ці стратегії можуть бути включені в прагматичні (комунікативно-ситуаційні) стратегії. Допоміжними стратегіями також можуть бути діалогові стратегії, які застосовуються «згідно з завданнями контролю за організацією діалогу».

Отже, проблема систематизації комунікативних стратегій і тактик є складною, оскільки різні дослідники мають різні підходи і погляди на це питання. Поки не існує єдиної узагальненої класифікації комунікативних стратегій і тактик, і це залишається предметом активних дискусій та вимагає подальших досліджень.

У реальному спілкуванні стратегії та тактики перетинаються, накладаються одна на одну, в залежності від змінних параметрів дискурсу. Стратегія міжособистого спілкування – це відкритий список і вимагає подальших досліджень.

Висновки. Слід зауважити, що класифікація комунікативних стратегій враховує різні способи структурування і представлення повідомлення в логічному, зв'язаному і стилістично адекватному вигляді, що впливає на отримувача. Ці стратегії адаптовані до конкретної мети і контексту комунікації.

У кожного виду дискурсу є свій унікальний набір комунікативних стратегій і тактик, які відповідають конкретним намірам спікера. Однак існують загальні стратегії та тактики, які можуть застосовуватися у різних типах дискурсу, а також спеціалізовані стратегії та тактики, які є унікальними для певних контекстів комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пастернак Т. А. Комунікативні стратегії і тактики дискурсу «співбесіда при прийомі на роботу». *Studia Linguistica*: Зб. наук. пр. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. С. 363-367.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
3. Faerch C., Kasper G. *Strategies in interlanguage communication*. NY: Longman, 1983.
4. Roberts C.A. *The Art of Circumlocution: Teaching strategic competence*. Forum. Vol. XXVIII. 2009.
5. Van Dijk, T.A., Kintsch, W. *Strategies of Discourse Comprehension*. New York: Academic Press, 1983. Pp. 145–157.

Oleksich Zh. Typology of Communicative Tactics and Strategies in Modern Linguistics

The article discusses the main approaches to interpreting the concepts of communicative tactics and strategy. It was determined that the communicative strategy is the main line of speech behavior within a specific communicative event, which is determined by the general goal of communication, the situational context and ideas about the addressee, and communicative tactics are rhetorical techniques and lines of speech behavior. Factors that must be observed when choosing communicative tactics are studied. The inadequacy of the development of a typology of communicative strategies in the field of communicative linguistics is determined, as the question of their systematization remains open.

Key words: *communicative tactics, communicative strategy, communication, discourse.*

Подосиннікова Ганна Ігорівна, к.пед.н., доцент

Пасько Лілія Богданівна, магістрант

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка)**

ПСИХОЛОГО-МЕТОДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОЇ ШКОЛИ

Анотація: Ця стаття розглядає психолого-педагогічний зміст гейміфікації як підходу в освіті та її застосування в процесі розвитку лексичної компетентності учнів молодшої школи. У статті пропонується визначення гейміфікації як методики формування англійської лексичної компетентності учнів молодшої школи (АЛК). Детально розглядається потенціал гейміфікації для стимулювання інтересу та мотивації учнів до вивчення англійської мови.

Ключові слова: гейміфікація, психолого-методичні характеристики гейміфікації, освітнє ігрове середовище, типи ігор, англомова лексична компетентність, молодша школа.

Постановка проблеми: На фоні швидкого розвитку технологій та впровадження гейміфікації в освітній процес виникає необхідність в дослідженні методичного потенціалу гейміфікації у формуванні англомовної лексичної компетентності (АЛК) учнів молодшої школи. Це викликає необхідність в розгляді сутності гейміфікації, її типів, засобів гейміфікації для формування АЛК учнів молодшої школи.

Мета дослідження: метою даного дослідження є визначення впливу гейміфікації на розвиток англомовної лексичної компетентності учнів молодшої школи та виявлення оптимальних стратегій їх використання в освітньому процесі.

Аналіз актуальних досліджень: Проблематиці використання гри та гейміфікації у освітньому процесі приділяли увагу багато науковців таких як Себастьян Детердінг (Sebastian Deterding), Джейн Макгонігаль (Jane McGonigal), Карл Кап (Karl Kapp). У вітчизняній педагогіці вивченням специфіки та особливостей гри та ігрової діяльності в навчально-виховному процесі займалися видатні дослідники педагогіки та психології (Л.С.Виготський, Г.П. Шедровицький, Д.Б. Ельконін та ін.). Продуктивні ідеї розвитку пізнавальних інтересів, що лежать в основі активності й самостійності школяра в навчанні, розкриваються в дослідженнях В. Лозової та О. Савченко. У їхніх дослідженнях стверджується, що за наявності інтересу знання засвоюються усвідомлено й міцно, за його відсутності - формально (Лозова, 2000; Морозова, 2007).

У свою чергу, результати дослідження О. Матвієнко, С. Кузміной, та З. Янішенко підкреслили, по-перше, готовність та бажання українських викладачів і здобувачів освіти сприймати новизну; по-друге, вони довели актуальність авторитетних досліджень минулого, виявивши адекватну реакцію та подальше дослідження технологічного гейміфікованого навчання англійської мови в останніх публікаціях [10, с. 161].

При цьому аналіз літератури та проведене нами опитування учителів англійської молодшої школи мови виявили, що попри велику увагу до проблеми існує потреба у комплексних теоретичних і практичних методичних дослідженнях, які присвячено вивченню методичного потенціалу гейміфікації у формуванні АЛК учнів молодшої школи, визначення переваг і труднощів використання мультимедійних засобів гейміфікації для формування англійськомовних лексичних навичок учнів молодшої школи та розробці на цій основі цілісної підсистеми вправ та методичної моделі.

Виклад основного матеріалу: *Лексична компетентність* – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості.

Англійськомовна лексична компетентність (АЛК) — це рівень знань та вмінь, пов'язаних із словниковим запасом і лексико-граматичними структурами англійської мови, який дозволяє особі ефективно використовувати мову в різних комунікативних ситуаціях. Це включає розуміння значень слів, їхніх взаємовідносин, а також вміння використовувати їх у мовленні та розуміти, як інші виражають свої думки. [9, с. 215].

Здатність людини до конкретного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості [11, с. 71].

Ефективність формування АЛК можлива передусім за рахунок досягнення належного рівня пізнавального інтересу на рівні усвідомленості та внутрішньої потреби. У свою чергу, така підготовка можлива за наявності внутрішніх стимулів до здійснення навчальної діяльності, проактивності учнів на уроці англійської мови, прагнення поглибити свої знання відповідно до вікових та індивідуальних особливостей школярів, а також здійснення значного рівня вольового зусилля в межах копіткої роботи для досягнення кращих результатів у роботі з лексикою.

Так, Н. Морозова вказує на важливість феномену пізнавального інтересу школярів як найсильнішого мотиву в навчанні, який активно взаємодіє із системою цінностей, метою, результатами діяльності, а також відображає такі складники особистості, як воля й інтелект, не втрачаючи зв'язок з емоційною сферою людини [7, с. 10].

На жаль, як показує опитування вчителів і учнів, в практиці формування АЛК учнів молодшої школи має місце відставання освітнього простору школи від реального світу дітей, розрив між реальністю і навчанням. Школи створюють штучне середовище, яке суперечить інтересам дітей і обмежує їхнє сприйняття та освоєння навколишнього світу.

Відсутність сучасних освітніх підходів і технологій ускладнює і позбавляє школярів інтересу до навчального процесу.

Вивчення англомовної лексики, формування мовленнєвих лексичних навичок у молодшій школі не всім дітям дається легко. Деяким учням важко опанувати вимову, запам'ятати значення слова, зрозуміти особливості його використання у контексті. Це також призводить до розчарування, невпевненості в собі та своїх здібностях і зниження інтересу до вивчення англійської мови. Інтерес, як відомо, є рушійною силою, що забезпечує якість і стійкість засвоєння необхідних навичок [4].

Відповідно, у формуванні АЛК учнів молодшої школи важливо шукати підходи та технології, які наближують навчання до реальності, відповідають віковим особливостям учнів, сприяють підвищенню інтересу учнів до предмета.

Гейміфікація – це сучасний метод навчання з великим педагогічним і методичним потенціалом. Популярність ігор та потреба в модернізації освітніх практик призвели до появи гейміфікації як цілісного підходу до навчання.

В основі гейміфікації лежить ідея використання ігрових підходів для того, щоб зробити викладання та навчання цікавішим.

Гейміфікація або ігрофікація – це використання окремих елементів ігор у неігрових практиках. Від інших ігрових форматів гейміфікація відрізняється тим, що її учасники орієнтовані на ціль своєї реальної діяльності, а не на гру як

таку. Ігрові елементи інтегруються до реальних ситуацій для мотивації конкретних форм поведінки у заданих умовах [1, с. 5].

За О. Ільченком, гейміфікація – це спосіб впливу на людську поведінку, який базується на використанні ігрових елементів. Перетворюючи досвід за допомогою ігор, він долає соціальні та психологічні обмеження, що уможлиблює вивільнення людського потенціалу [2, с. 41].

С. Датердінг з колегами розглядають чотири концепти, в основі яких лежить ідея гри: гейміфікація, серйозні ігри, забавки та ігровий дизайн [6, с. 29].

Серйозні ігри (serious games) мають конкретну мету, націлену на розв'язання реальних життєвих ситуацій.

Забавки (toys) — це ігри, що не мають чітких правил, а також не націлені на конкретний результат чи мету; вони орієнтовані лише на переживання позитивних емоцій або невимушене дослідження.

Ігровий дизайн (playful design) теж не має конкретної мети, які підтримується правилами; його використовують, щоби зробити процес більш людським, приємним та легким для сприйняття.

Відмінності між типами ігор лежать у двох вимірах: ігри/забавки (gaming/playing) - свідчить про спрямування та регульованість діяльності; повністю/частково (whole/parts) - вказує на міру інтеграції ігрових елементів у процес. Втім, межі між цими концептами є радше теоретичними, натомість, на практиці вони можуть успішно поєднуватись [4, с. 38].

Ігри мають певні правила, є високо інтерактивними та викликають позитивні емоційні реакції. Ігрова механіка базується на зароблянні балів і бонусів та переході на наступний рівень, що є важливою основою для всього процесу гейміфікації.

Гейміфікація в освіті – це спеціально створене середовище з ігровими елементами, які занурюють учнів у нереальний ігровий світ, але всі створені умови спрямовані на досягнення реалістичних цілей та завдань.

Тож ігрові технології в освітній практиці - це створення певних умов для виконання завдань та моделювання особливої ігрової реальності зі своїми

внутрішніми законами. Справжня цінність гейміфікації полягає у внеску ігрових принципів у створення осмисленого навчального досвіду [5, с. 43].

Важливо зазначити, що гейміфікація – це не створення повноцінної гри, а лише використання певних ігрових елементів.

Щоб у процесі була присутня гейміфікація, він повинен містити 4 характеристики, виокремлені Джен Макгонігал: 1) чітко визначені цілі, що забезпечують мотивацію участі у грі; 2) логічні та послідовні правила, що задають обмеження та рамки досягнення поставлених цілей; 3) стабільна система зворотнього зв'язку, яка гарантує, що поставлені цілі досяжні, а гравці слідуєть правилам; 4) добровільна згода на участь у грі і слідування правилам досягнення мети [2, с. 49].

Тож можна говорити, що до *елементів гейміфікації* належать наступні.

Ігрове мислення – є чи не найважливішим елементом гейміфікації, адже воно надає особливого сенсу простим діям і додає елементи змагання, співпраці та дослідження.

Ігрові принципи – метою будь-якої гри є створення системи, в якій гравці діють за певними принципами, мають виконати певне абстрактне завдання і в якій процес виконання обов'язково створює певні виклики та труднощі.

Формулювання *ігрових правил*, використовуваних в сучасних онлайн-іграх, для мотивації учнів і досягнення реальних освітніх цілей в курсі вивчення навчального предмета [1, с.1].

Важливим аспектом гейміфікації є усвідомлене ставлення учасників, тобто привернення їхньої уваги до процесу навчальної гри та забезпечення зворотнього зв'язку.

Тож можна сказати, що *гейміфікація у формуванні АЛК* – це освітній підхід, який спрямований на створення спеціального освітнього середовища з ігровими елементами (елементами гейміфікації) як способу цілеспрямованого впливу на учнів з метою досягнення цілей формування АЛК учнів.

За М. Левиним, характерними рисами ігрових елементів, що включаються в освітній процес, виступають наступні: зворотний зв'язок, веселощі, завдання

збільшуються в кількості і ускладнюються, майстерність, індикатори прогресу (наприклад, через значки / таблиці лідерів), соціальний зв'язок, управління гравця [3, с. 68]. У вправах, які включають деякі з вище зазначених елементів присутня гейміфікація. Найкращі комбінації, які створюють стійку залученість, враховують унікальні потреби учнів. Найефективніші системи гейміфікації використовують додаткові елементи, такі як зв'язок з іншими студентами - "гравцями", що дозволяє їм дійсно приділяти увагу інтересам усіх студентів [3, с. 71].

Використання гри в освіті як окремого типу діяльності людини дає унікальні можливості, такі як залучення до процесу навчання, висока мотивація, автономія та змістовний контент [4, с. 40]. Це підвищує відповідність навчального процесу бажаній меті [3, с. 87]. Іншими словами, ігри роблять нудні завдання цікавими та бажаними, а складні - простими.

Механізми, закладені в гейміфікації, дозволяють ініціювати вищі рівні активності, ті самі, які є «основним джерелом творчої та перетворювальної діяльності дитини» [5, с. 198]. Крім того, стимулюючи суб'єктивну активність, вони дозволяють дітям навчатися, не відриваючись від реальності.

Запам'ятовування, зазубрювання та навчання за допомогою запитань часто критикують за те, що вони зосереджуються на окремих фактах, але ігри дозволяють учням бачити об'єкти та явища у їхньому взаємозв'язку. Будь-яке завдання може бути корисним, оскільки воно є частиною великої мультисистеми.

Таким чином, слід зазначити, що найцінніший потенціал ігрового навчання у формуванні АЛК учнів молодшої школи полягає в тому, що гейміфікація дозволяє здобувачам освіти бачити завдання, теми та моделі в контексті, тобто як частину системи.

Але гра – це один із способів мотивації, не панацея. Вважаємо доречним запропонувати декілька методичних рекомендацій для ефективного впровадження гейміфікації у процес формування АЛК учнів молодшої школи.

Перш за все, на уроці англійської мови використання гейміфікації має бути підпорядкованим практичній меті навчання, організованим відповідно до

визначеного програмою змісту формування АЛК, логіки та завдань етапів формування лексичних мовленнєвих навичок.

Важливо розробити цікаву сюжетну лінію та структуру гри, які б створювали мотивуючу ігрову реальність.

На формування мотивації впливають кілька умов. Перша - це рівень новизни. Учні з достатніми мовними та мовленнєвими навичками втрачають інтерес до повторюваних завдань. Що стосується учнів з низьким рівнем володіння мовою, то вони надають перевагу виконанню знайомих завдань. Це пов'язано з тим, що виконання завдання дозволяє їм знову пережити позитивні емоції, що сприятливо впливає на рівень мотивації.

Наступна умова - складність завдання. Складність завдання оцінюється учнем, виходячи з відповідності завдання його можливостям, а також засобів і часу, необхідних для виконання завдання. Самооцінка учня має вирішальне значення в цьому відношенні. Допомога вчителя може перетворити складне завдання на легке, тим самим підвищуючи мотивацію до його виконання. При цьому важливо, щоб вчитель підтримував учня і не заважав йому набутти впевненості в собі.

Ще однією умовою підвищення мотивації є надання учням можливості проявити свою самостійність. Самостійна робота емоційно забарвлює діяльність учнів і сприяє розвитку мотивації [5, с. 77]. Час, відведений на підготовку завдань, також має вирішальне значення. Якщо термін виконання занадто короткий, учні відчують стрес і практично перестають працювати. І, нарешті, ще одна умова - вплив особистого прикладу вчителя та поведінки рольових моделей на мотивацію [6, с. 53].

Для досягнення кращих результатів формування АЛК складність завдань у процесі навчання потрібно поступово збільшувати, щоб зменшити конкуренцію та збільшити командну роботу. Необхідно використовувати такі ігрові елементи: виклики, шанси, конкуренція, співпраця, зворотний зв'язок, накопичення ресурсів, винагороди, домовленості, рух і виграшні стани [3, с. 54].

Однак, поряд із перевагами гейміфікованого навчання існують деякі ризики: гейміфікація може поглинати ресурси вчителя або навчати учнів вчитися лише за умови винагороди; перейти до більшої кількості розваг, ніж потрібно, завжди є спокусою. Що стосується уникнення ризиків, застосування гейміфікації вимагає більш ретельного планування та вибору стратегій управління класом. Нарешті, вчителю потрібно зберегти статус головної фігури вчителя в класі з такими потужними конкурентами, як технології гейміфікації [10, с. 172].

Висновки: Таким чином, гейміфікація у формуванні АЛК учнів молодшої школи – це застосування ігрових елементів та ігрових принципів до процесу формування англійських лексичних навичок, здатності та готовності використовувати їх у спілкуванні. При впровадженні гейміфікації як методичного підходу, ігрові технології, правила, засоби діють як мотиватори для досягнення реальних освітніх цілей у формуванні АЛК. Для ефективного формування мовленнєвих навичок важливо враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів, створювати сприятливу психологічну атмосферу та забезпечувати коректну методичну організацію ігрової діяльності. Формування мотивації учнів впливає на результативність впровадження гейміфікації. Новизна завдань, їхня складність і можливість самостійності учнів підвищують рівень їхньої зацікавленості та активності.

ЛІТЕРАТУРА

1. О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, М. Р. Кабанова. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі. URL : <https://doi.org/10.32589/im.v0i3.142589>
2. Ільченко О. В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/
3. Левин М. Як технології змінять освіту: П'ять головних трендів. URL: <https://www.forbes.ru/tehnobudushchee/82871-kak-tehnologii-izmenyat-obrazovanie-pyat-glavnyh-trendov>
4. Kapp K. M. The gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education. John Wiley & Sons, 2018.
5. Kim A. J. Community building on the web: Secret strategies for successful online communities. Addison-Wesley Longman Publishing Co., Inc., 2000.

6. Van Staalduinen J. P., de Freitas S. A Game-Based Learning Framework: Linking Game Design and Learning. *Learning to play: exploring the future of education with video games*. 2015. Т. 53. С. 29.
7. Морозова Н. Г. Вчителю про пізнання інтересу. *Психологія та педагогіка*. 2007. № 2. С. 7–10.
8. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів. Харків : ОВС, 2000. 164 с.
9. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
10. Matviienko O., Kuzmina S., Yanishevskaya Z. Gamified English Language Learning in Ukraine: Critical Divide between Tradition and Innovation. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on CALL*. 2023. (9)161. Pp. 172.
11. Jordán Buenaño C. del R., Encalada Trujillo, E. G., Iza Pazmiño S. J., Altamirano Carvajal S. P. Fostering English vocabulary learning through gamification strategy. A preliminary study. *ConcienciaDigital*. 2023. 6(1.4). Pp. 60-78.

Podosynnikova H.I., Pasko L. Multimedia Tools in Gamification for Developing English Lexical Competence in Elementary School Students

Abstract: This article explores the psycho-pedagogical essence of gamification as an educational approach and the use of gamification in the process of forming English lexical competence in elementary school students. The definition of gamification as an approach to shaping ELC in elementary school students is proposed in the article. The potential of gamification in stimulating interest and motivation for learning English is examined.

Keywords: *gamification, psycho-pedagogical characteristics of gamification, educational gaming environment, types of games, English lexical competence, elementary school.*

Альона Посна

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козлова В.В.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФЕЙКОВИХ НОВИН

У АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто поняття медійного дискурсу, досліджено основні характеристики фейкових новин та їх вплив на сприйняття інформації. За результатами дослідження схарактеризовано лексичні, синтаксичні та стилістичні засоби, які використовуються при написанні фейкових новин, а також застосовано методіку виявлення стратегій, засобів і тактик спотворення інформації при аналізі новинних статей.

***Ключові слова:** англomовний медійний дискурс, фейкові новини, лексичні, синтаксичні, стилістичні засоби.*

Постановка проблеми. Сьогодні, масова комунікація, включаючи медійні засоби, є ключовим інструментом для формування громадської думки та впливу на суспільну поведінку. Медійний дискурс, як один з видів дискурсу, виявляється важливим каналом поширення інформації.

Медійний дискурс впливає на аудиторію завдяки використанню різних комунікативних стратегій, таких як мовні засоби, структура повідомлення, вибір тем і акцентів. Окрім цього, вплив медійного дискурсу на аудиторію здійснюється через маніпуляцію, сугестію, створення емоційного навантаження та переконання, спонукаючи аудиторію до прийняття певних поглядів або дій. Такий вплив медійного дискурсу може бути особливо ефективним завдяки використанню психологічних та риторичних прийомів.

Фейкові новини, вперше виникнувши як явище на периферії інформаційного простору, швидко набули популярності та стали частиною медійного дискурсу. Мовні засоби репрезентації фейкових новин у медійному дискурсі стають все більш важливими через зростання кількості та впливу таких новин на громадськість. Розуміння та аналіз мовних засобів, які використовуються для створення фейкових новин, є важливим завданням у боротьбі з дезінформацією та збереженням об'єктивності у медійному просторі.

У цьому контексті важливим є аналіз та впровадження на практиці методики для виділення та аналізу мовних засобів, репрезентації фейкових новин в англomовних медійних текстах.

Мета статті полягає у дослідженні методик виявлення мовних засобів репрезентації фейкових новин в англomовному медійному дискурсі, а саме в недостовірному чи неправильному поданні інформації. Вказана мета передбачає виконання таких завдань: визначити вплив мовних засобів у медійному дискурсі; дослідити особливості фейкових новин, проаналізувати та застосувати схеми аналізу виокремлення мовних засобів спотворення інформації. Дослідження проводиться на матеріалі новинних текстів різних медіа-ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні існує широкий корпус досліджень, спрямованих на аналіз медійного дискурсу та вивчення різних прагматичних явищ, зокрема явищ, пов'язаних із поширенням фейкових новин та дезінформацією в мас-медіа. Так, Н. Лютянська [4] досліджує мас-медійний дискурс, його типологічні та структурно-організаційні особливості; Ю. Омельчук [5] розглядає жанр псевдоновин сучасного англomовного медіадискурсу; у цих та інших дослідженнях розкриваються поняття фейкових новин та їх характеристики [1; 2], досліджуються лінгвальні засоби спотворення інформації [1; 3; 6]. Проте дослідники дещо поверхнево розглядають лінгвальні засоби репрезентації фейкових новин у текстах медійного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Медійний дискурс є ключовим явищем у сфері масової комунікації та вивченні мовних аспектів інформаційного середовища. Він представляє собою складний інформаційний контекст, у якому формується, поширюється та споживається інформація, включаючи новини та інші медійні повідомлення. Він є функціонально-зумовленим типом дискурсу, що включає в себе комплекс процесів та продуктів мовленнєвої діяльності, які функціонують у масових медіа, охоплюючи різноманітні форми і вирази комунікації [5, с. 46].

Однак сучасне інформаційне середовище стикається з серйозною проблемою у вигляді фейкових новин. Фейкові новини, загалом, спираються на імітацію інформативності на формальному рівні, дотримуючись стандартних жанрових ознак, таких як логіка конструкції тексту, тематика, обсяг і інші. Проте на рівні змісту ці новини проявляються як нефактологічні, часто маючи абсурдні виправдання або посилання на неперевірені джерела, що відзначається відсутністю фактичної достовірності [6, с. 122]. Отже, спостерігається виражений дисонанс між формою, яка зазвичай переконує споживача ідентифікувати цей текст як новини, і внутрішнім змістом, який може бути сатиричним або абсурдним, та відхилятися від фактичної правди. Ця ситуація створює головну проблему, пов'язану з фейковими публікаціями у медіа: неможливість однозначного визначення відповідності між формою та змістом новин, а також порушує довіру споживачів до інформації.

Важливо зазначити, що мова, яка використовується в медійних новинах, поєднує в собі як стандартизовані лінгвістичні засоби, специфічні для публіцистичного стилю, так і виразні елементи, спрямовані на забезпечення читацького інтересу та впливу. Вона може включати в себе різні експресивні та оцінні компоненти, які допомагають підсилити інформаційний вплив.

Згідно з твердженням Я. Гнезділової однією з ключових характеристик фейкових новин є емоційний аспект. Емоційний простір фейкових новин значно ширший і впливовіший, ніж денотативний аспект, що відображає лише фактичну інформацію. Відмінності полягають у використанні стилістично позначеної лексики та метафоричних засобів виразності [2, с. 10-12]. У фейкових новинах акцент зазвичай здійснюється на спосіб вираження більше, ніж на фактичному змісті. Справжні новини мають за мету передачу об'єктивної інформації, надаючи читачам можливість самостійно оцінювати події. На відміну від цього, фейкові новини часто мають неформальний та суб'єктивний характер у своєму нарративному підході, і автори нерідко надають особисту оцінку подій.

Співвідношення норми та аномалії в фейкових новинах може проявлятися на різних рівнях змісту, включаючи тематичний, інформаційний, лексичний та

синтаксичний [7, с. 30]. Незвичайні факти чи події, які виходять за межі звичайного, зазвичай привертають більше уваги читачів, ніж загальноприйняті та очікувані події.

Розуміння мови фейкових новин є ключовим для розуміння проблеми фейкових новин. Такі новини можуть включати зображення та інші медіа, але зазвичай приклад фейкових новин складається насамперед з самого тексту – статті в газеті, допису в соціальних мережах, інтерв'ю, він є основною комунікативною одиницею журналістики і, відповідно, основною одиницею аналізу в більшості досліджень фейкових новин.

Згідно із дослідженнями, вплив мовних засобів у медійному дискурсі базується на ряді факторів [7, с. 28]: 1) референція: цей механізм дозволяє визначити істинність або хибність складових висловлювань через співвіднесеність мовних знаків (сигніфікатів) із денотатами, тобто реальними об'єктами дійсності. Таким чином, використання референції впливає на сприйняття інформації аудиторією; 2) композиція: цей аспект включає угруповання мовних блоків з метою максимального впливу на аудиторію. Композиційний аспект дозволяє структурувати інформацію таким чином, щоб підсилити її вплив і розуміння.

Критерії лінгвістичного аналізу фейкових новин, запропоновані Дж. Грівом та Х. Вудфілд, є методологічним інструментом, спрямованим на дослідження лінгвістичних аспектів фейкових новин [1, с. 56]. Цей фреймворк дозволяє виявляти структурні особливості, а також визначати специфічні лексичні, синтаксичні та семантичні риси, що використовуються для створення фейкових матеріалів.

Особливу увагу Дж. Грів та Х. Вудфілд [1, с. 62-85] приділяють синтаксичним характеристикам фейкових новин, а саме досліджують структурні особливості фейкових новин, включаючи аналіз граматичних конструкцій, порядок слів та логіку подання інформації. Зазначається, що в статтях фейкових новин можуть використовуватися певні граматичні моделі, наприклад використання неповних речень, відсутність узгодження між підметом і

дієсловом; незвичайне або непослідовне використання часу або займенників. Творці фейкових новин можуть використовувати певні синтаксичні стратегії для досягнення максимального ефекту маніпуляції аудиторією, а саме: аналіз використання WH-доповнення (*WH complements: such as who, what, where, when, why*); вивчення наявності умовних підрядних речень (таких як *if, unless, provided that*; вивчення частоти вживання скорочень (таких як *don't, can't, won't*); аналіз використання дієприкметників теперішнього часу (з закінченням *-ing*); вивчення поширеності дієслів минулого часу в текстах фейкових новин.

Окрім цього, у фреймворку [1, с. 75-78]. розглядаються особливості семантичних конструкцій фейкових новин. Автори аналізують, як вибір лексичних одиниць та образний спосіб висловлення впливають на сприйняття інформації аудиторією. Деякі приклади специфічних лексичних засобів, що використовуються в фейкових новинах, включають: наявність модальних дієслів, які вказують на невпевненість або припущення, як-от «*може*» або «*міг би*» («*may*» or «*could*»); використання емоційно-заряджених слів, перебільшень, багатозначних термінів, загальних топів та стилістичних прийомів, спрямованих на створення вираження об'єктивності або авторитетності; вживання великої кількості прикметників у фейкових новинах, що сприяє візуалізації представленої інформації та може впливати на емоційне сприйняття новин.

У фейкових новинах часто застосовується хеджування або нечітка мова [7, с. 29]. Нечітка мова не передбачає точного висловлення, дозволяючи авторам уникнути обов'язкових суджень, які звучать надто визначено. Автори фейкових новин можуть використовувати такі слова, як «*припускати*», «*вірити*», «*пропонувати*», «*нібито*» («*assume*», «*believe*», «*suggest*», «*allegedly*»), щоб обмежити кількість новинних статей та уникнути юридичних претензій, оскільки їхні твердження не підлягають доведенню.

Зазначається, що на рівні окремих слів особливо ефективними є лексичні засоби впливу. Ці засоби базуються на порушенні денотативно-сигніфікативного зв'язку, тобто зв'язку між значенням слова (сигніфікатом) і предметами реальності (денотатами) [4, с. 138]. Прикладом такого впливу є

екстралінгвістично мотивована позиційна заміна слів у тексті. Ці аспекти мовного впливу відіграють важливу роль у структуруванні та сприйнятті інформації в медійному дискурсі та дозволяють створювати ефективні засоби впливу на аудиторію.

Згідно з розвідкою Дж. Гріва та Х. Вудфілд [1, с. 45-48]. фейкові новини часто використовують певні стилістичні прийоми для маніпулювання читачами, це може включати: використання прийомів переконання, таких як: риторичні запитання, апеляція до емоцій, включення особистих анекдотів; використання сенсаційних заголовків, які можуть бути агресивними або емоційно зарядженими, для привернення уваги аудиторії. Іншими маніпулятивними техніками є: зміна контексту або відомості про подію, щоб вигідно подати її в іншому світлі.

Згідно з методикою виявлення стратегій, засобів і тактик спотворення інформації, розробленою М. Кушніровим [3, с. 169-170], виділяється три етапи. На першому етапі обираються статті або матеріали, це також може бути вибірка з інтернет-ресурсу, де представлений аналіз спотвореної інформації у різних жанрах медійного дискурсу. На другому, ідентифікаційному етапі, виділяються фрагменти з обраних матеріалів, де обговорюється спотворення інформації. Також виявляються лінгвальні засоби, які вказують на викривлення інформації. На третьому, інтерпретаційному етапі, визначається форма спотворення інформації. Аналізується, яким чином інформація була викривлена або неправильно представлена, це може включати аналіз лінгвальних засобів, які вказують на недостовірність, включення пауз або дискурсивних маркерів, що вказують на неналежне викладення інформації.

Тепер застосуємо цю методику для аналізу новинної статті та візьмемо до уваги фреймворк Джека Гріва та Хелени Вудфілд.

Згідно з першим, відбірковим етапом, запропонованої методики, обираємо статтю від Daily Telegraph «*White mischief: stranded polar bear floats on to Scottish island*». Ця стаття розповідає про полярного ведмеда, який потрапив на острів Північний Уїст в Шотландських островах. Цей ведмідь, як вважають

науковці, був вимушений відправитися на південь через те, що він опинився на танучому шарі льоду. Вже в самому заголовку, ми можемо простежити незвичність історії, вона здається неправдоподібною. Окрім цього, «*White mischief*», а саме термін «*mischief*» («білі пустощі») використовується для опису присутності білого ведмедя на острові, і має на меті передати певну емоційність, а саме відчуття цікавості та грайливості, незважаючи на потенційну небезпеку. В цілому, вже на цьому етапі, ми можемо зробити висновок, що заголовок може бути елементом жарту, фантазії. Використання такої мови притаманне дещо комічному та фіктивному контексту.

На другому, ідентифікаційному етапі, виокремлюємо лінгвальні засоби, що вказують на спотворення інформації в самому тексті. Серед відповідних фрагментів можна виділити наступні: «*It's not inconceivable, say scientists, that as the island becomes overcrowded, the bears could one day head south to Glasgow. Polar bears, the most carnivorous members of the bear family, would likely be able to survive by scavenging in the city's bins for discarded haggis, kebabs and other meat products*».

«*The bear, which has been given the nickname Lirpa Loof – Norwegian for «white and fluffy» – was then sighted on the North Uist beach*».

«*ANYBODY venturing to Scotland normally has only the midges to avoid: but now there's an altogether more terrifying, not so wee beastie lurking in the woods*».

«*Scientists believe the bear may have been forced to head south after finding itself stranded on a melting sheet of ice that broke away from the Arctic ice cap*».

У цих уривках, зокрема, використовується дещо гумористичний тон. У наведених фрагментах мовні засоби спотворення інформації включають використання гумористичного тону, риторичних тропів, вживання загальних підсилюючів, використання гіперболи, вживання гіпотетичних виразів.

На заключному етапі встановимо форму спотворення інформації. «*Survive by scavenging in the city's bins for discarded haggis, kebabs and other meat products*» Використання гумору, про невідповідну їжу, та вираз, такі як «*not so wee beastie*» слугує риторичним тропом для залучення уваги читачів і полегшення тону статті,

незважаючи на серйозність теми зміни клімату. Такий гумор може бути ознакою сатири або вигаданого змісту. Незвичайне прізвисько ведмедя «*Lirpa Loof*», яке нібито норвезькою означає «білий і пухнастий», звучить надумано і химерно. Справжні наукові або публіцистичні статті, як правило, використовують фактичну і пряму мову.

Також в статті вживаються загальні підсилювачі, наприклад, вислів «*an altogether more terrifying, not so wee beastie lurking in the woods*» може створювати враження, що ситуація є набагато більш жахливою, ніж вона є насправді.

Використання гіперболи «*the bear may have been forced to head south after finding itself stranded on a melting sheet of ice*» може призвести до перебільшення обставин, які призвели до того, що ведмідь знаходиться на острові.

Вислів «*It's not inconceivable, say scientists, that as the island becomes overcrowded, the bears could one day head south to Glasgow*» є гіпотетичним та не підкріплений конкретними фактами.

У цілому, вище перераховані мовні засоби можуть створювати враження певної драматизації та загостреності ситуації, хоча інформація, можливо, не є настільки серйозною, як це подається в тексті. Аналіз статті дозволяє припустити, що вона може бути не справжнім новинним репортажем, а скоріше вигаданим, тобто фейковим, і водночас сатиричним текстом.

Наступна стаття для аналізу «*Trump Just Sent Michelle Obama a Bill She'll Never Be Able to Pay in Her Lifetime*» з сайту Before It's News. У статті стверджується, що Мішель Обама витратила надмірну кількість грошей платників податків на особисті витрати під час перебування на посаді першої леді. Після відходу з Білого дому Мішель Обама відмовилася оплачувати ці витрати, що призвело до того, що президент Трамп надіслав їй величезний рахунок. Необхідно зазначити, що у статті бракує конкретних деталей, таких як назви джерел, дати або докази, що підтверджують її твердження.

Фрагменти зі статті, які містять мовні засоби, які притаманні фейковим новинам. «*Trump Just Sent Michelle Obama a Bill She'll Never Be Able to Pay in Her Lifetime*» заголовок є сенсаційним і позбавлений неупередженого тону

достовірної журналістики. Він покликаний спровокувати сильну емоційну реакцію.

«*Moochelle also purchased \$11 million worth of new furniture, an airplane, four yachts and two limousines with taxpayer money*». У статті містяться екстравагантні та необгрунтовані твердження про витрати Мішель Обами.

«*The bill, which total eleventy billion dollars more than the Obama family will likely be able to afford in their lifetime*» та «*The First Lady who spent more money than any other*». Мета цих речень викликати емоції в читача, завдяки підбору граматичної конструкції.

«*President Trump isn't messing around*» – приклад надмірно підсиленої сенсаційності.

Отже, серед мовних засобів спотворення інформації знаходимо: зневажально-принизливу лексику, необгрунтовані твердження, емоційно-забарвлену лексику, перебільшення, викорстання зворотів, часте використання заперечень.

Інтерпретуючи фрагменти зі статті, можна помітити, що форма імені «*Moochelle*» для Мішель Обами є намірливим зниженням статусу та формою особистої атаки. Використання зневажливих термінів свідчить про упередженість та непрофесійність, що не є характерним для достовірної журналістики. Написання числівника «*eleventy*» є не лише граматичною помилкою, а й нестандартною та недостовірною кількісною оцінкою, що підсилює враження фейковості. Емоційно забарвлена лексика, «*a bill she'll never be able to pay in her lifetime*» має на меті спровокувати емоції, а не об'єктивно донести фактичну інформацію. Фраза «*president Trump isn't messing around*» може виглядати як загострена форма висловлення та намірливо підсилювати сенсаційність. Часте використання автором заперечень «*isn't*», «*never be able to pay*» створює заплутане чи оманливе повідомлення, і надати вигоду тим, хто поширює дезінформацію.

Отже, виявлено систематичне спотворення інформації, що обумовлене відсутністю належних професійних компетенцій автора публікації. При цьому

відбувається активне використання лінгвальних засобів, які вказують на те, що інформація фейкова. Серед цих засобів можна виокремити дискурсивні прийоми, а також відсутність обґрунтувань та підтверджуючих доказів у тексті.

Висновки. Таким чином, англomовний медійний дискурс – складний інформаційний контекст масової комунікації. Фейкові новини імітують структуру та стиль новин, але часто мають нефактологічний зміст, що порушує довіру до інформації. Вони надають особливий акцент на емоційну складову та стилістично виразну лексику, підкреслюючи суб'єктивний підхід. Лінгвістичний аналіз фейкових новин є важливим інструментом для виявлення та розкриття фейкових повідомлень, дозволяючи аналізувати їхню лінгвістичну природу.

Перспективу подальших досліджень становить аналіз технік впливу та маніпулятивні стратегії на масову свідомість в англomовному медійному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Grieve J., Woodfield H. *The Language of Fake News*. Cambridge University Press, 2023. 75 p.
2. Гнезділова Я. В. Емоційність та емотивність сучасного англomовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. «Германські мови»; Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2007. 20 с.
3. Кушніров М. О. Лінгвальні засоби спотворення інформації в англomовному медійному дискурсі: методика виявлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського: Серія: Філологія. Журналістика*. Київ, 2021. Т. 32 (71). № 4. Ч. 1. С. 168-172.
4. Лютянська Н. І. Мас-медійний дискурс: типологічні та структурно-організаційні особливості. *Наукові записки НДУ імені Миколи Гоголя. Філологічні науки*. 2014. Книга 2. С. 137–141.
5. Омельчук Ю. Псевдоновини як жанр сучасного англomовного медіадискурсу: лінгвокогнітивний, комунікативно-прагматичний параметри: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2018. 240 с.
6. Рибачок С. М. Лексичні засоби впливу мовної одиниці фейк. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9 (77). С. 121-124.

7. Тельних А.С. Дискурсивні характеристики фейкових новин: дипломна робота / Національний авіаційний університет. Київ, 2021. 97с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. White mischief: stranded polar bear floats on to Scottish island. *The "Telegraph"*. URL: <https://www.telegraph.co.uk/science/2017/03/31/polar-bears-spotted-scotland-animals-flee-melting-arctic-ice/> (дата звернення: 19.10.2023).
2. Trump Just Sent Michelle Obama a Bill She'll Never Be Able to Pay in Her Lifetime. URL: <https://www.jacksonville.com/story/news/reason/2017/05/27/fact-check-did-donald-trump-send-michelle-obama-bill/15362818007/> (дата звернення: 19.10.2023).

Posna A. S. Linguistic Aspects of Fake News in English Media Discourse

The article explores the concept of media discourse, investigates the key characteristics of fake news and their impact on information perception. It describes and analyzes the lexical, syntactic, and stylistic devices used in the writing of fake news, as well as employs a methodology for identifying strategies, means, and tactics of information distortion in the analysis of news articles.

Keywords: *English media discourse, fake news, lexical, syntactic, stylistic devices.*

Марина Семоненко

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)**

СТРУКТУРА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ CHAOS У РОМАНАХ КУРТА ВОННЕГУТА

Анотація. *Стаття присвячена встановленню та інтерпретації лексико-семантичного поля "chaos" та опису його структури в романах Курта Воннегута. Лексико-семантичне поле тлумачиться як парадигматичний союз лексичних одиниць, що об'єднуються за принципом семантичної близькості лексичних значень. Одним із лексико-семантичних полів, що наявні у романах Курта Воннегута, є поле "CHAOS"/ "ХАОС". У пропонованій статті продемонстровано зріз структури поля, семантичний зміст мікрополів, організацію лексичних одиниць у семантичні підкласи і лексико-семантичні групи з опорою на словникові тлумачення.*

Ключові слова: *лексична одиниця, семантика, лексико-семантичне поле, лексико-семантичне мікропіле, семантичний підклас, лексико-семантична група.*

Постановка проблеми. Починаючи з другої половини 19 століття лінгвістична спільнота намагається класифікувати словниковий склад різних мов за певними семантичними класами. Відомо, що слова, маючи певні додаткові асоціації, виявляють спільні характеристики, такі як рух, швидкість, колір, родинні стосунки, мовна поведінка тощо. Семантика художнього тексту формовується на перетині змістового і смислового векторів, які, у свою чергу, зумовлюють розгортання теми тексту і втілення підтекстових смислових значень. Значення лексичних одиниць відіграє ключову роль у формуванні загальної семантики художніх текстів і підпорядковується закономірностям словникового складу мови в художніх творах автора. Водночас вони утворюють своєрідний семантичний континуум, заснований на семантичній взаємодії лексичних значень, обраних конкретним автором для вираження конкретної теми художнього твору. З огляду на це лексичну системність у художніх текстах визначає автор, оскільки на основі використаних у творі слів відбувається формування предметної лексичної мікросистеми. Структура лексичного семантичного поля забезпечує семантичну конкретизацію кожної частини індивідуально створеної мовної картини світу. Першим рівнем лексико-семантичного поля визначено лексико-семантичне мікрополе, яке виражає поділ ширшої поняттєвої сфери на менші суміжні ділянки. Лексико-семантичне мікрополе поділяється на семантичні підкласи – угруповання за спільними семантико-морфологічними ознаками [6, с. 3-8]. Включення семантичних підкласів до структури лексико-семантичного поля зумовлене необхідністю розподілити лексичні одиниці за частиномовним критерієм і, водночас, продемонструвати семантичну розмаїтість значення в індивідуально-авторській мовній картині світу. Нижчим ієрархічним рівнем лексико-семантичного поля є лексико-семантична група, що відображає внутрішньомовні зв'язки між лексичними значеннями слів. Включення лексичних одиниць до складу лексико-семантичного поля відбувається на основі наявного домінантного семного компонента, який позначає семантичне відношення значення слова до відповідної сфери позамовної дійсності [там само].

В одній зі своїх праць відомий український вчений В. Широков розглядав поняття семантичного стану мовної одиниці як формальне уявлення про її основне значення. На думку вченого, лексичні одиниці розташовуються вздовж континууму, який забезпечує оптимальність механізму реалізації комунікативної функції мови. Дослідник ввів поняття чистого семантичного стану та змішаного семантичного стану та запропонував їх тлумачення у формалізмі нечітких множин [8, с. 53].

І.Бехта, у свою чергу, наголошує на необхідності розподілу лексичних одиниць вздовж певної уявної вісі, що забезпечує багаторівневий аналіз і системно-функціональний опис лексики тексту у дискурсивному та інтерпретаційному аспектах. На одному кінці цієї вісі зосереджені значущі слова. Вони мають найбільшу семантичну мовно-системну вартість та є розповсюдженими в мовленні, але водночас мають просту семантику і структуру та легкі у використанні. Інший кінець вісі збирає слова чи терміни з низькою загальномовною цінністю та відносно низькою поширеністю, навіть якщо вони важливі в певних сферах спілкування. Семантика і структура термінів більш комплексна, тому їх використання в основному обмежується професійним вживанням [1, с. 164–192].

Український учений В. Левицький досліджував природу лексичної полісемії, спосіб розрізнення значення багатозначних слів, співвідношення кількості значень маркерів та їх морфологію, семантику, стилістичний статус тощо. На лексичному рівні мови, полісемія простежується з різних аспектів: дериваційному, епідигматичному, смисловому, синтагматичному та парадигматичному [7, с. 17-25]. Науковці продовжують приділяти значну увагу вивченню лексичного складу мови. Зміст мовних одиниць усвідомлюється у різних аспектах їх функціонування, взаємодії та на різних макрорівнях. Необхідність таких досліджень визначається змістовно-потужним складом лексики мови, що вказує на її специфіку, особливості та функції [4, с. 27].

Мета статті полягає в аналізі структури лексико-семантичного поля “chaos” в романах Курта Воннегута з огляду на авторське сприйняття світу як вікового хаосу.

Аналіз актуальних досліджень. На сучасному етапі розвитку лінгвістичної думки, завдяки дослідникам пострадянського лінгвістичного простору (В. П. Абрамов (Абрамов, 2003), Г. Т. Безкоровайна (Безкоровайна, 2012), В. Н. Денисенко (Денисенко, 2006), С. П. Денисова (Денисова, 1996), В. В. Левицький (Левицкий, 2006)) семантичне поле отримало значну науково-методологічну розробку. Західна наукова думка також приділяє велике значення дослідженню лексичного та семантичного полів. Результатами цих напрацювань є нові методи дослідження, перспективи та відкриття для активного розвитку та збагачення галузі лексичної семантики (А. Cruse (Cruse, 2000), D. Geeraerts (Geeraerts, 2010; Geeraerts, 2006), P. Faber (Faber, 1999), E. Finegan (Finegan, 2008), A.-M. Simon-Vandenberg (Simon-Vandenberg, 2007)).

Виклад основного матеріалу. Семантичне поле має велику кількість семантичних зв'язків і меншу кількість структурних угруповань, таких як лексико-семантичні групи. Разом з тим, будь-яке семантичне поле є частиною мовної ідентичності разом з іншими системними єдностями. Лексико-семантичне поле (далі ЛСП) трактуємо за М.П Кочерганом та О. О. Джуматій: ЛСП – це «сукупність парадигматично пов'язаних лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (іноді спільністю формальних показників) і відображають поняттєву, предметну й функціональну подібність позначуваних явищ [5, с. 211]; ЛСП – це « сукупність лексичних одиниць, що об'єднані спільним семантичним компонентом, перебувають у парадигматичних відношеннях і номінують явища відповідно до понятійних, предметних чи функціональних властивостей» [3, с. 16]. Згідно визначень, ЛСП об'єднує лексичні одиниці за семантичним принципом і має парадигматичну будову – від ширших до вузких за змістом угруповань лексичних одиниць. Кожний семантичний ряд певної лексико-семантичної системи має семантичну область – взаємопов'язані лексичні одиниці, кожна з яких визначається спільним

поняттям, тією лексичною областю, що об'єднує слова на основі тематичних понять. Її інваріантом є позамовне явище (референт або коло референтів, сигніфікат або множинність сигніфікатів), дані якого організуються за принципом центра та периферії, і яке має специфічні ознаки та безпосередньо асоціюється з парадигматичними та синтагматичними характеристиками [7, с. 20]. У структурі семантичного поля можна виділити такі частини:

1. Ядро поля, яке представлено родовою семою-компонентом і навколо якого розгортається усе поле. Для ядра характерні безознаковість, нейтральність, висока частота вживання. Оскільки ядро є лексичним вираженням смислів, або семантичних ознак, воно може замінити кожен із членів парадигми, будучи представником усієї парадигми;

2. Центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром і між собою значення;

3. Периферія поля, що містить одиниці, найвіддаленіші за своїм значенням від ядра. Периферійні слова характеризуються найменшою частотністю. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля. Зазвичай периферійні елементи перебувають у зв'язку з іншими семантичними полями, утворюючи при цьому лексико-семантичну цілісність мовної системи [2, с. 24-25].

Отже, ЛСП – це структура поля з ядром і периферією, які не є окремими угрупованнями. Вони поєднані між собою. Прикладом існування міжпольових зв'язків є багатозначні слова, які, маючи декілька значень, можуть належати до різних полів.

Відомо що, творчість Курта Воннегута унікальна глибоким філософським змістом, де хаос – це основний мотив, який слугує для вираження думки автора про тогочасне суспільство та людську природу, що є актуальним і в наші часи. Отже, одним із найбільших і найвагоміших ЛСП у романах Курта Воннегута є ЛСП “СНАОС”/ “ХАОС”, ядром якого є лексема “chaos”. Провівши лексико-семантичний та компонентний аналіз словникового складу відібраних релевантних контекстів, можемо стверджувати, що центр досліджуваного ЛСП

представлений такими семами: “безлад”, “дисперсія”, анархія”, “бедлам”, “розбрат”, “беззаконня”, а на периферії знаходяться семи “смирності перед безладом”, “спантеличеність”, “неправильне управління”, “плутанина”, “розгубленість”.

Лексико-семантичне поле можна розділити на семантично більш тісні асоціації – лексико-семантичні групи. Це групи повнозначних слів, які є своєрідними лексично, семантично і за виконуваними ними стилістичними функціями. Семантика слів охоплює назви предметів, процесів, явищ, відношень між ними, реалій і фантазій тощо. У зв’язку зі специфікою відібраного з аналізованих романів матеріалу розглянемо три наявні лексико-семантичні групи за принципом морфологічної приналежності, а саме:

- 1) лексико-семантична група іменників
- 2) лексико-семантична група прикметників
- 3) лексико-семантична група дієслів.

Лексико-семантична група іменників у романах “Cat’s Cradle” [9] та “Slaughterhouse-Five” [10] Курта Воннегута є досить репрезентативною для розкриття основної теми романів – хаосу буття. Автор вдосконалює використання іменників, щоб реалізувати художній задум, створити незабутні образи через індивідуально-авторську картину світу. В аналізованій групі іменників відповідно до їх належності центральним темам у межах романів, можемо виокремити використання таких лексем: war/війна, timequake/часовий зсув, disorder/безлад, confusion/плутанина, anarchy/анархія, death/смерть, corpse/труп, destruction/руйнування, fricks/хитрощі, booze/випивка, lies/брехня, fuss/метушня, sin/гріх, Bokononism/Боконізм, juvenile delinquency/підліткова злочинність, public hangings/публічні повішання, crime/злочин.

Лексико-семантична група прикметників допомагає відобразити стан безладу та неорганізованості, що часто властивий ситуаціям, де взаємодіють різні компоненти та фактори. Як наслідок, відбувається підсилення теми хаосу в романах. До цієї групи відносимо наступні прикметники: chaotic/хаотичний, turbulent/бурхливий, random/випадковий, confused/плутаний,

dismayed/збентежений (“*dismayed by forgetfulness*”), unlucky/невдалий, bizarre/химерний, mad scientists/божевільні науковці, terrific bomb/жахлива бомба, lousy doctor/паскудний лікар, fugging shame/страшенна ганьба, pitiful/жалюгідний, foul/огидний (*as foul as smoke*), unpredictable/непередбачуваний, disorderly/безладний.

До лексико-семантичної групи дієслів ЛСП “chaos” в романах Курта Воннегута відносимо: to tangle up/переплутатися, to wipe out/знищити, to go off/взірватися, to destabilize/дестабілізувати, to scatter/розкидати. Поняття хаосу та руйнації реалізується в романі у численних контекстах. Так, одним із ключових символів хаосу в романі є “ice-nine”, який може перетворити всю воду у льодовий кристал і призвести до глобальної катастрофи: “*The discovery of ice-nine represents the ultimate chaos, as it has the power to freeze the entire planet and bring about the end of civilization*”. Описувана в романі безглуздість війни та її знищувальна сила призводить до масового зруйнування міст і інфраструктури в Європі: “*In the world of ‘Cat’s Cradle’, Bokononism, a fictional religion, thrives in the midst of chaos, reflecting how people often turn to belief systems for comfort during turbulent times*”. “*The bombings during World War II destroyed entire cities, leaving behind nothing but rubble and despair*”. Описи вибухів і хімічні реакції служать символами технологічної небезпеки та наукового експерименту. Символи, які створюють атмосферу напруження та небезпеки, включають небезпечні наукові експерименти, науковий прогрес, звуки та наслідки воєнних дій: “*The experiment with ice-nine went horribly wrong and destroyed everything it came into contact with, illustrating the dangerous consequences of unchecked scientific progress and potential for technology to bring about catastrophic ruin*”; “*The war disorderly the lives of countless people, tearing apart families, shattering dreams, and leaving behind a trail of destruction and despair*”; “*The bombs exploded with a deafening roar, shattering the tranquility of the city and making the destructive power of war*”. “*The chemical reaction exploded unexpectedly, highlighting the unpredictability of scientific progress and its potential to bring about unintended consequences*”.

Висновки. Таким чином, візуалізація семантичного різноманіття значень можлива в рамках ієрархічної організації розгалужених структур лексико-семантичного поля. Перехід від вищих рівнів до нижчих передбачає поділ концептуальної області на більш обмежені суміжні відрізки. Семантична конкретизація відображається в розташуванні лексичних значень на основі домінантних семантичних компонентів. Тому в сформованому на матеріалі романів Курта Воннегута лексико-семантичному полі “chaos” виразно вимальовується особистісна мовна картина світу автора, яка акумулює мовний досвід його загального світобачення, особливо організації окремих логіко-понятійних сфер. Релевантні лексичні одиниці сприяють увиразненню художнього задуму автора, реалізації домінантних тематичних векторів, семантичному збагаченню контекстуальних абзаців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бехта І. А. Текст у парадигматичній системі наукових лінгвістичних концепцій кінця ХХ початку ХХІ століття: актуальні та віртуальні стратегії розвитку. *Дискурс іноземномовної комунікації*: розділ колективної монографії /кер. проф. К.Я. Кусько. Львів: ЛНУ, 2002. С. 164–192.
2. Буланович Н. О. До проблеми контрасту у художньому дискурсі. *Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу*. Хмельницький: ХНУ, 2005. С. 24–25.
3. Джуматій О. О. Лексико-семантическое поле „FACE” в сучасній англійській мові та мовленні: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2015. 16 с.
4. Казакова І. В. Концепт хаосу в англomовній художній літературі другої половини ХХ століття. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2016. Вип. 3. С. 27-31.
5. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Академія, 2001. 368с.
6. Кочерган М. П. Контрастивна семантика на порозі нового тисячоліття. *Проблеми зіставної семантики*: зб. наук. ст. Київ: КДЛУ, 2001. С. 3-8.
7. Левицький В. В. Лексична полісемія та квантитативні методи її дослідження. *Мовознавство*: Науково-теоретичний журнал. 2003. №4. С. 17–25.

8. Широков В. А. Семантичні стани мовних одиниць та їх застосування в когнітивній лексикографії. *Мовознавство*. Київ, 2005. С. 47–62.

9. Kurt Vonnegut *Cat's Cradle*. New York: Penguin Group, 1963. 206 p.

10. Kurt Vonnegut *Slaughterhouse-Five*. 1969. URL: <https://d-pdf.com/book/3715/read>

Semonenko M. The Structure of the Lexico-Semantic Field "chaos" in Kurt Vonnegut's Novels

Abstract. *The article deals with the interpretation and establishment of the lexical-semantic field "chaos" and its structure within Kurt Vonnegut's novels. The lexical-semantic field is interpreted as a paradigmatic union of lexical units bound together by the principle of semantic proximity of lexical meanings. One of the lexical-semantic fields present in Kurt Vonnegut's novels is the field "CHAOS". In the proposed article it is demonstrated a section of the field structure, the semantic content of microfields, the organization of lexical units into semantic subclasses and lexical-semantic groups based on dictionary entries.*

Key words: *lexical unit, semantics, lexical semantic field, lexical semantic microfield, semantic subclass, lexical semantic group.*

Альона Тарасевич

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Коваленко А.М.

(Сумський державний педагогічний університет

імені А.С.Макаренка)

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ НА ПОЗНАЧЕННЯ СИМПАТІЇ ТА АНТИПАТІЇ У СУЧАСНОМУ МОЛОДІЖНОМУ МОВЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ЖУРНАЛУ FAZE)

Стаття присвячена аналізу лексичних засобів на позначення симпатії та антипатії в сучасному молодіжному мовленні. Основними частинами мови, що вживаються молоддю як оцінно марковані одиниці, є прикметники, дієслова, іменники. Крім цього спостерігається тенденція до використання різноманітних інтенсифікаторів для підсилення експресивності та суб'єктивності мовлення. Фразеологізми, що використовуються для вираження оцінної семантики, можна поділити на три блоки: фразеологізми на позначення дії чи процесу, фразеологізми на позначення предмету, явища чи особи та фразеологізми на позначення певної характеристики предмета, особи, події або явища.

Ключові слова: *молодіжне мовлення, симпатія, антипатія, лексичні засоби.*

Постановка проблеми. Мова є не лише засобом спілкування, але й відображенням соціокультурних та емоційних аспектів життя суспільства. Особливий інтерес викликає вивчення мовлення молоді, оскільки воно відображає актуальні тенденції, цінності та ставлення до світу.

Аналіз актуальних досліджень. Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття помітно активізуються дослідження різних аспектів функціонування мови в молодіжному лінгвосоціумі. Об'єктами лінгвістичних розвідок стали окремі аспекти мови, мовлення та мовленнєвої поведінки школярів і підлітків (О.М. Галапчук, Е.Ш. Ісаєв), студентів (В.П. Халупко, С.О. Шмачков), жаргони різних молодіжних субкультурних течій (М.О. Солодова), а також молодіжний жаргон взагалі, без урахування його стратифікації (Т.М. Бурда, І.Г. Приходько).

У мовній картині будь-якої країни, і соціалектів мови цієї країни зокрема, спостерігається вираження оцінки й симпатії та антипатії як її складових. Молодіжне мовлення, як ніяке інше, тяжіє до оцінювання явищ, предметів, подій, людей, оскільки завдяки цьому молодь може розкрити своє «я», ідентифікувати себе як членів або не членів тієї чи іншої соціальної групи. Крім того молодь схильна до найнезвичніших способів вираження ставлення до всього, що вони спостерігають навколо, саме тому вираження понять симпатії та антипатії у молодіжному мовленні являє інтерес для філологічних досліджень.

Метою статті є аналіз лексичних засобів на позначення симпатії та антипатії в сучасному молодіжному мовленні, оскільки зазначені засоби відображають соціокультурні та емоційні аспекти комунікації. Вони мають велике значення для розуміння ставлення молоді до навколишнього світу.

Для більш детального окреслення особливостей оцінного значення тієї чи іншої лексеми ми проводили наше дослідження за критеріями, запропонованими Т.А. Космедою [1]. До них належать наявність:

- зміщення значення;
- розширення значення;
- звуження значення;
- інверсії значення;
- утворення нових слів;
- спрощення;
- утворення найвищого ступеня порівняння;
- вербалізації іменників;

– інтернаціоналізмів.

Прикметники як засіб вираження симпатії та антипатії.

Прикметник є найбільш звичним засобом вираження симпатії та антипатії. Не зважаючи на тенденцію до всього нового, молодь не нехтує залученням до свого активного словнику загальноживаних лексем, які зустрічаються у вжитку представників й інших соціальних груп.

Прикладами таких прикметників можна назвати *amazing* (“*Coming back and putting a band together has been amazing.*” – «Повернення та згуртування бенду було вражаючим.»), *strange, incredibly* (“*Thomas Comas [...] took an incredibly bold move ...*” – «Томас Комас [...] зважився на надзвичайно рішучий крок») тощо.

Однак більшість прикметників, що використовуються молоддю, для дорослого читача мають дивне, а іноді й не зрозуміле значення. Це відбувається через зміну конотації слова, зазвичай з негативної на позитивну. Прикладами такого явища можуть слугувати такі слова: *insane* (початкове значення «неповна розуму» – нове значення «надзвичайний»): “[...] *it’s just insane.*” – «[...] це просто надзвичайно.»; *wicked* («аморальний» – «неочікуваний»): “[...] *they gave me this massive gift basket and it was wicked.*” – «[...] вони дали мені цю величезну подарункову корзину, і це було неочікувано.»; *crazy* («неадекватний» – «неймовірний»): “*I got to play at the MMVAs so that was crazy.*” – «Мені довелося грати на музичному фестивалі MMVA, тож це було неймовірно.»; *killer* («убивця» – «вражаючий»): “*Killer moves, killer choreographer, and killer synchronization between all of the dancers.*” – «Вражаючі рухи, вражаючий хореограф і вражаюча гармонія між усіма танцюристами.». Хоча іноді відбувається просто ослаблення смислового навантаження, наприклад як у лексемах *silly* («дурний» – «безглуздий»): “[...] *people are trying to chase what’s happening and I think that’s so silly.*” – «[...] люди намагаються слідкувати за тим, що відбувається, і я думаю, це так безглуздо.»; або *mad* («неповна розуму» – «злий»): “[...] *how I was sad or how I was mad.*” – «[...] яка я була засмучена або

яка я була зла.» Сюди ж можна додати і такі прикметники, як: *tough* («той, що важко проковтнути, проштовхнути») зі зміною конотативного значення на *hard, complicated* (“*I go through a really tough time [...]*” – «У мене були справді важкі часи [...]); *cool*, хоча й має початкове значення «прохолодний», вживається молоддю як *popular, in style* (“*[...] because it’s such a cool, interesting tool.*” – «[...] бо це настільки крутий, цікавий інструмент.»).

Одним із найулюбленіших способів збагачення словникового запасу у молоді є утворення нових слів. Однак іноді молодь замість цього способу просто переносить вже існуючі слова з однієї частини мови в іншу. Наприклад, запозичене с французької мови слово *cliché*, що є іменником і означає певний штамп, зразок, молоддю може використовуватися як прийменник у значенні «звичайний», «звичний»: “*cliché love songs*” – «звичні ліричні пісні». Або ж іменник *ballerina* в одній із статей інтернет-журналу було вжито як дієслово: “*[...] or I’ll be ballerina-ing and playing guitar at the same time.*” – «[...] я буду виконувати якісь балетні па та грати на гітарі одночасно.»

Отже, прикметник є досить популярною частиною мови для вираження молоддю свого ставлення до того чи іншого явища, події, вчинку чи істоти. Крім того вони є прямими денотатами оцінного судження, а відтак є найзручнішим мовним матеріалом для вираження симпатії та антипатії.

Дієслова на позначення симпатії та антипатії.

У молодіжному мовленні спостерігається тенденція до зміни конотативної складової слів, щоб точніше передавати своє схвалення або не схвалення того чи іншого предмету, явища тощо. Окрім зміни значення прикметників цей процес торкнувся й дієслів. Так, наприклад, дієслово *to hype*, яке взагалі має негативне забарвлення й означає «обманювати», у молодіжному мовленні може зустрічатися у значенні «збуджувати, дуже зацікавити»: “*I get really excited and hyped.*” – «Я був справді схвилюваним та збудженим.»

Окрім вище зазначеної зміни значення слів, одним із найбільш розповсюджених засобів вираження позитивного чи негативного ставлення є перенесення слів з одної сфери використання в іншу. Саме цей спосіб

найяскравіше можна проілюструвати на прикладі дієслів. Так, дієслово *to love*, яке зазвичай стосується почуттів до іншої людини, завдяки сильнішій позитивній конотації, ніж *to like*, частіше використовується молоддю для позначення улюблених речей: “[...] *how much I love his songs.*” – «[...] наскільки сильно я люблю його пісні.»

У значенні *to finish* можна досить часто зустріти фразове дієслово *to wrap up*: “[...] *wrapping up their latest Punks Don't Dance tour [...]*” – «[...] закінчуючи свій останній тур під назвою „Панки не танцюють”», хоча саме дієслово *to wrap* найчастіше вживається в значенні «загортати». Так само й *to kick off* у інших сферах мовлення вживається в значенні «померти» або «відкидати», тоді як молодь надає цьому фразовому дієслову значення «починати»: “[...] *which kicked off in Toronto during Canadian Music Week.*’ – «[...] який почався в Торонто під час Канадського тижня музики.»

До цього ж мовленнєвого явища належать й випадки вживання таких дієслів, як: *to get pumped* у значенні *to have strength and energy to do smth*, у той час як початкове значення було «накачувати»: “*Crystalyne is now getting pumped to join Cody Simpson on stage for Family's Big Ticket Summer concert.*” – «Крісталін зараз набирається сили, щоб приєднатися до Коуді Сімпсона на сцені концерту „Феміліз Біг Тікет Саммер”.»; *to buzz* у значенні *to be full of*, що мало значення «гудіти» й стосувалося бджіл у вулику, які створюють відповідний звук: “*The city was buzzing with artists [...]*” – «Місто кишіло артистами [...]»; *to climb*, що зазвичай має значення залазити кудись вище, отримало конотат *to get higher place*: “[...] *who is climbing the music charts [...]*” – «[...] який досягає вершин музичних хіт-парадів[...].»; *to land* зі значенням «приземлятися» набуло відтінку *to obtain a place/role*: “[...] *that I landed a TV show!*” – «[...] що я отримала роль в серіалі!»; *to enlist*, яке мало значення «налічувати», у молодіжному мовленні означає *to get a support*: “[...] *Sean enlists the help of my favourite Moose [...]*” – «[...] Сін отримує допомогу мого улюбленого героя Муза [...].»

Таким чином, завдяки тому, що дієслова є найбільш вживаною частиною мови в англійській мові, вони є найбільш вразливими до різноманітних змін і

перетворень з боку молоді. Загалом, найрозповсюдженішою лексичною зміною щодо дієслів є перенесення, зміщення або ж заміна значення. Створення нових дієслів є не досить популярним явищем у сучасному англomовному молодіжному мовленні.

Іменник як засіб вербалізації симпатії та антипатії.

Як виявилось, найбільшу частину слів, які зазнають переходу з одного контексту в інший, складають дієслова. Однак до цієї групи також належать й інші частини мови, наприклад, іменники. Розглянемо деякі приклади такого зміщення значення безпосередньо на лексемах, взятих із досліджуваного нами журналу.

Так, ми звикли, що іменник *ambassador* є стилістично маркованим, і зазвичай вживається у високих літературних чи то ж публіцистичних стилях. Однак молодь не нехтує використанням цієї лексеми для додання значимості тій чи іншій людині: “[...] *a new teen ambassador for Lil Wayne’s Trukfit fashion clothing line [...]*” – «[...] новий знавець лінії модного одягу „Тракфіт” Ліл Уейн[...]».

Лексема *showcase*, яка є звичним для нас у значенні «вітрина», вживається як позначення великої аудиторії глядачів або слухачів: “*CMW brings out a variety of artists to showcase, in all genres.*” – «Канадський тиждень музики виносить різноманіття артистів на широкий загал, у будь-якому стилі.» Часто замість лексеми *the world* можна зустріти *the globe*, яка має сильніше конотативне навантаження: “[...] *music enthusiasts of all kinds from around the globe.*” – «[...] музичні ентузіасти на будь-який смак з усієї земної кулі.»

Іменник *a crew*, звичний для нас у значенні «команда/екіпаж корабля», досить часто вживається, як заміник для *a team*: “[...] *while his crew heads back to Miami.*” – «[...] у той час як його команда прямує назад до Майямі.» І, мабуть, найвідоміший всім приклад з лексемою *star*, коли успіх відомої людини ототожнюється зі спалахом зірки на небі, а до самої людини застосовують даний денотат, вказуючи на її надзвичайний талант та популярність: “[...] *to be sharing*

the stage with such a talented, huge star.” – «[...] ділити сцену з такою талановитою, величезною зіркою.»

Як уже було зазначено раніше, перенесення значення зазнало дієслово *to love*, і сьогодні в молодіжному мовленні воно є синонімом до слова *to like*. Відповідно і деривативний іменник від цього дієслова *lover*, який зазвичай має значення «коханець», набуває конотації «прихильник»: “*A lover of rock and the blues [...]*” – «Прихильник року та блюзу [...].»

Ми вже розглянули такі способи вираження симпатії та антипатії в англomовному молодіжному мовленні, як утворення нових слів з певною конотацією або ж перенесення вже існуючого денотата в іншу сферу використання та різноманітні експерименти з його семантичною складовою. Проте сказати, що утворення нових слів є самостійним явищем у молодіжному мовленні, не можна, оскільки дуже часто воно супроводжується перенесенням значення або ж це перенесення передує йому. Яскравим прикладом є слово *hottie*, яке має значення «дуже привабливого хлопця або дівчини». Спочатку відбулося перенесення слова *hot* зі звичного лінгвістичного середовища на площину характеристики особистості й надання йому конотації «привабливий», а потім – додавання словотворчого суфіксу *-tie*, що утворює іменники: “[...] *a 24 year old Canadian hottie [...]*” – «[...] 24-річний канадський красень [...].»

Також можна розглянути прикметник *punchy*, що зараз вживається як «енергійний». Він утворився від дієслова *to punch*, яке означає «бити молотком», за допомогою прикметникового суфікса – у і спочатку мало негативну конотацію – «нервовий, роздратований». Потім відбулося позитивне забарвлення значення слова: “*My fans can expect something punchy, melodic and rock.*” – «Мої фани можуть очікувати щось енергійне, мелодичне та драйлове.»

До речі, звернімо увагу на використання лексеми *rock* у попередньому прикладі. Вона зазнала тих самих змін, що й попередні лексеми, описані нами вище. Спочатку це був іменник, назва музичному стилю, який характеризується енергійною, ритмічною, гучною мелодією. Потім відбувся перехід в іншу частину мови – утворення дієслова *to rock*, що означає *to make excited, to amaze*,

як у даному прикладі: “*Derik is also finding the time to rock the We Day stages [...]*” – «Дерік також знаходить час, щоб запалювати сцени щорічного молодіжного фестивалю „Зе Ві Дей” [...]». А потім – ще один перехід між частинами мови до прикметника, який сьогодні вживається у значенні «драйвів», «запальний».

Тож, як бачимо, хоча молодь і любить вигадувати нові слова, її мовленню притаманні лексичні новоутворення, однак на сьогодні найбільш ефективним та популярним способом збагачення мовленнєвого сленгу є різноманітні зміни саме в семантичній складовій слів. Зокрема це стосується і такої частини мови, як іменник. Змінюючи семантику того, чи іншого іменника, молодь не лише надає йому нового значення, але й наділяє його певною оцінною складовою, яка вказує на ставлення мовців до того, про що йде мова.

Роль інтенсифікаторів у репрезентації симпатії та антипатії.

У вищезазначених результатах дослідження щодо особливостей вираження симпатії та антипатії за допомогою тієї чи іншої частини мови, наголошувалося, що оцінна складова забезпечується зміною, перенесенням або заміщенням значення самої лексеми. Але є випадки, коли для підсилення чи навпаки ослаблення значення не обов’язково змінювати денотат. Мова йде про використання різноманітних інтенсифікаторів, які роблять молодіжне мовлення більш експресивним та суб’єктивним.

Найчастіше ці інтенсифікатори передують саме прикметникам, оскільки вони найяскравіше виражають оцінне ставлення до того чи іншого предмету, явища, події чи особи. Найбільш часто вживаним таким інтенсифікатором є лексема *super*, яка використовується в значенні «дуже», «надзвичайно»: “[...] *when I was super young.*” – «[...] коли я був дуже молодим.»; “[...] *because I was super busy.*” – «[...] бо я був надзвичайно зайнятий.»

Як інтенсифікатор також виступає прикметник *huge* у звичному для нас значенні «величезний»: “*For acting, a huge inspiration of mine is Julianne Hough.*” – «В акторській грі величезним моїм натхненням є Джуліанна Хаф.»

Поряд з використанням прикметників у ролі інтенсифікаторів зустрічається також підсилення значення за допомогою часток. Прикладом

частки-інтенсифікатора розглянемо лексему *so*, що вживається у значенні «так», «настільки»: “[...] *I was so inspired by them [...]*” – «[...] вони мене так надихнули.»

У ролі інтенсифікаторів можуть також бути використані різноманітні прислівники з конотатом підсилення або послаблення значення того, про що йдеться. Прикладом таких прислівників є досить звична для нас лексема *quickly*, однак досить часто замість значення «швидко», вона вживається як «легко»: “*As a student, you can quickly hate the word “goals.”*” – «Будучи студентом, ти можеш легко зненавидіти слово „цілі”.»

Прислівник *exactly* також є часто вживаним інтенсифікатором молодіжного мовлення, який надає чіткості та впевненості у тому, про що йдеться. (“*Decide exactly what it is you want to do.*” – «Чітко виріши, чим ти хочеш зайнятися.»).

Ще одним прикладом використання прислівників у якості інтенсифікаторів є лексема *a lot*. У якості іменника *lot* означає «велика кількість чого-небудь», проте коли використовується як прислівник, воно має значення «значно», «значною мірою» тощо: ““*I want to feel better*” *is a lot harder to prove.*” – «„Я хочу почуватися краще” – значно складніше втілити в життя.»

Таким чином, використання інтенсифікаторів різноманітних типів допомагає зробити молодіжне мовлення більш суб’єктивним, а відтак більш емоційно та оцінно забарвленим, не змінюючи при цьому семантики значущих частин мови, які вживаються поряд з інтенсифікаторами.

Фразеологізми як засіб вираження симпатії та антипатії.

Окремо хотілося б відзначити вживання у молодіжному мовленні різноманітних ідіоматичних виразів та фразеологізмів, оскільки вони найвлучніше передають оцінне значення. На веб-сторінках досліджуваного нами журналу ми знайшли приклади використання величезної кількості фразеологізмів. Загалом ми розподілили їх на декілька тематичних груп.

До першої групи належать фразеологізми, що позначають певну дію або ж процес. Прикладом є фразеологічний вираз *to get one’s name out*, що утворився

внаслідок використання такого стилістичного прийому, як метонімія: “[...] *it would be the only way to get my name out there [...]*” – «[...] це був би єдиний спосіб вирватися звідти [...]».

Фразеологізм *to make a wave* у молодіжному мовленні набуває рис фразеологізму й має значення *to conquer*: “*Virginia to Vegas’ second single “Don’t Fight the Music” was released on September 2 and is making waves on Canadian radio stations [...]*” – «Другий сингл гурту „Вірджинія ту Вегас” „Не борися з цією музикою” був випущений 2-го вересня і завойовує канадські радіостанції [...]».

Для позитивного вираження змін зустрічається вживання фразеологічної одиниці *to find a spin on smth*, що означає *to reach a new level*: “*I try to find a spin on those cliché love songs [...]*” – «Я намагаюсь досягти нового рівня тих звичних ліричних пісень [...]».

Друга група фразеологізмів вказує на певний предмет, явище або особу, надаючи йому тієї чи іншої оцінної складової. Наприклад, вираз *bold move* має значення *brave step*: “[...] *took an incredibly bold move and travelled across the world to pursue his passion.*” – «[...] зважився на надзвичайно рішучий крок і подорожував світом, щоб реалізувати свою пристрасть.»

Фразеологічний вираз *a double threat* у молодіжному мовленні зазнає певних змін і замість звичного значення «подвійна загроза», він вживається як *a person who does to tasks at a time*: “*Now that you are a double threat with your dancing and acting skills [...]*” – «А тепер у Вас подвійне навантаження через Ваші здібності до танцю та акторської гри [...]».

Досить нехарактерним для молоді є вживання лексеми *issue* у значенні «проблема», «питання», однак вона зустрічається як частина фразеологічної фрази *to have no issue doing smth*, яка означає *to have no problems*: “[...] *it is my passion so I have no issue doing it.*” – «[...] це моя пристрасть, тому для мене займатися цим – не проблема.»

Також зустрічаються фразеологічні вирази, що позначають певну характеристику предмета, особи, події чи явища, які ми виділили як третю тематичну групу. Так, наприклад, фразеологічний вираз *to be one for the books*

означає *to be successful*, оскільки в американських книжках та фільмах зазвичай змальовують успішні долі людей для натхнення та мотивації інших: “[...] *that his upcoming debut EP will be one for the books.*” – «[...] що його дебютний міні-альбом, який скоро виходить, буде успішним.»

Окрім притаманних лише молодіжному мовленню фразеологічних одиниць, під час нашого дослідження ми виявили використання молоддю й загальноживаних стійких виразів, таких як: *on the spot* у значенні *right away* (“*They explained my character to me on the spot [...]*” – «Вони одразу ж пояснили мені мого героя [...]»).

Таким чином, попри тенденцію молоді до спрощення мовних засобів, вони не відкидають вживання фразеологізмів, а навпаки, намагаються створити якомога більшу кількість влучних виразів, щоб зробити своє мовлення більш експресивним та більш вдало передавати своє ставлення до того, про що йде мова.

Висновки. Провівши дослідження щодо використання різних частин мови як засобів вираження симпатії та антипатії, ми дійшли висновку, що деякі частини мови частіше мають оцінну складову, аніж інші. Для підтвердження цієї гіпотези ми провели кількісні підрахунки, опрацювавши 300 окремих лексичних та фразеологічних одиниць, що мають оцінну семантику (див. Схему 1.). За даними цих підрахунків, найчисельнішою групою, яка виражає оцінку, є дієслова – 27% (81 лексична одиниця). На другому місці – прикметники, 23% від загальної кількості опрацьованих лексем (69 л. о.). За прикметниками стоять іменники, набравши 22% (66 л. о.). 16% займають інтенсифікатори (48 л. о.). І на останньому місці – фразеологізми, яких налічується 12% від загальної кількості опрацьованого лексичного матеріалу (36 л. о.).

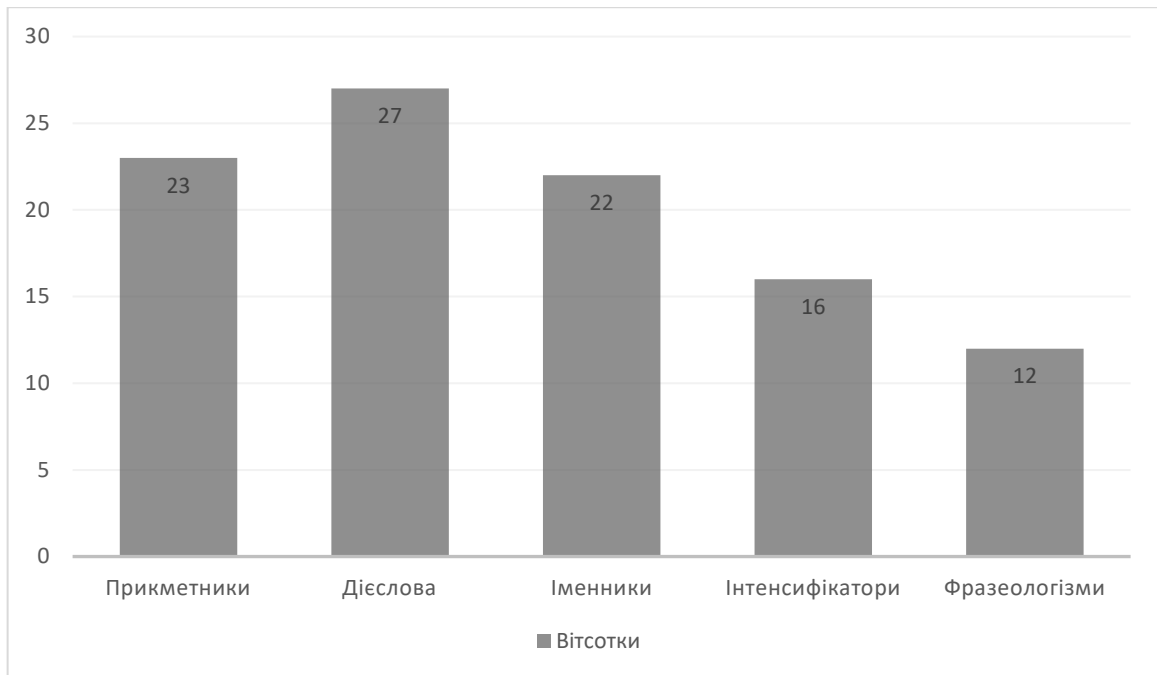

Схема 1. Використання різних частин мови на позначення симпатії та антипатії.

На лексичному рівні спостерігається використання різних частин мови з оцінною семантикою. Проте досить часто саме семантичне навантаження лексем змінюється. Значення слів може бути звуженим чи розширеним, зміщеним чи перенесеним, зазнавати певних інверсій тощо.

Основними частинами мови, що вживаються молоддю як оцінно марковані одиниці, є прикметники, дієслова, іменники. Крім цього молодь має тенденцію до використання різноманітних інтенсифікаторів для підсилення експресивності та суб'єктивності мовлення. В основному до них належать прислівники, хоча зустрічаються й частки та навіть прикметники.

Окремо слід зазначити вживання молоддю фразеологічних одиниць для вираження оцінної семантики. Усі фразеологізми, що використовуються англійською молоддю, можна поділити на три блоки: фразеологізми на позначення дії чи процесу, фразеологізми на позначення предмету, явища чи особи та фразеологізми на позначення певної характеристики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Космеда Т.А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: засоби вираження категорії оцінки в українській та російській мовах: автореф. дис. д-ра філ. наук: 10.02.02 – «російська мова». Харків, 2001.

Tarasevych Alona. Lexical Means to Denote Sympathy and Antipathy in Modern Youth Speech (Based on the Material of the English Magazine *Faze*)

The article focuses on the analysis of lexical means to denote sympathy and antipathy in modern youth speech. The parts of speech used by young people as evaluatively marked units are adjectives, verbs, nouns. In addition, there is a tendency to use various intensifiers to enhance the expressiveness and subjectivity of speech. Phraseological units used to express evaluative semantics can be divided into three groups: phraseological units to denote an action or process, phraseological units to denote an object, phenomenon or person, and phraseological units to denote a certain characteristic of an object, person, event or phenomenon.

Key words: youth speech, sympathy, antipathy, lexical means.

Кіріл Хафізов

Науковий керівник – к. філол. н., доц., Коваленко А.М.

(Сумський державний педагогічний університет

імені А.С. Макаренка)

МОВНІ ЗАСОБИ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ УКРАЇНСЬКОГО БІЖЕНЦЯ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглядаються лексичні та семантичні характеристики, пов'язані із зображенням українських біженців у сучасному англомовному дискурсі. Підкреслюється, що такі репрезентації, сформовані за допомогою лексико-семантичних одиниць, відіграють вирішальну роль у формуванні суспільного сприйняття та настроїв. У ході дослідження встановлено, що обрана лексика і семантика не лише відображають реальний досвід і проблеми, з якими стикаються біженці, але й відображають ширший соціально-політичний підтекст медіа. Стверджується, що вибір мовностилістичних засобів створює образ, який зображує українських біженців у певному світлі, розкриваючи приховані упередження, симпатії або нейтральні перспективи. У цьому дослідженні класифікуються та аналізуються повторювані теми, наративи та мовні патерни, підкреслюється їхня здатність викликати емпатію, тривогу або просто інформувати. Висвітлено, як багатогранний досвід переміщення, травм, стійкості та інтеграції знаходить лінгвістичне вираження в дискурсі.

Ключові слова: українські біженці, лексичні та семантичні ознаки, англомовний дискурс, лінгвістичні моделі, медіарепазентація, наративи переміщення, суспільне сприйняття.

Криза біженців та її репрезентація в медіа викликає значний науковий інтерес, і численні дослідники докладають зусиль для розуміння як лінгвістичного фреймінгу, так і ширших суспільних наслідків. Серед цих науковців виділяється Хевен Кроулі, яка детально дослідила репрезентацію біженців та шукачів притулку в ЗМІ, особливо в контексті європейських міграційних криз. Жаклін Бгабга зосередилася на правах переміщених осіб та правових рамках, що їх оточують, які часто перетинаються з медійним дискурсом. Виділяються також роботи Філіпа Марфліта і Грегори Маніатіса, які заглиблюються в політичні наслідки й медійні наративи навколо міграції та біженців.

Постійна актуальність цієї теми в лексикології зумовлена динамічною природою мови та її здатністю формувати суспільне сприйняття. Лексика ЗМІ не лише відображає поточні суспільні настрої, але й активно конструює та підсилює наративи, пов'язані з біженцями. Це багатий матеріал для лексикологічного аналізу, оскільки він відображає взаємодію між мовою, ідеологією та владою. Щобільше, те, як описують біженців, може мати глибокий вплив на формування політики, інтеграційні процеси та соціальний статус та ставлення суспільства до цих груп. У цьому середовищі розуміння лексичного вибору та його підґрунтя стає вирішальним для справедливого і гуманного дискурсу, що робить його постійно актуальною сферою дослідження.

Основна мета цієї статті – проаналізувати, які мовні засоби репрезентують образ біженця в англomовному медійному просторі. Ми прагнемо з'ясувати, як медіа джерела свідомо чи несвідомо формують наратив про біженців, і як це впливає на ширше соціокультурне та політичне сприйняття.

У рамках нашого дослідження був обраний метод контекстуального аналізу – метод, який дозволяє глибше зрозуміти текст шляхом аналізу його зв'язків з іншими текстами, його ролі та значення в соціокультурному просторі. Він не обмежується лише лінгвістичними характеристиками, а розглядає текст у широкому контексті: як він співвідноситься з історичними подіями, соціальними рухами, культурними практиками та ідеологіями. Цей метод забезпечує змогу

реконструювати наміри автора, з'ясувати мотиви й цілі, розкрити загальний зміст та спрямованість тексту на певну аудиторію [1, с. 20].

Поняття "образ" є міждисциплінарним, і різні галузі пропонують свої унікальні погляди на нього.

Соціологи та соціальні психологи часто розглядають образ з точки зору соціального сприйняття та ідентичності. Ірвінг Гоффман описав образ як враження, яке людина намагається створити й підтримувати в очах інших [2].

У маркетингу та зв'язках з громадськістю "образ" розуміється як суспільне сприйняття бренду, компанії чи особи. Це сконструйований образ, який ретельно розробляється для залучення певної аудиторії й має на меті втілити цінності, атрибути та характеристики, з якими суб'єкт хоче, щоб його асоціювали.

У політології образ часто пов'язують з поняттям "політичного іміджу" або образу, який політики створюють для того, щоб привабити виборців. Він передбачає використання символіки, риторики та засобів масової інформації для створення сприятливого враження. Політологи, такі як Кеннет Л. Хакер, аналізують стратегії, які використовують політики для проектування свого іміджу через політичну комунікацію [3].

Когнітивні психологи цікавляться ментальним образом, який належить до репрезентації свідомості індивіда, яка напряду не сприймається, але може бути взята з пам'яті. Стівен Косслін є ключовою фігурою в цій галузі, досліджуючи природу візуальних і ментальних образів і те, як вони впливають на пізнання [4].

У філософії, зокрема в естетиці, образ можна розглядати з точки зору репрезентації та взаємозв'язку між реальністю та репрезентацією. Такі філософи, як Жак Дерріда, досліджували поняття образу в контексті семіотики та деконструкції, розглядаючи, як образи можуть означати більше, ніж їхня безпосередня репрезентація.

Мистецтвознавці та теоретики візуальної культури часто розглядають образ як артефакт або візуальну репрезентацію, що має культурне значення. Образ вивчають не лише з точки зору його естетичних якостей, але й з точки зору

його культурних, історичних та соціальних імплікацій. Концепція «живописного повороту» В.Д.Т. Мітчелла розмірковує про роль образу в сучасній культурі.

У нашому дослідженні ми будемо послуговуватись поняттям “образ” з точки зору медіа-досліджень. Отже, образ - це репрезентація окремих осіб, груп чи організацій у ЗМІ. Він охоплює те, як ці суб'єкти зображуються за допомогою мови, візуальних засобів та наративів. Такі вчені, як Стюарт Холл, досліджували, як медіарепрезентації слугують для поширення та продукування смислів у суспільстві, сприяючи формуванню ширшого публічного образу суб'єкта, про якого йдеться.

Аналізуючи англійські джерела, можна помітити, що образ українського біженця є складним і багатограним. Медіа, робить детальний поетапний аналіз біженців з різних аспектів.

Іменники на позначення контингенту біженців: *women, females, children, family, mother, son, daughter*.

“A surge of women and children into Poland highlights the pressing need for better protections for working women.” (The New York Times, April 2023).

“I'm deeply concerned for my family”, expressed Ms. Melnyk, who recently commenced her office job in Nottingham.” (The BBC, December 2023).

Домінування таких іменників, як *women* та *children*, посилює уявлення про те, що більшість українських біженців - це жінки та неповнолітні. Цей наратив пропонує сценарій, за яким жінки беруть на себе роль захисниць, ставлячи безпеку своїх дітей понад усе, тоді як значна частина українських чоловіків залишається в Україні через обмеження воєнного стану. Цей гендерний образ змальовує середньостатистичну українську біженку досить вразливою та потребуючою захисту, викликаючи співчуття та занепокоєння міжнародної аудиторії.

Дієслова, що домінують у контексті опису контингенту біженців: *fled, seeking, grappling*.

“Thousands fled the onslaught, seeking solace in neighboring countries.” (The Washington Post, March 2023).

“Young Ukrainians are actively seeking educational opportunities abroad to rebuild their lives.” (ABC News, January 2023).

“Elderly refugees are increasingly grappling with dwindling hope.” (Reuters, February 2023).

Загалом, вищезазначені дієслова підкреслюють активну боротьбу біженців та передають терміновість, рішучість і незліченні проблеми, з якими стикаються під час переміщення, додаючи таким чином динаміки до образу біженця.

Прикметники, що домінують у контексті опису контингенту біженців: *young, juvenile, older, elderly, senior*.

“A year post the Russian invasion, the landscape of life has dramatically shifted for the many young Ukrainians who sought refuge in the UK.” (The BBC, February 2023).

“As the Ukrainian conflict marks its first year, elderly refugees are increasingly grappling with dwindling hope.” (Reuters, February 2023).

Аналізуючи опис українських біженців у ЗМІ з використанням прикметників *young, elderly* та *senior*, стає очевидним, що криза впливає на людей усіх вікових груп. Вибір цих прикметників є не просто описовим, він несе в собі глибші конотації. Наприклад, термін *elderly refugees* часто має на меті зачепити за живе. Висвітлюючи вразливість цієї вікової групи, ЗМІ підкреслюють жахливі обставини, які змушують найуразливіших літніх людей залишати свої домівки. Так само, зосереджуючись на молодих біженцях, наратив підкреслює переривання освіти, втрату нормального дитинства та виклики, з якими вони стикаються в процесі інтеграції в нову культуру. Контекст використання мовних засобів також позначає, що не дивлячись на всі виклики, молоді люди сповнені ентузіазму та шукають нові шляхи розвитку та влаштування свого життя, у той час, як люди похилого віку схильні до більш пасивних дій та надії на скоріше закінчення військового конфлікту.

Надалі розглянемо декілька прикладів використання стилістичних прийомів у ЗМІ:

Метафора: “*The war tore families apart, leaving an open wound in the heart of Ukrainian society.*” (The Guardian, March 2023).

Метафора підкреслює глибокий емоційний вплив конфлікту не лише на окремих людей, але й на українське суспільство в цілому. Вона також вказує на суспільну дезорганізацію, спричинену війною, маючи на увазі, що шкода виходить за межі фізичного руйнування і зачіпає саму суть суспільного життя. Описуючи вплив на суспільство як “відкриту рану”, метафора вказує на нагальну потребу у зціленні та відновленні, вказуючи на те, що травми війни потребують уваги та турботи для їх подолання. *An open wound* означає, що ситуація не вирішена і продовжує завдавати болю, сигналізуючи про те, що наслідки конфлікту матимуть довготривалий вплив на українське суспільство.

Алітерація: “*Frightened families flee to the frontier, facing an uncertain future.*” (The Times, April 2023).

Використання алітерації є свідомим стилістичним засобом, щоб підкреслити основну ідею. Повторення звуку “ф” у словах *frightened, families, flee, frontier* та *facing* не лише надає реченню ритм, що привертає увагу читача, але й підкреслює нагальність та серйозність ситуації, що описується. Завдяки цьому фонетичному прийому речення набуває підвищеної значущості, змушуючи аудиторію замислитися над жахливими обставинами, в яких опинилися ці сім’ї.

Риторичне запитання: “*How many more will be forced to leave their homes, their history, their heritage?*” (CNN, March 2023).

З цього риторичного запитання можна зробити висновок, що ЗМІ прагнуть підкреслити серйозність ситуації з українськими біженцями та тривалість кризи. Воно відображає втрати, які виходять за межі фізичної, а також культурної та історичної ідентичності народу. Медіа використовують риторичні, щоб поглибити розуміння аудиторією кризи, викликати емпатію і, можливо, спонукати до дії або зміни перспективи.

Отже, мовні засоби, якими користуються ЗМІ, описуючи вік та стать українських біженців, – це не просто передача фактів. Вони відіграють важливу

роль у формуванні глобального образу та розуміння кризи українських біженців. Вибір слів, стилістичні прийоми та наративи, з яких вони в сукупності сплетені, сприяють створенню багатогранної репрезентації: вразливості, стійкості, надії, відчаю і, що найважливіше, беззаперечної людяності. Завдяки цьому лексико-семантичному аналізу стає очевидним, що мова є не лише засобом комунікації, але й потужним інструментом формування глобального сприйняття.

Наступною суттєвою категорією є працевлаштування українських біженців. Такі лексико-семантичні категорії є частовживаними у контексті цього питання:

Іменники на позначення працевлаштування: *jobs, salaries, diploma, accreditation*.

“Many Ukrainian refugees grapple with both scarce job openings and modest salaries when seeking work abroad.” (Visit Ukraine, July 2023).

“To secure positions that align with their skills, many Ukrainians find themselves needing to both validate their diplomas and navigate intricate accreditation processes.” (Visit Ukraine, July 2023).

Дієслова на позначення працевлаштування: *struggle, search, navigate*.

“Refugees often struggle to navigate the bureaucratic maze, which makes their job search even more cumbersome.” (Context News, May 2023).

Аналізуючи ситуацію з працевлаштування українських біженців за кордоном, можна виокремити, що цей аспект біженців є одним з найбільш проблемних. Іменники *jobs* та *salary* одразу ставлять дискусію в практичну площину життя. Біженці, як і всі інші, потребують роботи, і вони прагнуть винагороди за свою роботу. Однак дискусія рідко зупиняється лише на питанні наявності робочих місць. Складнощі міграції висвітлюють терміни *diploma* та *accreditation*. Ці іменники висвітлюють проблеми, з якими стикаються біженці, окрім безпосередньої потреби у працевлаштуванні. Йдеться не лише про пошук роботи, але й про підтвердження своїх повноважень і досвіду в новій країні, навігацію в незнайомому, а іноді й недружньому бюрократичному середовищі.

Надалі аналізуючи мовні сполучення, можна виокремити такі, що вичерпно окреслюють наявну ситуацію стосовно соціального статусу українських біженців: *housing shortages, official structures were completely overwhelmed, reluctant to invest, difficulty of finding longer-term placement.*

“Cities like Berlin already faced housing shortages, which has added to the difficulty of finding longer-term placement for both Ukrainian refugees and asylum seekers from elsewhere” (Vox, December 2022).

“So many refugees arrived so suddenly that the official structures for welcoming them were completely overwhelmed.” (Vox, December 2022)

“Employers may be reluctant to invest in hiring people if they are not going to be permanently in the EU.” (Vox, December 2022).

Аналізуючи мовні засоби, що використовуються в ЗМІ під час опису соціального статусу українських біженців, стає очевидним, що вони стикаються зі значними проблемами в країнах, які їх приймають. Згадка про *housing shortages* в таких містах, як Берлін, підкреслює труднощі, з якими зіштовхуються біженці в пошуку місця для проживання, натякаючи на те, що місцеві ресурси й без того виснажені, а з їхнім прибуттям ще більше зростає навантаження. Крім того, той факт, що *official structures were completely overwhelmed*, яскраво ілюструє масштаби напливу біженців, вказуючи на те, що приймальні країни виявилися не готовими прийняти таку велику кількість біженців. Цей величезний наплив свідчить як про серйозність ситуації в Україні, так і про ширші проблеми глобальної системи надання допомоги біженцям. Крім того, відчутною є економічна невизначеність. Оскільки роботодавці *reluctant to invest* у наймання біженців через їхній невизначений довгостроковий статус в ЄС, очевидно, що навіть досягнувши безпечних берегів, біженці стикаються з перешкодами, які виходять за рамки простого пошуку притулку. Ці перешкоди заглиблюються у складнощі інтеграції та економічної стабільності. Через цю призму українські біженці зображуються не лише як люди, що шукають безпеки, а і як постаті, що долають лабіринт соціально-економічних викликів на незнайомій території.

Наступною категорією є ментальне та фізичне здоров'я українських біженців. Наводимо класифікацію наданої лексики, пов'язану з темою фізичного та психічного здоров'я українських біженців:

Іменники на позначення ментального та фізичного здоров'я: *exhaustion, medication, treatment, chronic illnesses, injuries, mental health, PTSD, anxiety, depression, therapy, trauma, grief, nightmares, flashbacks, sleeping disorders.*

Прикметники на позначення ментального та фізичного здоров'я: *chronic, strenuous, displaced, silent, new, suicidal, physical, mental, innovative, younger.*

Дієслова на позначення фізичного та ментального здоров'я: *report, suffer, grapple, adjust, address, overlook, rebuild.*

“The exhaustion felt by displaced Ukrainian refugees goes beyond physical tiredness; it's a deep-seated fatigue that stems from their strenuous journey and the lingering traumas of war.” (BBC, October 2023)

“As more refugees pour into neighboring countries, there's a growing demand for medication and treatment to address the chronic illnesses many suffer from, exacerbated by the stress of displacement.” (Reuters, September 2023)

“Reports indicate that injuries, both physical and psychological, have become commonplace among the younger generation of Ukrainian refugees, many of whom grapple with the silent aftershocks of their experiences” (The Guardian, November 2023).

“The spotlight on the mental health of Ukrainian refugees reveals startling rates of PTSD, anxiety, and depression, prompting humanitarian agencies to incorporate innovative therapy techniques in their outreach programs” (CNN, December 2023).

“The trauma that follows experiences of war doesn't merely vanish upon crossing a border. For many, it manifests as recurring nightmares, flashbacks, and even sleeping disorders that need specialized treatment” (The New York Times, October 2023).

Лексика на позначення психічного та фізичного здоров'я українських біженців, розкриває історію глибоких і тривалих викликів, з якими вони

стикаються. Існує багато проблем зі здоров'ям, з якими стикаються біженці, про що свідчать такі слова, як *chronic*, *exhaustion* і *trauma*, не є швидкоплинними, а зберігаються протягом тривалого часу. Комплексний характер цих проблем охоплює як фізичні недуги, так і психологічні труднощі, що свідчить про те, що переміщення вплинуло на багато аспектів добробуту біженців. Зокрема, особлива увага приділяється психічному здоров'ю. Такі терміни, як *mental health*, *grief* і *nightmares*, підкреслюють глибокі психологічні шрами, залишені війною і потрясіннями. Але на тлі цих викликів є також розповідь про надію та стійкість. Слова, що вказують на медикаменти, терапію та відбудову, свідчать про проактивну позицію у розв'язанні цих проблем. Подорож біженців – це не лише протистояння труднощам, але й адаптація до нових реалій, що підтверджується дієсловами, які говорять про боротьбу та необхідне пристосування. Існують також проблеми, які помітні не відразу, на що натякає слово *silent*, припускаючи, що деякі страждання можуть залишатися непоміченими або невисловленими. Проте, попри боротьбу, є відчуття надії. Введення в дискурс слова *innovative* свідчить про далекоглядне ставлення, натякаючи на нові та прогресивні методи допомоги біженцям у розв'язанні їхніх проблем зі здоров'ям. По суті, мовні засоби описують багаторівневу картину: українські біженці борються з серйозними проблемами, пов'язані зі здоров'ям, але вони також прагнуть знайти рішення, адаптуватися і сподіваються на краще майбутнє.

Висновки. Медійний образ українського біженця в англomовних ЗМІ складається з різних категорій, кожна з яких робить свій внесок у створення цілісного «образу» біженця. У ході нашого дослідження було виділено і детально розглянуто з точки мовного опису наступні категорії: стать, вік, соціальний статус, інтеграція, працевлаштування, ментальне та фізичне здоров'я.

Стать є одним з найголовніших параметрів при розгляді образу українського біженця, адже покидаючи Україну під час війни чоловіки та жінки мають різні права та обов'язки: більшість чоловіків, що придатні до військової служби, протягом війни не можуть виїхати за кордон, у той час, як жінки не мають обмежень на пересування за межі України.

Вік є важливим параметром у нашому контексті при розгляді образу біженця, оскільки він прямо вказує на те, чи є людина працездатною, чи має сім'ю, чи потребує особливого догляду тощо.

Соціальний статус вказує на правовий та соціальний стан біженця, що є важливим в аспектах надання медичної та матеріальної допомоги, працевлаштуванні тощо. Інтеграція є процесом пристосування до нової країни та культури.

Інтеграція може бути складним процесом для біженців, оскільки вони часто стикаються з мовними, культурними та соціальними бар'єрами.

Працевлаштування є важливим фактором для біженців, оскільки воно забезпечує їм засоби для існування та сприяє їхній інтеграції в нову країну. Біженці часто постають перед труднощами з працевлаштуванням, оскільки вони можуть не володіти мовою країни призначення, не мати досвіду роботи в цій країні або не мати доступу до освіти та професійної підготовки.

Ментальне та фізичне здоров'я варто нашої уваги, адже багато українських біженців страждають від проблем з психічним і фізичним здоров'ям. Війни можуть спричинити посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), тривогу, депресію та інші психічні захворювання. Крім того, біженці часто стикаються з проблемами зі здоров'ям, пов'язаними з переїздом, наприклад, з виснаженням, болем у спині та проблемами зі сном.

Підсумовуючи, можна сказати, що образ українського біженця - це поєднання труднощів і надії, втрат і рішучості. Це образ, який примушує до уваги, співчуття та дії, відображаючи як безпосередні, так і довгострокові наслідки переміщення внаслідок конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексенко С.Ф. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень: методичні рекомендації для студентів 1 курсу магістратури факультету іноземної та слов'янської філології. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 44 с.
2. Goffman, E. The Presentation of Self in Everyday Life. Penguin. 2022.

3. Hacker, K. L. Candidate Images in Presidential Elections. Praeger. 1995
4. Kosslyn, S. M. 2006. The Case for Mental Imagery. Oxford University Press.

Khafizov K. The Language Means of Representing the Image of a Ukrainian Refugee in Contemporary English Media Discourse

The article focuses on the analysis of the lexical and semantic characteristics to represent Ukrainian refugees in contemporary English discourse. It is emphasized that such representations, formed with the help of lexical and semantic units, play a crucial role in shaping public perception and attitudes. The study found that the chosen lexicon and semantics not only reflect the real experiences and problems faced by refugees, but also reflect the broader socio-political connotations of the media. It is argued that the choice of linguistic and stylistic means creates an image that portrays Ukrainian refugees in a certain light, revealing hidden biases, sympathies or neutral perspectives. This study further categorizes and analyzes recurring themes, narratives and language patterns, emphasizing their ability to evoke empathy, alarm or simply inform. The article highlights how the multifaceted experience of displacement, trauma, resilience and integration finds linguistic expression in discourse.

Keywords: *Ukrainian refugees, lexical and semantic features, English discourse, linguistic models, media representation, narratives of displacement, public perception.*

Вікторія Чайка

Науковий керівник – к. філол. н., доц. Алексенко С.Ф.

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка)**

**РЕАЛІЗАЦІЯ ТИПІВ ГУМОРУ В АНГЛОМОВНОМУ
КІНЕМАТОГРАФІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ФУНКЦІОНАЛЬНО-
ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ
ТЕЛЕСЕРІАЛІВ «HOW I MET YOUR MOTHER» ТА «THE BIG BANG
THEORY»)**

Анотація. *Статтю присвячено огляду категорії гумору в рамках англomовного кінематографічного дискурсу (зокрема телесеріалів), що знаходиться у фокусі наукових досліджень лінгвістики, літературознавства, психології, соціології тощо. Гумор наразі постає перед нами явищем, яке не отримало в науці повного, однозначного і несуперечливого опису. Актуальність даного дослідження визначається недостатньою розробкою сутності лінгвістичного механізму і специфіки функціонування типів гумору в англomовному кінодискурсі.*

Ключові слова: *кінематографічний дискурс, телесеріал, гумор, типи гумору.*

Постановка проблеми. Гумор протягом багатьох років досліджувався літературознавцями, мовознавцями, філософами, соціологами. Незважаючи на велику дослідницьку увагу до категорії гумору, намагання дати точну дефініцію цьому поняттю, а також розкрити його сутність і внутрішній механізм не увінчались успіхом.

Мета статті полягає в з'ясуванні специфіки реалізації типів гумору в англomовних телесеріалах українською мовою.

Аналіз актуальних досліджень. У ході дослідження ми зверталися до наукових праць таких вітчизняних та зарубіжних науковців як Г. Г. Почепцов, Б. Дземидюк, П. В. Білоус, А. Н. Приходько, Ф. С. Бацевич, Г. Кресс, М. Маклуен, А. Шопенгауер, Й. Шмідт та інших. Так, Г. Г. Почепцов склав одну із найповніших класифікацій жанрів дискурсу, а також характеризував кінодискурс як явище, в яке глядач не може втручатися. Польський дослідник Б. Дземидюк описував гумор у двох значеннях – широкому та вузькому. П. В. Білоус характеризував гумор як складний і багатогранний феномен, що включає в себе різні елементи (сарказм, іронію, сатиру, пародію). А. Шопенгауер наголошує на тому, що основою гумору є доброзичлива, незлобна, поблажлива насмішка над кимось або чимось.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що на сьогодні у сучасній лінгвістиці термін «кінодискурс» не є чітко визначеним, серед цілого спектру типів дискурсу він вважається одним із провідних, оскільки розвиток високих технологій, телебачення та кіноіндустрії набрав невпинний темп, а фільми та телесеріали стали невід'ємною частиною та щоденною потребою соціокультурного життя кожної людини. Кінодискурс визначається як процес міжкультурної комунікації та джерело соціального знання й соціокультурної інформації [3, с. 308; 14]. Цей тип дискурсу вирізняється комплексом семіотичних систем, що оперують візуальними та аудіальними знаками, створені колективним автором для відтворення їх на екрані та подальшого аудіовізуального сприйняття кіноглядачами, а також наявністю мети спілкування, способу спілкування та комунікативного середовища [4, с. 12].

Виокремлюють такі риси та характеристики кінематографу як наявність декількох структур оповіді, відтворення дійсності в образній формі, змішування часових і просторових елементів, експресивність мовлення, поєднання кадрів у послідовності за допомогою монтажу, а також аудіовізуальний характер, які мають подвійний вплив на аудиторію, цілісність, зв'язність, завершеність й адресність [18, с. 384].

Найвідомішим жанром кінематографічного дискурсу серед підлітків та дорослих вважається телевізійний серіал, особливим підтипом якого є комедія з гумористичним сюжетом, або ситуаційна комедія. Ситуаційні комедії зародилися в 1920-х роках в США та, не зважаючи на свою популярність, залишаються недостатньо дослідженими. Серед причин поточної відсутності наукових досліджень даного жанру кінематографічного дискурсу є думка, що комедія недостатньо складна для серйозного вивчення механіки гумору. Онлайн словник дає наступне визначення ситкому – «телевізійний серіал з постійним складом головних персонажів, які пов'язані спільною історією, місцем дії і комедійним сюжетом, що має логічну розв'язку кожного епізоду» [14]. Програми цього жанру досліджували Дж. Палмер, а також Почепцов Георгій, які зазначають, що ситками характеризуються постійними персонажами у звичайному оточенні, такому як дім та робота, де змальовується їх повсякденне життя, насичене реаліями, які є основою комічних ситуацій. Зазвичай одна серія програми такого жанру триває 30 хвилин, однак з плином часу традиційний формат змінився до 40-50 хвилин [16, с. 5]. Переказ сюжетних ліній минулих епізодів відбувається у хронологічному порядку, інколи додаючи коментарі у вигляді власної думки щодо героїв, їх вчинків та того, що відбувається. Яскравою рисою, яка виділяла ситками серед інших жанрів телесеріалів були звукові доріжки з закадровим сміхом, які сьогодні зустрічаються вкрай рідко [7].

У ситкомах висміюються сторони повсякденного життя, побутові проблеми та родинні справи, тож очевидно, що гумор будується на поведінці кількох персонажів, які потрапляють у різні казусні ситуації. На думку М. Генрі, сучасні ситкоми є цікавими для глядачів через свою достатню реалістичність і

водночас комедійність. Вони змушують людей повірити в те, що абсолютно всі щоденні проблеми можуть бути вирішеними за допомогою гумору за короткий період часу [12]. Комічне в англомовному кінематографічному дискурсі використовують не тільки як засіб розваги, а й як інструмент привертання уваги та розрядження обстановки. Вважається, що лише людина з розвиненими інтелектуальними здібностями може підмічати смішне.

Літературознавчий та тлумачний словники надають дещо відмінні значення гумору. У першому говориться, що це «різновид відображення смішного, кумедного в життєвих явищах та людських характерах» [2, с. 246]; у другому ж він визначається як «доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття недоліків; уміння подати, зобразити щось у комічному вигляді» [8, с. 194]. Згідно з думкою польського дослідника Б. Дземидюка, гумор висвітлює недосконалість життя і людські слабкості як такі, що заслуговують на поблажливість і з якими потрібно примиритися.

Гумор є складним та багатогранним феноменом, основними типами якого є сарказм, іронія, сатира та пародія. Науковець Петро Білоус змалював різницю між типами гумору: іронія виражає несхвалення через імплікацію; сатира – дошкульне висміювання героїв, їх характерів, негативних явищ тощо; пародія немає прихованого змісту та завжди виражається прямо; а сарказм – це в'їдлива та дошкульна насмішка, метою якої є викриття явища шляхом презирств, знуцання та ненависті [1, с. 314-319; 15, с. 611].

Головною метою телевізійних серіалів комедійного жанру є, у першу чергу, розважальна, а потім – пізнавальна та дидактична. Літературознавець Борис Мінчин стверджує, що гумор не тільки змушує людей сміятися, а й є своєрідними ліками від похмурих думок, напруги, буденних проблем, не дуже серйозних помилок і недоліків, що не викликають великої загрози [5, с. 171-172]. А. Шопенгауер наголошує на тому, що сміх, основою якого є гумористичне повідомлення та який у ході спілкування приносить задоволення всім сторонам, є доброзичливим, незлобним та поблажливим [11]. Синонімом до нього є позитивні емоції, які допомагають переключитися з негативного на позитивне

світосприйняття та поглянути на стресові ситуації з нової точки зору. Для легшого сприймання при написанні кіносценаріїв, автори вибудовують та демонструють знайомі, життєві, повсякденні реалії.

Матеріалом для дослідження гумору в англомовному кінематографічному дискурсі нами було обрано два телесеріали «*How I Met Your Mother*» та «*The Big Bang Theory*». Вибір ґрунтується на їх наповненості різноманітними жартами, що спричинено їх комічністю, новизною та популярністю. Виокремивши певну кількість релевантних контекстів, ми виділили наступні чотири типи реалізації гумору: ситуативна та асоціативна іронія, сатира і сарказм, а також пародія як засіб творення комічного.

В класичному розумінні іронія потрактовується як стилістичний прийом, що ґрунтується на протиставленні прямого й переносного значень слів. Енциклопедія «Українська мова» подає наступне визначення поняттю: «Іронія – різновид антифразу, метафора, призначена для прихованої іронії чи легковажних жартів, мовна одиниця зі стверджувальним (у широкому розумінні) значенням, конотація або вживання модальності якого має прямо протилежні характеристики» [10, с. 306]. С. І. Походня досліджувала види і засоби реалізації іронії та виокремила ситуативну та асоціативну іронію. Ситуативна іронія виникає внаслідок контрасту між контекстом ситуації та безпосереднім значенням слів, словосполучень, речень і реалізується в мікро- та макроконтекстах [6, с. 42]. Наведемо приклади ситуативної іронії (далі підкреслено у відібраних контекстах) у телесеріалі «*The Big Bang Theory*».

«– *I'm a Sagittarius, which probably tells you way more than you need to know. – Yes. It tells us that you participate in the mass cultural delusion that the sun's apparent position relative to arbitrarily defined constellations at the time of your birth somehow affects your personality*».

Під час знайомства друзів Шелдона та Леонарда з сусідкою Пенні, на прохання розповісти про себе, дівчина насамперед говорить про свій знак зодіаку. Чоловік висміює дівчину за її віру в гороскопи, вважаючи це нісенітницею і заняттям недалекоглядних людей. Висміювання відбувається за

допомогою вживання лексичних одиниць з оцінною семантикою неоднозначності: “*the mass cultural delusion*”, “*arbitrarily defined constellations*”.

Далі хвалячись своїми заслугами, Шелдон показує одну з його нагород хлопцю-підлітку, який може перевершити здобутки чоловіка. Як виявилось, Шелдон не знав про те, що він вже не наймолодший володар премії Стівенсона, але хлопчик швидко його сповіщає про це, зводячи гордість та здобутки науковця нанівець. При цьому сценарист використовує такий художній троп як іронія, який виражає глузливо-критичне ставлення (що в серіалі часто передається й інтонаційно) та наголошує на його нікчемності.

«– *In fact, I am the youngest person ever to win it (Stevenson Award). – Really? How old? – Fourteen and a half. – You were the youngest person ever to win*».

Отже, використовуючи ситуативну іронію, сценаристи висвітлити неосвіченість героїв у сучасних трендах, їх недалекоглядність та відмінність вибору їхнього роду діяльності від інших. Вони розвіюють міфи про високоінтелектуальність та кмітливість людей з високим рівнем інтелекту та зводять нанівець їхні здобутки у сфері науки та їх діяльності.

Асоціативна іронія більш складна і змістовна. Вона реалізується в більш широкому контексті (в межах усього тексту). Вона продукується на текстовому рівні через поєднання ситуативного повтору (ретроспективи) з іронічним натяком і гротеском, абсурдом [5, с. 43]. Наведемо приклади асоціативної іронії з телевізійного серіалу «*How I Met Your Mother*».

Наречена Маршалла завітала в один із магазинів у рідному місті нареченого, де продавець впізнав її. Він пожартував про її зріст, адже в родині Маршалла всі досить високі, а Лілі уявляли нижчою, ніж вона насправді є. Тут ми можемо спостерігати знуцання над параметрами людини, вираженої через гіперболу для посилення виразності та підкреслення сказаної думки. Поглянемо на сам контекст: «– *Oh, you know the Eriksens? You're Marshall's fiancée. – Fantastic! – So nice to meet you. You're taller than described*». Асоціативна іронія сприймається глядачем за умови його фонових знань щодо широкого контексту усього кінотексту («в родині Маршалла всі досить високі»).

У наступній сцені Лілі та Маршалл розповідають про істоту, яку бачили у своїй квартирі: вони не можуть дійти спільного висновку щодо побаченого. Друзі сміються з чоловіка, натякаючи на його недорослість, бо він злякався таргана і втік. Контекст, в якому асоціативна іронія виражена за допомогою фразеологізму з метою надання висловлюванню образності, експресивності та створення відтінку іронії, такий: «– *Marshall ran away from a cockroach. – It was a mouse. – Oh, yeah, sorry, my bad. You're a man*».

Отже, сценаристи окреслили невезіння героїв як в особистому житті, так і в науковій діяльності, а також відмінність їхньої зовнішності від інших. Більше того наголошується на їх нездатності забезпечити свої потреби, нікчемності у відносинах з жінками та таких саме нікчемних «дитячих» вчинках.

За академічним тлумачним словником сатира є художнім прийомом, заснованим на різкому, дошкульному висміюванні пороків, хиб, негативних явищ; це різка, уїдлива критика [9]. Вона спрямована на викриття всього, що не відповідає суспільно-політичним, естетичним і моральним ідеалам, гнівне осміювання всього. Мета мовця полягає в тому, щоб навмисне образити адресата. Наведемо приклади сатири з телевізійного серіалу «*The Big Bang Theory*».

«– *Oh, God, look at this buffet. I love America. – You don't have buffets in India? – Of course, but it's all Indian food*». У цій сцені Шелдон та Леонард разом зі всіма друзями завітали на одну із студентських костюмованих вечірок. Раджеш із Індії робить зауваження щодо того, яке смачне частування у Америці та як його багато. На запитання, чи в його країні немає такої різноманітності їжі, він відповідає, що вона є, але не тієї культури, що йому подобається. Таким чином, герой серіалу зменшив цінність та популярність блюд своєї Батьківщини.

Далі проводячи пробний батл між собою, науковці Леонардо та Шелдон збирають собі команди та змагаються, хто з них дасть більше правильних відповідей на питання. Шелдон не дає змоги іншим відповідати на питання і йому роблять зауваження, але він не думає поступатися іншим учасникам своєї ж команди, применшуючи їхню роль в участі у змаганні говорячи, що всі вони

навіть не доктори наук (“*You don’t even have a PhD*”). Таким чином, він не лише принизив їх, а й підніс свою цінність, перш за все у власних очах.

«– *The objective of the competition is to give correct answers. I’d I know them, why shouldn’t I give them? – Some of us might have the correct answers, too. – Oh, please. You don’t even have a PhD*».

Отже, у телесеріалах сценаристи вдаються до використання сатири для висвітлення негативного ставлення до життєвих принципів та ідеалів, вибору життя кожної людини, культури інших країн, та зосереджують увагу на нестачі досвіду, необачності вчинків, незрілості героїв та відсутність вищої освіти.

Сарказм – стилістичний засіб, який являє собою в’їдливу, викривальну та дошкульну насмішку. Український тлумачний словник дає наступне визначення поняттю: злісна, уїдлива насмішка, їдка іронія [9]. Його мета – зачепити почуття людини, покритикувати щось чи когось в гумористичному ключі. Наведемо приклади сарказму з телевізійного серіалу «*How I Met Your Mother*».

Коли Лілі бачить вбрання Барні, то висміює його сліпучий блиск, оскільки існують стереотипи, що чоловіки не носять такого, на що Барні відповідає образою, образно порівнюючи жінок з рибами, які мають 24 подібності між собою. Таким чином, ми спостерігаємо приниження стилю чоловічого одягу та жінки в цілому: «– *Hey, we’re wearing the same shirt. Oh, wait, no, that’s just my shirt reflected in yours. – One of the 24 similarities between girls and fish...is that they’re both attracted to shine objects*».

У наступному контексті наречений і наречена обговорюють майбутнє весілля і тенденції весільної моди: «– *Honey, this magazine says more and more couples are opting to have non-traditional weddings out in the woods. – Well, if a magazine says so, we should go get married in the woods, like a couple of squirrels. – Squirrels don’t get married, Marshall*». Таким чином, наречена Лілі ділиться ідеєю зі своїм обранцем Маршаллом про церемонію під відкритим небом в лісі, а той в свою чергу засуджує цю ідею, порівнюючи їх пару з парою білок (“*like a couple of squirrels*”). Використовуючи образні порівняння у цих прикладах, сценаристи

збільшують виразність та образність описів. Сарказм полягає в безпосередньому навмисному оголенні того, що розуміється.

Отже, у досліджених телесеріалах сарказм використовується для висвітлення таких вад людини, як невігластво або розумову обмеженість, безглуздість вчинків, недалекоглядність, примітивність, нікчемність та певні негативні риси зовнішності, а саме потворність, стиль одягу.

Як правило, пародії будуються на гострій невідповідності їх предметно-тематичного і стилістичного планів, а її використання спричинене бажанням провести паралелі між реальністю, теперішнім часом та минулим з метою порівняти серйозність та значимість ситуацій в різні часові періоди. Англійський онлайн словник визначає пародію як літературний або художній твір, у якому використовується імітація характерного стилю автора чи твору для створення комічного ефекту чи висміювання, а також щось настільки погане, що еквівалентне навмисному глузуванню [17]. Наведемо приклади пародіювання із англомовного ситкому «*The Big Bang Theory*».

Ситуація відбувається у вітальні двох друзів. Шелдон висміює свого друга за його вибір гігієнічних засобів, вважаючи їх не чоловічими, а якимись дитячими, натякаючи, що він не може влаштувати своє особисте життя з такими засобами. Леонард же, у свою чергу, висміює незнання друга щодо продуктів догляду за собою. Погляньмо на контекст: «– *Do you think this possibility will be helped or hindered when she discovers your Luke Skywalker no-more-tears shampoo? – It's Darth Vader shampoo. Luke Skywalker's a conditioner*».

У зазначеному контексті пародія полягає в співвіднесенні персонажів знаменитої саги «Зоряні війни» Люка Скайуокера і Дарта Вейдера з засобами гігієни, де перший асоціюється зі світлом, легкістю і дитячістю, а другий — з темною стороною, силою і мужністю.

Наступна розмова теж відбувається у квартирі Шелдона та Леонадо, де вони разом з друзями готуються до вечірки, чекаючи друга на ім'я Раджеш: «– *You went with Thor? – What? Just because I'm Indian I can't be a North god? 'No,*

no, no, Raj has to be an Indian god.’ That’s racism. I mean look at Wolowitz. He’s not English, but he’s dressed like Peter Pan».

Оскільки вечірка була костюмована, чоловіки вбралися різними героями міфічних історій, фільмів та мультфільмів. Друзі не розуміють вибір костюма Раджеша через національні стереотипи, кепкують над ним (для них здається дивним те, що індієць вбрався богом грому та блискавки з германської та скандинавської міфології) і наполягають, щоб той повинен був вбратися індійським богом. Називаючи такий підхід расистським, Раджеш пародіює Воловітца, нагадуючи, що хоч останній і не англієць, він все ж таки вбрався в костюм Пітера Пена.

Висновки. Ситуаційна комедія як один з жанрів кінематографічного дискурсу дозволяє досліджувати гумор як складне когнітивно-лінгвістичне явище в комплексі з візуальною та аудіальною семіотичними системами. Привабливість цього жанру пояснюється поєднанням в ньому реалістичності і комедійності. Феномен гумору як різновид відображення смішного, глузування, спрямоване на викриття недоліків людини та соціальної дійсності проявляється в ситкомах в чотирьох основних типах: сарказм, іронія (асоціативний тип та ситуативний тип), сатира та пародія. Створюючи комічний ефект та зображуючи звичайні життєві ситуації, автори не лише наближають свої кінокартини до простих людей, а висміюють інтелектуальні, моральні вади людей, недоліки поведінки, зовнішності, хибні системи цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус П.В. Теорія літератури: навч. посіб. К: Академвидав, 2013. 328 с.
2. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія. Київ: Академія, 2007. Т. 1. 609 с.
3. Куц Е. О. Історія розвитку, структурно-семантичні особливості та способи творення кінотермінів англійської мови. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. 2014. Вип. 690–691. С. 308–313.
4. Лавриненко И. Н. Стратегии и тактики мены коммуникативных ролей в современном англоязычном кинодискурсе: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Харьков, 2011. 20 с.

5. Мінчин Б. М. Деякі питання теорії комічного. Київ: Вид-во АН УРСР, 1959. 239 с.
6. Походня С. И. Языковые виды и средства реализации иронии. К.: Наукова думка, 1989. 123 с.
7. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ, 1999. 308 с.
8. Словник української мови: у 11 т. Київ: Наук. думка, 1970-1980. Т. 1. 680 с.
9. Словник української мови. Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/sarkazm> (дата звернення: 07.11.2019).
10. Українська мова: Енциклопедія. [ред.-упоряд.: В. М Русанівський., О. О Тараненко. та ін.] 2-ге вид. К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
11. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. Мн.: Попурри, 1999. 832 с.
12. Henry M. The Triumph of Popular Culture: Situation Comedy, Postmodernism and «The Simpsons». *Studies in Popular Cultures*. 1994. № 1. P. 85–99. URL: <https://www.scribd.com/document/501457929/Triumph-of-Popular-Culture-1> (дата звернення: 22.08.2023)
13. Matthews P. H. *Effects of Tutoring Discourse Structure on Motivation Among University Foreign Language Learners*. Athens, Georgia: The University of Georgia, 2001. 170 p.
14. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/sitcom> (Дата звернення: 23.12.2022)
15. *Nota Bene: літературознавчий словник-довідник* / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів, В.І. Термеко. Київ: Академія, 1997. 752 с.
16. Palmer J. *Humor in Great Britain. National Styles of Humor*. A.Ziv(ed.). N.Y.: Greenwood, 1998. 211 p.
17. *The Free Dictionary. Parody*. American Heritage Dictionary of the English Language, Fifth Edition. URL: <http://www.thefreedictionary.com/parody> (дата звернення: 31.07.2023)
18. Schmidt N.J. *Narration in Film: Handbook of narratology*/Berlin: De Gruyter, 2014. 384 p.
19. *Теорія великого вибуху (Сезони 1-12). The Big Bang Theory (Seasons 1-12) (2007-2019)*. URL: <https://engvideo.net/en/serials/big-bang-theory/log/>
20. *Як я зустрів вашу маму (Сезони 1-9). How I Met Your Mother (Seasons 1-9) (2005-2014)*. URL: <https://engvideo.net/en/serials/how-i-met-your-mother/#>

Chaika V. Types of Humor Implementation in the English Cinematic Discourse: Functional-Pragmatic Aspect (based on the English TV series “How I Met Your Mother” and “The Big Bang Theory”)

Summary. This article is dedicated to reviewing the category of humor within the English-language cinematic discourse, specifically in television series, which is at the center of linguistic,

literary, psychological, sociological, and other academic research. Humor currently appears as a phenomenon that has not received a complete, unequivocal, and uncontroversial description in science. The relevance of this study is determined by the insufficient development of the essence of the linguistic mechanism and the specifics of the functioning of humor types in English-language film discourse.

Key words: *cinematographic discourse, TV series, humor, types of humour.*

Олександра Юр'єва

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Козлова В.В.

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)**

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ FACEBOOK

У статті розглядаються перспективні шляхи використання лінгвістичних показників та вводиться нетрадиційний підхід до аналізу попередньої літератури в цій області. Застосовується комбінація якісного та кількісного аналізу даних як аналітичний інструмент для виявлення систематичних відмінностей між фейковими та дійсними новинами, шляхом ідентифікації та порівняння їх характеристик.

Ключові слова: *фейкові новини, дезінформація, інтелектуальний аналіз даних, лінгвістичні особливості, контент-аналіз, соціальні мережі*

Постановка проблеми. Вивчення мови, якою користуються фейкові новини в ЗМІ, виявленні та визначенні лінгвістичних особливостей цих новин, а також у встановленні їхнього внеску в аналіз даних для виявлення, фільтрації та диференціації фейкових новин від автентичних новинних текстів.

Мета. Проаналізувати лінгвістичні патерни, характерні для різних типів новинних статей, зокрема, стандартних новин, яким можна довіряти, та статей з різних ненадійних новинних сайтів, що зокрема активно поширюються у соціальній мережі Facebook.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення лінгвістичних патернів такими дослідниками як Н. Конрой [1], Д. Марковіц і Д. Хенкок [10] у різних типах новинних статей, включаючи фейкові новини, показує, що ця область досліджень є важливою для розрізнення між різними типами фейкових новин, такими як сатира, вигадка та пропаганда. Дослідження К. Бонферроні [20], М.

Отта та П. Райсона [18] виявляє специфічні лінгвістичні особливості, включаючи використання займенників, лексичну структуру та вживання слів для перебільшення, які відрізняють ці типи новин один від одного. Аналіз робіт вчених Ж. Рао та П. Рохатгі [5] також показує вплив цих лінгвістичних ознак на сприйняття та довіру до джерел інформації. Додаткові дослідження в цій галузі можуть сприяти покращенню методів виявлення фейкових новин та підвищенню медіаграмотності громадськості.

Виклад основного матеріалу. Слова відіграють вирішальну роль у формуванні ставлення та думок громадськості в новинних засобах масової інформації. Останнім часом фейкові новини привернули увагу всього світу, і багато організованих зусиль було спрямовано на перевірку фактів. Науковці намагалися протидіяти збільшенню кількості дезінформації в ЗМІ, що зокрема поширюється в соціальній мережі Facebook. Згідно з Н. Конроєм [1], виявлення фейкових новин - це проекція новинної статті (репортажу, редакційної статті, викриття) на те, що вона є навмисно оманливою.

Це не нова ідея, але привабливість цієї теми для всього світу полягає в тому, що більшість людей у всьому світі отримують новини з соціальних мереж, оскільки вони долають бар'єри відстані між окремими людьми та суспільствами [2]. З іншого боку, це найпростіший, найдешевший і найшвидший спосіб опублікувати фейкові новини в Інтернеті, що сприяє зловмисникам у створенні, друкуванні та поширенні фейкових новин.

Термін "фейкові новини" не новий. Він з'явився разом із запуском друкарського верстата для друку новин. Як термін він з'явився в Оксфордському словнику у 2017 році. Фейкові новини - це вигадана стаття, навмисно сфабрикована з метою обману читачів. Це засіб для збільшення кількості читачів або для створення психологічної війни. Існує багато досліджень, присвячених фейковим новинам, і немає узгодженого визначення цього терміна. Багато досліджень пов'язують фейкові новини з іншими термінами, такими як неправдиві новини, чутки, дезінформація та зловмисно неправдиві новини.

Згідно з Х. Олкоттом і М. Генцковим [3], фейкові новини - це новини, які є навмисно і достовірно неправдивими і можуть ввести в оману читачів.

Останніми роками в соціальних мережах інтенсивно поширюється дезінформація, яка має комерційні та політичні мотиви, і це суттєво впливає на велику кількість користувачів вже за декілька хвилин після появи такої інформації. Цей значущий вплив фейкових новин створює необхідність в прийнятті рішучих заходів для виявлення та підвищення достовірності інформації. Фейкові новини, зокрема, стали актуальними під час президентських виборів у 2016 році в США і становлять серйозну загрозу для журналістики, демократії, свободи вираження думок та довіри громадськості до урядових інституцій. Імовірність обману під час створення, розповсюдження та споживання новин зростає, тому виявлення фейкового контенту в онлайн-джерелах нині стає актуальним завданням, маючи важливе соціальне та політичне відображення.

Як зазначають Х. Олкотт і М. Генцков [3], виявлення дезінформації у новинах представляє собою складний завдання, оскільки фейкові новини мають вигляд аутентичних і можуть призводити в оману тих, хто не проводить вірогідну перевірку їх змісту та джерел. Більше того, нестача доступної порівняльної інформації та потреба у ретельній перевірці фактів та наданні обґрунтованих доказів стосовно новинних матеріалів вимагають спеціалізованого підходу. Протягом останніх чотирьох десятиліть дослідження у галузі виявлення обману розширили наші знання щодо здатності людей ефективно розпізнавати недостовірну інформацію в текстах. Результати показують, що люди певною мірою можуть виявляти обман у змісті, але не дуже добре [1]. Аналіз понад 200 експериментів лише на 4% кращий за випадковість, як стверджують Ч. Бонд і Б. ДеПауло [4]. Люди проявляють когнітивні зусилля з метою зміни або маскуванню інформації, що впливає на їхню поведінку і, відповідно, призводить до змін у структурі усних і письмових текстів. Вони намагаються змінити стиль письма для того, щоб створити фабриковані факти для конкретних цілей. Ці зміни відбиваються на лінгвістичних особливостях

тексту, і дослідження цих особливостей може допомогти виявити недостовірні тексти. Це завдання підштовхує вчених до розгляду різних методів виявлення обманливих текстів[5]. Шляхом застосування лінгвістичного аналізу можливо встановити особистість анонімних авторів, які публікують повідомлення на Sci.crypt, шляхом порівняння змісту їх текстів з документами, що асоціюються з базою даних RFC та списком розсилки IPSec. Таким чином, лінгвістична конструкція новинних статей може допомогти фактчекерам у виявленні містифікацій і навмисної дезінформації.

Існує невідкладна потреба в розробці підходів до виявлення фейкових новин на основі їхнього змісту. У лінгвістичних методах зміст неправдивих текстів витягується та аналізується, щоб пов'язати мовні патерни з обманом [1]. Автори представили лінгвістичний підхід для виявлення фейкових новин, який базується на емпіричному аналізі лінгвістичних характеристик новинних статей, зокрема структури контенту та стилю. Цей підхід спрямований на визначення достовірності новин шляхом виявлення лінгвістичних відмінностей між фейковими та справжніми текстами. Він розглядає соціальні та психологічні теорії як теоретичний фундамент для дослідження лінгвістичних рис справжніх текстів, які можна пояснити в контексті людської поведінки, та їхню роль у виявленні фейкових новин. Ці теорії визначають деякі лінгвістичні ознаки, що вказують на брехню порівняно з правдивими висловлюваннями. Зазвичай фейкові новини відрізняються меншою складністю мови, оскільки стиль брехуна включає більш прямі вислови, менше складних речень і коротші слова, порівняно з правдивими повідомленнями [7]. Гіпотеза У. Ундеуша стверджує, що неправдиві твердження відрізняються за стилем написання та якістю від фактичних тверджень [8].

Хоча виявлення фейкових новин є актуальним напрямком досліджень, це не нове явище. У багатьох роботах фейкові новини вивчалися в контексті їхнього змісту, способу поширення, а також стилю написання [9]. Д. Марковіц і Д. Хенкок [10] продемонстрували, як лінгвістичні патерни, пов'язані з вимірами дискурсу, можна використовувати як підказки для розрізнення шахрайських і

справжніх публікацій соціального психолога Д. Стапеля. Д, Голбек та ін. [11] застосували підхід до класифікації на основі слів, заснований на наївному багатофакторному алгоритмі Т. Байєса, для виявлення лінгвістичних нюансів між фейковими та сатиричними статтями. О. Леві та ін. [12] запропонували метод машинного навчання, який використовує семантичне представлення для розрізнення нюансів між фейковими новинами та сатирою.

В. Рубін та ін. [13] спробували відрізнити сатиричні новини від реальних новин за допомогою алгоритму на основі SVM з п'ятьма предиктивними ознаками (абсурдність, гумор, граматики, негативний вплив і пунктуація). Їхні результати показали, що найкраща комбінація ознак (абсурдність, граматики та пунктуація) виявляє сатиричні новини з 90% точністю та 84% пригадуванням. А. Бессі та ін. [14] вивчали поширення неправдивих новин у соціальних мережах. Вони припустили, що користувачі, які взаємодіють через різні соціальні мережі, з більшою ймовірністю використовують неправдиву інформацію. Вони зосередилися на увазі, яку приділяють неправдивим новинам у Facebook. Ч. Шао та ін. [15] представили платформу «Ноаху» для автоматичного відстеження правдивої та неправдивої дезінформації в Інтернеті, спираючись на зусилля інших фактчекерів, таких як snopes.com.

Щоб проаналізувати лінгвістичні патерни в різних типах статей, відібрані стандартні новини, яким можна довіряти, з англійського корпусу Gigaword, а також статті з семи різних ненадійних новинних сайтів різного типу, які потім активно поширювалися у соціальній мережі Facebook. У таблиці 1 наведено джерела, віднесені до кожного типу відповідно до US News & World Report. До цих типів новин належать:

- Сатира: імітує реальні новини, але все ж таки дає зрозуміти читачеві, що їх не слід сприймати серйозно.
- Вигадка: переконує читачів у достовірності розпаленої ажіотажем історії.
- Пропаганда: вводить читачів в оману, щоб вони повірили в певний політичний/соціальний порядок денний.

На відміну від вигадок і пропаганди, сатира має суттєво відрізнятися від реальних новин, щоб аудиторія розпізнала гумористичний намір. Вигадки та сатира частіше придумують історії, тоді як пропаганда часто поєднує правду, брехню та двозначності, щоб заплутати читачів. Щоб охарактеризувати відмінності між типами новин, використано різні лексичні ресурси для достовірних та фейкових новинних публікацій, які надалі активно поширювалися, зокрема у соціальній мережі Facebook.

News Type	Source	# of Doc	# Tokens per Doc.
Trusted	Gigaword News	13,995	541
Satire	The Onion	14,170	350
	The Borowitz Report	627	250
	Clickhole	188	303
Hoax	American News	6,914	204
	DC Gazette	5,133	582
Propaganda	The Natural News	15,580	857
	Activist Report	17,869	1,169

Таблиця 1. Новинні статті, використані для аналізу

LEXICON MARKERS	RATIO	SOURCE	EXAMPLE TEXT	MAX
Swear (LIWC)	7.00	Borowitz Report	... Ms. Rand, who has been darned to eternal torment ...	S
2nd pers (You)	6.73	DC Gazette	You would instinctively justify and rationalize your ...	P
Modal Adverb	2.63	American News	... investigation of Hillary Clinton was inevitably linked ...	S
Action Adverb	2.18	Activist News	... if one foolishly assumes the US State Department ...	S
1st pers singular (I)	2.06	Activist Post	I think its against the law of the land to finance riots ...	S
Manner Adverb	1.87	Natural News	... consequences of deliberately engineering extinction.	S
Sexual (LIWC)	1.80	The Onion	... added that his daughter better not be pregnant .	S
See (LIWC)	1.52	Clickhole	New Yorkers ... can bask in the beautiful image ...	H
Negation(LIWC)	1.51	American News	There is nothing that outrages liberals more than ...	H
Strong subjective	1.51	Clickhole	He has one of the most brilliant minds in basketball.	H
Hedge (Hyland, 2015)	1.19	DC Gazette	As the Communist Party USA website claims ...	H
Superlatives	1.17	Activist News	Fresh water is the single most important natural resource	P
Weak subjective	1.13	American News	... he made that very clear in his response to her.	P
Number (LIWC)	0.43	Xinhua News	... 7 million foreign tourists coming to the country in 2010	S
Hear (LIWC)	0.50	AFP	The prime minister also spoke about the commission ...	S
Money (LIWC)	0.57	NYTimes	He has proposed to lift the state sales tax on groceries	P
Assertive	0.84	NYTimes	Hofstra has guaranteed scholarships to the current players.	P
Comparitives	0.86	Assoc. Press	... from fossil fuels to greener sources of energy	P

Таблиця 2.

Лінгвістичні особливості та їхній зв'язок із фейковими новинами. Під співвідношенням мається на увазі, наскільки частіше вона з'являється у фейкових новинах порівняно з достовірними. Спочатку ми наводимо лінгвістичні явища, більш виражені у фейкових новинах, а потім ті, що з'являються у них рідше.

Приклади ілюструють вибірккові тексти з новинних статей, що містять слова з лексику. Усі наведені співвідношення є статистично значущими. В останньому стовпчику (MAX) порівнюється, який тип фейкових новин найчастіше використовує слова з цього словника (P = пропаганда, S = сатира, H = вигадка)

Таб. 2 підсумовує співвідношення середніх показників між недостовірними та правдивими новинами за кількома вимірними ознаками. Коефіцієнти, більші за одиницю, вказують на ознаки, більш помітні у фейкових новинах, а коефіцієнти, менші за одиницю, вказують на ознаки, більш помітні у правдивих новинах. Співвідношення між ненадійними та достовірними новинами є статистично значущим ($p < 0,01$) за T-test Welsch після поправки К. Бонферроні [20]. Результати показують, що займенники від першої та другої особи частіше використовуються в менш достовірних або оманливих типах новин. Це контрастує з дослідженнями в інших сферах [16], які виявили менше самопосилань у людей, які брешуть про свою особисту думку. На відміну від цього, автори новин намагаються виглядати байдужими. Редактори надійних джерел, можливо, більш суворо ставляться до видалення мови, яка здається особистою, що є однією з причин, чому цей результат відрізняється від інших сфер виявлення брехні. Натомість цей висновок підтверджує попередні дослідження, проведені М. Оттом та ін. [17] і П. Райсоном та ін. [18], які виявили, що такі займенники вказують на творчий стиль письма. Можливо, домени образної розповіді краще підходять для виявлення недостовірних новин, ніж для виявлення брехні на основі думок. Результати також показують, що слова, які можна використовувати для перебільшення - субстантиви, вищий ступінь і модальні прислівники - частіше використовуються у фейкових новинах. Слова, які використовуються для надання конкретних цифр - порівняння, гроші і цифри - частіше з'являються в правдивих новинах. Це також ґрунтується на попередніх висновках М. Отта та ін. [17] про різницю між суперлативним і порівняльним вживанням: джерела, яким довіряють, частіше використовують слова, що стверджують, і рідше - слова, що застерігають, що свідчить про те, що вони менш розпливчасті в описі подій. Це пов'язано з психологічними теоріями [19], які стверджують, що обманщики демонструють більше "невизначеності та

розпливчастості" та "непрямих форм вираження". Аналогічно, джерела, яким довіряють, частіше використовують слова категорії "hear", що, можливо, свідчить про те, що вони частіше посилаються на першоджерела. Останній стовпчик у Таб. 2 показує тип фейкових новин, який використовує відповідну лексику найпомітніше. Виявлено, що однією з відмінних рис сатири порівняно з іншими типами недостовірних новин є активне використання прислівників.

Отже, провести аналіз фейкових новин можна за допомогою таких ключових підходів:

I. Аналіз стилю:

➤ Вивчення стилістичних особливостей фейкових новин допомагає ідентифікувати лінгвістичні ознаки, які відрізняють фейки від справжніх новин. Це може включати аналіз слів, фраз, структури речень та загального стилю письма.

➤ Граматичний та синтаксичний аналіз допомагає виявити патерни та регулярності у структурі фейкових новин, такі як особливості фразового збудження, використання риторичних засобів та інші ознаки.

➤ Використання інструментів мовного аналізу, таких як програми автоматизованого виявлення аномалій, може спростити процес виявлення стилістичних аномалій у текстах.

II. Дослідження поширення:

➤ Вивчення механізмів поширення фейкових новин через різні канали, включаючи соціальні мережі, новинні портали та інші засоби розповсюдження, допомагає розуміти, як фейки поширюються серед аудиторії.

➤ Аналіз впливу фейкових новин на аудиторію включає в себе вивчення сприйняття, реакції та розповсюдження фейкових новин серед користувачів, що допомагає оцінити їх вплив на суспільство.

➤ Вивчення мотивацій і психологічних чинників, які спонукають людей до поширення фейків, допомагає краще зрозуміти, чому деякі інформаційні продукти стають вірусними.

III. Роль користувачів:

➤ Дослідження активності користувачів у поширенні фейкових новин, включаючи їхню участь у ретвітах, лайках та коментарях, може розкрити, як вони взаємодіють із фейками.

➤ Визначення можливої ролі користувачів у створенні, розповсюдженні та підтримці фейкових новин допомагає виявити, наскільки важливий їхній вплив.

➤ Аналіз спроб виявлення та впливу на користувачів може сприяти зменшенню поширення фейкових новин та підвищенню медіаграмотності серед аудиторії [6, с. 3202]

Висновки. Виявлення фейкових новин становить актуальне завдання у сучасному інформаційному середовищі, оскільки поширення дезінформації може мати серйозні наслідки для суспільства та демократії. Щоб впоратися з цією проблемою, вчені та дослідники використовують лінгвістичні методи для аналізу текстів та виявлення характерних ознак фейкових новин. Цей підхід дозволяє виділяти лінгвістичні відмінності між фейковими та правдивими новинами.

В дослідження використовуються соціальні та психологічні теорії як теоретичний фундамент для аналізу лінгвістичних особливостей справжніх текстів, які можуть бути пояснені в контексті людської поведінки. Однією з ключових відмінностей між фейковими та справжніми новинами є рівень складності мови, де фейкові новини часто відрізняються меншою складністю мови, коротшими реченнями та менш складними виразами, порівняно з правдивими новинами.

Дослідники використовують різні методи, включаючи машинне навчання та аналіз семантики, для виявлення фейкових новин і відрізнення їх від сатиричних або справжніх новин. Результати досліджень підтверджують, що можливо відрізнити фейкові новини від правдивих з високою точністю, використовуючи лінгвістичні ознаки.

Важливо розрізняти між різними типами фейкових новин, такими як сатира, вигадка та пропаганда, оскільки вони можуть містити різні стилі

написання та наміри. Вивчення лінгвістичних особливостей фейкових новин є важливим кроком у боротьбі з дезінформацією та збереженні інформаційної чистоти в сучасному інформаційному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Conroy N. K., Rubin V. L., Chen Y. (2015). Automatic deception detection: Methods for finding fake news. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*. 2015. 52(1). Pp. 1–4. URL: <https://doi.org/10.1002/pras.2015.145052010082>
2. Shu K., Wang S., Liu H. Beyond news contents: The role of social context for fake news detection (pp. 312–320). *In Proceedings of the Twelfth ACM International Conference on Web Search and Data Mining*. 2019. URL: <https://doi.org/10.1145/3289600.3290994>
3. Allcott H., Gentzkow M. Social media and fake news in the 2016 election. *Journal of Economic Perspectives*. 2017. 31(2). Pp. 211–236. URL: <https://doi.org/10.1257/jep.31.2.211>
4. Bond Jr, C. F., DePaulo B. M. Accuracy of deception judgments. *Personality and Social Psychology Review*. 2006. 10(3). Pp. 214–234. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1003_2
5. Rao J. R., Rohatgi P. Can pseudonymity really guarantee privacy. 2000. Pp. 85–96.
6. Zafarani R., Zhou X., Shu K., Liu H. Fake news research: Theories, detection strategies, and open problems. *In Proceedings of the 25th ACM SIGKDD International Conference on Knowledge Discovery & Data Mining*. 2019. Pp. 3207–3208. URL: <https://doi.org/10.1145/3292500.3332287>
7. Burgoon J. K., Blair J. P., Qin T., Nunamaker J. F. Detecting deception through linguistic analysis. *International Conference on Intelligence and Security Informatics*. Springer, Berlin, Heidelberg. 2003. Pp. 91–101. URL: https://doi.org/10.1007/3-540-44853-5_7
8. Undeutsch U. Beurteilung der Glaubhaftigkeit von Aussagen (Evaluation of statement credibility). *In Handbuch der Psychologie*. 1967. Vol. 11: Forensische Psychologie, Undeutsch U. Hogrefe: Göttingen. Pp. 126–181.
9. Zheng R., Li J., Chen H., Huang Z. A framework for authorship identification of online messages. *Writing-style features and classification techniques*. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 2006. 57(3). Pp. 378–393. URL: <https://doi.org/10.1002/asi.20316>

10. Markowitz D. M., Hancock J. T. Linguistic traces of a scientific fraud: The case of Diederik Stapel. *PloS One*. 2014. 9(8). e105937. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0105937>
11. Golbeck J., Mauriello M., Auxier B., Bhanushali K. H., Bonk C., Bouzaghane M. A., ... Falak W. Fake news vs. satire: A dataset and analysis. In *Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science*. 2018. Pp. 17-21. URL: <https://doi.org/10.1145/3201064.3201100>
12. Levi O., Hosseini P., Diab M., Broniatowski D. A. Identifying Nuances in Fake News vs. Satire: Using Semantic and Linguistic Cues. 2019. URL: <http://surl.li/moyze>
13. Rubin V. L., Conroy N., Chen Y., Cornwell S. Fake news or truth? Using satirical cues to detect potentially misleading news. In *Proceedings of the second workshop on computational approaches to deception detection*. 2016. Pp. 7-17. URL: <https://doi.org/10.18653/v1/W16-0802>
14. Bessi A., Scala, L., Rossi Q., Zhang W., Quattrociocchi W. The economy of attention in the age of (mis)information. *J. Trust Manage.* 2014. 1. Pp. 12. URL: <https://doi.org/10.1140/epjst/e2015-50319-0>
15. Shao C., Ciampaglia G. L., Flammini A., Menczer F. Hoaxy: A platform for tracking online misinformation. In *Proceedings of the 25th international conference companion on world wide web*. 2016. Pp. 745-780. URL: <https://doi.org/10.1145/2872518.2890098>
16. Matthew L Newman, James W Pennebaker, Diane SBerry, and Jane M Richards. Lying words: Predicting deception from linguistic styles. *Personality and social psychology bulletin*. 2003. 29(5). Pp. 665–675.
17. Myle Ott, Yejin Choi, Claire Cardie, and Jeffrey T. Hancock. Finding deceptive opinion spam by any stretch of the imagination. In *Proceedings of the 49th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies*. Association for Computational Linguistics. 2011. Pp. 309–319.
18. Paul Rayson, Andrew Wilson, and Geoffrey Leech. Grammatical word class variation within the British National Corpus sampler. *Language and Computers*. 2001. 36(1). Pp. 295–306.
19. David B. Buller and Judee K. Burgoon. 1996. Interpersonal deception theory. *Communication Theory*. 1996. 6(3). Pp. 203–242. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.1996.tb00127.x>
20. Geoffrey R. Norman, David L. Streiner. *Biostatistics: The Bare Essentials*. 2008. Pp. 62-125.

This publication discusses promising ways to use linguistic indicators and introduces an unconventional approach to analyzing previous literature in this area. It uses a combination of qualitative and quantitative data analysis as an analytical tool to identify systematic differences between fake and real news by identifying and comparing their characteristics.

Keywords: *fake news detection, disinformation, data mining, linguistic features, content analysis, social networks*

Анна Розінько

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І.

**(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)**

МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ «MIRO» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Статтю присвячено розгляду ключових аспектів використання інтерактивної дошки «MIRO» для формування англомовної компетентності учнів базової школи. Проаналізовано ефективність цього інноваційного засобу в навчанні та його вплив на мотивацію та активність учнів на уроках. Зазначено, що використання інтерактивної дошки «MIRO» допомагає створювати цікаві та динамічні уроки, на яких учні активно залучаються до мовленнєвих вправ, що сприяє розвитку їхніх навичок мовлення. Відбувається покращення навичок діалогічного мовлення, збагачення лексичного запасу, та підвищення здатності виражати свої думки та ідеї чітко та логічно.

В статті розкриваються значущі можливості інтерактивної дошки «MIRO» у підвищенні рівня англомовної компетентності учнів базової школи та акцентує на важливості її використання в сучасному навчальному процесі.

Ключові слова: *англомовна компетентність, базова школа, діалогічне мовлення, інтерактивна дошка «MIRO», методичний потенціал, формування навичок мовлення.*

Постановка проблеми. Однією з найважливіших складових загальної середньої освіти в сучасному світі є володіння іноземною мовою. Англійська мова, як мова міжнародного спілкування, відіграє ключову роль в українській базовій шкільній освіті.

Англомовна компетентність у діалогічному мовленні (АКДМ) – це здатність ефективно володіти АМ, включаючи навички читання, письма, слухання і говоріння. Розуміння культурних аспектів та вміння взаємодіяти в англомовному оточенні.

Комунікативний підхід передбачає, що навчання мови має відбуватися в умовах, які максимально наближені до реального спілкування. Тож у процесі формування АКДМ учні повинні мати можливість спілкуватися, обмінюватися думками та ідеями для вирішення реальних завдань та проблем.

Сьогодні завдяки, з одного боку, технічним можливостям суспільства, а з іншого – українським реаліям необхідності навчання в змішаному або онлайн форматі, в освітній сфері з'являються нові технології та методи формування АКДМ учнів базової школи з використанням цифрових освітніх інструментів. Однією з таких інновацій є використання інтерактивних дошок, серед яких «MIRO» визнається однією з найбільш ефективних.

Аналіз освітніх досліджень і публікацій. Проблеми формування АКДМ учнів базової школи розглянуто у працях (Н. Христинч, А. Наконечна, С. Бахов, А. Киналь, І. Костікова та інших).

Мета дослідження – визначити методичний потенціал інтерактивної дошки «Miro» для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні в учнів 5-6 класів базової школи.

Виклад основного матеріалу. Формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні в учнів базової школи - це педагогічний процес, спрямований на розвиток інтегрованих мовленнєвих умінь, які включають здатність розуміти, аналізувати, створювати й оцінювати мовні висловлювання в контексті двосторонньої комунікації [6, с. 20].

Формування англомовної компетентності в учнів 5-6 класів є важливим завданням, оскільки у цьому віці діти починають активніше вчитися мови і розвивати навички читання, письма, говоріння і слухання.

Для формування англомовної компетентності учнів базової школи можна використовувати інтерактивну дошку «MIRO». Ця дошка дозволяє створювати інтерактивні уроки та завдання, які сприяють активному залученню дітей в процес навчання.

Учитель має створювати можливості для практики мовлення, письма, читання та слухання англійською мовою. Це може бути здійснено через різні

комунікативні вправи, ролеві ігри, презентації та дебати. важливо створити зацікавленість та мотивацію учнів до вивчення англійської мови. Це можна зробити шляхом використання цікавих тем, ігор, завдань та різних форматів уроків. вчителі повинні надавати учням можливість регулярно вправлятися та повторювати вивчений матеріал. Це допоможе закріпити вміння та встановити стабільну базу для подальшого розвитку.

Англомовна діалогічна компетентність містить в собі здатність учнів вести діалог, розуміючи культурні, соціолінгвістичні та прагматичні особливості мовленнєвої взаємодії. До складників цієї компетентності належать: знання лексики та граматики, фонетичні навички, уміння будувати висловлювання, слухати та реагувати на репліки співрозмовника, враховуючи контекстуальні фактори діалогу. Ефективне формування діалогічної компетентності потребує застосування активних та інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, дискусії, проекти, кейс-методи, що спрямовані на стимулювання комунікативної активності учнів у безпечному навчальному середовищі [3].

Сучасні освітні технології, включаючи інтерактивні дошки, мультимедійні ресурси, онлайн-платформи для спілкування тощо, можуть значно підсилити діалогічну взаємодію. Вони стимулюють аутентичне мовлення, забезпечують багатий контекст для мовленнєвої практики, та допомагають формувати навички критичного мислення та розв'язання проблем через діалог.

Урахування індивідуальних потреб учнів є ключовим у формуванні діалогічних навичок. Це передбачає диференціацію завдань, підбір відповідного матеріалу, залучення відповідних стратегій та підходів, які відповідають рівню володіння мовою, стилю навчання, емоційним та соціокультурним потребам учнів [4, с. 76].

У сучасному освітньому контексті питання формування англомовної компетентності в учнів базової школи стають все більш актуальними. Завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій та педагогічних інновацій з'являються нові можливості для покращення процесу навчання мови. У цьому контексті інтерактивні дошки, такі як «MIRO» набувають важливого

методичного потенціалу для формування англомовної компетентності та розвитку діалогічного мовлення учнів базової школи.

Віртуальна дошка «MIRO», раніше відома як «RealtimeBoard», являє собою один з найперевішних інструментів для колективної віддаленої роботи, який знайшов широке застосування не тільки в освітній сфері. Однією з ключових переваг «MIRO» є те, що для доступу до функціонала платформи не вимагається завантаження та встановлення програмного забезпечення. Користувачам необхідно лише пройти процедуру реєстрації на вебсайті, після чого вони можуть легко обмінюватися гіперпосиланнями для спільного доступу до віртуальних дошок в режимі онлайн [5, с. 91].

Платформа «MIRO» спеціалізується на забезпеченні умов для ефективної спільної дистанційної роботи, маючи потужні можливості для зберігання та обробки об'ємних інформаційних масивів. Дошка пропонує широкий спектр функцій та інструментів для користувачів: зокрема, роботу з ручкою та гумкою, інтеграцію зображень (варто зазначити, що платформа «MIRO» наділена оптимізованим механізмом пошуку зображень та фотографій), використання кольорових стікерів, а також можливість прикріплення документів, повних навчальних матеріалів чи їх фрагментів, відеоконтенту; створення комплексних схем, таблиць, ментальних карт; формування текстових блоків, коментарів, проведення обговорень у режимі чату, а також експорт готових дошок у форматі PDF.

Інтерактивна дошка «MIRO» відіграє значущу роль не лише в контексті візуалізації широкого спектра ідей, а й може слугувати фундаментом для організації повноцінного навчального заняття. Даний сервіс надає можливість ефективно створювати, систематизувати та категоризувати дидактичні матеріали, а також унаочнювати та практично закріплювати лексичні та граматичні структури, ініціювати мозкові атаки та координувати проєктну діяльність.

Інтерактивні завдання сприяють моторній активності учасників навчального процесу. Завдання, що фокусуються на розвитку навичок говоріння,

письма та слухання та які супроводжуються візуальними засобами, активують вербальну пам'ять учнів. Функціонал та засоби «MIRO» можуть значно спростити завдання викладача щодо інтегрованої подачі навчального матеріалу. Застосування інтерактивної дошки робить як окремі, так і групові заняття більш яскравими та запам'ятовуваними. Відзначимо відмінну особливість «MIRO» — можливість колаборативної роботи декількох осіб на одній платформі в режимі реального часу, дозволяючи педагогу моніторити активність кожного студента та відстежувати його дії. Однак, розглядаючи переваги роботи з віртуальною дошкою, необхідно також звернути увагу на потенційні обмеження та недоліки даного інструменту.

Однією з основних проблематичних областей є неможливість безпосереднього додавання аудіофайлів до робочого простору. Однак, цей виклик може бути ефективно подоланий шляхом інтегрованого використання інших комунікаційних засобів та платформ, таких як Zoom, Telegram, чи Viber, паралельно з сесією у MIRO. При цьому, для забезпечення неперервності та високої якості взаємодії в рамках роботи з віртуальною дошкою, важливим є наявність стабільного інтернет-з'єднання, оскільки при слабкому сигналі інтернету завантаження візуального контенту відбувається зі значними затримками [8, с. 68].

Дослідження показали, що використання інтерактивної дошки «MIRO» в процесі навчання англійської мови значно підвищує ефективність навчання, а саме:

1. Підвищена мотивація учнів: учні мають можливість працювати з інтерактивною дошкою «MIRO» виявляють більший інтерес до процесу навчання. Інтерактивні завдання та можливість активно взаємодіяти з матеріалом роблять навчання більш захопливим та залучають увагу учнів.

2. Залученість у навчальний процес: інтерактивна дошка створює можливість для більш активної участі учнів під час уроків. Вони можуть взяти участь у виконанні завдань прямо на дошці, що сприяє поглибленню їхнього розуміння матеріалу та розвитку практичних навичок.

3. Розвиток навичок мовлення: використання інтерактивної дошки сприяє активному навчанню мовлення. Учні можуть вільно спілкуватися, висловлювати свої думки та ідеї під час виконання завдань. Це сприяє формуванню навичок діалогічного мовлення та вдосконаленню лексичного запасу.

4. Динаміка та цікавість уроків: інтерактивна дошка дозволяє вчителю створювати цікаві та динамічні уроки. Можливість використовувати різні мультимедійні ресурси, інтерактивні вправи та ігри робить навчання більш привабливим для учнів.

У процесі використання інтерактивної дошки «MIRO» здійснюється імітація реальних комунікативних ситуацій, що надають учням унікальну можливість активно взаємодіяти мовою та розвивати низку ключових навичок: [4, с. 76].

1. Імітація комунікативних ситуацій: за допомогою «MIRO» створюються сценарії та завдання, які імітують реальні ситуації спілкування. Учні мають можливість виступати в ролі різних персонажів та взаємодіяти мовою в різних життєвих ситуаціях. Це дозволяє їм відчувати себе частиною англійськомовного середовища та отримати практичні навички мови.

2. Покращення навичок діалогічного мовлення: учні активно залучаються до діалогів під час виконання завдань на «MIRO» Вони вчаться слухати партнера, відповідати на запитання, ініціювати бесіду, та спілкуватися легко та природно. Це допомагає покращити їхні навички спонтанного діалогічного мовлення.

3. Розвиток лексичного запасу: під час виконання завдань на інтерактивній дошці, учні зустрічають нові слова та вирази, які є актуальні для конкретних ситуацій. Вони вчаться використовувати ці слова в мовленні, що сприяє розширенню їхнього лексичного запасу.

4. Здатність виражати думки і ідеї: учні мають можливість вільно висловлювати свої думки та ідеї під час діалогів та обговорень на «MIRO» Вони навчилися структурувати свої висловлювання, використовувати аргументи та приклади для підтвердження своїх поглядів.

5. Прогрес у володінні мовою: після використання «MIRO» учні проявляють значний прогрес у володінні англійською мовою. Вони стають більш впевненими в спілкуванні, здатними до виразного та чіткого мовлення, і набувають більшої впевненості у власних комунікативних здібностях.

Таким чином, результати дослідження свідчать про високий методичний потенціал інтерактивної дошки «MIRO» для формування англійської компетентності та розвитку діалогічного мовлення учнів базової школи. Використання цього інноваційного засобу покращує якість навчання мови та сприяє підготовці учнів до успішної комунікації в англійськомовному середовищі.

Висновки. Отже, інтерактивна дошка «MIRO» має значний потенціал для підвищення рівня англійської компетентності учнів, сприяючи розвитку їхніх мовленнєвих навичок та здатності ефективно спілкуватися англійською мовою. За допомогою «MIRO» вдається створити імітацію реальних комунікативних ситуацій, де учні можуть взаємодіяти мовою. Це сприяє покращенню їхніх навичок діалогічного мовлення, розвитку лексичного запасу та вмінню виражати свої думки і ідеї чітко і логічно. Учні проявляють значний прогрес у володінні мовою, а також у здатності вести діалоги та висловлювати свої думки чітко і логічно.

Цей досвід підкреслює важливість використання сучасних технологій, таких як інтерактивні дошки, у навчальному процесі для підвищення ефективності навчання та розвитку мовленнєвих навичок учнів. Додаткові дослідження та реалізація подібних методик можуть сприяти подальшому покращенню якості англійської освіти в базових школах.

Використання інтерактивних дошок, таких як «MIRO», може значно розширити можливості формування вмінь в діалогічному мовленні учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахов І. С. Міжкультурні аспекти інтеграції Інтернету у навчання іноземної мови. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого педагогічні науки. 2016. №2. С. 97-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2016_2_20

2. Киналь А. Ю. Шляхи формування англомовної лексичної компетенції в учнів основної школи з використанням мультимедійних засобів. Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 2014. С. 113-119.

3. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf>

4. Костікова І. І., Безбавна Г. І. Використання інтернет-ресурсів на заняттях з іноземної мови. Педагогіка та психологія. 2018. № 59. С. 76-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2018_59_11

5. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практикум: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ, 2013. 590 с., С. 91.

6. Словник навчально-педагогічних понять і термінів: метод. посібник. Київ, 2001. С. 80.

7. Bacon D. The interactive whiteboard as a force for pedagogic change. Information Technology in Education. Journal. 2011. P. 15-18.

8. Campbell, C., & Martin, D. Interactive whiteboards and the first- year experience: Integrating IWBs into preservice teacher education. Australian Journal of Teacher Education, 35(6). 2010. P. 68-75.

Rosinko A. THE METHODOLOGICAL POTENTIAL OF THE INTERACTIVE BOARD «MIRO» FOR DEVELOPING ENGLISH LANGUAGE COMPETENCE IN DIALOGIC SPEAKING SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

The article outlines the key aspects of using the interactive board «MIRO» to develop English language competence in primary school students. The effectiveness of this innovative tool in teaching and its impact on student motivation and engagement in lessons are analyzed. It is noted that the use of the interactive board «MIRO» helps create interesting and dynamic lessons in which students actively participate in language exercises, contributing to the development of their language skills. There is an improvement in dialogical speaking skills, vocabulary enrichment, and the ability to express thoughts and ideas clearly and logically.

The article highlights the significant potential of the interactive board «MIRO» in enhancing the English language competence of primary school students and emphasizes the importance of its use in modern educational processes.

Key words: *english Language Competence, primary school, dialogic speech, interactive Board «MIRO», methodological potential, development of speaking skills.*

Анатолій Сопік

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ДОШОК JAMBOARD ТА MIRO ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

***Анотація.** Ця стаття розглядає питання використання інтерактивних дошок «jamboard» та «miro» в процесі формування англомовної компетентності учнів 5-6 класів. Здійснено аналіз можливостей цих інноваційних інструментів для впровадження уроків англійської мови в освітній процес. Розглянуто функціонал дошок та їх потенціал у навчанні. Стаття наголошує на важливості використання сучасних технологій для підвищення ефективності навчання та зацікавленості учнів у вивченні англійської мови.*

***Ключові слова:** jamboard, miro, англомовна компетентність, інтерактивні дошки, монологічне мовлення, ознайомлювальне читання.*

Вступ. За останні роки в освітньому просторі відбулися значні зміни, визначаючи нові пріоритети: компетентісний підхід, безперервна самоосвіта і активне використання інформаційних технологій. Останнє, відкрило перед учнями доступ до всіляких навчальних матеріалів не лише українською мовою. У зв'язку з цим, у процесі навчання необхідно передбачити розвиток умінь швидкого та найбільш повного вилучення інформації з тексту, що особливо знадобиться, якщо учень братиме участь у міжнародних тестуваннях та конкурсах. Проте, розвиток науки і техніки, величезний технічний процес і комп'ютеризація показують, що дуже часто низький рівень володіння іноземною мовою та, зокрема, недостатньо розвинені вміння швидко та повно витягувати інформацію з письмових джерел, є істотною перешкодою для ефективної професійної діяльності. У зв'язку з цим, нам здається важливою розробка прийомів з формування навички ознайомлювального читання в учнів середніх класів при вивченні англійської мови, зокрема за допомогою використання інтерактивних дошок «jamboard» та «miro».

Мета. Дане дослідження є узагальненням більшості досліджень з проблеми формування англомовної компетентності в монологічному мовленні

інноваційними інструментами. Важливим є аналіз потенціалу використання інтерактивних дошок «jamboard» і «miro» як сучасного засобу формування англomовної компетентності в учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Різні типи інтерактивних інструментів неодноразово потрапляли у фокус уваги методистів та науковців. Так, освітній потенціал мультимедійних презентацій отримав широке висвітлення у працях В.Андрієвської [1], В.Батуніної [2], Ю.Маковецької-Гудзь [3], Ю.Полікарпової [4]; сучасні веб-сайти та блоги досліджувалися як засіб розвитку у роботах О.Буряк [5], І. Ніколаєску [6], О. Синекон [7], І.Слободянюк [8]; онлайн застосунки ставали об'єктом розгляду Й. Ліна [9], О. Мохамеда [10], Т. Чау [11] та ін. Однак, не дивлячись на значний обсяг наукових робіт, є деякі прогалини в дослідженнях, особливо в контексті використання інтерактивних дошок «jamboard» та «miro» для формування англomовної компетентності в учнів 5-6 класів.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивне навчання – це, насамперед діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія педагога та учня. Інтерактивні методи орієнтовані на більш широку взаємодію учнів як з викладачем, так і один з одним і на домінування активності учнів у процесі навчання [1]. В даний час поняття інтерактивні технології наповнюється новим змістом, пріоритетна роль його відводиться розвитку навичок спілкування особистості; розвитку та здійсненню соціального досвіду людей; навчально-педагогічній співпраці між учасниками освітнього процесу.

Сучасний вчитель у своїй професійній освітній діяльності використовує різні сучасні інтерактивні засоби навчання. Мультимедійний інструментарій дозволяє вивести освітній процес у ЗЗСО на зовсім новий рівень. На цей момент у школах почали з'являтися інтерактивні дошки [7, с. 4]. Це обладнання, яке здатне надати величезну допомогу в організації процесу навчання, під час проведення навчальних занять.

Завдяки мультимедійним засобам учні мають можливість брати участь у різноманітних інтерактивних екскурсіях, проектах, іграх, програмах. Учням пропонують стати не просто слухачами чи споглядачами, а найактивнішими учасниками того, що відбувається. Дані технології активно застосовуються для передачі інформації та забезпечення взаємодії викладача та того, хто навчається в сучасній системі освіти. Сучасний викладач повинен не тільки володіти знаннями в області ІКТ, а також бути фахівцем з їх застосування у своїй професійній діяльності [30].

Працюючи з наукової літературою, було виділено явні переваги інтерактивних методів навчання. По-перше, у вчителя з'являється можливість змістовно та стисло представити будь-який обсяг навчальної інформації. По-друге, завдяки виведенню зображення на екран, у кілька разів покращується візуальне сприйняття, тим самим значно спрощується процес засвоєння навчального матеріалу. По-третє, активізується пізнавальна діяльність учнів, вони отримують теоретичні знання та практичні навички [5, с. 50].

Основними вимогами, що забезпечують успішність навчання з використанням інтерактивних технологій, є:

- позитивний взаємозв'язок, при якому створюється розуміння усіма членами групи того, що загальна навчальна діяльність принесе користь кожному учневі;
- безпосередня взаємодія, при якій усі члени групи знаходяться один з одним у тісному контакті;
- індивідуальна відповідальність, за якої кожен учень повинен вивчити пропонований матеріал та нести відповідальність за допомогу іншим (здібні учні не виконують чужу роботу);
- розвиток навичок спільної роботи, тобто учні освоюють навички міжособистісних відносин, які необхідні для успішної роботи (планування, розподіл, опитування);
- оцінка роботи, при якій виділяється спеціальний час, коли група оцінює успішність своєї роботи [3;4;6].

Основна мета використання інтерактивних технологій полягає в підвищенні якості навчання [6, с.101].

Інтерактивне навчання одночасно вирішує кілька завдань. По-перше, розвиває комунікативні вміння та навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учнями. По-друге, вирішує інформаційне завдання, оскільки забезпечує учнів необхідною інформацією, без якої неможливо реалізовувати спільну діяльність. По-третє, забезпечує виховне завдання, оскільки привчає працювати у команді, прислухатися до чужої думки [5, с.52].

Психолого-педагогічні дослідження показали, що застосування інтерактивних технологій в школі сприяє підвищенню мотивації до навчання, а також ефективності освітнього процесу за рахунок високого ступеня запропонованої наочності. Завдяки їм активізується пізнавальна діяльність, підвищується якісна успішність учнів. Інтерактивні технології сприяють підвищенню рівня комфортності навчання [1;3].

Все це дозволяє говорити про підвищення якості роботи не лише вчителя, а й усього класу, і навіть кожного учня окремо. Уроки з використанням інтерактивних методів стають нормою роботи – це є одним із важливих результатів інноваційності у практиці педагога [3;4]. Таким чином, ми виявили, що інтерактивні технології є невід'ємною частиною педагогічного процесу.

Використання сучасних мультимедійних та інтерактивних технологій у викладанні іноземної мови дозволяє підвищити наочність та ергономіку сприйняття навчального матеріалу, що позитивно відбивається на навчальній мотивації та ефективності навчання. Інтерактивні та мультимедійні технології збагачують процес навчання, залучаючи до процесу сприйняття навчальної інформації більшість чуттєвих компонентів учня.

Одним із критеріїв успішності діяльності на уроці є взаємодія вчителя та учня, постійний обмін інформацією між ними. Застосування у школі проекторів поживило процес навчання, показ всіляких презентацій, мультимедійних посібників – лише спосіб подання матеріалу. А для дійсно успішної взаємодії вчителя з учнем ідеально підходять інтерактивні дошки.

Першу у світі інтерактивну дошку було представлено компанією SMART Technologies Inc. 1991 р., і саме педагоги стали першими активно використовувати дані технології [9 ,с.157].

Під «інтерактивною дошкою» прийнято розуміти комплекс обладнання, що забезпечує проєкцію зображення на дошку (як правило, білу) та що підтримує зворотний зв'язок з користувачем. За допомогою дотику до дошки можна керувати зображенням.

Інтерактивні дошки бувають прямої та зворотної проєкції. При прямій – проєктор розміщується перед дошкою на підставці або стелі. При зворотній – проєктор встановлюється за дошкою [10, с.182].

Із зображенням на цьому устаткуванні можна виконувати різні дії: малювати, робити позначки, писати, пересувати, затемняти і таке інше.

Все це можна зберігати у файлі бажаного розширення, і згодом продовжувати роботу. Записувати та малювати можна різними способами: спеціальними маркерами, електронним пір'ям або просто рукою. Це залежить від технологій конкретної моделі, що використовуються в інтерактивних дошках [11, с. 19].

Будь-яка інтерактивна дошка має програмне забезпечення, яке, залежно від того, для яких цілей вона призначена, включає в себе різний набір можливостей – від простого малювання поверх зображення з комп'ютера або віртуального білого листа з можливістю збереження результатів роботи, до створення багатосторінкових уроків та презентацій з об'єктами, якими можна керувати, вставленими на сторінки відеофрагментами та численними функціями, які полегшують роботу з дошкою [11, с. 20].

У школах такими дошками обладнають учбові класи. Більшість виробників інтерактивних дощок орієнтують свою продукцію саме на сферу освіти, приділяючи велику увагу розробці програмного забезпечення, що дозволяє створювати інтерактивні уроки, включати до роботи велику кількість різноманітних матеріалів в електронному вигляді.

Інтерактивні дошки використовуються і в дошкільних закладах, і установах середньої освіти, та у закладах вищої освіти.

Інтерактивна дошка – це універсальний інструмент, який може бути використано викладачем будь-якого навчального закладу для пояснення нового матеріалу, його закріплення чи організації спільної роботи [8].

Структура заняття з використанням інтерактивних пристроїв може змінюватись. А в деяких випадках інтерактивна дошка може стати незамінним помічником, наприклад, при так званому індуктивному методі викладання, коли учні приходять до тих чи інших висновків, сортуючи отриману інформацію [7, с. 9].

Вчитель може по-різному подавати навчальний матеріал, використовуючи різні можливості дошки: переміщати об'єкти, працювати з кольором, при цьому залучати до цієї роботи учнів, які згодом зможуть самостійно працювати у невеликих групах.

Але тут важливо розуміти, що продуктивність у використанні інтерактивних технологій багато в чому залежить від самого вчителя, від того, як він використовує ті чи інші можливості дошки.

Робота з інтерактивними дошками робить будь-який урок динамічним, завдяки цьому є можливість зацікавити учнів вже на початковому етапі уроку. Вчитель може, наприклад, написати на дошці завдання або повернутися до попереднього матеріалу, щоб перевірити, як учні його засвоїли.

Дослідження показали, що робота з інтерактивними дошками покращує сприйняття матеріалу учнями [5, с. 50].

Вчителі можуть використовувати інтерактивну дошку для того, щоб зробити подання навчального матеріалу захоплюючим та динамічним.

Дане обладнання дає можливість учням взаємодіяти з новим матеріалом, а також є цінним та значущим інструментом для вчителів при поясненні абстрактних ідей та концепцій [4]. На дошці можна легко змінювати інформацію або пересувати об'єкти, а також створювати нові інтегровані зв'язки. Викладачі

можуть розмірковувати вголос, коментуючи свої дії, поступово залучати учнів і спонукати їх записувати ідеї на дошці.

Керуючи обговоренням, вчитель може направити учнів до роботи у невеликих групах. Інтерактивна дошка стає центром уваги всього класу [1]. А якщо всі необхідні матеріали підготовлені заздалегідь і доступні, вона забезпечує хороший темп уроку.

Робота з інтерактивними дошками передбачає просте, але творче використання матеріалів. Файли або сторінки потрібно підготувати заздалегідь та прив'язати їх до інших ресурсів, які будуть доступні на уроці [6, с.103]. Подібні методики залучають до активної участі у заняттях. Все, що учні роблять на дошці можна зберегти та використовувати на іншому уроці.

Процес навчання має поєднувати розвиток логічного та образного мислення, що можливе завдяки широкому використанню графічних та звукових засобів, та сприяти вирішенню творчих завдань для проектування та конструювання [2, с.144].

Все-таки одна з найважливіших умов успішного навчання – це здатність та бажання вчителя безперервно вдосконалювати сучасний урок, постійно знаходити нові підходи, прийоми навчання учнів, які дозволять підвищити пізнавальний інтерес до предмета, що вивчається, підвищити якість знань учнів [2, с. 47].

У нашому дослідженні буде описано потенціал використання інтерактивних дошок «jamboard» і «miго» як сучасного засобу формування англomовної компетентності в учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

Google Jamboard – це віртуальна дошка, яку можна використовувати як онлайн, так і в рамках традиційних занять у класі [11].

Можливості Google Jamboard:

- наявність у організатора облікового запису Google;
- доступно на всіх пристроях: комп'ютері, ноутбучі, смартфоні та планшеті;

– доступно у всіх браузерях: Google Chrome, Opera, Microsoft Edge [11].

Особливості Google Jamboard:

- безкоштовна платформа;
- простота у використанні;
- не вимагає реєстрації (від учасників);
- спільна робота та відстеження змін у режимі реального часу;
- можливість писати, вставляти зображення та створювати стікери;
- всі створені записи на дошці можна зберегти у форматі PDF або у вигляді зображення [11].

Спочатку онлайн-дошка Miro була розроблена для наочної демонстрації матеріалу на планових зустрічах, нарадах та різних інших ділових заходах. Але зараз її використання озброює педагога найпотужнішими можливостями організації онлайн-викладання з елементами гри та величезною кількістю інструментів.

Дошка Miro – це інтерактивний простір, доступ до якого здійснюється через мережу Інтернет, а це означає, що писати та малювати на ній, прикріплювати файли можна нескінченну кількість разів. І весь цей навчальний матеріал буде доступний учневі не тільки з останньої парти, але й з іншого кінця планети.

Розглянемо функціонал дошки, щоб краще зрозуміти її специфіку роботи. Отже, дошка Miro – це простір, де можливо втілювати будь-які викладацькі ідеї та задуми і демонструвати це своїм учням як у реальному часі. Miro підтримує формати PDF та DOCX, трансляцію відеоконтенту з Youtube та Vimeo. Також у Miro доступна величезна кількість інструментів для малювання, підкреслення та обведення, що дає можливість вчителю сфокусувати увагу дитини на конкретному матеріалі. Є велика бібліотека наліпок. Також Miro надає і додаткові інструменти. Одним з них є ToDo – простір для організації та цілепокладання, який може бути використаний для формування розкладу занять.

Для вчителів іноземних мов можливо виділити три формати використання Miro. Перший формат – це формат підручника. З допомогою Miro дуже зручно за допомогою скріншерингу здійснювати трансляцію навчальних посібників з англійської мови та паралельно наповнювати дошку новими лексичними матеріалами. Другий формат – це формат навчального вебінару. Цей формат базується на демонстрації та розсилання корисного матеріалу учням. І останній формат, це формат роботи в групах. Вчитель може організувати роботу учнів у групах, тегуючи відповідальних та виділяючи найактивніших учнів.

Висновки. Інлайн дошки Jamboard та Miro є ефективним інструментом, який може бути використаний вчителями англійської мови як в онлайн, так і в офлайн режимах. Оснащення онлайн-простору дозволяє вчителю втілювати в реальність свої креативні ідеї і тим самим робити уроки цікавіше та наочніше. На мою думку, наочність відіграє ключову роль ще й тому, що сучасне покоління учнів – це діти, захоплені смартфонами та соціальними мережами, де практично вся інформація представлена у вигляді зображень. Відповідно у них більше розвинена візуальна пам'ять. Використання інтерактивної дошки на уроках англійської мови дозволяє яскраво і наочно подати матеріал і, як слідство, підвищити успішність учнів, їх інтерес до предмету та іноземної мови загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієвська В.М., Олефіренко Н.В. Інформаційні технології і засоби навчання. URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> (дата звернення: 20.10.2023).
2. Батуніна В.П. Мультимедійна презентація як сучасний засіб навчання. *Пошуки і знахідки. Серія: фізико-математичні науки*. 2010. 150 с.
3. Маковецька-Гудзь Ю.А. Мультимедійна презентація як спосіб спілкування з аудиторією. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1248> (дата звернення: 14.10.23)
4. Полікарпова Ю.О. Презентація як активний метод навчання. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 231. С. 159-162.
5. Буряк О. О., Саприкіна Т. Г. Значення веб-сайтів навчального закладу задля формування єдиного інформаційного освітнього простору. *Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. 2014. Ч. 1. С. 48-52.

6. Ніколаєску І.О. Сучасні освітні веб-сайти як засіб професійно-педагогічної самореалізації викладача системи післядипломної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Випуск 1 (38) с.99-108.

7. Синєкоп О. С. Методика інтерактивного навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційної безпеки з використанням комп'ютерних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / О. С. Синєкоп ; Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2019. 23 с.

8. Слободянюк І. Ю. Сайт викладача як сучасний комунікативний засіб у системі організації освітньої діяльності учнів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 3. Фізика і математика у вищій і середній школі*. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25311/6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 01.11.2023)

9. Lin, Y., & Jou, M. Integrating Popular Web Applications In Classroom Learning Environments and Its Effects on Teaching, *Student Learning Motivation, and Performance*. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*. 2013. 12 (2). pp.157-165.

10. Mohamed O. I. The Effectiveness of Internet and Mobile Applications in English Language Learning for Health Sciences' *Students in a University in the United Arab Emirates*. *Arab World English Journal*. 2021. № 12 (1). pp. 181-197.

11. Chau, T. Q. & Nguyen, T. H. A Theoretical Study on the Genuinely Effective *Technology Application in English Language Teaching for Teachers and Students*. *AsiaCALL Online Journal*. 2021. № 12(5), pp. 17-23.

Sopik A. The use of interactive boards jamboard and miro for the formation of english competence in students of grades 5-6

Abstract. This article examines the use of interactive whiteboards "jamboard" and "miro" in the process of forming the English language competence of students of grades 5-6. An analysis of the possibilities of these innovative tools for introducing English language lessons into the educational process was carried out. The functionality of blackboards and their potential in education are considered. The article emphasizes the importance of using modern technologies to increase the effectiveness of teaching and students' interest in learning English.

Keywords: jamboard, miro, English language competence, interactive boards, monologue speech, introductory reading.

Анатолій Сопік

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І.

*(Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка)*

**ТРУДНОЩІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ З
ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ДОШОК «JAMBOARD» І
«MIRO» В УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ**

Як і в будь-якому підході до навчання, учні можуть зіткнутися з різними труднощами. Для того щоб їх вирішити, в першу чергу потрібно розуміти, що до них призвело. Розберемо на прикладі проблеми формування англомовної компетентності в монологічному мовленні з використанням інтерактивних дошок «jamboard» і «miro» в учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти. Спочатку ми маємо визначити, з які проблеми зустрічають учні під час навчання говорінню в цілому.

Одна з головних проблем навчання говорінню пов'язані з формуванням установки спілкування. Американський психолог У.М. Ріверс, говорив, що перша і обов'язкова умова спілкування іноземною мовою є потреба та внутрішнє бажання висловитися [1].

Також до основних труднощів навчання говорінню слід віднести мотиваційні проблеми, такі як страх учнів піддатися критиці, зробити помилку; нерозуміння учнями мовної задачі; брак мовних засобів для вирішення поставленого завдання.

Перелічені вище труднощі дають нам зрозуміти, що рівень мотивації спілкування в учнів залежить як від діяльності учнів, так і від діяльності вчителя. Але, якщо вчитель вдало підбере стиль роботи під час уроку, це може позитивно впливати на навчальний процес. Під час створення мотивів для спілкування на уроку, вчителю має відмовитися від дидактичних методів роботи, не переривати зокрема спілкування різкою констатацією помилок, а просто підказати

правильний варіант і спонукати до його повторення, підтримуючи таким чином атмосферу спілкування та все глибше залучаючи до неї учнів. Звідси випливає дуже важливий висновок: прийоми, вправи, організація, створення певних умов при організації мовленнєвих вправ здатні впливати на силу мотивації. Треба зазначити, що значний рівень мотивації виникає в учнів під час використання інтерактивних дошок «jamboard» і «miro» на уроках англійської мови.

Труднощі, що виникають із проблеми комунікативної мотивації, є перешкодою в процесі навчання монологічного мовлення. Основні труднощі які виникають в учнів це:

- невміння працювати над різними функціонально-смісловими типами текстів, такими як оповідання, опис, міркування;
- неволодіння засобами вираження суб'єктивно-емоційного відношення до предмета висловлювання, або по-іншому невміння висловити особисте ставлення щодо обговорюваної проблеми;
- відсутність цілісності, зв'язності, логічності висловлювання.

Таким чином, при породженні монологічного висловлювання промовець стикається з такими труднощами:

- 1) виявленням предмета висловлювання;
- 2) побудовою послідовного, логічного висловлювання;
- 3) вибором мовних засобів.

Перші дві проблеми становлять план змісту, а остання – план висловлювання. Звідси, виходячи з особливостей монологічного мовлення, проблеми монологічного мовлення також можна розглянути на двох рівнях:

- на психологічному рівні;
- на лінгвістичному рівні.

На психологічному рівні проблеми пов'язані з такими особливостями монологічного мовлення:

- Монолог – це висловлювання однієї особи, що найчастіше є причиною невдалої побудови монологічного висловлювання серед учнів, оскільки психологічна підготовка того, хто говорить до виступу перед аудиторією,

попередньо не відпрацьовується, що веде до незручності того, хто говорить, а, отже, до тривалих і необґрунтованих пауз між фразами.

– Послідовність, логічність викладу промови. Отже, учням важко складно та послідовно викладати думки. У висловлюваннях учнів іноземною мовою може бути порушена смислова і комунікативна цілісність.

Залежно форми монологу, тобто від функціонально-смислового типу тексту, в учнів можуть виникати труднощі щодо вибору лексичних одиниць: для монолога-розповіді необхідно володіння дієсловами, тоді як для монологу опису потрібно використання переважно прикметників для розгорнутої характеристики об'єкта.

З вище сказаного ми можемо зробити висновок, що в процесі навчання монологічного мовлення учні 5-6 класів стикаються з деякими труднощами, які пов'язані з тим, що монологічне мовлення має велику композиційну складність, вимагає завершеності думки, суворої логіки та послідовності викладу, композиційно-структурного та лексико-граматичного оформлення висловлювання. За допомогою використання інтерактивних дошок «jamboard» і «miro» вчитель англійської мови намагається мотивувати учнів до вивчення монологічного мовлення та подолати труднощі пов'язані з цим вивченням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов : Навч. посіб. Київ : Знання, 2011. С. 46-59.
2. Дидактика сучасної школи : Посібник для вчителів. Київ : Рад. шк., 1987. 351 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Колек. авт. під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2019. С. 352.
4. Мірошник І. В. Вправи для формування англомовної граматичної компетентності в учнів початкової загальноосвітньої школи. Іноземні мови. 2010. № 3. С. 37–46.

